9. 2. 70

NICOLAI MYLERI

AB Ehrenbach/ *JCti*,

NOMOLOGIA ORDINUM IMPERIALIUM,

H. E.

De

PRINCIPUM ET ALIORUM STATUUM IMPERII ROM. GERMANICI OBLIGATIONE LEGALI, SEU LEGALITATE,

LIBER SINGULARIS:

TUBINGÆ,
Impensis THEODORI MEZLERI,
ANNO MDCCXXIII.

CAPUT I.

De Principum & Statuum Imperii legalitate in assertionibus in genere.

SUMMARIA.

1. *Princeps in assertionibus verax esse solet & debet.*
2. *Fraus in Illustribus fœda est.*
3. *Verificatur sanctitas fidei in Statibus Imperii Romani.*
4. *Quod exemplo Sigismundi, Caroli V. Impp. & Philippi Hassiæ Ladgravii illustratur.*
5. *Dictum Principis plenam facit fidem.*
6. *Q. An hoc etiam verum sit in Principibus & Comitibus Imperii?*
7. *Quod affirmative deciditur.*
8. *Conciliatio discrepantium opinionum per distinctionem.*
9. *Reges & Principes absoluti de facto ut plurimum procedunt.*

QUod graviter *Guntherus* de Friderico Barbarossa Imperatore cecinit in Ligurino *lib. 3. fol. 60.*

——— Nudo jus & reverentia verbo
Regis inesse solet, quovis juramine major.

Id Hispani laudabili ac communi dicterio proverbialiter ita referunt: *Palabra de Rey per un gran sagramento*; Verbum Regis magnum est Sacramentum. Besold. *de fœderib. cap. 6. num. 5.* Imitantur enim Magnates ceu DEI locum tenentes Majestatem summi DEI, cujus verba sunt juramenta, leges divinæ & sacratissima jura. Quicquid enim Deus dixerit, effectu non caret, ac si juramento promiserit, tradente Philo. Judæo *in allegoriis legis fol. 75.* Ac promissa Deorum pro factis esse scri-

 bit

bit *Virgilii* Interpres apud Vincent. Turturet. *de Nobilitate Gentil. l. 3. cap. 9.* Proinde de sanctitate fidei ita Aristoteles ad Alexandrum Magnum suum discipulum: *Cave ne infringas datam fidem, quia hoc convenit infidelibus juvenibus & meretricibus. Andr. ab Enea d. pact. n. 452.* Et hoc alibi optimè repetiit Poëta Guntherus:

Non decet in labiis versari lubrica Regis,
Non decet ore sacro mendacia cadere Regem,
Sancta & plena suo sunt Regia pondere verba
Dicta semel, nullum patiuntur jure recursum.

Gunth. *in Ligur. l. 3. v. 513.*

II. Nam ubi non est pudor, nec cura juris, sanctitas, pietas, fides, instabile Regnum est, aït Seneca *Tragic. in Thyeste act. 2.* Quo enim major authoritate & gradu est Princeps, eò major, excellentior & constantior in servanda fide esse debet. Hinc præclarè Thucydides: *Fraus cum in omnibus fœda, tùm verò in iis, qui majori dignitate sunt præditi, fœdior est, quam aperta violentia.* Thucidides *de bello Pelop. l. 4.* Ac Fides si cunctis ordinibus, Illustri præsertim & Nobili Viro necessaria est. Ille enim civiles societatis & communionis habenas regit, vel urbanè & civiliter inter pares & infimos se gerendo, vel sanctè justèque justitiam administrando. Vincent. Turtur. *de Nobilit. Gentil. lib. 3. cap. 9.* Unde dicere solitus fuit prudentissimus *Arragoniæ Rex Alphonsus*: Tantum valere debere ad fidem Principis verbum, quantùm privatorum hominum jusjurandum. Petr. Greg. Tholos. *de Republ. lib. 8. cap. 8. num. 10.* Idem egregiè repetiit Petrus Matthæus Historicus insignis: *La tromperie est par tout odieuse, mais elle l' est d' avantage aux princes, dont la parole doit estre immuable*, Pierr. Matthieu *en l' histor. Henr. IV. tom. 1. lib. 2.*

1. lib. 2. narrat. 1. pag. 214. Dn. Limnæus *ad capit. Carol. V. Imper. ad artic. 31. Verb.* Stehtund Vest.

III. Et hoc de omnibus illustri loco prognatis personis, præcipuè verò *de Principibus ac Statibus Imperii Germanis*, æquè ac de Regibus ipsis deprædicari debet. Quorum simplex verbum, promissio & assertio simplex æquè ac juramentum & sacrata attestatio plenam fidem meretur; Idque ob antiquissimum servatæ fidei fidelitatis elogium ab ipsis Scriptoribus Romanis obtentum. Nam ipse Imperator Galba, Gentem Germanam multis experimentis fidissimam esse, ingenuè testatus est apud Sueton. *in Galba cap. 12.* ac Maximus Imperator in acerrimis periculis Germanorum potissimum fidei propter summam fidelitatem confisus est, teste Herod. *f. 180. hist. in Maxim. lib. 8. vid.* Henr. *Bebel. Profess. olim Tubing. tr. de laudib. Germ. c. 11. per tot.* siquidem Proceres in Imperio Romano Germanico maximis resplendent dignitatibus, ac cum illustri & excelso loco supra communem sortem sint evecti, universum orbem, Prudentiæ, Virtutum, præsertim verò fidei radiis illustrare debent. Joann. Limnæ. *in Iure publ. lib. 4. c. 6. n. 48.*

IV. Quod uno vel altero Principum Germanorum exemplo illustratur. Nam de Imperatore *Sigismundo* referunt Scriptores, quod is veterano quodam milite promissa exigenti, cum diceret: *immoderatam fuisse ejus petitionem*; Hic autem respondisset: *Poteras negare, cum peterem: nunc sine turpitudine, quod promissum est, rescindere non poteris*: tùm subjecerit: *Si ex duobus alterum me ferre oportet, faciliùs rerum, quàm famæ jacturam subibo.* Æneas Sylvius *lib. 3. Comment.* in Panormit. Theodor. Bernec.

in Tuba Pacis fol. m. 79. Memor sine dubio illius T. Livii dicti: *quod famæ & fidei damna majora sint, quàm quæ æstimari possunt.* Livius *hist. decad. 3. c. 31.* Majestaticum quoque Exemplum *in Carolo V.* Imperatore habemus; Qui *cum Martino Luthero* (quem Pontifex Maximus Leo X. diris execrationibus, quasi Ecclesiæ Romanæ hostem devoveret,) fidem dedit, ut ad Comitia *Anno MDXXX.* Wormatiæ celebrata causam dicturus, securè ire & redire possit: Quo cum venisset, *Eccius Theologus* in Eum, eodem modo & jure, iisdemque pœnis, quibus ante centum annos in *Ioannem Hussum* & *Hieronymum de Praga* animadverti cupiebat, ac fiducia Concilii Constantiensis decreti, fidem hostibus servandam non esse contenderet; Nihil aliud impetrare poterat ab Imperatore *Carolo V.* quàm hanc generosam Responsionem: *Etiamsi fides toto exularet terrarum orbe, tamen Imperatori tenendam esse, utpote, qui hâc solâ fide, nullo verò metu cogi & astringi possit*, his emphaticis verbis: **Wann schon glauben zuhalten, nicht mehr in der gantzen Welt/bräulich wäre, so solte es doch ein Keyser billich thun.** Zenoch. *in vita Caroli V. lib. 1.* Just. Lipf. *in monit. Polit. lib. 1. c. 12.* Itaq; Imperator, ne securitas publica violaretur, equitum turmas aliquot *D. Luthero* dari jussit, quousque salvus & incolumis domum revertisset. Joan. Bodin. *de republ. l. 5. sub num. 599. fol. 937.* Memorabile hujus loci occurrit quoque *Philippi Hassiæ Landgravii* Magnanimi Principis apophthegma. *Tres esse notas atque characterismos Principis; Monetæ sc. bonitatem, itinerum securitatem, & in servando promisso fidem.* Matth. Bernegg. *observ. Historic. Polit. 24.*

V. Unde fit, ut dicto Principis Imperii citiùs & certiùs,

tiùs, quàm aliorum juramentis fides habeatur, ac in promiſſione Principis fides maximè exuberare cenſeatur. Jerem. Settſer. *d. Jurament. libr. 1. cap. 16. num. 6.* Cujus verba propter dignitatis ſuæ lucem, juxta Reſponſum Jure Conſulti in *l. unic. §. 1. D. d. offic. Præfect. Prat.* majoris ſunt vigoris & efficaciæ, quàm hominum privatorum *per cap. in noſtra X. de teſtibus arg. l. 3. D. de teſtibus* Menoch. *1. 6. præſumpt. 59. num. 2.* Nicol. Everard. *de teſtibus cap. 5. ſecund. part. princip. n. 10.* Martinus Magerus *d. advoc. armat. cap. 9. num. 105.* Et hoc ante eum in terminis Epiſcopi Imperii, Jacob Heinrichmann. *Conſil. 2. n. 56. in Appendic.* Nihil enim eſt, quod in Principe magis præfulgere debeat, quàm recta fides *l. inter claras. 8. C. d. ſumm. Trinit.* Id quod tàm de fide politica, quàm Chriſtiana intelligi poteſt. Nevizan. *Conſil. 12. num. 28. Conſil.* Albert. Brun. Eique convenit illud Baldi dicterium *ſemel locutus eſt, DEus, illudque ibidem ſubjiciens: Quod ſcripſi.* Ideoque Princeps debet habere unum calamum, & unam linguam, & non plures, quia ſcriptum eſt, quæ proceſſerunt à labiis meis non faciam irrita; Debet eſſe immobilis, ſicut lapis angularis, & Polus in Cœlo, uti hæc Baldus *in Conſil. 227. num. 3. vol. 3.* Ac in Principe ceu fonte juſtitiæ conſtans debet eſſe voluntas. Roland à Valle *Conſil. 2. num. 152. vol. 1. ac. Conſil. 13. num. 54. vol. 3.* Quod latè deducit Scipio Amirat. *ad Tacit. lib. 17. diſcurſ. 1.* Joan. Althus. *Polit. cap. 25. num. 29.* latiſſimè Iacob. Alcman. *in Palaſtr. conſultat. 6. fol. m. 312. ac conſultat. 8. f. m. 738.* Exinde Principes, Marchiones, Comites & Barones Imperii maximam præſumptionem candoris, virtutis, integritatis & legalitatis præ ſe habent, qui incorruptibiles eſſe judicantur, ac quod faciunt, juſtè faciunt. Quas Fidei & candoris qualita-

 tes

tes Principibus aliisque Viris illustribus Germaniæ æquissimo jure Imperii convenire, tradit per deductiones varias Joan. Borcholt. *Consil. 7. in Princip.* Martin. Mager. *d. advocat. armat. c. 11. num. 41. & seqq.* latè Petr. Premus *d. securitate. quæst. 7. pag. m. 55.* Georg. Barchamp. *in radice clausf. cap. 31. §. 3. num. 40. & seqq.* eleganter Alemannus *in Palæstra Consultat. 6. rat. decidend. 4. fol. m. 312.*

VI. Cæterum quàmvis hæc ita speciosè à Jure-Consultis Practicis, præsertim Germanis tradita sint; Attamen id à multis in controversiam ducitur; Cum hæ assertiones in Imperatore & Regibus absolutis tantùm vera sint; *An ea quoque in Principibus & Comitibus Imperii locum obtineant? Ac an Principis Imperii assertioni plena fides adhibenda sit?* Sane multi sunt qui *hoc negant*, ac hoc theorema non aliter, nisi de Principibus absolutis Superiorem non recognoscentibus verum esse perhibent; Inter quos Canonistæ etiam *Summum Pontificem* recensent, Quorum Catalogum recenset & sequitur Anton. Gabriel. *Comm. Conclus. tit. de probat. conclus. 2. n. 20.* Mascard. *dict. Conclus. 1227. num. 24.* Cævall. *in Comm. opin. pecul. quæst. 897 num. 179.* Peregrin. *de jure fisci lib. 4. num. 26.* Qui prærogativam & privilegium textus *in Clem. un. de probat.* in aliis Principibus inferiorib. locum non habere censet. August. Barbos. *in dict. Cl. un. num. 11.* Quibus assentiunt ex Germanis Mynsinger. *cent. 4. Obs. 34. num. 5.* Joan. Gœddæ. *vol. 4. Cons. Marp. 37. n. 266.* Ubi in specie hanc præeminentiam Episcopo Metensi denegat. *ac n. 891. ut & consil. 16. n. 455. vol. 4.* Caspar Klock. *de contribut. cap. 7. n. 63.* Volcmar. Hess. *tr. de testib. cent. 1. part. 1. n. 1. & seqq.*

VII. Veruntamen ego *Contrarium* asserere nullus dubito,

dubito, quod Principis Imperii assertioni non minus quàm alterius Principis absoluti, plena fides adhibenda sit. Nam quod Principi supremo & absoluto, ejusve dicto aut scripto plenè credatur, fit propter *Excellentiam suæ personæ*, ac propter dignitatem illustrem, quam in Imperio aut Regno præ se fert. Quæ unica ratio pro justa credendi causa ab Interpretibus esse perhibetur, *arg l. unic. §. 1. ibi*: propter dignitatis suæ lucem, *D. de offic. Præfect. Prætor. l. 3. de testib.* Mascard. *de probat. conclus. 1227. num. 85.* Menoch. *de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 10. num. 26.* Sicuti speciale est in Principe supremo, qui cum dispensat contra Jus Gentium, præsumitur ex justa causa ad juris gentium relaxationem motum fuisse. *Arg. cap. quæ in Ecclesiarum. X. de constit.* Ubi Felin. & Canon. Volcman. Hess. *de testib. cent. 1. part. 1. n. 3.* Anton. Freündeberg. *tract. de rescript. morat.* Quod latius deducit Franc. Cürt. Senior. *consil. 49. num. 50.* Principes autem Imperii in Ducatu suo eâdem ferè dignitate gaudent, quâ Imperator in Imperio. Cum in suis territoriis quoad subditos regalem dignitatem habeant & exerceant: Imò in ipsa Imperii administratione Summi Imperii participes facti sunt; quod indies in Comitiis publicis videmus. Zasius *consil. 1. num. 29. libr. 2.* Wesenbec. *consil. 27. num. 29. libr. 1.* Schrader. *de feudis. part. 2. part. 9. Princip. sect. 10. num. 36.* Gail. *2. observ. 57. num. 7.* ac imperialia jura in suis territoriis exercent. Anton. Freundenb. *de rescript. morat. conclus. 5. num. 88.* Casp. Klock. *de contrib. cap. 4. num. 143. & seqq.* Carpzov. *in Prax. Crimin. part. 3. cap. 150. n. 22. & seqq.* Meritò igitur easdem præeminentias & prærogativas dignitatis, nostris quoque Principibus Germaniæ attribuimus, quæ aliàs alii absoluti Reges & Prin-

Principes ratione fidei & legalitatis obtinent, & quibus de jure utuntur & fruuntur. Ita in terminis Principe superiorem recognoscente tradit ex Scriptoribus Italicis Carol. Ruin. *consil. 175. num. 15. vol. 1.* Marian. Socin. Jun. *consil. 92. num. 2. vol. 2.* Marc. Anton. Natta. *consil. 8. num. 43.* Albert. Brun. *consil. 1. num. 38.* Aimon. Cravet. *de antiquit. tempor. part. 1. num 41. Quos allegat & sequitur* Cæphal. *consil. 170. num. 49. lib. 2. ubi tradit.* Cum Reverendissimus Caraciolus in literis narret, curam Archivi Domino Baptistæ fuisse commissam, per olim Mediolani Ducem, ac propterea in hisce narratis fecerit fundamentum & illi officium confirmarit, admodum approbando ejus legalitatem, nescio videre quare non constet, illum habuisse authoritatem exercendi munus Registratoris. Farinac. *de testib, quæst. 36. cap. 3. num. 84.* Besold. *de majest. cap. 9. num. 4.* Matth. Wesenbec. *consil. 4. num. 77.* Ubi tradit, *quod Literæ à Principe Imperii sigillatæ plenè probent, etiam contra Tertium per c. cum causam ubi Panormit. X. de Probat.* Utpote quæ magis publicum sint Instrumentum, quam quod à Notario confectum est. Ac quod ex notoria Germaniæ consuetudine Literis Ducum, Marchionum, & Comitum credatur & plena fides adhibeatur, testatur quoque Hieronym. Schurff. *consil. 7. num. 6. ac consil. 39. num. 1. & 2. cent. 1.* Jacob. Heinrichman. *consil. 2. num. 56.* in appendice; De Episcopo loquens Modestin. Pistor. *illustr. quæst. 70. num. 4. ubi* Jacob. Schultes *in addit. num. 6.* Nicol. Reusner. *consil. 22. num. 51. libr. 3.* Qui de Episcopo Imperii ita respondit. Idem de Principe Electore scribit & testatur Joan. Gæddæus *vol. 4. consil. Marpurg. 50. num. 49.* Thom. Merckelbach. *consil. 17. num. 58. vol. 2.*

VIII. Quas *discordantes opiniones* in concordiam adhibita

hibita distinctione de onere probationis subeundo deducere tenrat Mascard. *de probat. conclus. 1227. num. 28.* Scilicet, quod Assertio Principis absoluti plenàm fidem adeò quidem mereatur, ut probationem in contrarium non admittat. Unde Doctores dicunt, quod Principi absoluto & superiorem non recognoscenti, fide de jure, sive de facto credendum sit. Roland. à Valle. *consil. 1. num. 149. vol. 2.* Secus tamen esse in Principe superiorem recognoscente, quales sunt Principes Imperii; quoniam licet hisce inferioribus Principibus plena fides adhibeatur; attamen contra eorum dicta aut scripta probatio in contrarium admittatur. Socin. Senior. *consil. 87. vol. 3.* Carol. Ruin. *consil. 175. n. 15. vol. 1.* Mynsing. *cent. 4. observ. 34. num. 5.* Johan. Geddæ. *consil. Marpurg. 16. num. 415. vol. 4.* Cævallos. *Commun. contr. Comm. Q. 897. n. 179.* August. Barbosa *ad Clem. 1. n. 11. de probat.* Quam distinctionem relative adprobat quoque Caspar. Klock. *de Contrib. cap. 7. n. 63.*

IX. Verum enim verò cum Reges & Principes absoluti plerunque regia manu, & ex absoluta potestate, adeoq; de facto ut plurimum procedant, multa quoque ad suggestionem Aulo-Politicorum decernant, justitiæ & æquitati dissentaneum non est, ut etiam Regis absoluti Decretum, Rescriptum & Assertio, contraria probatione per indirectum elidi, & declarari possit, sicuti aliquoties in Gallia contigit. Glossa *in Clem. 1. de probat.* Ubi August. Barbosa. *num. 16.* Menoch. *consil. 100. n. 25.* Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. cap. 2. num. 14.* Mynsinger. *dict. cent. 4. observ. 34. num. 7.* Klock. *dict. cap. 7. num. 63.* Farinac. *part. 4. decis. R. R. 523. num. 7.* Siquidem per importunas preces, & per inverecundam petentium in-

 hiatio-

hiationem Princeps multoties, etiam non concedenda concedit, quæ si probatur concessio nullam omnino vim habent. Id quod rescripto satis querulo contestati sunt Imperatores Gratianus, Valentinianus & Theodosius, dum rescripserunt: Sed quoniam pleriq; ita in nonnullis causis inverecunda petentium inhiatione constringimur, ut etiam non concedenda tribuamus: Nec rescripto quidem nostro adversus formam latæ legis, loci aliquid relinquatur. *in l. 1. C. de petit. bon. sublat. lib. 10. cap. si motu proprio. ibi* vires nolumus obtinere *X. de prabend. in 6. l. 1. §. quæsitum. D. de appellat.* Honded. *libr. 1. consult. 27.* Petr. Gregor. Tholosan. *de rescript. lib. 1. cap. 50. num. 1.* Polydor. Ripa *Observat. singul. 177. num. 4. & 5.* Pratus *controvers. jur. cap. 27. num. 7. & 8.* Francisc. de Amaya. *ad l. un. C. de collat. donat. num. 58.* Ego *latius in tr. de* Rescriptis *hoc deduxi.*

CAPUT II.

De Principum & Comitum Imperii legalitate & bona fide in tractatibus & contractibus aliisve actionibus in specie sic dictis; Ubi per exempla hoc illustratur.

SUMMARIA.

I. In Principe nil mali præsumitur.

II. Principis Imperii Contractus sunt bonæ fidei.

III. Princeps Imperii Contractum à se initum, velut alius Privatus servare tenetur.

IV. Crimina in Principe Imperii non præsumuntur.

V. Quod declaratur ex subjectis speciebus.

VI. Exceptio.

VII. Fidem frangens Princeps, gravius peccat, quam privatus.

VIII. Prin-

I. SAnè ex hisce jam usque huc deductis *infertur*, quod in Principum ac Statuum Imperii tractatibus & actionibus Bona Fides exuberare censeatur, ac in aliis omnis sinistra suspicio doli, fraudis & simulationis cessare præsumatur *arg. text. egregii in l. un. §. 1. in verbis.* qui ob singularem industriam exploratâ eorum fide & gravitate ad ejus officii magnitudinem adhibentur non aliter judicaturos esse, pro sapientia & luce dignitatis suæ. *D. d. offic. Praf. Prator, uti in terminis scribit* Ludolph. Schrader. *d. Feud. part. 2. part. 9. principal. sect. 12. num. 19.* Adrian. Gylman. *decis. Camer. 10. n. 19. lib. 2.* latè Caspar. Klock. *d. Contrib. c. 16. sect. 1. n. 165.* Unde antiquum veriverbium ortum est. Germana fide. Auff gut teutsch. Christian. Warsevic. *tr. de Legatis.*

——— Gente Germanum Virum
Vacare fuco & falsimonia decet.

 Nam

Nam nullos mortalium Armis aut Fide ante Germanos esse, Romæ in Pompei theatro Frisiorum Legati *Verritus* & *Maloriges* gloriosè olim exclamarunt. Tacit. *Annal. lib. 13. cap. 54.* Proinde cum Mizko Bohemiæ Dux exul, externæ opis egens in Bohemiam ad Ulricum Regulum Bohemiæ confugisset, quem cum Ulricus *Conrado II.* Augusto prodere, ab eoque gratiam impetrare vellet, Imperator generoso animo rescripsit: Solere Germanos virtute cum hostibus, non fraude certare. Aventin. *Annal. Bojor. lib. 5. fol. m. 406.* Vide latè Anton. Bullæ. *discurs. Academ. 1. fol. m. 86. & 89.* Dn. Lans. *in Consultat. pro German. fol. m. 102.*

II. Ex hisce *infertur* ulterius; Quod omnes Contractus à Principe & cum Principe Imperii & cum Privato initi, sint Contractus bonæ fidei. Udalr. Zasius *consil. 14. num. 43. lib. 1.* Johan. Borcholt. *consil. 7. à princip. lib. 1.* Hartman. Pistor. *lib. 4. quæst. 7. in consil. annexo. sub. num. 8.* Besold. *consil. 156. n. 27. vol. 4.* Cum in Contractibus ipsorum verbis ludi aut falli gravissimum sit, & penitus abjectum. Daniel Haider. *in act. Lindav. lit. Mm. fol. 572.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 59. num. 2.* Principum Imperii nuda pacta & simplices conventionis producunt Actionem & Exceptionem; Petr. Wesembec. *consil. 2. n. 60.* Martin. Mager. *d. advocat. cap. 9. n. 105.* Ac quod Contractus Principum & Statuum Imperii vim legis obtineant, *arg. l. penult. ubi Br. & Bd. C. d. donat.* Imò longè fortiores & firmiores sint, legibus ab ipsis Principibus latis, jam olim tradidit Borcholt. *dict. consil. 7. à princip.* Quod de quovis alio Principe tradit *Baldus* dum scribit: Quod omnis Contractus celebratus cum Principe sit bonæ Fidei. Bald. *de Pace constant. §. si quis verò*

verò Col. 20. Jason. *in l. Civitas. D. de reb. credit.* Laur. Sylvan. *de feudis recognit. quæst. 5. n. 14.*

III. Hinc Princeps Imperii ex Contractu, cum quovis inito, etiam cum *Subditis* obligatur, ac eundem fortissimo jure servare tenetur, non aliter ac quilibet Privatus. *arg. cap. 1. ubi Dd. X. d. probat.* Zasius *in L. 2. §. eodem tempore. 10. D. d. orig. jur. ac consil. 10. n. 5.* Borcholt. *dicto consil. 7. in princip.* Vult. *consil. Marpurg. 25. num. 88. ac cons. 24. n. 42. vol. 2.* Nec Principi à Contractu cum subdito celebrato, ne quidem de plenitudine potestatis resilire licebit. Mynsing. *Respons. 24. num. 19.* Gail. *lib. 2. Observ. 55. n. 5. & 6.* Klock. *dict. cap. 16. sect. 1. n. 172.* Consil. Argentorat. *47. num. 22. vol. 2.* Carol. Schriban. *in Polit. Christian lib. 2. cap. 15. Qui fol. 595. scribit: Quod superioris in subditum verba purpurata mendacia esse non debeant.*

IV. *Criminalia* quod attinet, ob eandem integritatis & virtutis præsumptionem, delictum à Principe aliave Imperii Persona Illustri commissum non censetur. *arg. L. quod si nolit. 31. §. qui mancipia D. d. ædilit. edict. Glos. in can. illud. 9. dist. 40.* Siquidem ij, qui illustri loco nati sunt, pro se habent majorem præsumtionem virtutis integritatisque, & in illis multo magis cessat omnis omnino sinistra suspicio simulationis, doli & fraudis. *arg. l. 1. D. de offic. Præfect. Prætor. arg. L. 1. in pr. C. d. debit. Civit. lib. 10.* Hyppolit. *de Marsil. consil. 458.* Natta *Consil. 487. num. 49.* Honded. *consult. 105. num. 59.* Alciat. *de præsumpt. Regul. 1. præsumpt. 48. num. 1.* Herm. Vult. *consil. 18. num. 170. vol. 4.* Menoch. *lib. 5. præsumpt. 4. num. 6. & 7.* Id quod hac ratione confirmatur, quoniam filii præsumuntur vestigiis parentum & majorum insistere, at-

que ejusdem naturæ, probitatis, ingenii & virtutis esse, quâ parentes fuerunt. *arg. l. quod si nolit, 31. §. qui mancipia D. de ædil. edict. l. quisquis. 5. C. ad l. jul. Majest. cap. 51. quis cum militarib. caus. 6. quæst. 1.* Siquidem Majorum nobilitas atque virtus, posteros suo exemplo ad virtutem excitat. *arg. l. 1. C. de emendat. propinquor.* Alciat. *dict. præsumpt. 45. num. 1.* Petr. Paul. Paris. *consil. 23. num. 265. lib. 1.* Ideoque Plato *lib. 1.* Alcibiadis, *qui est de natura hominis*, scribit; Consentaneum esse, meliores oriri naturas ex nobili quam ignobili: Et *Aristoteles* scriptum reliquit: Nobilitatem ob id in honore haberi, quia consentaneum est, ex melioribus ortos meliores esse. Aristoteles *lib. 6. Polit. Et idem lib. 3. Rhetoric. ad Theodecten cap. 16.* scribit: Nobilitas & educatio ad faciendam fidem adhibentur: Verisimile enim est, probum ex probis, & bene educatum, in probum Virum evasisse. Abb. Panormitan. *in cap. venerabilis X. de præbend.* Cœpolla *consil. 40.* Thom. Grammat. *consil. 35. consil. 37. & consil. 47.* Tiraquell. *de pœnis temper. caus. 51. n. 3.* latè Ludolph. Schrader. *de feudis part 2. part: 9. principal. sect. 12. n. 20. & seqq.*

V. Unde in Persona Illustri non præsumitur Proditionis aut Seditionis crimen. Bald. *consil. 262. n. 2. lib. 2.* Meichsn. *decis. Camer. 9. num. 70. tom. 3.* Nec quoque crimen Falsi, Bald. *ad l. 2. C. d. crim. fals.* Boer. *d. seditiosis §. 4. num. 1.* Grammat. *decis. 60. num. 13. & seqq.* Schrader. *dict. num. 20.* Siquidem illustri ac nobili loco & genere natus præsumitur datæ fidei observantissimus. Angel. *in l. à bona fidei. D. de rei vindicat.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 59. num. 2.* Ac in Principe nihil clariore lumine præfulget, quam recta fides. Sicuti habetur in epistola *seu leg. inter claras C. de summ. Trinit.* Hartman. Pistor. *lib. 4. quæst.*

quæst. sub num. 8. Nec quoque usurariæ pravitatis vitium, aut quod Contractus fuerit fictus, simulatus ac usurarius argui potest; ubi docet Bart. *in l. fin. §. pen. D. de re militar.* Jason. *consil. 153. vers. 8. vol. 4.* Andr. Alciat. *respons. 45.* Mascard. *d. probat. conclus. 447. num. 19.* Vult. *dict. consil. 18. num. 171.* Wesemb. *consil. 250. n. 35. part. 5.* Ac si quid factum est à persona Illustri aut Nobili, illud potius erroneè quam dolosè factum & peractum esse præsumitur, sicuti scribit Roland. à Valle *consil. 11. n. 35. & 75. vol. 3.* Nolden. *de Nobilit. c. 12. n. 5.*

VI. Quod tamen de omnibus & singulis Nobilibus nostri seculi vix affirmare auderem, sed viva Exempla hanc præsumptionem levem & satis dubiam reddunt. Vid. Dn. Thom. Lans. *in Consultat. contra German.* Pariter quoque in Personis Illustribus ac Nobilibus omnis fraus, dolus & quæcunque sinistra suspicio in eorum actibus & contractibus abesse censetur. Tiraquell. *d. nobilit. cap. 20. num. 20.* Roland à Valle *Consil. 11. num. 35. & 75. vol. 3.* Schrad. *dict. sect. 12. num. 10.*

Hinc cum aliquando in Imperio Romano-Germanico Marchio N. per suos officiales quosdam subditos Comitis in O. cepisset, propter Personæ excellentiam dolus manifestus, aut fractio pacis publicæ, â Dominis Cameralibus, in hoc facto præsumptus haud fuit, sed judicatum, daß der beklagte Herr Marggraff in die Pœn berührten Mandats noch zur Zeit nicht zuerklären; Quod præjudicium refert Guilhelm. Scipio *decis. Camer. 98. per tot. libr. 3.*

VII. Præterea *infertur* ex supra dictis; Quod Princeps & Status Imperii Fidem frangendo longè gravius pec-

peccare censeatur, quam privatus; Idq; propter dignitatis suæ lucem, & officii magnitudinem, adeò ut plenissimè perfidiosum sit, & nefarium Principi, Fidem frangere, vel violare. *arg. d. l. un.* §. *1. D. d. Offic. Præfect. Prætor.* post alios Besold. *consil. 44. num. 19. vol. 2.* Vincent. Turturet. *de nobilit. gentil. lib. 3. c. 9.* Hinc optimè scribit Baldus: Fidem fallere grave est gravibus: Gravioribus gravius: Gravissimis & exemplaribus viris est gravissimum. Bald. *consil. 343. vol. 1.* Cravetta *consil. 241. n. 19.* Schrader. *de feud. part. 10. sect. 1. num. 50.* Franc. Niger. Cyriac. *controvers. forens. 129. n. 17. & 18.* Quo enim quispiam majoris est dignitatis, eò magis bona Fides in ipso exuberare, & ab omni perfidia vacare debet, cum dignitas perfidiam exaggeret. *arg. l. 2. l. quadam delicta 14. D. d. pæn. l. omne delictum 6.* §. *1. vers. augetur. D. d. re militar.* Barschamp. *in Radic. clausul. c. 31.* §. *1. num. 47.* Quoniam ex promissionibus suis longè fortius & efficacius quam privati obligantur, argumento traditorum ab Imperatore Leone *in Novell. Constitut.* 19. Ludolph. Schrader. *consil. 1. num. 458.* post alios Klock. *de Contribut. c. 16. sect. 1. num. 159.* Siquidem verbum simplex Principis aut Comitis, æquipollet Juramento Privati. Matth. Coler. *d. Process. Execut. part. 1. cap. 10. num. 250. cum seqq.* Ideoque verba Principis, quantum ad certitudinem, nihil differunt à juramento. Besold. *de fœder. cap. 6. n. 5.* Schrader. *dict. consil. 1. num. 458.* Joan. Bapt. Larrea. *allegat. fiscal. 119. num. 12.*

VIII. *Ulterius infertur* ex prædictis, quod turpissimum sit & fœdissimum Principi ac Comiti illustri, aliivè Viro Nobili Germanico, mendacia proferre, ac mentiri, vel alio modo, köstlichen Windt verkauffen/ und mit

dem

dem grossen Messer auffschneiden. Si enim homines plebeæ sortis, nedum Viri ingenui, mendacii turpitudinem detestantur; quanto magis Principis & illustres Germaniæ Viri hoc vitium cane & angui pejus abjurare debent. Josias Nolden. *de Nobilit. c. 12. n. 119.* Nam ignavæ mentis est mentiri; Cum mori sciat, mentiri nesciat generosus animus. Romani sanè omne mendacium libero & ingenuo indignum putabant, servileque vitium esse, nec cadere in generosum pectus posse, nec debere: Quid! Quod pulchrum illi per vulnera & sanguinem ad ardua tendere, mendacio vero commaculari, omni morte deterius. Ut non aberraverit, qui dixerit, vilis & muliebris animi esse mentiri. Carol. Scriban. *in Polit. Christian. lib. 1. cap. 6. & 13. per tot.* Vincent. Turturet. *de Nobilit. Gentilit. lib. 3. cap. 9. fol. m. 171.* Ac ipsum Dei verbum mendacii crimen vocat fœdissimum. Actor. *5. vers. 3.* Gravius furto Ecclesſ. *20. vers. 26.* Certissima animi pestis, efficacissimum animæ venenum. Unde Epænetus dicere solebat: Mendaces omnium scelerum & injuriarum authores esse. Aurel. Corbul. *de jur. emphiteut. cap. 1. num. 1. & 2.* Besold. *in Thesaur. Pract. lit. L. verbo* Lugen/ *74.* Hinc *Alphonsus* Hispaniæ Rex Anno 1308. Ordini Equestri de la Banda seu fasciæ rubræ, inter alios, etiam hunc articulum sanctè observandum laudabiliter præscripsit: Der Ritter rede wenig/ aber die Warheit: Da er ein greiffliche Lugen sagt/ solle er zur Straff ein Monat lang kein Seitenwehr an sich tragen. Referente Dn. Limnæ. *lib. 6. jur. publ. cap. 2. sub. num. 4.* Et hoc per modum *Declarationis* procedit, etiamsi Mendacium leviusculum esse appareat. Mendacium enim, licet tenue sit, nihilominus tamen perlucet, si diligenter inspexeris ait Seneca *in Epistol. 79.*

IX. Et eò magis Princeps aliusvè illustris Imperii Vir, à mendacio abstinere debet, propter vitæ periculum, quod proferenti mendacia tàm activè quam passivè imminet. Nam si quis fretus Rescripti Imperatoris Gordiani *in leg. viam veritatis ignoras 10. C. locat. ad aliquem dicat:* Der Herr spaciert neben der Warheit; oder hawet sich in Backen. *arg. l. 5. C. de injur.* Aut tu mentiris *arg. l. quæ omnia 25. D. de procurat.* Certè pro qualitate Personarum, mendacii redargutus, sæpè verbis & verberibus injuriam retorquere potest. Juxta proverbium Germanicum. Auff ein Lugen gehöret ein Maultasch. Mendacium enim alapa vindicatur & retorquetur. *per text. in l. item apud 15. §.* Unde quærit. *39. ibi.* Nam si honorem ornamentaque petulanter adtentantem excideerit, absolvendum eum esse, Ulpian. Labeoni respondit. *D. de injur. §. 3. Instit. de injur.* Andr. Gail. *lib. 2. Observ. 100. num. 3.* Dreter. ad Besold. *Thesaur. Practic. verb.* Lugen. *74.* Dissentit Marq. Freher. *de existimat. libr. 2. c. 8. num. 17.* Compertum enim est, viros illustres & ingenuos, multarum contumeliarum injuriis minus succensere: Verum si iisdem mentiri verbum objiciatur, contumeliam hanc & cæde & ferro ulciscendam esse censere. Quot enim cædes Orbe toto unum mentiris dedit? quod nomen ferro vindicatur. Carol. Scriban. *in Politic. Christian. libr. 1. cap. 6. fol. m. 111.* Vincent. Turturet. *dict. tr. de Nobilit. Gentil. libr. 3. cap. 9. fol. m. 171.*

Præterea mendacii vitium Principi illustri jure parabilem existimationis & reputationis jacturam adfert: Nam quid majus est, quam alicujus dicto fidem habere: Mendax autem fidem omnino pergit, quia veritati non servit, dum mentiendo se oneret. *per l. 1. C. de furt. l. qui falso D. de testib.* Menoch. *consil. 37. num. 173.*

Ac

Ac mendax in uno, præsumitur quoque mendax in cæteris, adeò quidem, ut etiamsi aliquando veritatem dicat, tamen ei fides non adhibeatur. *per cap. qui semel malus.* Ubi Petr. Peck. & Canonistæ *X. de Reg. Iur.* Aimon Cravetta *consil. 282.* Menoch. *consil. 94. n. 62.* Præsertim cum mendacium sine dolo non detur. *per l. si quis affirmaverit. & l. quod si creditor. D. de dolo malo. l. falsus §. si quis D. de furtis.* Joan. Petr. Surd. *consil. 373. n. 29.* August. Barbosa. *in Axiomat. lit. M verb. Mendacium. 5.*

X. Ex quibus jam deductis consequitur; 1. Quod convictus de mendacio super una positione negata, præsumatur convictus super aliis negatis. *per l. final. D. de rei vindicat. Auth. contra qui C. de non numer. pecun.* Stephan. Gratian. *decis. 227.* Ac *disceptat forens. cap. 109. num. 4.* Franc. Ansald. *consil. 55. num. 50.* Licet regulariter socius habeat beneficium, ne condemnetur, nisi in quantum facere possit: nihilominus quia negavit se esse socium, perdit hoc beneficium. *per l. sed hoc ita. §. ubi D. de re judic.* Joan. Aloys Ricc, *collect. decis. 309.* Fidejussor licet non prius conveniri possit, nisi Principali creditore ad peram usque excusso; attamen si negat se fidejussisse, hoc beneficium perdit: Idem quoque in beneficio divisionis jura statuunt. *per text. in l. si dubitet. 10. §. ita 1. ibi*: inficiantibus auxilium divisionis non est indulgendum *D. de fidejuss.* Anton. Thessaur. *decis. 50.*

Debitor negans debitum absque justa causa beneficio cessionis privatur, ac insolidum condemnatur. *per text. in l. de atate. 51. §. si cum. 3.* ibi: non debuit enim mentiri *D. d. interrogat. in jur. fac. Afflictis decis. 379.* Cevallos *in comm. opin. contra commun. quæst. 129.* Titius negans scripturam propria manu scriptam causa cadit. Hieron.

ron. Marlian. *decis. 35.* Mendax item postulator non juvatur Rescripto. Nov. *121. cap. 1.* Mendacem, statuti jurisque communis beneficio privandum esse, JC. Ulpianus respondet *in l. sed si 4. vers. interdum. D. quod cum eo qui in alien.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 667. num. 8.* Franc. Ansald. *consil. 63. num. 74.* Mendax æque precator, caret impetratis. *secund. Rescriptum Imper. Theodosii & Valentiniani. in l. et si legib. 5. C. si contra jus vel util.* Et si nimia mentientis inveniatur improbitas, etiam severitati judicantis subjacet. *per dict. leg. 5. l. 29. ibi impudentis. D. de falsis. cap. si quando X. de rescript.* Andr. Gail. *libr. 1. Observ. 14. num. 3.* Vid. Joan. Aloys Ricc. *collect. decis. 209.* Capyc. *decis. 19.* Adeò ut contra mendaces omnia jura insurgant. Benev. Straccha *de decoctor. part. 3. n. 37.* Ac quamplures pœnas in casibus diversis contra mendaces, leges constituerunt. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 109. per tot.*

XI. Ex hac legalitate *insuper fluit*, quod Principis aut Comitis Imperii *assertioni* creditur, ejusque scripturæ plena fides adhibetur. *arg. Clem. 1.* ubi Bonifac. *de Vitalinis* & August. Barbosa *de probat.* Nicol. de Agazil. *consil. feud. 5. n. 2. inter consil.* Albert. Bruni. Joan. Bapt. Costa *de jur. & fact. ignor. distinct. 25. cent. 2. num. 3.* Nicol. de Passerib. *de scriptur. privat. libr. 3. Rubr. De Literis Episcop. quæst. 3. fol. m. 589.* Quis enim tantæ superbiæ fastigio tumidus foret, ut regalem sensum neget. *juxta l. fin. C. de legib. l. 2. C. de crim. sacrileg.* Præterquam quod grave esset & valde injuriosum, Principem de mendacio arguere. Menoch. *consil. 100. num. 23. lib. 1.* Et hoc de consuetudine totius mundi servari, testatur post alios Joan. Petr. Fontanella *de pact. nuptial. claus. 4. cap. 10. n. 28.*

28. part. 2. Ideò hoc tanquam singulare ob generis splendorem inter privilegia Principum specialia recenset. Don. Garſ. Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 51. & ſeqq.* Ita in terminis Principum Imperii aut qui jura imperialia habet, tradit Farinac. *de teſtib. quaſt. 63. num. 87. & ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ. 141.* Aimon. Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. num. 41.* Joan. Gædden, *de Electore loquens, conſil. 50. num. 49. vol. 4.* Herm. Vult. *conſil. 25. num. 104. vol. 4.* Nicol. Reuſner. *de Epiſcopo ſcribens conſil. 22. num. 53. vol. 3.* Merckelbach. apud. Klock. *conſil. 16. num. 125. vol. 2.* Hinc Principi atteſtanti *de fama* cujusdam, ſive bonâ ſive malâ, per verba aſſertiva plene creditur. *arg. Clem. un. de probat.* Jacob. de S. Georg. *in l. 3. §. ejus. 2. num. 21. D. d. teſtib.* Jaſon. *in l. admonendi 31. num. 246. in fin. D. d. jurejur.* Joan. Crotus *de teſtib. part. 4. Rubr. qui teſtes eſſe poſſ. num. 46. & 47.* Marq. Freher. *d. fama. lib. 1. cap. 5. num. 5.* Vide tamen Volcmar. Heſs. *d. teſtib. cent. 1. concluſ. 21. per tot.* Pari ratione Principi Imperii, ſive literis, ſive aliter atteſtanti de *Benemeritis* ejus, cujus gratia donationem remunerationis cauſa factam eſſe prætenditur, plene creditur. *arg. clem. 1. X d. probat. Br. in l. ſi forte. 8. num. 9. D. d. caſtrenſ. pecul. poſt. Bl & Decium.* Petr. Weſenbec. *conſil. 2. num. 113. & ſeqq.* Nicol. Reuſner. *conſil. 22. num. 53. lib. 3.*

XII. Veruntamen hæc aſſertio tàm clara non eſt, quin à nonnullis in dubium vocetur: Hinc quæritur; *An Principis Imperii aſſertioni in literis vel inveſtituris de benemeritis & ſervitiis Conſiliarii, abſque aliqua alia meritorum probatione & ſine aliis adminiculis plenè credatur?* Q. Verbi Gratia; Wañ ein Fürſt des Reichs im Conceſſions Brieff ſetzt: Um ſeiner nun etlich vil Jahr hero geleiſten,

treuen/unterthänigsten Diensten willen. Sunt qui hoc *Negant*; Hac motiratione, quoniam sola Principis assertione de Benemeritis Consiliatii, & exinde subsecuta remuneratione non creditur, nisi aliqua alia adminicula accedant: *per text. in l. si donatione. ubi DD. C. de collat. l. si forte.* ubi Bart. *D. de Castrens. pecul. text. in l. 9. §. 1. ibi; praclara curia honore. D. d. testib. cap. cum à nobis. ibi cujusque dignitatis X. de testib.* Curt. Jun. *consil. 132. num. 10.* Jul. Clar. *in §. Donatio. quæst. 7. num. 2. Secundo* facit, quod assertioni alicujus personæ minimè standum est, quæ actum aliter nisi sola assertione absolvere & peragere poterat. per text. *in l. qui testamentum. 27. D. de probat.* Philip. Cornæ. *consil. 243. num. 3. & consil. 109. num. 4. vol. 4.* Tiraquell. *ad l. si unquam. 8. verb. In donatione largitus. num. 100. & 102.* Modest. Pistor. *consil. 63. n. 10. libr. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 184. num. 10.* Nicol. de Passerib. *tr. de scriptur. privata lib. 3. Rubr. de literis Apostol. quæst. 3. num. 18.*

VIII. Verum enim verò *Contraria sententia*, quod nimirum Principis Imper. assertio, de benemeritis, sui Consiliarii ulteriorem probationem non requirat, quo minus ille pro remuneratione concessum feudum tutò possidere possit, verior est. *Nam 1.* etsi privatæ personæ assertioni unicæ minimè credendum sit: attamen si de persona agatur, quæ in publico jurisdictionem habet, veluti de Principe vel Episcopo, tunc ipsius assertioni meritò fides adhibetur; Et hoc in tali casu & relatione, sine quâ actus ipse absolvi non posset. *per Clem. 1. de probat. & per capus 1. X. de probat.* Nam si de ordinario Judice agamus, qui causas meri & mixti Imperii, nisi ex causa necessariæ absentiæ aut alterius justi impe-

impedimenti, delegare non potest, si ipse in literis delegationis se justè & legitimè impeditum esse asserat, ipsius assertioni tanquam jurisdictionem habenti creditur *per gloss. ordinar. in cap. pastoralis. in pr. verb. exonerare. X. de offic. delegat.* Alexandr. *in l. 1. D. de offic. ejus cui mand.* Alphons. Modit. in terminis Judicis delegati, *in §. Principum Placita. Dubitat. n. 164. & 165. per tot.* Petr. Anton. de Petra. *de potest. Princip. cap. 32. conclus. 2. num. 33. fol. m. 617.* Quemadmodum & ipsi Judici prosequendi judicii appellationem existere, nec fatalia esse præterlapsa, & consequenter appellationem competere credendum est. Joan. Andr. *ad Speculat. §. species. tit. de sentent.* Bonifac. Ruger. *consil. 60. n. 5. vol. 1.* Quod optimè per exempla deducit Fulv. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 48. num 66. & seqq.* Cujus decisionis ea est *Ratio*; Quoniam Lex multum confidit personæ jurisdictionem habenti, vel Nobilissimæ personæ aut Secretario Principis & quidem plus quàm Personæ privatæ. *per text. in l. si quis decurio. 11. vers. nec verò. ibi per ipsum debet probari auctorem. C. ad l. Cornel. de fals.* Bald. *in Rubr. D. de offic. delegat.* Grammat. *consil. crim. 13. num. 13.* Mascard. *de probat. conclus. 1243. per tot.* Alvar. Valasc. *decis. Lusitan. 73. n. 1.* latè Marquard. Freher. *tr. de existimat. lib. 2. cap. 4. num. 4. & seqq.* Quod si hoc in Judicibus ordinariis procedit, ut eorum assertioni credendum sit, quantocunque actum non aliter nisi per hanc assertionem absolvere possint: Multo magis in Principe Imperii jurisdictionem & superioritatem territorialem ceu Regium jus habente obtinet. Herman. Vult. *consil. 50. num. 49. vol. 4.* Cachetan. *decis. 88. num. 24.* Siquidem nemo melius aut certius benemerita & servitia præstita Consiliarii sui scire potest, utpote de proprio facto attestans & scribens quam ipse

Prin-

Princeps & territorii Dominus. Idque tanto magis dicendum est, in nostro casu, habita ratione Principis concedentis personæ, de cujus levi præjudicio agitur, ideoque tanto facilius concedendum. Abbas *in cap. fin. X. de probat. Purpurat. in l. 1. num. 549. D. de offic. ejus cui mand.* Cum Principum proprium sit vel esse debeat donare, & Consiliarios muneribus afficere *per text. mirabil. in l. filius 7. vers. nonnunquam D. de donat.* adeò quidam, ut quamvis Princeps sponte donet, attamen ad donationem se obligatum esse existimare debeat; *cap. 1. X. de donat. ubi* August. Barbosa. *ac per l. 1. C. si liber imperial. soc. in her. decess. lib. 10. l. prohibere. 3. §. plane. D. quod vi aut clam.* Joan. Anton. Bellon. *consil. 58. num. 66.* Nam in Principe, qui multa à Deo T. O. M. habere noscitur, liberalitas facillimè esse debet, sicuti rescripsit Imper. Justinianus *in Novell. 7. cap. 2.* Fab. de Annat. *consil. 62. n. 56. & seqq.* Bonifac. Roger. *consil. 49. n. 24. & 25. vol. 1.* Hippolit. Riminal. *ad princip. tit. de donation. num. 116. & seq.* Nihil enim Ministros Principum fideliores reddit, quam benefica gratitudo Quamobrem si Principes voluerint, Ministros vivere sibi devictos, & pro tuitione corporis sui jacturam vitæ non gravatim facere, sint erga illos benefici, nec velut vilia mancipia judicent. Quemadmodum de Principibus Germaniæ, qui sese Consiliariis & ministris beneficos exhibuerunt varia exempla recenset Matthias Castrit. *tr. de Princip. Germ. virtut. lib. 3. cap. 1. & 4. per tot.* Quod utique retulit jam dudum Cicero *lib. 1. officior. Agros* (inquit) *fertiles imitari debemus, qui multo plus afferunt, quam acceperunt.*

Quo facit II. Quod hic de Principe ceu de persona in dignitate illustri constituta agimus, cujus assertioni eo magis standum est, cum in tali assertione Princeps tanquam

quam omnium optimè informatus, principaliter se fundat, *per text. magistral. in Clem. 1.* ibi pleniariam adhibendam fidem. *de probat.* Ergo hujusmodi literæ non egent alterius probationis adminiculo. *arg. l. plenum. in pr. D. de usu & habitat.* Anton. Gabriel. *lib. 1. Comm. conclus. 2. tit. de probat. num. 20. & passim.* Fulv. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 48. num. 74. & s. qq.* Cum in Principe rectitudo judicii clariori lumine præfulgeat, sicuti habetur in Epistola, *inter claras. C. de summa Trinitat.* Princeps enim semper justa causa motus aliquid asserere præsumitur. *per Gloss. in l. relegati. D. de pœnis* Ruin *consil. 76. num. 12. vol. 5.* Qui plenus justitiæ & æquitatis esse censetur secundum Baldum *consil. 395. vol. 2.* Menoch. *lib. 5. præsumpt. 59.* Hartman. Pistor. *lib. 4. quæst. 7. in consil. annexo num. 8.* Præsertim cum hoc in casu non de Principis proprio commodo, nec de tertii præjudicio, sed magis de proprio facto & fidelitate proprii Consiliarii agatur. *per Clem. 1. ubi gloss. de probat.* Jason. *consil. 227. num. vol. 2.* Grammat. *decis. 65. num. 44.* Ruin. *consil. 175. vol. 5.*

XIV. Nec officiunt ea quæ *in contrarium* adducta sunt; Quoniam allegata jura de illa Principis assertione loquuntur, quæ in tertii præjudicium tendunt, quo casu ejusdem assertioni non statur; Per hanc rationem, quoniam sicuti Princeps directò alteri præjudicare non potest: juxta notata *in cap. quæ Ecclesiarum de constitut. Et in l. fin. C. si contra jus & utilit. publ.* Ita nec per indirectum, scilicet sua unica assertione, *per cap. cum quid una via.* Ubi Petr. Peck. *de Regul. jur. l. Seius & Angerius D. ad L. falcid. Aretin. in l. 1. notab. 3. in fin. D. de acquir. possess.* Ita in terminis nostris scribit *Bonifac.* Rogerius Eques

consil. 15. num. 41. & seqq. vol. 1. Bonifac. de Vitalin. *ad Clem. 1. num. 8. & 9. de probat.* Nicol. Reusner. *consil. 22. num. 59. & seqq. libr. 3.* Rauchbar. *libr. 2. quæst. 11. num. 18.* Dn. m. Henr. Bocer. *de donat. cap. 13. num. 12.* Ubi tradit; Principi de meritis affirmanti, plenam fidem adhibendam esse, etsi Donatarius merita docere & ostendere nequeat. Herm. Vult. *4. consil. 25. num. 105.* Ubi scribit: generali Benemeritorum assertioni stari, saltim in præjudicium asserentis, qui se obligavit & ejusdem heredem.

XV. *Ampliatur* hæc resoluta quæstio *I.* ut opus non sit, quod merita & officia Principi aut Comiti à suo Consiliario præstita, in concessionis aut donationis Instrumento *specificè* exprimantur, quo intelligamus & scire possimus, an benemerita remunerationi correspondeant. Sed generalis assertio meritorum sufficit, accedente præsertim temporis diuturnitate, qua Consiliarius per multos annos officio functus est. Tiberius Decian. *respons. 25. num. 37. & seqq. vol. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 184.* Petr. Anton. de Petra. *tr. de potestat. Princip. cap. 32. conclus. 2. num. 33. f. m. 617.* Optimè Nicol. Reusner. *dict. consil. 22. num. 48. & 51. lib. 3.* Johan. Geddæ. *consil. Marpurg. 25. num. 105. vol. 4.* Andr. Rauchbar. *lib. 2. quæst. 11. n. 19.* Siquidem defectum meritorum supplet Principis liberalitas. Et aliàs verba ista essent sine ministerio, sicuti loquitur Alexander *consil. 216. n. 24. vol. 2.* Decian. *dict. respons. 25. num. 79.* Natta *consil. 674. num. 9. tom. 4.* Latè tamen dissentit Menoch. *consil. 112. num. 12. & seqq.* Carol. Tapia *ad l. fin. part. 2. cap. 9. n. 10.*

Quamvis melius sit & tutius, ut benemerita in Dominum collata specificè exprimantur: Quo casu specia-

cialis expressio servitiorum longè firmior longeque efficacior erit quam generalis. *per text. in l. Aquilius Regulus. 27. in verbis. Quoniam cum patre meo semper fuisti & me eloquentia & diligentia tua meliorem reddidisti, dono D. de donatione* Ludolphus Schraderus *is de feud. part. 5. c. 2. num. 41.* Dissentiunt, ac merita specificè probanda esse asserunt Horat. Carpan. *ad Statuta Mediolan. cap. 264. num. 12.* Tiraquel. *ad l. si unquam. num. 88. C. de revoc. donat.* Ita in terminis Episcopi concedentis feudum scribit Auth. Consil. Argentor. *44. num. 14. vol. 1. ac consil. 2. num. 56. vol. 2.*

Quod *Ampliando II.* tanto magis procedit, si versaremur in benemeritis, antiquitate temporis, oblivione adumbratis, quo casu, verbis Principis & jam enuntiativis credendum est, secundum ea quæ habet Natta *consil. 522. num. 31. vol. 3.* Anton. Gabriel. *Comment. conclus. lib. 1. tit. de probat. conclus. 2. num. 54.* Menoch. *consil. 402. num. 25. vol. 5.* post alios in terminis nostris. Herm. Vult. *consil. 402. num. 25. vol. 5. Consil. Marpurg. 19. num. 118. vol. 3. ac consil. 46. num. 114. vol. 4.* Ac notabiliter tradit *Fontanella*, quod dicta & assertiones Principum, præsertim de benemeritis alicujus Viri aut Consiliarii de generali mundi consuetudine plenæ probationis loco censeantur. Joan. Petr. Fontanella *d. pact. dotal. tom. 1. claus. 4. gloss. 10. part. 2. num. 28.*

Quod per modum *III. Ampliationis* etiam in terminis verborum enunciativorum, quæ à Principe prolata sunt, asserit Nicol. à Passerib. *tr. de verb. enunciativ. lib. 2. quæst. 4. per tot.* Siquidem verba Principis enunciativa pro dispositivis sumantur, idque ob personæ dignitatem *per Clem. 1. X. de probat.* Vasquius de *success. lib. 3. §. 26. num 30.* latè in terminis Principis Imperii hoc con-

confirmat Herm. Vult. *consil. Marpurg. 23 num. 43. vol. 4.* Hieron. Cævallos *in commun. contr. commun. quæst. 897. num. 178.* Merckelbach. apud Klock. *consil. 16. num. 125. vol. 2.* Varias limitationes verborum enunciativorum, vide apud Joan. Aloys. Ricc. *collect. decis. part. 5. collect. 1825.*

XVI. Sanè disputatur insuper; *An Princeps aut Comes Imperii concedens Consiliario, ob propriam benemeritorum assertionem & contestationem, aliquod privilegium vel jus aut beneficium, in remunerationem meritorum illud successu temporis revocare, & Consiliario suo adimere possit?* Negativam sententiam, communi calculo receptam esse, eamq; judicando communiter observari tradit post alios latissimè: Franc. Bursat. *consil. 16. num. 56. & seqq.* Cephal. *consil. 342. num 40. & 41.* Grammat. *decis. 45. num. 28. & 29.* Cacheran. *decis. 139. num. 28. & alij.* Idque hâc ratione firmatur, quoniam gratia concessa propter remunerationem, non est simplex donatio, sed magis cum benemeritis permutatio, ac præstiti officii compensatio. Utpote ex causa necessaria profecta *per text. in l. sed et si. 25. §. censuit 11. vers. quamvis ibi: velut genus quoddam hoc esset permutationis. D. de petit. heredit.* Decian. *respons. 25. numer. 32. vol. 1.* Vult. *consil. Marpurg. 35. num. 109. vol. 2.* Rauchbar. *2. quæst. 11. num. 15. latè* Dn. Bocer. *de donat. cap. 13 n. 2. & seqq.* Doctor Marta *consil. 142. num. 5. 8. & per tot.* Ideoque per Principem revocari nequit, cum concessio hæc in Contractum transierit, & mutuam obligationem induxerit. *per text. magistralem & egregium responsum Papiniani in l. 27. D. de donat.* Ubi *Aquilius Regulus* juvenis ad Nicostratum Rhetorem & præceptorem suum (qui floruit Romæ sub Imperatore Caracalla) ita scripsit

psit: *Quoniam & cum patre meo semper fuisti, & me eloquentia & diligentia tua meliorem reddidisti: Dono & permitto tibi habitare in illo cœnaculo, eoque uti.* Defuncto Regulo, controversiam habitationis patiebatur Nicostratus, & cum ea de re cum *Papiniano* contulisset, dixit: posse defendi, non meram donationem esse, verum officium magistri quadam mercede remuneratum Regulum: Ideò non videri donationem sequentis temporis irritam esse. Quod si expulsus Nicostratus veniat ad judicem, ad exemplum interdicti, quod fructuario proponitur, defendendus erit: Quasi loco possessoris constitutus, qui usum cœnaculi acceperit. Cacheran. *decis. 64. num. 64.* Joseph. à Sesse. *lib. 1. decis.* Aragon. *79. num. 40.* Camill. Borell. *consil. 1. num. 135.* latè Hippolit. Rimnald. *ad princip. tit. instit. de donat. num. 118. & 119.*

XVII. Quod ex responso Pauli *in l. si pater. 34. §. 1. D. de donat.* probatur. Ex quo donationem, quæ ob benemerita fit, onerosam esse constat. Quando enim alicui concessio fit, vel quod concedentem à morte, vel ab hostibus liberaverit, is non puram & meram liberalitatem exercet, sed potius naturæ debitum solvit; Cum naturaliter obligati simus ad antidora & remunerationem. *Huc facit l. 17. D. d. præscript. verb.* Ita tradunt post alios Jul. Clar. §. *donatio quæst. 3.* Carol. Tapia *ad l. fin. part. 2. cap. 9. num. 6.* Vult. *consil. 35. n. 3. vol. 3.* Pruckman. *consil. 39. num. 51. vol 1.* Ludolph. Schrader. *de feud. part. 5. cap. 2. num. 60. & 61.* Ita in terminis Comitis Imperii respondet Author Consil. Argentor. *2. num. 107. vol. 2.* Quod variis authoritatibus latè comprobat Casp. Klock. de *Contribut. cap. 16. sect. 1. num. 178. & seqq.* Hinc privilegium concessum propter servitia quæ quis fecit conce-

denti, dicitur concessum ex titulo onerofo, non autem lucrativo: ac videtur concessum pro solutione mercedis servitiorum factorum. Quod propriè nec donatio, nec gratia, nec indulgentia, sed compensatio magis, permutatio ac titulus onerosus dici meretur, & realiter quasi existit, *per l. sed si lege. 15. §. consuluit. 11. ibi:* remuneratio est genus quoddam permutationis. *Ubi Bald. & DD. D. de petit. heredit.* Decian. *respons. 25. n. 32. vol. 1.* Marta. *consil. 142. n. 2.* ac ita decisum fuisse refert Franchis *decis. 428.* Unde Doctores dicunt, quod donatio ob benemerita & remuneratoria latissimam recipiat interpretationem. Decius *consil. 193. num. 2. ac consil. 413. num. 6.* Abb. Panormit. *consil. 30. num. 2. libr. 2.* Adeò ut in dubio magis realis donatio seu concessio censeatur, & ad heredes transmissibilis, quam personalis, secundum ea quæ tradit post alios Menoch. *lib. 3. præsumpt. 103. num. 13.* Siquidem id quod benemerentibus conceditur, efficacius soleat concedi. *per l. 3. §. hi quoque D. ad SC. Syllan.* Joan. Igneus *ad d. l. 3. §. huic conditioni vers. Et si aliud D. eod. tit. num. 55.* Joan. Anton. Bellon. *consil. 58. num. 64. & 65.* Quod multo fortius procedit in donatione facta à Viro illustrissimo, quæ favorabilis est & latissimè interpretanda, cum nobilitatis propria sit virtus liberalitas, *cap. 1. ubi* Barbosa *X. de donat. l. 7. de D. eod. tit*, Bonif. Roger. *consil. 49. num. 2. & 25. vol. 1.* Bellon. *dict. consil. 58. num. 66. & 67.* Dissentit aliquatenus Natta *consil. 164. num. 20.* Arius Pinell. *ad l. 1. part. 3. illat. 7. num. 60. & 61.* Quibus argumentis respondet Bocer. *dict. tr. de donatione cap. 13. numer. 2, & seqq.*

XVIII. Ampliatur hæc affirmativè resoluta Quæstio,

io, de concessis propter benemerita, ut illa realia cen-
:antur ideoq; ad heredes transitoria: adeò ut morte do-
atarii non expirant, sed perpetuò existant, secundum
a quæ tradit Anchoran. *consil. 327. n. 3.* Tiraquell. *in l. si*
nquam. Verb. donatione largitus num. 48. C. de revoc. dona-
'on. Menoch. *31. præsumpt. 103. num. 13.* Joan. Anton. Bel.
on. *dict. consil. 58. num. 64. & seqq.* Hæc resoluta Quæstio
eclaratur, eatenus vera, quatenus Principis remunera-
o benemeritis correspondeat; factum enim & causa
ebet commensurari gratiæ. Cephal. *consil. 94. num. 26.*
ol. 1. Gabriel. *Comm. conclus. lib. 3. tit. de jure quæsito. con-*
'us. 6. num. 6. & seqq. Reusner. *consil. 22. num. 55. libr. 3.*
:asp. Klock. post alios *dict. cap. 16. num. 183.* Matth. Cu-
o *de pactis cap. 6. num. 206.* Aliter Carol. Tapia *in dict.*
ip. 9. num. 7. & seqq. Qui dimidium valoris rei ob
enemerita donatæ concessionem attingere debere
:nset. Et post eum Doct. Marta *consil. 40. num. 19. ac*
nsil. 145. num. 34. Aliter *Augustin. Barbosa*, qui, utrum
onatio dicatur immoderata nec ne, facultates do-
antis & merita donotarii consideranda esse scribit *in*
. de officio & potest. Episc. part. 3. allegat. 114. num. 35. ac
l caput ad hæc *6. num. 5. X. de testament.* Et ante eum Ti-
quell. *ad l. si unquam. Vers. donatione largitus, num. 83. &*
4. Osasch. Cacher. *decis. 171. num. 19.* Aliter *Rauchbar*, qui
ribit, necessum non esse, ut servitia & benemerita
munerationi exactè correspondeant: Siquidem defe-
um meritorum suppleat Principis liberalitas. Rauch-
ir. *lib. 2. quæst. 11. num. 17.* post Decian. *respons. 25. num.*
, vol. 1. Hippolit. Riminald. *dict. princip. instit. de donat.*
um. 115. & seqq. Verum enim verò consideratis in fa-
: contingentia omnibus circumstantiis melius tan-
:m erit totam hanc disputationem Judicis arbitrio

com-

committere. Secundum Jul. Clar. §. *donatio*, *quaest. 1. num. 4.* Menoch. *lib. 2. Arbitrar. cas. 132. num. 6. & seqq.* Horat. Carpan. *ad Statuta, mediol. cap. 264. num. 17. & 18.* Matth. Cuno *dict. cap. 6. num. 206.* Vide omnino Dn. m. Henr. Bocer. *de donation. cap. 13. num. 22. & seqq. Qui variis declarationibus quaestionem hanc resolvit.* Franc. Niger. Cyriac. *controvers. forens. 270. num. 23.*

CAPUT III.

De Principe asserente, scribente, aut attestante aliquid de facto Proprio. V. G. Ærarium esse exhaustum: Reditus non sufficere: Ex justa necessitate eum petere tributum.

SUMMARIA.

I. Praedicta distinctè sunt accipienda.

II. Q. An soli Principis assertioni sive voce, sive literis facta stetur?

III. Adhibetur distinctio inter testationem de facto proprio & alieno.

IV. Asseritur: credendum esse Principi, si attestetur de facto proprio ratione Imperii & officii.

V. Confirmatur ratione desumpta à fide actorum judicialium, Officialium, Notariorum.

VI. Illustratur per speciales assertiones Principum de jure vel factis.

VII. Limitatur proposita Regula. I. *cùm assertio est maximi praejudicii, & vergit in detrimentum tertii.*

VIII. Limitatur II. *cùm negotium versatur cum non subdito Principis.*

IX. Limitatur III. *cùm Princeps in proprium commodum aliquid asserit.*

X. Q. An credatur Principi, asserenti, aerarium esse.

exhau-

exhauftum? ejusq; affirmativa proponitur.
[V]I. Negativa præfertur, ob inefficaciam teftimonii in propria caufa.
[V]II. Q. An pro Principe militet præfumptio jufta caufa in imponenda collecta?
[V]III. Proponitur affirmativa Fr. Suarezii, cum ejusdem rationibus & teftimoniis aliorum.
XIV. Contrariam fententiam amplectuntur tàm Cafifta, quàm Iure Confulti.
XV. Cafiftarum teftimonia & rationes afferuntur.
XVI. Allegantur plures Iure Confulti huic fententia fubfcribentes.
XVII. Decifio quaftionis modò refoluta, quo in cafu fcil. Principis affertioni credendum fit.

I. CÆterum ea, quæ huc ufque dicta funt, non ita plana funt, ut indiftinctè & abfque follicita declaratione recipienda fint. Habemus enim in Jure claros textus, nimirum *cap. cum à nobis 28. ibi. cujuscunq; dignitatis X. de Teftib. ac l. 9. §. 1. ibi.* etiamfi præclaræ Curiæ honore præfulgeat. *C. d. Teftib. l. 20. D. d. quaftionib.* In quibus clarè conftitutum eft, nullam dignitatis prærogativam efficere poffe, ut unius folius dicto ftetur. Vide poft alios de Principe fcribentes Fulv. Pacian. *de probat. libr. 1. cap. 48. num. 63. & feqq.* Volcmar Hefs. *d. teftib. cent. 1. conclus. 32. cum feqq.* Bodin. *d. Republ. libr. 1. cap. 10. ac lib. 6. cap. final.* Frid. Tilemann. *difput. ad Digeft. 3. th. 37. vol. 2.* latè Jan. Langlæ. *in femeftrib. lib. 3. c. 1. per tot.*

II. Exinde dubium oritur; *An Princeps aliquid afferens five voce five literis, ceu Perfona (utcunque illuftris) attamen unica, plenam fidem mereatur, ejusque foli dicto ftetur?* Q. Hoc dubium veriis diftinctionibus determinant Mynfing. *cent. 5. obfervat. 34.* Oldrad. *confil. 258. per tot.* Farinac.

nac. *d. testib. quaest. 63. num. 73. & seqq.* Anton. Gabriel. *Comm. conclus. lib. 1. tit. de probat. conclus. 2. per tot.* Mascard. *de prob. conclus. 2.*

2. III. Veruntamen brevitati studendo, ita rem determinandam esse censeo, habita differentia: An Princeps attestetur *de facto proprio ratione Imperii & officii*; An verò *de facto alieno*. Quam distinctionem latè persequitur Thom. Grammat. *decis. 105. n. 9. & seqq.* Oliver. Bertramin. *in addit. ad decis. Ludovisii 239. lit. B.* Joan. Aloys. Ricc. *coll. decis. 2917.* Besold. *de Majestate in gener. c. 9. n. 4.*

IV. Si enim verum est (sicuti verissimum est) Quod *M. Tullius Cicero* scripsit: Justis & fidis hominibus, id est, bonis ita fides adhibetur, ut nulla sit in his fraudis & injuriae suspicio. Unde illud dogma jactatur, quod credendum sit bono Viro, sumptum ex Gloss. notab. *in l. Titius fundus. verb. actiones. D. de condit. & demonstr.* Marquard. Freher. *de existimat. libr. 2. cap. 4. num. 2043. ac cap. 6. num. 21. & passim.* Quanto magis Principi Imperii plena fides adhibetur, si attestetur de facto proprio ratione Imperii & officii; seu quod idem est, de facto quidem alieno, sed quod à se vel coram se gestum & actum est, scilicet in quo fundatur gratia vel intentio Principis proprium factum narrantis. Sicuti tradunt Doctores *in Clem. 1. de prob. Crescent. decis. 2 num. 2. tit. de Renunciat.* Tiraquell. *de retract. lign. §. 1. gloss. 14. num. 49.* Mascard. *de probat. conclus. 139.* August. Barbosa. *ad d. Clem. un. num. 2. & 6. ubi plures allegat. latè* Decian. *consil. 18. num. 273. vol. 1.* Voco Farinac. *de testib. quaest. 63. num. 92. & pl. seqq. ac 136.* Grammat. *decis. 65. num. 61. 64. & passim.* Matth. Wesenbecc. *consil. 148. num. 47.*

47. Joh. Gæddæ *consil. 37. num. 266. & 891. consil. Argentor. 57. num. 119. vol. 1.* Merckelbach. *apud Klock. consil. 16. num. 131. vol. 2.* Doctor Marta. *consil. 1. num 31.* de Rege Hispaniæ, ac quod ejusdem assertio regia, adversus violentias ab Ecclesiasticis secularibus Judicibus illatas in proprio facto probet; tradit Francisc. *Salgado de Reg. protect. p. 1. cap. 1. num. 27.* Tunc autem dicitur fundari intentio Principis, quando narrat ea, quæ eum movent ad hoc vel illud concedendum Mascard. *dict. tr. conclus. 1227. num. 93.* Cravet. *de antiquit. temp. part. 1. n. 16.* Hinc Principi plenissima fides habetur, sive ore aut voce, sive literis aliquid afferat, si testatur de re, quam ipse solus faciendi Jus habet, veluti; Quod Titio literas moratorias concesserit, famæ restituerit, pœnam remiserit, aut si de re, quæ coram ipso, tanquam Magistratu, acta aut gesta & sic officii ratione aliquid attestetur. *arg. text. in Clem. un. d. probation.*

V. Quoniam Principi non minus quam Judicialibus Actis fides plenissima adhiberi debet; Nam si statur literis Judicis attestantis aliquid de his, quæ ad suum officium pertinent. *per text. in l. si publicanus 4. §. 1. ibi significet libello manu sua scripto. D. d. publican.* Etiamsi Judex esset valde Ribaldus & ultra modum severus Jason. *in l. pacta novissima n. 7. de pactis.* Bonifac. Ruger. *consil. 60. n. 5. vol. 1.* latè per exempla Fulv. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 48. num. 66. & seqq.* Ac si officiali quoque creditur in iis, quæ spectant ad officium suum. *per text. in l. si quis decurio 21. vers.* Nec verò, ibi: per ipsum debet probari auctorem. Ubi Salicetus *C. ad L. Cornel. d. fals.* Bald. *in Rubric. Cod. d. fid. instrument.* Jacob. de Sanct. Georg. *in l. serv. 7. in fin. D. d. testib.* Mascard. *d. probat. conclus. 1243.*

per tot. Quod latius comprobat Alvar. Valascus *decis. Lusitan. 73. num. 1.* Ac ante eum Grammat. *consil. crim. 13. num. 13.* Quantò magis credendum est Principi Imperii, cujus Authoritas super Judices longè eminet. Mascard. *d. tract. lit. P. conclus. 1227. per tot.* Anton. Gabriel. *dict. conclus. 2. num. 11.* Ac magis credendum est Principi quam Notario uni vel pluribus *arg. Nov. 73. cap. 7.* Anton. Gabr. *tit. de probat. libr. 1. conclus. 2. n. 11.* Besold. *de Majestat. cap. 9. fol. m. 94.*

VI. Ex eadem ratione Principi ob summam nobilitatem & dignitatem asserenti se habere privilegium nobilitandi vel quidpiam aliud, plena fides adhibetur. *arg. l. un. §. 1. ibi. majoris sunt vigoris & efficacia D. d. offic. praefect. prator.* Alciat. Regul. *1. praesumpt. 48.* Jacob. Menoch. *libr. 6. praesumpt. 59. num. 4.* Praeterea Principi creditur, si narret se à partibus fuisse supplicatum. Crescent. *dict. decis. a. num. 1. tit. de renunciat.* Rota Roman. *decis. 171. num. 2. part. 1. diversor.* Creditur item, ac plenam fidem habent verba literarum Apostolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, si super illos gratia & intentio Papae fundetur. *Clem. unica.* Ubi Bonifac. de Vitalin. ac August. Barbosa *de probat.* Idem dicendum est, si Episcopus narret, Beneficii resignationem in ejusdem manibus factam esse. Paris *de resignat. benefic. libr. 8. quaest. 11. num. 1.* Obliver. Bertram. *in dict. addit. sub lit. c. latè* August. Barbosa *ad d. Cl. un. num. 12. & 13. X. de probat.* Ulterius Principis assertioni creditur, quamvis narret factum sui Praedecessoris; praesumitur enim quod instructus asseruerit. Paris *consil. 99. num. 9. vol. 4.* Franc. Ripa *respons. 1. num. 20. libr. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 1227. num. 48.* Decian. *respons. 18. unm. 275. vol. 1.* Cra-

Cravetta *de antiquitat. temp. part. 1. num. 12.* Barbosa. *ad Clem. 1. de probat. num. 10.* Consil. Argent. *57. num. 23. vol. 1. ac consil. 110. num. 71. vol. 2.*

VII. Sanè ea, quæ usque huc dicta sunt, notabilem *Limitationem* I. recipiunt in his negotiis, *quæ sunt maximi præjudicii*, ac in grave Tertii detrimentum vergunt. Quo fit ut Principis assertioni de gestis per semetipsum, credendum non sit, cùm res sit mali exempli, *secundum Gloss. in Cl. un. de probat* Card. Paris. *consil. 15. num. 23. & 24. vol. 4.* Iacob. Menoch. *lib. 6. præsumpt. 59. num. 5.* Tiraquell. *de pœnis temperand. caus. 51. num. 14.* Farinac. *dict. quæst. 63. num. 151.* Fulv. Pacian. *de probat. libr. 1. cap. 48. num. 75. & 76.* Ac quod Principi non debeat credi, quando ejus assertio aut attestatio tendit ad præjudicium Tertii, tradit Anchoran. *consil. 398. num. 4. & 5.* Curt. junior. *consil. 142. num. 9. & 10. ac consil. 170. num. 31.* Cravetta *consil. 171. num. 11.* Cum ea, quæ à Jure sunt improbata, aut cum alterius injuria conjuncta, Princeps Imperii nec asserere nec concedere censeatur. *per text. in l. 2. §. meritò 10. D. ne quid in loco publ.* Adrad. *de Ponte. consil. 264.* Anton. Faber. *in causa Montisferrat. part. 1. fol. m. 9.* optimè Mascard. *dict. conclus. 1227. num. 104.* Hinc eleganter in casu proposito scribit Cicero: *itaque* (inquit) *more majorum comparatum est, ut etiam in minimis rebus homines amplissimi testimonium de sua re non dicerent.* Cicer. *in orat. pro Roscio Amerin.* Quod eò magis verum est, quando agitur de aufferendo jure Tertio quæsito de jure Gentium, vel de eo jure, quod alias à Principe tolli nequit. Tunc Principis assertioni standum non erit. Andr. de Isernia, *in cap. 1. §. fin. num. 4. quo tempor. mil.* Alexand. *consil. 124. num. 2. lib. 1.* Cravetta *consil. 125. num. 42.*

42. ac de antiquit. tempor. part. 1. verb. non amitto, num 21. Farinac. *quæst. 63. de testib. num. 174. & seqq.* Jul. Clar. §. *fin. quæst. 53. sub. num. 21.* Quod post plures deducit *Consil. Argentor. 57. num. 160. & 161. vol. 2.* Ubi de assertione Imperatoris Maximiliani I. **Von dem Ursprung zweyer Bächen in dem Gebürg/ und woher sie fliessen/** hoc exemplificat; **daran den Burgern zu H. sehr viel gelegen war.** Mynsing. *cent. 4. observ. 34. num. 6.* Mohedan. *decis. 7. num. 2. tit. de probat.* Joan. Aloys Ricc. *coll. decis. 2917. in fin.* post alios Gars. Mastrill. *de Magistrat. libr. 3. cap. 4. num. 56.* Dissentit Christoph. Strassen apud Kirchov. *consil. 24. num. 42. vol. 3.* Fransc. Salgado *de Regia potest. in præfat. num. 27.*

VIII. *Limitatur II.* præfata Regula, an Principis assertioni de proprio facto, ratione sui interesse stetur nec ne; Quod locum non habeat, quando res vel negotium versatur *cum non subdito Principis.* Hoc enim casu Principis assertioni de facto aut scientia propria non statur. Castrens. *consil. 46. vol. 2.* Socin. Senior. *consil. 120. libr. 3.* Cravetta *de antiquit. temp. part. 1. in 3. partic. num. 10. ac consil. 135. num. 42.* Mynsing. *cent. 5. observ. 34. num. 6. Consil. Marpurg. 37. num. 266. vol. 4.* Mascard. *de probation. conclus. 1227. numer. 81.* Hac addita ratione *sub numer. 85.* Quoniam Princeps contra non subditum, non potest uti plenitudine potestatis: Quo verò credatur Principis assertioni in facto proprio, est summæ potestatis Privilegium vel secundum aliam rationem *Menochij*: Quoniam sicuti Princeps Personæ sibi non subjectæ præjudicare non potest; Ita nec quicquam agere vel asserere poterit, quo præsumptio vel jus inducatur contra non subditum. Et Ratio Rationis hæc est: Quoniam

niam illa bona præsumptio ratione fidei, quæ pro Principe militat, ex causa Principatus provenit, qui quidem Principatus & Dominum cessat in Persona sibi non subdita. Farinac. *dict. quæst. 63. num. 193.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. Præs. 10. num. 26.* In qua tamen Limitatione multum Judicis arbitrio committendum & relinquendum erit.

IX. *Limitatur III.* præfata assertio in casibus quibus in *proprium commodum* Princeps aliquid asserit aut contestatur. Proindè cum Princeps extraordinariam collectam à subditis exigere nequeat, nisi proprii reditus pene deficiant, ac publica necessitas subditorum subsidium efflagitet; ex hac Limitatione elegans dubium oritur.

X. *An Principi Imperii credatur, ejusvè assertioni plena fides adhibeatur, si asserat ærarium esse exinanitum, nec proprios reditus sufficere ad sustinenda onera publica, ideò se ex necessitate publica collectas petere?* Quod firmiter statuit in terminis collectarum Roland. à Valle *consil. 1. num. 84. & seqq. lib. 2.* Lancell. Gallia. *consil. 1. num. 27.* Marc. Anton. Natta. *consil. 487. num. 46.* ubi exclamat. *Quis tanta* (inquiens) *superbiæ fastigio tumidus esset, ut regalem sensum neget?* cum secundum *l. 12. C. de leg. ac l. 2. C. de Crim. Sacrileg.* ejusdem vox & assertio vim legis habeant. Hieron. Cævall. *in spec. Comm. opp. cap. 578. num. 26. ubi dicit:* Quod non sit facienda in hoc passu inquisitio scrupulosa, sicuti faciunt aliqui Decuriones temeratæ conscientiæ aliquarum Civitatum, quia hoc à jure reprobatur *per l. doli in fin. D. de novat. post alios* quos allegat Antonin. Diana *Resolut. moral. 21. in part. 1. tr. 3.* Nicol. Everhard. *consil. 1. sub num. 29. vol. 1.* ubi tradit: Quod in

in Principe semper præsumatur justa causa. vide post plures Menoch. *2. præsumpt. 10. per tot.*

XI. *Verum enim verò Contrarium* ac quod Principi Imperii asserenti, suos reditus Camerales, facta exacta computatione sufficientes non esse ad hoc vel illud onus publicum sustinendum, absque subditorum suorum subsidio, ita simpliciter credendum non sit, egregii viri Prudentes aliter censent. Nam ubicunque Princeps ex sua assertione commodum aliquod sentit, ac subditi tàm mediati quàm immediati onus aliquod percipiunt, Principis verbis fides non adhibetur, siquidem in propria causa nemo testimonium legitimum proferre potest, cujuscunque dignitatis gradu præfulgeat *per cap. cum à nobis 28. X. de testib. l. 9. §. 1. C. de testib.* Etiamsi Princeps fuerit. Cravetta *de Antiquit. temp. part. 1. num. 11.* Decius *consil. 576. in fin. ac consil. 606.* Nam nec dignitas vel existimatio, nec vitæ alicujus integritas quicquam efficere potest ad firmandum alicujus in propria causa testimonium. Quacunque enim dignitate quis polleat, vel vitæ sanctimonia præcellat, testimonium omnino illius de se vel in re propria rejicitur. Cum natura quisque utcunque illustris, ferè sibi suffenus, suique supra modum amans, animi quadam propensione corruptus, propriis commodis impensius faveat: Omneque, quod velit, & è sua re esse ducat, sanctum existimet. Sicuti hoc præclarè deducit Janus Langlæus *lib. 3. Semestr. cap. 1. per tot.* Id quod eleganter exprimit *M. T. Cicero* dicens: More Majorum comparatum est, ut in minimis rebus homines amplissimi testimonium de sua re non dicerent. *Africanus* qui suo cognomine declarat, tertiam partem orbis terrarum

se

se subegisse, tamen si sua res ageretur, testimonium non diceret. Nam illud in talem Virum non audeo dicere: si diceret, non crederetur. Cicero in orat. *pro Sex. Roscio Amer.* Ita fere tradit. Andr. de Isern. *ad cap. an. qui Success. teneant ubi Afflictis. num. 69.* Tiber. Decian. *respons. 2. num. 80. & 125. vol. 1.* Mascard. *d. probat. conclus. 1227. n. 114.* Mar. Muta *in cap. Reg. Sicil. num. 35.* Farinac. *de testib. q. 60.* Qui *sub num. 15.* asserit: quod nec Rex nec Princeps in causa propria aut ubi commodum sentit, idoneum testimonium afferre possit. *per leg. 9. §. 1.* Ubi August. Barbosa *C. de testib.* Menoch. *2. Arbitrar. Q. Q: cas. 181. n. 5.* ubi tradit: Quod ipse Dominus sibi hac in re propria jus dicere non possit. Andr. Fachin. *lib. 1. consil. 11. num. 8.* ubi scribit: Non esse standum Principis assertioni dicentis, se non habere de suo. Joan. Gœdden. *consil. Marpurg. 16. num. 474. vol. 4. ac latius consil. 37. n. 892. qui sub num. 891.* benè dicit: Quod regula vulgò tradita, scilicet Principis assertioni standum esse, procedat tantum, si de suo facto, suaque propria scientia testetur in re aliena; non verò si in re propria quid asserat. *per L. in omnib. D. de testib.* Besold. *tr. de aerario c. 4. num. 2. vers. 2.* Caspar. Klock. *de Contrib. cap. 7. sub. num. 63.*

XII. Attamen ex hisce traditis aliud oritur Dubium: Cum vulgata sit Regula penes JCtos: Pro Principe semper esse præsumendum. *Annon pro Principe militet præsumptio, quod in petenda aut imponenda collecta justam foveat causam, ac ex urgente causa Tributum expetat,* adeò ut Populus aut Status Provinciales contranitentes onus probandi contrarium subire teneantur? Q.

XIII. Sanè hoc constanter asserit Franc. Suarez. *tr.*

de legib. lib. 5. c. 18. n. 18. Hac motus Ratione: Quod verisimile non sit jus Canonicum aut Civile hanc notam inurere Principi legitimo, ut præsumat, regulariter esse iniqua nova Pedagia ab eis imposita. Ergo ex vi *cap. quanquam. de Censib. in 6.* non possunt talia tributa præsumi injusta: Et paulò post: Nam sicuti subditus possidet suam pecuniam, ita Princeps possidet suum jus imperandi & obligandi subditum, quod est majus & excellentius, & pro illo magis præsumitur. Et hæc est Ratio, ob quam Præceptum Superioris præfertur dubitationi subditorum, licet videantur possidere res suas, aut libertatem suam, vel actiones suas. Ita ergo in præsenti dubio præfertur Princeps Subditis, cum eadem ratio militet penes utramque partem, nec possit Respublica aliter convenienter gubernari. Hæc Suarez. *dict. cap. 18. n. 18.* Cui assentit ex Casistis Vasquez. *de restit. cap. 6. §. 3. dubit. 5 num. 78.* Turrian. ad Thomam. *2a. 2a. tom. 2. disput. 46. dubit. 6. n. 5.* Quibus adstipulantur multi ex Jure Consultis, moti authoritate *præcipuè l. 2. C. de Sacrileg.* Quod nefas sit de Principis potestate disputare. *Ac per Cl. 1. de probat. cap.* Nobilissimus *dist. 97.* qualis est Cynus *in l. rescripta. quæst. 3. & 4. C. de precib. Imp. Offer.* Abbas Panormit. *consil. 84. num. 7. l. 1.* Socin. Senior *consil. 266. n. 55. lib. 2.* Jason. *consil. 233. in fin. lib. 2.* Franc. Curt. Jun. *consil. 170. num. 25.* Osarch. Cacheran. *decis. 88. n. 26.* Hinc Principi mandanti per edictum, ne Subditi è territorio migrent, publica utilitate id exigente, asserenti plene credendum esse, pro Duce Parmæ respondit acutissimus Joan. Ant. Bellon. *cons. 5. n. 66. & 68.* quo faciunt tradita per Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 10. à n. 1.*

XIV. Contrariam sententiam nempe quod pro Prin-

Principis assertione non præsumatur, justam causam militare si dicat, necessitatem publicam requirere, ut novam collectam subditi exsolvant, Viri gravissimi tam Casistæ quam Jure Consulti amplectuntur. Et hoc per *Clem pastoralis. de re judicat.* Ubi causa non præsumitur in Principe, qui sententiam tulit parte non citata. *cap. 1. de caus. Possess. & propr.* Quo facit *text. in l. si donatione C. de collat.* Qua constituitur, quod, quando aliquis non potest quidpiam facere sine justa causa, illa causa ab eo probari debet, qui factum allegat. Huc *confer. l. si fortè D. de Castrens. pecul.* Quæ sanè Regula locum quoque habet in Principe, secundum Decium *in consil. 576. num. 10. in fin.* Nam quando Princeps sine justa causa aliquid facere non potest, privatæ personæ æquiparatur. Dec. *in l. mutare in fin. D. de Reg. jur.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 10. num. 53. & 54.* Præterea aliam quoque rationem tradunt *Casistæ*, dum scribunt: Quando novæ imponuntur Gabellæ, & de illarum justitia non constat, sed dubitatur prudenter, an desit aliquid ex requisitis, ut justæ sint nec ne, tunc in conscientia non debentur. Cujus rationis hæc Ratio esse potest; Quia in dubiis nemo tenetur obedire cum proprio damno: Ast si gabellæ in dubio solvantur, damnum est solventi. Tum etiam, quoniam Subditi sunt in possessione rerum suarum: at in dubio melior est conditio Possidentis.

XV. Atque ita ex iis, qui Casus Conscieotiæ tractant, tradit Ludov. Molina *de justit. & jur. tom. 3. disput. 673.* Sylvestr. *in summa. verbo. Gabella. 3. n. 9.* Leonhard. Less. *de justit. & jur. lib. 2. cap. 33. dubit. 9. num. 67.* latè Valer. Reginald. *in Praxi fori Pœnitent. lib. 10. cap. 25. num. 372. ubi sub n. 374. tradit:* Ad collectam imponendam ne-

cessarium esse ut constet eam esse justam. Nam si de eo dubitetur, oportere imponentem probabiles rationes habere, ob quas prudenter statuere valeat, se hîc & nunc ob easdem posse imponere. Bartol. à S. Fausto alias Pyrrho *tr. de restitut. disp. 33. quæst. 27. num. 3. & per tot.* Post alios novissimè tradit Anton. Diana. *in resolut. moral. part. 2. tract. 17. resol. 59. per tot. ac part. 3. tract. 5. miscell. resolut. 78.* Decius *consil. 445. num. 61.* Carol. Ruin. *consil. 3. per tot. vol. 5.* Roland. à Valle *consil. 1. n. 58. vol. 1.* Ludov. *conclus. 14. vers. 43.*

XVI. Ex Jure Consultis vero ita censent Oldrad. de Ponte *consil. 240. in dubio. 2.* Ludov. Roman. *cons. 352. in fin.* Gozad. *cons. 26. num. 41.* Nevizan. apud Brun. *consil. 12. num. 145.* Et ipse Brun. *consil. 15. n. 7.* latè Cravetta. *consil. 135. n. 41.* Alciat. *tr. de præsumpt. Regul. 3. præsumpt. 8. num. 7.* Ubi hanc opinionem veram esse non solum de jure, sed etiam de æquitate dicit. Et hanc quæstionem omninò latè disputat egregius Menoch. *lib. 2. præsumpt. 10. à num. 52. usque ad fin.* Quod aliis insuper authoritatibus & rationibus fuse deducit Joan. Maria. Novarr. *de Gravamin.* Vasall. *tom. 3. Gravam. 39. per tot.*

XVII. *Declaratur* autem modo resoluta quæstio eo in casu, quando Consiliarii Camerales qui scientiam annuorum redituum habent, aut quidam ex Proceribus ipsis asserunt, ærarium esse exhaustum, nec præsenti necessitati aut urgentibus impensis par esse posse, adeoque Principis sui assertioni, tanquam periti, in rebus quarum Scientiam habent & habere possunt, assistunt: Quo in casu Principis assertioni creditur secundum Matth. *de Afflictis. de feud. Tit. Hic finitur Lex in secund.*

secund. Notab. num. 3. Roland. à Valle. *conf. 1. n. 84. vol. 2.* Cravetta *consil. 702. num. 4.* Don. Garsia Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 55.* Andr. Knichen. *tr. de Saxon. non provoc. privileg. verb. Ducum. cap. 5. num. 331.* Joan. Gæddæ. *consil. Marpurg. 16. num. 279. vol. 4.* Casp. Klock. *d. tr. c. 7. num. 62.* Et hoc ex ea ratione, quoniam Consiliarii, Præfecti, ac qui aliqua dignitate præfulgent, etiamsi in commodum Domini deponant, nihilominus tamen fidem merentur. Siquidem omni gratiæ & Potentatui fidem proponere præsumuntur. Sicuti *per. l. Eos. C. de testib. Innocent. in cap. in literis. X. de testib.* loquitur & scribit Mynsing. *respons. 21. num. 31.*

CAPUT IV.

De Principe attestante & scribente, de facto tertii, non coram se gesto.

SUMMARIA.

I. *Cum jus sit finitum, facta autem infinita, ob singularitatem eorum, & diversitatem circumstantiarum; ideò interpretatio difficilis.*

II. *In Principe non præsumitur scientia facti alieni, à minori ad majus procedendo.*

III. *Principis attestationi de facto alieno, non coram se gesto, non creditur, ob rationes obstantes. Dissentit tamen Marq. Freher.*

IV. *Ejus sententia limitatur. 1 Si Principis assertio de facto alieno facta esset proprio motu.*

V. *Limitatur. 2. si res versetur in causis antiquis.*

I. Vulgata Jure Consultorum Regula habet, *quod jus sit finitum, facta autem sint infinita.* Ideo facti quæ-

quæstio non pendet ex jure, quod est certum, sed pendet ex probationibus & mille circumstantiis *l. duo sunt. 30. in fin. D. de testam. tutel.* Id est singularibus & individuis, quæ sunt infinita, nec in artem cadunt. Aristot. *lib. 2. Ethic. cap. 2.* Joh. Ramus *ad l. in omni. 2. num. 4. D. de jur. & fac. ignor.* Propter hanc factorum infinitatem, earumque diversitatem circumstantiarum, responsum est à Jure Consulto Neratio, quod facti quæstio seu interpretatio plerunque etiam Prudentissimos fallat. *in d. l. in omni 2.* Quæ status causæ conjecturalis dicitur à Quintiliano *Instit. Orator. lib. 12.* Joan. Malcot. *ad Rubr. C. de I. & F. ignorant. num. 5.*

II. Hinc provenit ea Jurisprudentum assertio, ut, sicuti privatus scire factum alienum non præsumitur, nisi illud legitimè probet. *per l. 1. C. de probat. l. quacunque 13. §. fin. D. de publician. in rem action.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 13. num. 8.* Andr. Gail. *1. Observ. 36. num. 16.* Infinitos allegat Freundenberg. *de rescript. morat. concl. 52. n. 26.* Multò minus in Principe præsumamus scientiam facti alieni. *arg. l. fin. D. pro suo cap. ab excommunicato. X. de rescript.* Et hoc propter multitudinem negotiorum occurrentium; Quæ facilius inducunt oblivionem & præsumptam ignorantiam. *per cap. cum olim X. de re judicat.* Paul. Castrens. *consil. 40 vol. 2.* Mascard. *de probat. Conclus. 1227. num. 59.* Quod optimè deducit Joan. Bapt. Larrea. *allegat. fiscal. 16. num. 24. & 25.*

III. Hinc fluit Regula: Quod quando Princeps Imperii attestatur de *facto alieno non secum gesto*, tunc Principis assertioni standum non erit: Etiamsi super tali facto intentionem vel dispositionem fundaret. Quod

bene

bene deducit Farinac. *de testib. quæst. 63. cap. 3. num. 157.* Oldrad. *consil. 158.* Alexand. *cons. 112. vol. 7.* Anton. Gabriel. *Comm. concl. tit. de probat. concl. 2. num. 43.* Mascard. *de probat. concl. 1227. num. 52. & seqq.* Mohedan. *decis. 7. in fin. tit. de probat.* Joan. Aloys Ricc. *coll. dec. 2917.* Et ex eo Oliver Beltram. ad Ludov. *decis. 239. lit. B.* Et hoc per rationem quam adducit Aretinus; Nempe si crederetur Principi asserenti aliquid de facto alieno; Duo specialia concurrerent; Primum, quod uni soli fides adhiberetur, Alterum, quod ei crederetur de his, quæ ab altero audivit, quod contra *cap. licet ex quadam. X. de testib.* ac contra jura vulgata fieret. Aretin. *in cap. cum à nobis. num. 11. X. de testib. ac consil. 22. num. 9.* Alexand. *consil. 112. lib. 7.* Decius *cons. 198. ac consil. 606.* Ubi in terminis loquitur. Jul. Clar. §. *fin. quæst. 53. num. 21.* Et hoc adeò quidem verum est, ut hæc Principis assertio, ne quidem præsumptionem inducat, ac consequenter onus probandi contrarium in Adversarium minimè transferat, secundum Jason. *cons. 76. vol. 3.* Franc. Curt. *cons. 20.* Mynsing. *d. cent. 4. Observ. 34. num. 8.* Ita decisum fuisse in Rota Romana asserit insuper allegando præjudicium, Joan. Aloys Ricc. *in dict. collect. decis. 2917.* Quamvis aliter scribat, & assertionem Boni Viri, etiam in rebus ad Tertium pertinentibus fidem mereri censeat post alios Marq. Freher. *de existimat. lib. 2. cap. 4. n. 5.*

IV. Quod tamen non procedit, sed *limitatur primò.* Si Principis assertio de facto alieno facta esset proprio motu; Tunc enim tali assertioni credendum est, secundum Oldrad. *consil. 228.* post alios Gabriel. *d. conclus. 2. num. 55.* Puteus *decis. 110. Seraphin. decis. 10.* Et hoc procedit etiamsi Princeps dixisset; *sicuti accepimus.* A-

chill

chill. de Graffis. *decis. 10. tit. de probat.* Vide Aloys Ricc. *dict. coll. decis. 2917.* Idque ex ea ratione: Quoniam Princeps id asserere videtur tanquam informatus. secundum Alexandr. *cons. 112. num. 1. & 4. l. 7.* Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. num. 11.* Quod tamen eatenus verum esse, Doctores tradunt, ut hæc assertio probationem tantum præsumptivam inferat & inducat. Socin. Senior *consil. 87. num. 19. vol. 3.* Idem quoque erit, cum Princeps aliquid asserit ex certa scientia, vel si in literis rescribat, se benè informatum esse. post alios Menoch. *consil. 100. num. 24.* Distinctionem bonam addit Mascard. *de probat. Conclus. 1227. num. 71.*

V. *Secundo limitatur*, si versaremur in causis antiquis: Hoc enim casu verbis Principis, etiamsi narrativis, de facto alieno fides adhibetur. Ant. Gabriel. *dict. conclus. 2. num. 54.* Mascard. *dict. loc. n. 117.* Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. num. 33.* Mynsing. *dict. Observ. 34. num. 10.* Joan. Baptista Ferretus *consil. 249. num. 4. & seqq.*

Hoc tamen observandum est, quod generaliter verbis Principis narrativis fides adhibeatur, si asserat aliquid circa idoneitatem & qualitatem Personæ ad officium aliquod promotæ. Proinde relatio narrativa Pontificis aut Episcopi de idoneitate provisi, de beneficio non est justificanda aut examinanda. secundum Rot. Roman. *in decis. 101. num. 2. ac decis. 140. n. 3.* Joan. Aloys Ricc. *dict. coll. decis. 2917.* Et hoc ex eo Beltramin. ad Ludovis. *decis. 239. in fin.* Varias Declarationes & Limitationes vide apud Anton. Gabriel. *dict. Conclus. 2. n. 43. & seq.*

CAP.

CAPUT V.

De Principe Imperii asserente, aut scribente, aliquid in Judicialibus, scilicet tanquam Actor, Accusator. Aut si tanquam testis aliquid deponat, quatenus fidem mereatur.

SUMMARIA.

I. Hactenus dicta non procedunt in judicialibus, sed requiritur jusjurandum & numerus testium.

II. Nulli testi soli & absque juramento plenariè creditur, quod etiam in Principe valet.

III. Proponitur Objectio desumpta à præsumptione justitiæ Principis, eaque illustratur exemplo Xenocratis & testimoniis.

IV. Solvitur Objectio, negando, quod hæc procedant in judicialibus; & probatur 1. ex lege Divina.

V. Probatur 2. ex Jure Civili. 3. ex Jure Canonico.

VI. Probatur 4. ex consensu Gentium ex Cicerone & duobus Exemplis.

VII. Allegatur Cicero hanc quæstionem decidens, & testimonium Baldi.

VIII. Q. An Principis assertioni in Criminalibus credatur? Neg. ex omni Jure.

IX. Et confirmatur exemplo Romanorum, Parlamenti Parisiensis, & Pauli III. Pontificis Maximi.

X. Extenditur hoc modo resoluta quæstio 1. ad casum rebellionis.

XI. Extenditur 2. ad assertionem Principis de culpa Vasalli, feudo privandi.

XII. Asseritur; credendum esse Principi, asserenti, machinationem contra se factam esse; atque in eam inquirendum.

I. CÆterum ea quæ usque huc dicta sunt, præci-

puè

puè de extrajudiciali affirmatione Principis aliusve Personæ illustris Imperii accipienda sunt. Quod autem *Judicialia* & quæ in *Judiciis* versantur, attinet, aliter sese res habet. Neque enim in judicio cuiquam de se, devè suo facto, vel de alieno affirmanti, citra alias probationes creditur: neque in testimonii dictione, aut unius hominis aut injurati dicto, cujuscunque dignitatis prærogativa aut præclaræ Curiæ honore ille præfulgeat, satis fidei, sine aliis adminiculis ad condemnationem adhibetur. Ac is est verus sensus rescripti *Constantini* Imperatoris *in l. jusjurandi. 9. in fin. Cod. de testib.* Tota siquidem substantia & fides testimonii in rebus legitimè definiendis consistit in jurejurando & numero testium. *cap. quoties. cap. licet. & 2. §. 2. X. de testib.*

II. Quo fit, ut nulli testi, quantumcunque religioso, quantumcunque legali & verisimilia deponenti, soli & absque juramento plena fides conferatur. *per cap. tuis quæstionib. cap. nuper nobis X. de testib. cap. fin. X. de jurejur. l 20. D. de quæst.* Campeg. *de testib. regul. 169. & 193.* Farinac. *de testib. quæst. 74. num. 31. & quæst. 63. per tot.* Decian. *consil. 51. num. 9. lib. 2.* Marq. Freher. *de existimat. lib. 2. cap. 4. num. 11.* Augustin. Barbosa *ad l. jusjurandi. 9. n. 3. & 4.* Ubi infinitos allegat. Præsertim cum Princeps, Actoris aut Accusatoris vel testis personam agens, non Principis sed privati personam sustineat, & ad plenam in judicio obtinendam fidem, debita juris solennia præstare teneatur. Quo faciunt tradita Joan. Corasii. *lib. 3. miscellan. cap. 7.* Rein. Bachov. *ad Tr. vol. 2, disput. 5. th. 7. lit. A.* Diodor. Tulden. *in C. de testib. n. 3.*

Ob. III. Nec movet *in contrarium*, ea quorundam assertio,

sertio, qui dicunt: Principem propter dignitatis suæ lucem, justitiæ plenum præsumi, & omnia prout convenit, deliberatè asserere & scribere: Ideò non esse dubitandum, quin verum dicat, *arg. l. un. D. de officio Præfect. prætor.* Quæ ratio efficit, ut *nostri ævi DD.* dicant, Principis assertioni planè credendum esse, non solum Imperatoris vel Regis, sed etiam cujuslibet alterius jura Imperii in suo territorio habentis. Farinac. *de testib. quæst. 63. num. 87. & 88.* Et hoc ante eum Arin. Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. sect. propositum. num. 3. & seqq.*

Compertum quoque est, quod olim Sanctitati & sinceritati *Xenocratis*, tantum apud *Athenienses* tributum fuerit, ut cum aliquando testimonium dicere coactus, ad aram jurandi causa accessisset, universi consurrexerint Judices, & ne juramentum daret, proclamarint. Besold. *de Majestat. cap. 9. num. 4.* Proinde incivile esse videtur, ne injurati Principis & quidem solius & unici dicto fides adhibeatur, ac consequenter ut ejusdem rectitudo judicii ac dignitatis splendor in dubium vocetur. Qui dicuntur optimi & sanctissimi. *arg. l. inter claras. C. de summa Trinit. l. fin. C. de legibus l. 2. C. de crim. sacrileg.* Hartm. Pistor. *lib. 4. quæst. 7. in consil. annexo fol. m. 270.* Cum grave sit Principem mendacio arguere. Menoch. *consil. 100. num. 23. lib. 1.* Ita tradit quoque Speculator *in tit. de Indice delegat. §. superest. vers. quod si non est.* Quo loco scribit, quod quispiam in causa sua aut suorum testis aut Judex esse possit, si ejus sit qualitatis, ut verisimiliter in eum non cadat suspicio mendacii. *per l. non omnes. §. à barbaris. D. de re militar.* Ubi respondet Jure Consultus standum esse ejusdem militis dicto, qui bonus ante æstimatus fuit, si se evasisse, non transfugisse dicat. Alexander. *in l. qui jurisdictioni. D de*

 jurisdict.

jurisdict. Riminald. *in l. 2. notabil. fin. C. d. edendo.* Nellus *de testib. num 85. cas. 17.* Gabriel. *Comm. conclus. 1. de testib. num. 43 & 44.* Mascard. *de probat. in praefat. quaest. 11. num. 20.*

R. IV. *Respondetur* enim ad ea hucusque allata, quod procedant in caussis extrajudicialiter agitatis, vel ubi pars adversa, unius praeclari & illustris Viri testimonium pro sufficienti probatione ultrò admittit. Aliàs & quoad causas judicialiter motas secus dicendum est. latè Marquard. Freher. *de existimatione. lib. 2. cap. 6. num. 29.* Nam quod unius etiam praeclarae Curiae honore refulgentis testimonio in dijudicandis causis, etiam Civilibus non credatur, *jure Divino, Gentili, Civili & Canonico* introductum, constitutum ac moribus receptum est. *Lex Divina* ita probavit duorum testimonium, ut veluti iniquum judicet regulariter, unius testimonio quempiam condemnari. Deuteronom. *17. vers. 6. ac cap. 19. vers. 15. Num. 35. vers. 30.* Ubi Lex Dei jubet, quod ne quidem unus testis surgere ad testandum debeat. Ac ipse Salvator noster, omne verbum in ore duorum aut trium vult consistere. Matth. *18. vers. 16.* Joan. *8. vers. 17.* *2.* ad Corinth. *13. vers. 1.* Cyprian. *lib. 4. epistol. 9.* ad Florent. Petr. Domin. de Magdalen. *tr. de testib. testam. cap. 1. num. 13. & 28.* Jan. Langlae. *in Semestr. lib. 3. c. 1.*

V. *Jus Civile* quod attinet, optimè & perspicuè rescripsit Constantinus Imperator; Quod unius omninò testis responsio non audiatur, etiamsi praeclarae Curiae honore refulgeat. *in l. jusjurandi 9. §. 1.* Ubi August. Barbosa. *C. de testib. l. maritus. 20. D. de quaestion.* Adeò ut nec dignitas, nec existimatio, vitaeque alicujus integritas, ad firmandum unius testimonium quicquam efficere

ficere possit, quacunque dignitate quis polleat, aut vitæ sanctimonia præcellat. Colleg. Jur. Argentor. *lib. 22. tit. 5. de testib. num. 24.* Jan. Langlæ. *dict. libr. 3, cap. 1.*

Quod *jure Canonico* & Patrum scriptis toties quoties repetitur, *præsertim verò in cap. fin. caus. 35. quæst. 6. & cap. justificat. caus. 33. quæst. 5. Cap. quoniam, 23, X. de testib.* Ubi Augustin. Barbosa & Canonistæ.

VI. *Gentium leges & mores* quod attinet; More Majorum comparatum esse, scribit *Cicero* in Oratione pro Sexto Roscio Amerino: ut in minimis rebus, homines amplissimi testimonium de sua re non dicerent. *Africanus*, qui suo cognomine declarat, tertiam partem Orbis terrarum se subegisse: Tamen si sua res ageretur, testimonium non diceret, nam illud in talem virum non audeo dicere; si diceret non crederetur. Nam cum res mali exempli sit, uni testi credi, Viri egregii hanc dignationem deprecantur ultro; Sicuti de *Q. Scævola* narrat *Valerius Maximus*, qui cum Vir excellentissimus, testis in reum productus, testimonium dixisset, discedens adjecit: Ita sibi credi oportere, si & alii idem asseverassent; Quoniam unius testimonio credere res pessimi esset exempli. Valer. Max. *lib. 4. cap. 1. Ac lib. 8. c. 5.*

VII. Et hanc quæstionem optimè decidit *M. T. Cicero* in Oratione pro M. Fonteio hisce verbis: *Ecquem hominem videmus, ecquem verè commemorare possumus, parem consilio, gravitate, constantia, cæterisque virtutibus, honoris, ingenii, rerum gestarum ornamentis, Marco Æmilio Scauro fuisse? tamen hujus, cujus injurati nutu propè terrarum Orbis regebatur: Jurati testimonio neque in C. Fimbriam neque in L. Memmium creditum est. Noluerunt ii, qui judicabant, viam*

 hanc

hanc patere inimicitiis, quem quisque odisset, ut eum testimonio posset tollere. Quantus in L. Crasso pudor fuerit, quod ingenium, quanta authoritas, quis ignorat? Tamen is, cujus etiam sermo testimonii authoritatem habebat, testimonio ipso, qua in M. Marcellum inimico animo dixit, probare non potuit. Huc facit id quod *Baldus* scripsit: Quod si quis dicat se appellasse, vel Procuratorem esse ad petendos Apostolos, ei non creditur, licet sit Vir præclaræ famæ, nisi id legitimè probaverit. Bald. *in cap. cum contingat. X. d. rescriptis.* Quod etiam generaliter in omnibus processus articulis servandum est: multò magis in causa principali, dum Actor quantumvis illustris, non nisi ab omni parte benè instructus ad agendum prosilire debet. *l. qui in alterius. 42. D. de Reg. Iur.* Marq. Freher. *de existimat. libr. 2. cap. 6. num. 29.* Ita scribit Farinac. *dict. quæst. 63. num. 4. & seqq.* Cravetta *de antiquit. tempor. part. 1. sect. propos. n. 3. & seq.* Joan. Coras. *lib. 3. miscellan. cap.* 7. Coll. Jur. Argentor. *lib. 22. tit. 5. thes. 14. per tot.* Bachov. 2. ad Treutler. *disput. 5. thes. 7. lit. A.* Besold. *de Majestat. cap. 9. n. 4. per tot.* Joan. Langlæ. *lib. 3. Semestr. cap. 1.*

VIII. Ex quibus deductis facile resolvitur hoc dubium: *An Principi referenti maleficium de Sempronio credatur, ejusque assertioni in criminalibus fides adhibeatur?* Sanè nec Principi injurato, nec uni, si sit testis, in facto alieno credendum esse præsertim in Criminalibus, ego interrogatus responderem. Quoniam in ore est omnium; Dictum unius, dictum nullius, etiamsi præclaræ honore Curiæ præfulgeat. *l. jusjurandum. 9. cum l. seq. §. 1. Cod. de testib. cap. licet universis. cap. veniens. X. de testib.* Idque non solum jure Civili & Canonico, sed etiam de jure Divino procedit. *Deut. 17. vers. 6. & cap. 19.*

19. 15. Matth. 16. 18. 2. Corinth. 1. 13. Joh. 8. 17. Hebr. 10. 28.

Quoniam nec Evangelium nec ulla divina vel humana lex unius testimonio, etiam idoneo quempiam condemnat vel justificat. *secund. Can. admonere. caus. 33. quaest. 5.* Caevall. *comm. opin. quaest. 494. n. 1.* Petr. de Magdalen. *tr. de numer. test. in testam. part. 1. cap. 1. num. 34. & seqq.* Mascard. *de probat. in praefat. lib. 1. quaest. 5. num. 117.* Nicol. Everhard. *de testib. part. 6. principal. cap. 3. num. 14.* August. Barbosa *ad l. jusjurand. 8. num. 4. C. de testib.* Ita *Azo* consultus *à Praeside Bononiae*, quae sine teste caedem admitti viderat, respondisse dicitur: Si res gesta non nisi Principi aut Magistratui cognita est, Testem quidem agere utrique licere, Judicem non licere. Joan. Bodin. *de Republ. libr. 6. sub. num. 757.* Quod adeò quidem verum est, ut nec Statuto vel consuetudine, nec etiam à Principe vel Papa constitui possit, ut unico testi plena fides habeatur. Farinac. *de testib. quaest. 63. num. 8. & seqq.* Quod latè examinat Rodolphin. *tr. de absolut. potest. cap. 6. num. 24.* Ita contra Ducem Mediolanensem respondit eum Baldo Bened. de Platis. *consil. 5. inter consil. cum divers. tom. 2.* Aldovin. *consil. 26. num. 38.* Tiraquell. *de reb. exiguis in Princ. vers. secunda ratio.* Quamvis aliter sentiat Petr. Domin. Magdalen. *de testib. testam. cap. 1. num. 38.* Et hoc eò magis verum est, si versaremur in rebus arduis ac in criminalibus, ubi de poena corporis afflictiva agitur. Scoeccia *de judiciis caus. civil. lib. 2. cap. 9. dubit. 9. num. 432. & 438.* August. Barbos. *ad cap. in omni. 4. num. 3. X. de testib.*

IX. Quod insigne illud Romanorum judicium confirmat. Nam cum *M. Aemilius Scarus* (quem Principem Civitatis & Senatus fuisse ex Cicerone constat

lib. 2.

lib. 2. de Oratore) *Cajum Fimbriam* repetundarum Reum, suo testimonio opprimere conaretur, eademque lege *L. Memmium* districto testimonio insecutus esset, sibi tamen creditum non fuit. Cicero *in Orat. pro Fonteio.*

Hoc exemplum si imitari nolit Princeps, vestigia *Parlamenti Parisiensis* sequi debet bonus quilibet Senatus. Cum enim Galliarum Rex *Henricus II.* hominem quendam Italum damnari jussisset, quod eum in crimine capitali notorio deprehendisset; Nec tamen nomen & Circumstantias Criminis præfulgare vellet; Tunc Judices Parisienses Regi per Colonellum, Prætorem Curiæ cum tribus Assessoribus responderunt: *Se juratos esse, nisi sceleris convictum damnaturos neminem.* Ac quamvis hac Responsione Rex valdè commoveretur, Judices tamen Parisienses flectere non potuit. Rationes pro Parlamento Parisiensi, habes apud Farinac. *de testib. quæst. 63 n. 129.* Pari ratione iniquè fecisse judicatus est Paulus III. Pontifex Maximus, quod hominem damnari jussisset, quia sibi adhuc Cardinali parricidium admisisse confessus est; Quod tamen Reus constanter negabat. Quæ Exempla refert. Bodin. *de Republ. lib. 6. cap. final. n. 757.* Ita tradit in terminis nostris Farinac. *de testib. quæst. 63. c. 3. n. 174. & seqq.* Thomas Grammat. *decis. 105. num. 1. & seq.* Ubi latè hoc deducit Menoch. *consil. 100. num. 21.* Bened. de Plotis *inter consil. Zilleti consil. 5. per tot. vol. 2.* Merckelbach. apud Klock. *consil. 25. num. 2. vol. 1.* Quod latè deducit Besold. *tr. de Majest. cap. 9. n. 4.* Tileman. *disput. ad Pandect. part. 2. disput. 3. thes. 37.* Cardinal. Lug. *de Principe aut Rege absoluto loquens. tr. de just. & jur. tom. 2. disput. 37. sect. 5. num. 52.* Quamvis dissentiat *Jul. Clarus* in terminis, quo Princeps asserit aliquid de eo quod ipse viderit. *dict. quæst. 53. sub num. 21.* Quod latè

latè authoritatibus firmat Francisc. Vivus *Comm. opinion. 636. num. 1.* Nicol. de Passerib. *de scriptur. privat. libr. 3. Rubr. Litera* Apostol. *quæst. 3. num. 15 fol. 590.* Qui solummodo crimen rebellionis excipit *sub num. 16.* latius post Hurtadum & alios, Antonin. Diana *resolut. moral. tom. 10. tr. 15 Resolut. 34. per tot.* Ubi defendit, quod Rex possit ex privata scientia occidere Reginam & simul Adulterum.

X. Hæc negativè resoluta quæstio *extenditur*, ac eo magis vera asseritur, eo in casu quando Princeps dicat aut literis notificet Sejum aut Titium esse rebellem, aut commisisse crimen læsæ majestatis, vel aliquod aliud atrox delictum, proinde ejusdem bona jure publicanda esse. Quæ assertio Principis etiamsi sigillo roboretur, plenam fidem non meretur, cui subditi vix parere debent: secundum ea quæ latius tradit in hisce terminis post Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum. X. de constit.* Mascard. *dict. tract. conclus. 1227. num. 106.* Thom. Grammat. *decis. 105. n. 2. & per tot. ubi sub num. 1. & 2. tradit:* Idem esse, etiamsi in Rescripto clausulæ, motu proprio & ex certa scientia inserantur. *Ac decis. 65. num. 6. ac decis. 15. num. 10.* Hinc optimè & decisivè in hisce terminis tradit *Antonius Faber* Præses acutissimus & æquissimus: *Non creditur Principi narranti Rebellem eum fuisse, de cujus rebellione aliunde non apparet; Quamvis alioquin soleant verba Principis enunciativa fidem facere etiam inter alias partes; Attamen hoc in gravioribus criminibus non procedit. Ne scilicet in potestate sit Principis ex aliorum plerunque perfidorum & calumniantium fide ita referentis, bona, existimationem, vitam denique ei eripere, qui veritate facti diligentius indagata Rebellis probari non possit. Ne alioquin injuriarum occasio inde nascatur, unde jura nascuntur. vulg. l. meminerint. C. Unde vi.* Ita Anton Fa-

ber. *in Codice Fabr. lib. 4. tit. 14. Definit. 67.* Et hoc modo scribunt Andr. de Isernia *in cap. 1. in fin. de controv. feud. int. partes. Afflictis decis. 14. num. 6.* Latè in terminis Benedict. de Plotis apud Zilletum *cons. crim. 6. per tot. vol. 2. Ubi sub num. 9.* adjungit ad *Duci Galeacio Mediolanensi* interrogatus respondit, tale statutum, si promulgaretur non esset inventio vel Donum *Dei sed Diaboli.* Quamvis dissentiat Petr. Paul. Parisius, postea Cardinalis *cons. 1. num. 41. & seqq. vol. 1.*

XI. Ex eadem ratione *concluditur*, quod si Princeps asserat, Vasallum culpam & feloniam commisisse, propterea feudo privandum esse, vel si Princeps aut Comes per literas suas attestetur, quod Titius fuerit ejusdem proditor, ei nulla fides adhibeatur, tanquam in causa propria; sed culpa ista aliunde erit probanda, nec Vasallus nisi prævia causæ cognitione per sententiam feudo privari potest. Goza. *d. in cons. 26. num. 41.* Grammat. *decis. 105. num. 8. & seqq.* Bursat. *cons. 128. n. 6.* Menoch. *consil. 304. num. 28.* Post alios Garsia Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 57. & seqq.* latè & optimè Tiber. Decian. *respons. 23. num. 5. vol. 1. 5. 13. & seqq. vol. 1.* Matth. Coler. *consil. 52. n. 109.* Idque per hanc rationem quam adfert *post Curtium, Petr. Anton. de Petra:* Quoniam aliàs per indirectum tolleretur defensio partis, quæ est de jure naturali, quod non admittendum. Curt. Senior. *consil. 20. num. 11.* Socin. *consil. 87. num. 17. vol. 3* Petr. Anton. de Petra. *de potest. Princip. cap. 32. conclus. 2. num. 45. fol. m. 620.* Aurel. Corbul. *de jure Emphyteut. cap. 12 quæst. 5.* Dissentientes Authores refert Anton. Gabriel. *Comm. concl. lib. 1. tit. de probat. concl. 2. n. 30.*

XII. Cæterum, quamvis Principis assertioni *in* Crimi-

Criminalibus, ubi de præjudicio tertii agitur, fides non adhibeatur; Attamen ejusdem Relatio etiam in re propria indicium facit ad inquirendum; *Veluti* si Princeps suboleverit machinationem aliquam contra & in se factam officialibus hoc non animadvertentibus, adeò ut Reus sese purgare necesse habeat. Bald. *in l. nullus.* Cod. *ad l. jul. Majest.* Cæpolla *consf. 47. num. 48.* Franc. Marc. *part. 1. decis. 732.* Marc. Ant. Natta. *consf. 138. num. 16.* Tiber. Decian. *respons. 18. num. 44. vol. 1.* Eodem modo & ratione communiter receptum est, quod relatio Principis de se ipso, veluti quia insidias sibi strui senserit, præbeat occasionem inquirendi & procedendi contra Reum diffamatum. secundum Baldum *in dict. l. nullus C. ad l. jul. Majest.* Jul. Clar. *§. fin. quæst. 53. sub n. 21.* Hippolit. Bonacossa *in comm. opin. lit. I. verb. Inquisitio.* Ubi de communi opinione testatur; Ac idem juris in Principibus Imperii obtinere asserit. Valent. Voltz. *tr. de inquisit. in consil. 1. n. 38.* Imò Principi asserenti quempiam de delicto diffamatum, credendum esse quoad indicia fundanda, non autem quoad probationem integram exinde eruendam. tradit Felin. *in cap. cum à nobis X. de testib.* Farin. *de testib quæst. 63. num. 182.* Crott. *de testib. part. n. 144.* Christ. Crasius *de indiciis part. 2. cap. 5. n. 84.*

CAPUT VI.

De Principum aliorumvè illustrium Imperii Statuum assertione sub Fide Principali; Bey Fürstlichen Gräfflichen Träw und Glauben.

SECTIO I.

SUMMARIA.

I. Asseritur: verbum seu fidem Principis æquipollere juramento: idque probatur.

II. Illustratur. 1. exemplo Regum Hispaniæ.

I. Quod jam olim *Isocrates* Regem suum monuit; ut perpetuò in id studium incumbat, eamque reverentiam præ se ferat, ut verbis suis major sit Fides quam aliorum juramentis Isocrat. *ad Nicoclem. Orat.* 2. Id *Alphonsus* prudens Arragoniæ & Neapolitanorum Rex suo tempore repetiit, dum dicere solebat: *Principis verbum tantum valere debere, quantum privati juramentum.* Joan. Boter. *nei detti. libr.* 1. *tit. Parolels Principi. fol.* 24.

Ab antiquo enim tempore usu invaluit, ut Principum

pum ac Regum absolutorum fides regalis Juramento realiter præstito æquipolleret. Nam Principes absoluti, cum nullum Jus civile habeant vel agnoscant, quod eos ligat, ideò juris naturalis vinculo astringuntur. At verò de jure naturali affirmatio simplex, par esse reputatur juratæ assertioni: secundum Matth. *cap. 5. vers. 34. & 37.* & Jacob. *cap. 5. vers. 12.* Præsertim & eo magis, si data fides à persona publica processerit, quam meritò fidem publicam vocamus, sub qua nemo ne quidem à Rege decipi debet. per text. Rescrip. tum Imperatorum Honorii & Theod. *in l. gesta. 6. C. de re judicata.* Frider. Pruckman. *de absolut. potest. c. 3. per tot.* Petr. Anton. à Petra *eod. tract.* Joan. Baptist. Larrea *allegat. fiscal. 119. num. 24.* Nam si fides & verborum regiorum vis & robur non esset, cum Principibus, utpote à legibus & judiciis liberis, tractare nemo posset, sicuti optima ratione dicere solebat Franciscus I. Galliarum Rex. Besold. *de fœderib. cap. 6. num. 5.*

II. Unde provenit absque dubio, ut Contractus, promissiones & assertiones Principum & Regum absolutorum sub *verbo Regio* bey Königlichen Worten/ jam olim pro contractu vel promissione jurata habitæ & æstimatæ fuerint, ac si reali juramento confirmatæ essent. In *Hispaniæ Regnis* usu invaluit, ejusdem initio nescio quo, & immemoriali, ut si in concessione vel assertione Regiâ, hanc Clausulam adjiciat Hispaniæ Rex: *Lo asseguramos, per nuestra fee y palabaa Real*; ea vim habeat juramenti realiter præstiti. Nicol. Moron. *de treug. & pace. vers. Et mihi. verbo, Principis.* Joan. Petr. Surd. *decis. 119. num 20. & decis. 234. n. 9. & 10.* Ac quod prædicta verba: *Per nuestra fee, y palabra real*, sint instar juramenti,

irrevocabilia tradit Bursat. *consil. 78. num. 19. vol. 1.* Bertrand. *consil. 262. num. 5. vol. 7.* Bobadilla in Politica *lib. 2. cap. 17. num. 52. in Gloss. lit. C.* Ubi multis probat tantam esse vim verbi Regii, quantam juramenti, adeò ut ejusdem observantia & relaxatio ad Judicem Ecclesiasticum pertineat, qui in hac causa cognoscere debeat. Joan. Bapt. Larrea *dict. allegat. fiscal. 119. num. 12.* Unde provenit sine dubio proverbium Hispanicum; *Palabra de Rey por un gran sagramento.* Besold. *de fœder. cap. 6. n. 4.*

III. *Galliæ Regem* cunctos suos tractatus & promissiones (excepto unico inaugurationis actu) nunquam juramento firmare, sed sola verbi Regii firmitate tanquam jurato verbo inniti, tradit Louys d' Orleans *aux Ouvertures des Parlaments. cap. 4.* Et hanc sub fide Regis aut Principis asserendi formam, Galliæ Reges hodie adhucdum observant, ac eâ pro contestatione jurata utuntur. Nam cum præterito anno, moderno Galliarum *Regi Ludovico XIV.* à quibusdam Malevolis objectum fuerat, quod ad extendendum imperium præcipua tàm Italiæ & Africæ, quàm Burgundiæ & Belgii loca variis technis ac vel *vi* vel *clam* vel *precario* occupare intenderet, prædictus Rex valde querelabundus, hanc imputationem falsam esse, sub fide Principis asseruit. Ita namque hac de re ad Robertum Gravellum Legatum suum Francofurti subsistentem 3. Febr. Anno 1663. perscripsit: *Je suis bien fasché de voir les attaques, que mes Ennieux me font, ou pour ternir ma gloire, où pour tascher de rendre ma conduite suspecte. Ie uois d' un costé, que pour troubler le repos public, ils sement le bruit, que je veux assieger* Geneve; *à quoy je n' ay jamais songè. Que sur l' acquisition que j' ay fait de* Dunquerke, *ils prennent occasion de reprendre dens*

dens le Monde que je veux auoir par les mesme moyen tantost Tanger, *tantost* Cazal: *Voire tout* le Monteferrat: *aujour d'huy les biens* du Prince d' Orange, *dans la Franche Conté: demain* Mastrick, *traittant de sa vente auec les Estats. Une autre fois la Cittadelle* de Parme. *Et de tout cela vous pounez dire aux* Electeurs de Princes *mes alliez*, que je les asseure en foy de Prince, *qu' il n' y a aucune circonstance, qui ayt le moindre fondement de la verité* Hæcille. Quod si contigerit, testari Regem oportere in aliquo arduo & ingenti negotio, simplex ab eo & ab injurato testimonium dicitur & recipitur. teste Mornac. *ad l. 2. §. ult. C. de reb. credit.* Dn. Limnæ. *in notit. Regn. Franc. lib. 2. cap. 7. lit. K. & L.* Aliud tamen esse in causis criminalibus *supra c. 5. num. 13.* deductum est. Quamvis de Gallis aliàs vetus proverbium sit: *Gallos ab antiquo Leves*, quod à *Cæsare* scriptum, à *Tacito & Trebellio* confirmatum; Eisque levitatis & perfidiæ notam jam olim aspersit Flor. *lib. 3. histor. cap. 10.* Præsertim verò Salvianus *de gubernat. Dei. num. 123.* *Si pejeret* (inquit) *Francus, quid novi faceret? qui perjurium ipsum, sermonis genus esse putat, non criminis.* Attamen aliter apud eos, qui illustrioris prosapiæ sunt, res se habet, adeò ut Fides etiam nudè data à Nobilibus *par la foy de Gentilhomme*, constantissime servetur, ac vix quicquam sanctius habeatur, quam promissum sub fide Nobilitatis. Tiraquell. *de Nobilit. cap. 20. num. 23. & seq.* Heinr. Breulæ. *de renunciat. success. causa. 3. cap. 7 n. 11.* Adeò ut ibidem mendacii exprobratio vix aliter quam gladio vindicetur. Les Recherches *de France. lib. 1. disc. 2.* Besold. *de fœder. cap. 6. num. 5.* Veruntamen haud multo temporis interjecto, cum Galli viderent, Nos *Germanos*, cuncta amicè, sincerè & candidè stipulata manu peragere, pertæsi prioris phrasis, ab illa forma recesse-

cesserunt, aliamque formulam sanctè aliquid promittendi, sub fide Germanica, *par Foy d' allemaigne* receperunt. Breulæ. *dict. cap. 7. num. 12.*

IV. Eadem veneratio in Scotiæ Regno, verbo regio à Statib. Regni attribuitur; Quamvis enim illic de promissis & Statutis Regni observandis, Pro-Rex ac Status Regni juramento sese obligare teneantur, idque in omnibus Conventibus publicis seu Parlamentis, quotiescunque aliquid novi statuitur, præstandum sit: sola tamen regia Majestas, ob præsumptam fidei sanctitatem excipitur; Cujus obligatio sub verbo Regio sufficiens existit. Ita namque in Comitiis à Rege Roberto II. Anno 1371. celebratis conventum est hisce verbis: *Ad hæc omnia & singula servanda fideliter & plenariè adimplenda, Rex in suo Consilio, quantum ad ipsum pertinet, se in verbo Regio obligavit.* apud Joan. Skenæum *in Constitut. Regn. Scotiæ.* Tit. Statuta Roberti II. *cap. 17 §. 1.*

V. In Moscovia Magnus Dux seu Czar, promissionem suam crucis osculo corroborare solet, quod juramenti validitatem habere tradit Jacob. Danus *in Hodæpor. Ruthenico.* Eadem, imò majori præeminentia merito gaudent Imperatores Rom. Germanici, tanquam fons & principium omnium dignitatum; & de cujus throni fulgore velut ex sole radii, cæteræ prodeunt dignitates, secundum elogium Friderici II. Imp, apud Petr. de vineis. *lib. 6. epistol. 26.* Quod exemplo Imperatoris Henrici IV. illustrari potest. Oborta enim controversia in insigni Moguntiæ celebrato Imperii conventu de sessionis prærogativa inter Archi-Episcopum Coloniensem & Abbatem Fuldensem, ac

præ-

prædictus Imperator quasi in partes Abbatis inclinans insimulabatur: Qui ab hac inculpatione se juramento purgare contendens: Quandoquidem (inquit) *à Te Archiepiscopo insimulamur de occulta cum Abbate hujus rei machinatione, parati sumus juramentum præstare, Nos ejus culpa non esse affines.* Et eum jurare paratus videretur, exceperat Archi-Episcopus: *Verba* (inquit) *Cæsarea majestatis mihi pro juramento sunt*; Ac ita Archi-Episcopus causam obtinuit, teste Alberto Granz. *in Saxon. lib. 6. cap. 46.* De *Carolo V.* summi animi Imperatore referunt quoque Historici, qui cum aliquid affirmaret, id se fide nobilis & equestris Viri affirmare ajebat, teste Francisc. Mennenio *in delic. equestr. ordin. cap. 1. pag. 21.* Ac de Imperatore in generalibus terminis scripsit B. Lutherus: **Man soll dem Kayser auff sein blosses Wort/ auch ohne Aydschwur glauben.** Theodor. Thumm. *de jurament. fol. 106.*

Ad Exemplum & imitationem Imperatoris R. G. aliorumque Regum absolutorum, alii quoque Principes & Illustres tam in Imperio quam extra Imperium vigore autocraticæ potestatis, eodem dignitatis fulgore præcellunt, eorumque verba sub fide dignitatis prolata vim Juramenti obtinent.

VI. In Italia quoque inter illustres ac generosæ dignitatis personas tam masculos quam fœminas, juris & moris est, ut eorum promissa, renunciationes vel ratificationes, sub verbis innatæ dignitatis emanatæ, æque ac si reali juramento corrobatæ fuissent, obligent; Ac verba Fœminarum illustrium, *in Parola di dame do honore*, pro juramento habentur. Ita in causa feudi Imperialis Dynastiæ Vergagni, in Liguria sitæ, Domina Julia Malaspina Spinola & Domina Lucretia

 Spinola,

Spinola, compromissum à Dominis Commissariis & Arbitris laudatum, hac formula ratificaverunt: *Noi infra scritte ratifichiamo la sopra detto Compromesso; & ci obblighiamo* in parole di Dame d'honore in tatto, *come sopra; fermando quasto di nostra propria mano; in Vergagni. li 28. Marzo, 1653.* Sicuti patet ex deductione Juris & Facti, in Judicio Revisorio S. Cæs. Majestati Leopoldo 1. Anno 1663. *à Dn. Marchione Andrea Spinola* oblata, & à prædicto Domino *Marchione amico & fautore meo* nupertime Vienna Stutgardiam transmissa.

VII. Et hoc ex innato Germanorum candore à tempore antiquissimo invaluit; Unde haud dubiè vetustissima promanavit Regula in Imperio Rom: Germanico usitatissima & communiter practicata: *Quod Promissio sub fide Principali sit loco juramenti*: Ac Clausula à Principe aut Comite vel Barone Imperii, **bey meinem Fürstl./ Gräfflichen/ Freyherrlichen Trawen und Glauben/** prolata aut Instrumentis inserta vim juramenti habeat, & pro juramento æstimetur. De quo latius Jonas Weidenkopst. apud Joan. Bapt. Cæsar. *in consil. illustr. 32. num. 14. cum consil. seq. n. 13. lib. 1.* Andr. Gail. *libr. 2. Observ. 59. per tot.* Georg. Barschamp. *de clausul. cap. 31. §. 2. num. 31. & seqq.* Besold. *in Thesaur. Pract. lit. T. verbo* **Traw und Glauben.** *36.* Unde quotidie practicatur in Imperio Rom: Germanico, **daß wo ein Fürst/Grave oder von Adel etwas zusaget / oder sich verschreibet / bey seinen Fürstl. Gräfflichen und Adelichen Ehren Traw und Glauben, alles und jedes, so der Verschreibung mit einverleibt/ standvest/ unverbrüchlich und wol zuhalten/ zuerfolgen, und deme zugeleben: Er solches von Rechtswegen eben zuhalten schuldig/ als ob er solches mit einem**

nem leiblichen Ayd beschworen hätte; bey Pœn deß Meinayds. Atteſtante Mynſinger. *1. Obſerv. 7.* ibique Arnold. de Reyger. Gail. *dict. Obſervat. 59. n. 2. & 6.* Matth. Coler. *in Proceſſ. executiv. part. 1. cap. 10. num. 289.* Joſ. Nolden. *de Nobilitat. cap. 12. num. 41. & 42.* Quod quatenus verum ſit, absque ulla modificante declaratione, præſertim hoc noſtro ferreo ſeculo, in ambiguo eſt.

VIII. Hinc à Germaniæ Practicis diſputatur: *An Principis aut Comitis Imperii Promiſſio ſub fide & dignitate Principali, aut aſſertio* bey Fürſtlichen Ehren und Worten/ *vim juramenti realiter præſtiti habeat, ac effectus juramenti inducat?* Quod dubium acriter diſputatum fuit *in Camera Imperiali* Anno *1543.* in cauſa compromiſſi Curatorum juniorum Marchionum Badenſium, contra Dominum Erneſtum Marchionem Badenſem. Ac communibus votis concluſum fuit, compromiſſum firmatum ſub fide & dignitate Principum, pro jurato habendum eſſe, quemadmodum teſtatur Mynſing. *cent. 1. obſerv. 17.*

IX. Quamvis enim variè diſceptetur: An promittens in fide ſua, bey ſeinem Traw und Glauben/ jurare cenſeatur, ac juratio ad promiſſionem obliget, idque in Privatorum Contractibus negent plurimi, quos vide apud Nicol. Moron. *tr. de fide treuga & pace quæſt. 9. num. 5.* Surd. *deciſ. 234. num. 3.* qui hoc variè diſputat. Martin. Beneck. *ad Seraphin. de privileg. jurament. in præfat. num. 22.* Dn. Præcept. Læl. Mancin. *tract. de relaxat. juram. cap. 2. num 12.* Et hoc latius deducat Auguſt. Barboſa *ad caput. Ex reſcripto 9. num. 2. & ſeqq. X. de jurejur.* Secus tamen eſſe in Principe aliavè Perſona in dignitate conſtituta ego cenſeo; Idque (1) per hanc ratio-

tionem: quoniam in jure verba Principis debent esse firmissima, firmissimumque robur habere, etiamsi jurata non sint. *per caput. ad Apostol. 2. ubi Innocent. X. de re judicat. in 6.* Quo facit *cap. ad aures nostras. 3. X. d. his qua vi vel met. caus. ibi in verbis:* nisi juramento vel fide interposita. Ubi August. Barbosa. *num. 2.* Est quoque textus *in can. juram. 12. caus. 22. q. 5.* Cum Principum verba propter firmitatem & dignitatis magnitudinem, pro factis habeantur. Hilliger *in Donell. Enucleat. lib. 24. cap. 13. lit. E. in notit.* Besold. *de fœder. cap. 6. num. 5.* Ac veritas in ore Principis longè firmior & efficacior censeatur, quam in cæteris *Bl. in cap. un. §. fin. qui feud. dare possint,* latius Jacob. Heinrichmann *in Consil. append. 2. num. 56.*

X. Præsertim verò (2.) de Principibus aliisque Imperii R. Germanici Viris illustribus hoc dicendum est, propter innatum candorem, & antiquam fidei inviolatæ gloriam; Id quod Romæ jam olim in omnium Orbis universi ordinum consessu, cum Romanorum stupore, Frisiorum Legati gloriati sunt; *Nullos* (nempe) *mortalium armis aut fide ante Germanos esse:* apud Tacit. *lib. 14. Annal. c. 54.* Ac ipse *Imperator Galba* Germanam gentem, multis experimentis fidelissimam esse, suo elogio pronunciavit. Sueton in Galba. *cap. 12.* Imperator quoque Maximinus, *potissimum fidei Germanorum confidebat, propter summam fidelitatem.* teste Herodian. *in Maximino.* Just. Lips. *ad Tacit. lib. 14. cap. 50.* Thom. Lans. *in Consultat. pro German. fol. m. 102.* latè Henr. Bebel. *Profess. Tubingens. in tr. eleganti de Laudib. German. cap. 11. per tot.*

XI. Et hanc fidei exuberantis prærogativam Nobilitas Germaniæ meritò sibi arrogat. Germaniæ enim Nobi-

Nobilitas origo & decus, nulli Europæorum Nobilitati prorsus cedit, imò puritate & integritate fidei, potentia, fama, virtutum tum militarium tum politicarum studio ad miraculum antecellit: Imo sua antiquitate non solum cum Romana & etiam cum Græca Nobilitate certare posse probatissimis argumentis & monumentis satis superque Orbi demonstrat *Dn. Bucelins*; Adeo ut tantorum Heroum Nobilium æmulos si Romæ unquam habuit, secundi tantum fuêre, non primi, & longo sæpè intervallo secundi Dn. & Amic. Bucclin. in historica antiquitate Germaniæ valdè peritus, *in oper. histor. part. 1. parte 3. in Genealog. fol. m. 2. & seqq. ac pag. 2. parte 3. à princip.* Id quod graphicis verbis tradit Author Gallus: *La Noblesse des Princes d' Allemagne* (inquit) *est sans doute la plus ancienne, & la plus entiere de l' Europe, non souillie de moindre sang, ny d' alliences honteuses,* Comme il arrive *en d' autres pays; Descendue pour la plus part de ces vieux Empereurs, qui ont mis par leur vertu l' honneur de l' Empire en leur maison.* Hoc est: *Nobilitas enim Germaniæ, sine dubio & antiquissima & integerrima totius Europæ: Non inquinata minori sanguine, neque connubiis pudendis, uti in aliis regionibus fieri assolet; descendens magnam partem de veteribus illis Imperatoribus, qui per suam virtutem, Imperii honorem in suam familiam introduxerunt.* Hæc contestatur Author Gallicus *in Discurs. de l' Empire & des Princes & Estats d' Allemagne. fol. 63. num. 20.*

XII. Huc facit (3.) & hæc ratio, jam ab Imperatoribus Romanis eorumque Consiliariis considerata, ut Virorum illustrium verba, stipulationes, assertiones, & promissiones ob splendorem dignitatis, majorem vim & arctiorem obligandi nexum, quam Privatorum habere

 bere

bere debeant, hoc enim consideravit Aurelius Arcadius Charisius *in l. un. D. de offic. praefect. praetor.* dum scribit: Credidit enim Princeps, eos, qui ob singularem industriam, explorata eorum fide & gravitate ad ejus officii magnitudinem adhibentur, non aliter judicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis suae, quam ipse foret judicaturus. Ac ipsa ratio dictitat, ut intermedium sit inter privatam fortunam & regale culmen; Sicuti rescribit Imperator Justinianus *in l. 3. C. de quadrienn. praescript.* Non ergo absurdum vel inconveniens, in promissis, Principum Imperii verba sub fide principali, privatorum juramentis comparare & aequiparare. Qui non tantum Praefectis Praetorio aequiparantur, sed eos multis parasangis praecellunt. Herman. Stamm. *de Servit. person. lib. 3. cap. 10.* Benedict. Carpzov. *in Praxi crim. quaest. 43. num. 10.*

XIII. Ac quod in Principibus & illustribus Viris promissio sub fide dignitatis facta, omnino promissioni juratae aequipolleat, quoad effectus, ac quoad incurrendam perjurii poenam, (*de quo tamen infra aliter*) idque quotidie in Camera Imperiali practicari, tradit & praejudiciis confirmat Andr. Gail. *lib. 2. Observ. 59. n. 7.* Adrian. Gylman. *lib. 1. decis. Camer. 14. n. 31.* Meichsner. *tom. 1. decis. Camer. 2. num. 30. & 142. ac decis. 8. num. 10. & 25.* Otton. Melandr. *in Comment. ad Meürer. part. 2. fol. m. 454.* Quibus adstipulantur Hieron. Schurpff. *Consil. 37. num. 11. Cent. 2.* Coler. *in Process. Execut. lib. 1. cap. 10. num. 251.* Post plures alios, quos ordine citat Vultejus *consil. Marpurg. 34. num. 91. vol. 3.* Siatin. *consil. Marp. 12. n. 113. vol. 2.* Gaeddaeus *consil. Marpurg. 27. num. 176. vol. 1.* Ludolph. Schrader. *consil. 1. num. 455. lib. 1.* Et pro hac assertio-

sertione respondit & consuluit Matth. Wesenb. in terminis Comitis bey Gräfflichen Ehren/ *in consil. 10. n. 43. lib. 1.* Schæffer. *quæst. jur. 36. num. 7. & 11. libr. 1.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. c. 16. num. 1. & seqq.* Barschamp. *d. Clausul. cap. 31. §. 2. num. 31. & seqq. ubi sub. num. 95.* Infinitos authores allegat. Besold. *in terminis Liberi Baronis* Imperii *consil. 195. num. 34. & seqq.* Decisiones autem *Judicij Cameræ Imperialis* (utpote quod Imperatoriam Majestatem totumque Imperium Romanum repræsentat) instar legis esse, & pro lege servandas esse; *arg. Text. in l. filius. 14. in princip. ibi:* sic enim inveni Senatum censuisse. *D. ad l. Cornel. de fals. l. 1. §. hoc autem.* ibi: sic esse sæpè judicatum. *D. ad l. Syllanian.* tradit ex Mynsingero Cameralem decisionem adducens, Herm. Vultejus. *de feud. lib. 2. cap. 3. num. 9. in fine.* Andr. Knichen. *de vestitur. part. 1. cap. 3. num. 304.* Bernh. Greven *in proœm. Conclus. ad Gail. num. 26. & seqq.*

XIV. Præterea, quod ex notorio Germaniæ consuetudine, Promissio sub fide Principatus, Generositatis vel Nobilitatis, quoad vinculum contractus, pro juramento vero ac corporaliter præstito habeatur, illud inter alios summæ experientiæ Viros asserit quoque Mynsing. *cent. 1. Observ. 17. num. 4.* Joan. Sichard. *in l. fin. Cod. de edict. divi Hadriani toll.* Claud. Cantiuncula *consil. 22. n. 3.* Tilemann. *de Benign. decis. Camer. 14. n. 31. & 34.* Joachim à Beust. *in leg. 3. §. jurari. num. 14. D. de jurejur.* Ernest. Cothman. *Respons. 22. num. 9. lib. 4.* Barchamp. *dict. cap. 31. §. 2. num. 34.* Noldem. *de nobilit. cap. 2. num. 41.* Qui scribit hoc etiam procedere, si Princeps promitteret sub verbo veritatis & in mea conscienta & fide. Quem sequitur Rutger. Ruland. *de Commis-*

sar.

sar. part. 2 lib. 2. cap. 11. num. 43. Moller. *ad constit. Saxon. 36. num. 11. & seq. part. 2.* Anton. Hering. *de fidejuss. c. 27. part. 1. num. 298.*

XV. Et hanc assertionem utpote verissimam, etiam in aliis Principibus extra Germaniam degentibus obtinere tradit Gregor. *in allegat. jur. 33. num. 15.* Franciſc. Marc. *decis. 456. num. 55. part. 2.* Covar. *part. 1. Relect.* §. *2. cap. quamvis de pactis in 6.* Nevizan. *cons. 68. n. 49.* Nicol. Moron. *de fide treuga & pace. quæst. 9. num. 11.* Johann. Petr. Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 24. num. 2. & 3.* Petr. Anton. de Petra. *de potest. Princip. cap. 29. num. 28. & 33.* Quod plene deducit Farinac. *de fals. quæst. 161. n. 406. & seqq.* Quem sequitur Joan. Baptist. Hodierna *ad Surd. decis. 234. n. 1.* In terminis Promissionis sub verbo Veri Principis. Franc. Niger. Cyriac. *controv. forens. 474. n. 1.* Ac ita in terminis Ducum Mantuæ decisivè scribit idem Surdus *decis. 234. per tot.* Besold. *consil. 295. n. 34. ubi tradit:* Quod hæc opinio seu assertio, non tantum *à Germanis*, sed etiam ab *Hispania*, *Lusitania*, *Italia* & *Gallia* Jure Consultis, tum prælegendo, tum consulendo & decidendo pro verissima agnoscatur, ut dubitandum non sit, eadem in utroq; foro receptissimam & omnino servandam esse. Teste Dauth. *ad cap. quamvis num. 27. de pact. in 6.*

SECTIO II.

SUMMARIA.

XVI. Proponitur contraria prioribus sententia, verbis sc. sub fide principali prolatis vim juramenti denegans.

XVII. Pro cujus rejectione, adstruitur, id repugnare conditioni Principis.

XVIII. Praponitur affirmativa, &

XVI. Contrarium tamen, nec infimæ conditionis Juris Consulti statuunt, quod verba sub Principali authoritate & fide, effectus juramenti non inducant; Inter quos haud postremi ordinis est Nicol. Reusner *decis. 12. num. 30. lib. 4.* Joan. Köppen *quæst. decis. 56. n. 13. Consult. Saxon. part. 1. de contractibus quæst. 31. ad fin.* Warem. ab Ehrenberg. *de fœder. lib. 2. cap. 1. fol. m. 63. Consil. Altorfin. 48. fol. 217. & per tot.* Idque latè & per exempla deducit Græven. *ad Gail. libr. 2. Conclus. 59. per tot.* Ubi *sub numero 17.* tradit, quod nec consuetudine introduci

 queat,

queat, ut Promissio sub fide Principis juramenti vices supplere possit. Quibus astipulatur Dn. Georg. Frantzk. *in Pandect. tit. de jurejurando. num. 25.* *Ratio* hujus assertionis hæc adfertur; Quod ubi non est divini nominis & numinis invocatio, ibi nullum verum juramentum dicendum est intervenisse, secundum definitionem juramenti. Hinc non sine ratione, nec frustraneè apud omnes ferè Gentes introductæ & constitutæ sunt formulæ jurisjurandi. De quibus Barnab. Brisson. *lib. 8. formul. popul. Roman.* Quod variis insuper rationibus comprobat Joan. Bolognet. *ad l. si quis major. 41. n. 60. Cod. d. transact.* Bertazol. *ibid. quæst. 36. sub num. 497.* Quoniam Romani (inquit Livius) rerum divinarum fœdera & humanarum fidem socialem sanctissimam habebant. Livius Decad. *2. lib. 4.* Dn. Pr. Lælius Mancin. *de relaxat. juram. cap. 2. num. 11.* Distinctione conciliat, discordantes opiniones inter præstationem per fidem humanam, & per fidem Theologicam Hilliger. *in Donell. Enucleat. lib. 24. cap. 13. lit. E. in Not. Bachovii. in not. ad Treutl. disput. 21. thes. 1. lit. A. vol. 1.* Aliter distinguit Musculus inter Jus Civile & Jus Canonicum, *in discurs. de Success. Conventional. classe. 1. num. 205.*

XVII. *Verum enim verò*, quicquid sit, quod acriter disputando evinci possit, attamen quoniam Principum nuda promissa pro factis haberi, ac quicquid illi promiserint, perinde solet esse certum, ac si jam factum esset: nec verba eorum unquam irrita esse convenit, in eoque ob dignitatis amplitudinem præcipuè à privatis secernuntur. *arg. l. 3. C. de quadr. præscript.* vide post alios Menoch. *lib. 6. Præsumpt. 59. num. 1.* Gail. *lib. 2. Observ. 59. num. 7.* Joan. Ceremat. *de recta Regni administrat. cap. 32.*

cap. 32. per tot. Besold. *de fœder. cap. 6. n. 5.* Vincent. Turturet. *tr. de nobilit. gentilit. lib. 3. cap. 9. à princip.* Ideò Principem Imperii Promissionem ac fidem datam non observantem, æquè contra statum, authoritatem & dignitatem peccare censeo, ac si Privatus perjurium commiserit; Principum enim fides in se & honestatem & pietatem continet. Barschamp. *d. cap. 31. §. 1. n. 25.* Joan. Petr. Ceremat. *de recta regni administr. cap. 32.* Quæ in naturali æquitate fundamentum habent, & arctius Principem astringunt, quam Jus Civile quemcunque Privatum, cum Principes metum Jus naturale seu Gentium observare obligentur, ex quo ad fidei datæ observantiam astringuntur. Henrichman. *dict. consil. 2. num. 56. in append.* Besold. *de jur. fœder. cap. 6. num. 5. in princip.* Carol. Scriban. *in Polit. Christian. lib. 2. cap. 15.* Joan. Baptist. Larrea. *allegat. fiscal. 119. sub num. 24.* Ac Principis publicus contemptus (in quem ob non servatam fidem incurrit) ei gravius nocet, quam Privato perjurium, paucis cognitum; Cum præclara Principis existimatio, sit tutela Imperii publica, ac plura interdum efficiat, quam vis & arma. Boccalin. *in Parnass. cent. 2.* Ragguaglia *15.* vid. Besold. *d. arcan. Rerump. cap. 1. n. 5.* Ac nullum pretiosius Principis pignus existat, quam ejus verbum & fides: Quæ non observando vilescit, ut nullus ex Vasallis Principi confidat. Joan. Bapt. Larrea, *d. allegat. 119. num. 24.* Proinde fidem datam servare Principi gloriosum, violare maximè vituperabile & inglorium erit. Ambros. Matlian. *in Theat. Polit. cap. 14. per tot.* Pierre Matthieu. *histor. Henr. IV. lib. 7. narrat. 2. n. 7.* Joan. Petr. Ceremat. *tr. de recta Regni administr. cap. 32. per tot.*

XVIII. Prævalet ergo prior *affirmativa* assertio,

quod

quod promissio vel assertio sub fide Principali, *quoad vinculum contractus*, pro juramento verè & corporaliter præstito habeatur, ac effectus juramenti non paucos secum ducat; Coler. *consil. 49. num. 146.* Antonin. Freundeberg. *de rescript. morat. tit. 7. concl. 30. num. 62.* Quos juramenti effectus latissimè congessit, Antonin. *de Petruccia tr. de effectib. jurament. per tot.* latè Dn. Theodor. Thumm. *tr. de jurament. Rubr. de effectu. fol. m. 105. & seqq.* Accedente præsertim notoria Germaniæ consuetudine, à tot magnis Germaniæ Viris comprobata, cujus magna vis non tantum in abrogandis, sed magis in declarandis legibus; adeò ut incivile sit ab eo recedere vel id in dubium vocare, quod diu æquum visum fuit. *per l. 2 D. de constitut. Princip.* Juxta quam Judex in judicando meritò se formare debet. Hieron. de Cævall. *Comm. contra Commun. quæst. 238.* Ludolph. Schrader. *consil. 1. n. 290.* Græven. *libr. 2. Conclus. 31. per tot.* Anton. Freundeberg. *de rescript. morat. conclus. 69. num. 50.*

XIX. Quod de Principe, Comite ac Barone Imperii dictum est, illud æquè in Nobilibus Imperii immediatis locum habet. Proinde Nobilis Imperii promittens aliquid sub fide Nobilitatis, bey Adelichem Traw und Glauben/ oder bey seinen Adelichen Ehren/ æquipollet promissioni juratæ, ac parilem vim & effectum, ac si privatus quidpiam juratò promisisset, obtinet. Barschamp. *dict. tr. d. clausul. cap. 31. §. 2. num. 31. & seqq.* Besold. *in Thesaur. pract. lit. T. verbo* Traw und Glaub. *36. Ac in consil. 32. num. 14.* Christ. Besold. *de nobilitat. in operib. Polit. Tit. de trib. domest. soc. specieb. fol. m. 130.* Jos. Nolden. *in terminis de nobilit. cap. 12. num. 4.* Unde de Nobilibus Germanis vetus Proverbium: Versprechen und hal=

halten haben gelobt die liebe Alten / quorum proprium esse debet, quod dico dico, quod scribo scribo. De quo ita constituit *Ordinatio Franconicæ Nobilitatis:* Wann ein Fränckisches Adeliches Mitglid beharrlich wider sein Wort/Traw und Glauben/Brieff und Sigel handelt/ der wird von der Ritterschafft ihrer Versamblung und Gesellschafft außgeschlossen. Fränck. Ritter-Ordnung *part. 1. tit. 11.* vid. latius Dn. Joh. Conr. Kreidemann. *de Nobilit. Suev. statu quæst. 4. num. 253. & seqq.*

XX. Quod per modum *Ampliationis I.* verum obtinet, adeò quidem, ut Promissio Principis aut Status Imperii sub fide generositatis aut sub fide veri Principis vim juramenti habeat, nec honestè petere potest Princeps promittens, ut Debitor Principalis prius excutiatur, antequam Fidejussor conveniatur, cum promissio jurata, beneficium excussionis seu ordinis excludat. Anton. Hering. *de fidejuss. cap. 27. part. 1. num. 299. ac 49.* Quem sequitur Hodierna *dict. dec. 234. num. 3.* Et ante eum Surd. *decis. 234.* Menoch. *consil. 208. num. 43. & 44.* Quo faciunt tradita Coleri *de process․ execut. part. 1. cap. 10. num. 231. & 236.* Valent. Franc. *de fidejuss. cap. 5. num. 362.* post alios Berlich. *part. 2. Conclus. 24. num. 11.* Dissentit Bernhard. Græven. *libr. 2. Conclus. 59. num. 56.*

XXI. Quod *Ampliando II.* verum est, ut fides Principis data de manu ad manum, seu per conjunctionem manus, pro juramento habeatur. *per cap. ad aures.* Ubi Abbas *Panormit. X. quod vi metusve.* Lucas de Penna *in l. un. C. de publ. lætit.* Ita jam olim ante quingentos annos Principes Germaniæ, quidpiam in Pace publica promittens loco juramenti, ad majorem firmitatem,

dextras dederunt. Sicuti constat ex Pacis Constitutione inter Imperatorem *Fridericum Barbarossam* & *Cives Mediolanenses* facta; Qua inter alia conventum est de Obsidibus; Ut quibus illi commissi fuerint Obsides in Italia, jurent in præsentia Mediolanensium ad hæc prædestinatorum, quo præfixo tempore transacto infra octo dies ex quo requisiti fuerint à Mediolanensibus, Obsides eis liberè reddant, ut illi securè eos habeant, si prætaxata Capitula ab eis observata fuerint: Tres verò Principes Alemaniæ *Dextras dabunt*, quod Obsides illi, qui ultra montes deferentur, si qui erunt, fideliter reddentur. Sicuti legimus apud Radevic *in append. Otthon. Frising. Chron. libr. 1. cap. 41.* Manus enim dextra ejusve porrectio est signum Pacis. Nicol. Moron. *d. tr. de fide quæst. 9. n. 3.* Joan. Petr. Surd. *dict. decis. 234. n. 6.* Barbosa *ad cap. ad aures num 4. De iis quæ vi metusvè.*

XXII. *Limitatur* prædicta quæstio I. in casu quo *Lex vel Pactum* à Principe Imperii ad promissa servanda, juramentum corporale, *Pro forma & substantia* ad solennitatem actus exigit. Quoniam hoc in casu juramentum per æquipollens suppleri aut adimpleri nequit. Matthæus Wesenbecc. *consil. 15. num. 63. & consil. 52. n. 78.* Herman. Vult. *consil. Marp. 17. num. 52. vol. 1.* Nicol. Bets. *d. pact. famil. illustr. cap. 7. fol. 267.* Bartol. Kellenbentz. *de renunciat. success. quæst. 3. num. 6. & seqq.* Christ. Crusius *de indiciis delict. part. 1. cap. 98. num. 25.* Bernhard. Græven. *lib. 2. Conclus. 59. num. 15.* Besold. *consil. 13. 14. & consil. 195. num. 35.* Hinc in Imperio Romano-Germanico, Imperator Romanus post electionem, ast ante coronationem, Capitulationem ab Electoribus ei præscriptam, *Corporali juramento* corroborare solet; Sicuti

cuti constat ex Capitulatione Imperatoris *Caroli V. art. 31. in verbis*: Jnmassen wir dann einen leiblichen Aydt zu Gott und den Heyligen geschworen / dasselbe steht vest und unverbrüchlich zuhalten ; dem getrewlich nachzukomen/dartwider nicht zu seyn/zu thun/noch schaffen gethan zu werden in einige weiß oder weg die möchten erdacht werden; Et hoc juramentum hucusque omnes *Caroli V.* Successores in Imperio R. G. præstiterunt; Dn. Joan. Limnæ. *in annotat. ad Capitulat. Caroli V. ad art. 31. verb.* einen leiblichen Aydt. Hanc Capitulationem Imperator *Ferdinandus I.* nominat eine hochbethewrte geschworne Obligation, in Literis suis *de anno 1559. die 13. Novemb. exaratis.* quas Vide *apud Author. tr. de Composit. Pacis c. 7. quæst. 52. n. 38. & seqq.*

XXIII. *In Galliæ Regno Rex* ante coronationis actum duplici juramento constringitur, *uno* Ecclesiasticis, quod eorum libertates & Privilegia concernit: *Altero*, ipsi Populo seu Regno; quo se operam daturum promittit, ut Populus pacificè vivat; Cujusvis Ordinis homines rapinis & scelere abstineant, & ut in Judiciis æquitas & justitia administretur. Hotoman. *in Franco Gallia cap. 25. fol. 325.* Theod. Gothofred. *in Ceremonial. Gall. fol. 630.* Dn. Limnæ. *in proœm. Capitulat. Sect. 3. num. 20. & seqq. ac in notitia Regn. Franc. lib. 2. cap. 4. lit. Y. & Z.*

XXIV. Pari modo *Stephanus* Comes Palatinus Dux Bavariæ in Comitiis Francofurti indictis Anno MCCCXXXVIII. cum cæteris Electoribus, de præstando Imperatoriæ Majestati contra Galliæ Regem auxilio, singulari diplomate formaliter ita se obligavit, præstito insuper Sacramento: Quod si verò nos aut nostrum aliquis, quod Deus avertat, adeò perversus esset,

ut

ut vel nos vel alius quispiam contra faceremus, aut facere vellemus, contra hoc tueri nos non debemus ulla dispensatione, relaxatione, abolitione nec ullo alio beneficio, quocunque nomine appelletur, undecunque aut quomodocunque hoc proveniat & fiat, per nostras & aliorum hominum preces, aut quod latine vocatur, ex officio neque ulla superioritate, quæ se in hoc intromittere vellet. Et debemus Deo ac mundo infames, infideles ac perjuri esse & vocari, ubi aut quocunque pacto contra faceremus aut veniremus ullo modo: omni fraude & dolo in præscriptis omnibus punctis exclusis. Quod recenset Nicol. Burgund. *tr. de Elector. Bavar. fol. m. 58.*

XXV. *Limitatur II.* præfata assertio secundum quosdam, in *Fœderibus pangendis* aliisvè pactis publicis. Hinc quæritur: An in Fœderibus juramentum sit de substantia? Negant hoc non pauci ex Politicis: hac ratione quod verba & stipulationes bey Königlichen / Fürstlichen Gräfflichen Worten/ non idoneæ & sufficientes sint ad firmanda fœdera, sed juramento insuper realiter præstito opus esse; sicuti censet Waremund. ab Ehrenberg. *tr. de fœder. lib. 2. fol. m. 63.* Quem sequitur Dn. Georg. Fransk. *ad Pandect. tit. de jurament. num. 28.* Quod fundamentum habere videtur *in §. hanc igitur. & seq. De Pace constant:* Ubi Pax jurejurando utrinque confirmari & sanciri debet & solet. Ac nihil frequentius in historiis legimus, quam Fœdera jurejurando corroborata, adeò ut argumentum hoc à solitis, necessitatem inducere videatur. Nam ratio jurisjurandi in fœderibus ineundis vetustissima fuit. Quam sine dubio Judaicæ genti acceptam ferre debemus. Etenim Samuelis *lib. 1.* *cap.*

cap. 23. verſ. 18. ſcriptum legimus: Pepigerunt ambo fœdus coram Jehova: Id eſt nomine altiſſimi invocato. Ac jam diu ante, Geneſ. *31. verſ. 49.* Laban cum Jacobo fœdus pacis pepigit; *Speculator* (ait) *inter me & te Deus, quando alter alteri abſcondetur.* Waremund. ab Ehrenberg. *dict. lib. 2. cap. 2. fol. m. 57.* Weſenbecc. *in paratitl. de jurejur. num. 6.* Jerem. Setſer. *de jurejur. lib. 1. cap. 2.*

XXVI. *E contra* Beſoldus cenſet; Verba bey Königl. Fürſtlicher Trew / Ehr und Würde ad firmanda fœdera ſufficere; Quoniam non tantum more inter Principes aliosvè Viros illuſtres recepto, verba hæc juramento æquipolleant, ſed etiam vim juramenti ea habere, in Camera Imperiali receptum ſit teſte Mynſinger. *cent. 1. Obſervat. 17.* Andr. Gail. *lib. 2. Obſervat. 59.* Ita Beſold. *de fœder. cap. 6. num. 5. & 6.* Et cum eo Remig. Feſch. *eod. tr. theſ. 15. ſub lit. B.* Petr. Gudelin. *de pace cap. 10. Verum enimverò* in hac quæſtione, omnium primò inſpiciendus eſt tenor confœderationis, ejusque inſerti articuli; Quod ſi ex hiſce nihil clarè conſtat aut colligere licet, fœdus aut aliam pactionem publicam ex ipſa ſubſcriptione & ſigilli adpoſitione vim & robur ſatis firmum habere cenſeo; *ſecund. ea quæ tradit* Beſold. *de pace cap. 6. in oper. polit.*

XXVII. Attamen ſemper tutius eſt, ſolennem & religioſam aſſertionem interponere in fœderibus. Juramentum enim, quamvis actum non ampliet, fortius tamen aſtringit & ligat; adeò quidem, ut ſæpius firmet obligationem aliàs per ſe nullam. *per cap. debitor. 6. & per cap. etſi Chriſtus. ibi: cogendi ſunt Domino reddere juramentum.* Ubi Auguſt. Barboſ. *X. de jurejurand.* Gal-

 lerat.

lerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 39.* Ac solidius subsistere solet, quod juramento conglutinatum est, sicuti alicubi glossa loquitur. Metuque numinis, vindictæque divinæ, quæ pejerantes subsequitur, multo plus quam simplex promissio operari solet. *per l. qua sub. in pr. D. de condit. institut.* Besold. *dict. tr. de fœderib. cap. 6. sub num. 5.* Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 36.* Unde quam bene *Sophocles* in Hippodam. scribit: *Apposito juramento cautior & diligentior animus fit: A duobus enim sibi tum cavet; Et ne lædat amicos & ne peccet in Deos.* apud Joan. Stobæ. *Sermon. 27.*

XXVIII. Hinc non immeritò admiratur *Waremundus* ab Ehrenberg/ quod in fœdere amplissimo & famoso, inter Pontificem Romanum Pium V. Hispaniæ Regem Philippum II. ac Rempublicam Venetam Anno 1571. ad defendendam Cypri Insulam pacto inito, juramentum non fuerit adjectum. Thuan. *histor. libr. 49. fol. m. 710.* Hinc Waremundus tradit, & censet hanc juramenti omissionem causam & ansam procul dubio non minimam dedisse, ut Veneti à fœdere isto tam citò resilierint; Waremund. ab Ehrenberg. *de fœder. lib. 2. cap. 2. fol. 94.*

XXIX. *Veruntamen*, hanc confœderationem à Pontifice, & Regis Hispaniæ, Venetæque Reipublicæ Oratoribus Romæ juramento corroboratam esse scribit & testatur Natalis Comes *in Histor. universſ. sui temporis libr. 22.* Ubi non tantum omnes confœderationis articulos cum ipso publicationis actu latè recenset; sed etiam corroborationem juratam sequentibus verbis contestatur: *Has conditiones Pontifex proprio & suorum Successo-*

cessorum: Reliqui Oratores & Procuratores suorum Principum nominibus, subscriptionibus & sigillationibus confirmarunt pollicitique sunt bona fide & sine fraude diligenter servatum iri, ac juramento affirmarunt Natal. Comes. *dict. lib. 22. fol. m. 72. & seq.* Attamen, quicquid sit, hic nihil præter Venetorum consuetudinem factum esse scribit Waremundus ab Ehrenberg. Nam si historias evolvamus, raro Veneti fœdera contracta diu integrè servarunt, sed mox arte aliqua & quæsito excusandi colore à fœderibus recesserunt, prout ipsis commodum esse visum fuit; sicut animadvertere licet ex Justinian. *in Histor. Venet. lib. 10. lib. 12. & lib. 16.* Ast sit ut sit, Venetos rationibus urgentibus pacem cum Selimo Turcico Imperatore insciis confœderatis Anno MDLXXII. conclusisse; tradit celebris Historicus, Natalis Comes; Dum scribit: *Conditiones Fœderationis ab Hispanis parum accuratè servatæ, impulerunt Venetos, ad hanc pacem. Hi enim rati, suis rebus maturè consulendum esse, antequam omnia funditus per tarditatem auxiliorum everterentur, post* Centum & quadraginta millia librarum auri *& quod amplius, cum singula libræ* Centum aureos nummos *contineant, in bellicos sumptus inutiliter profusa, post graves suorum populationes Cypri Regni & hominum plurimorum jacturam, per subditarum omnium Civitatum lamentationes et ruinas, cum magna prope omnium indignatione quibus invisa est Turcica tyrañis, aut certè imperitorum rerum bellicarum convitiis & contumeliis, rem cum Selimo componere coguntur.* Natal. Comes *in dict. histor. universal. lib. 23. fol. m. 512.* Quod sequentibus verbis confirmat Jacobus Augustus Thuanus: *Hujus tertii anni manifestam ludificationem ceu dubium relinquere, Hispaniorum id consilium esse, ut Venetos insanis & inutilibus sumptibus absumant, eorumque ditionem bello tam damnoso attritam, inde Turcis ad prædam*

 expo-

exponant, hinc propria ambitioni aliquando seponant? Nam ridiculum esse prorsus, quod de Gallicorum motuum in Subalpina regione metu, in medium affertur; planeque apparere, eam affectatam esse excusationem. Nec verius esse, quod plerique ajunt, qui arcana profundius rimantur, Pontifice mortuo, cum incertum esset, quis illi Successor daretur, hoc statu rerum noluisse suas in Italia Provincias omni præsidio nudari. Igitur odium Hispanorum adversus Senatum insatiabile *in causa esse, qui quantum Venetis decesserit,* tantum sibi accedere *existiment. Itaque ex eorum consilio, ipsos sibi consilium capere debere, & à fœdere,* (ex quo lucrum ad Hispanos, damnum ad se infida atque adeo leonina societate redeat) *maturè discedere.* His rationibus *jam cæcitate superiorum fere discussa, in Senatu facile pervincitur,* de Pace *sermonem repetere, remque ad summas conditiones, quas non* æquitas, *sed* dispar fortuna *efflagitet, perducere.* Quod latius deducit Jacob. August. Thuan. *histor. lib. 49. ad Annum 1571. fol. m. 723. ac lib. 54. fol. m. 882. & seq. & lib. 55. fol. m. 893.* Hinc optimè de hujuscemodi fœderibus scribit Thomas Roccabella; *Chi si unisce col debole, cerca compagnia nel cadere. Chi si unisce col prepotente, procura giogo, ed incontra l' arbitraggio l' altrui. La Lega si sgroppa quando la promessa non s' adempie.* Roccabella *nel Principe Deliberante. Tit. Lega. fol. m. 131.*

XXX. Hoc tamen (per modum declarationis addendo) pro arcano Politico observandum & sollicita mente tenendum esse, à quibusdam traditur; Ne quispiam Principum ac Magnatum, pactis fœderibus & promissis publicum statum concernentibus, præsertim in rebus arduis, nimium fidat aut confidat, sed semper suspenso quasi animo hæreat; Donec promissa ambabus & quidem quasi ferreis manibus teneat, & possideat.

Nam

Nam experientiâ quotidianâ teste, humanæ conditionis quadam imbecillitate accidit, ut etiam Viri Magni & Graves sæpenumero promptiores in promittendo sint, ac minando, quam postea perficere possunt. teste Dion. Cassio. *histor. lib. 42.* Unde notabiliter Virgilius Malvezzi scribit: *Fa bene sospettare in tutte le cose, non per tralasciar le tute: Mà per cautelarsi in tutto.* Nemo enim tibi Amicus tam familiaris, tamque perspectus habeatur, cujus pollicitationibus permotus, res & fortunas tuas in singulare quoddam discrimen dimittas. Verè enim Cupressis similia sunt talia Promittentium verba, quæ sublimes cum sint & pulchræ & procul egregium quidpiam polliceri videantur, ubi propè accesseris, fructum non habent; sicuti hoc acutissime in Observationibus suis annotat. Joan. Bapt. Lencius *Observ. Polit. 126.* Veruntamen in hosce Pseudo-Politicos graviter invehitur *Carolus Scribanius*, qui promissa Principum inter aulicas civilitates ponit, à quibus nulla obligatio nascatur. *Non cadunt* (inquit) *aulica hac mendacia in Principem, nec cadere debent. Superioris in Subditum non sunt purpurata mendacia: inter pares plurimum illa natant, & ultro citroque inambulant, non verò inter Principes & Subditos.* Carol. Scriban. *in Politic. Christian. lib. 2. cap. 15. fol. m. 595.*

XXXI. *Limitatur III.* præfata assertio, quoad inducendam perjurii pœnam. Hinc quæritur & disputatur; *An Princeps aut Comes promittens quidpiam sub fide Principis aut Comitis,* bey seinen Fürstlichen oder Gräfflichen wahren Worten/ Trew und Glauben, *asi illud non observans & præstans, sed promissioni contraveniens, incurrat in pœnam perjurij juxta l. si quis major. 41. Cod. de transact.* Sanè non desunt haud infimi ordinis Jure Consulti, qui hoc asserunt; Q.

 veluti

part. 1. §. 2. de pactis in 6. Ant. Gabriel. *lib. 2. Comm. Conclus. 1. de transact. num. 29.* Anton. Petr. de Petra *de potest. Princip. cap. 20. num. 26.* Jacob. Cancer. *var. Resol. part. 2. cap. 8. quaest. 9. n. 91.* Nicol. Everhard. Jun. *consil. 56. n. 29. vol. 1.* post Mynsinger. Gylman. & alios Jos. Nolden. *de jur. Nobilit. cap. 12. num. 62. & seq.* Cantiuncula *cons. 22. num. 31.* Jerem. Setser. *de jurejur. lib. 1. cap. 16. num. 3.* Qui tamen *sub num. 5.* de hac quaestione negativè resoluta valde sollicitus est, nec parum titubat. Freundeberg. *de rescript. morat. tit. 7. Conclus. 30. num. 62.* Joan. Bapt. Hodierna ad Surd. *decis. 234. num. 2. & seq.* Bernhard. Graeven. ad Gail. *lib. 2. Conclus. 59. num. 14.* Hering. *de fidejuss. part. 1. cap. 27. sub n. 298.* Dn. Georg. Fransk. *Pandect. tit. de jurejurando. num. 29.* Ac ita in Camera Imperiali judicatum fuisse testatur. Joan. Fichard. ad Bapt. à Villalobos: *Comm. opinion. lit. F. verb. Fides. num. 59.* Adeoque ut ne quidem in terris Saxoniae haec promissio juramento aequivaleat, sed pro simplici promissione habeatur, teste Berlich. *pract. conclus. 21. num. 39. part. 2.*

SECTIO III.

SUMMARIA.

XXXIII. Q. An per verba: sic me Deus adjuvet! juramentum inducatur? R. aff. idque probatur.

XXXIV. Adferuntur variae formulae jurandi.

XXXV. Adstruitur: ex invocatione Dei in adjutorium, evinci juramentum, in conventionibus.

XXXVI. Idem procedit in promissionibus.

XXXVII. Illustratur exemplo jusd. Nobilis, negantis hoc esse juramentum.

XXXVIII. Id improbatur. 1. negando, ad juramentum requiri expressum verbum, jure, *quod confirmatur testimoniis variorum.*

XXXIX.

XXXIX. Improbatur 2. negando ad juramentum necessariò verba requiri, cum juramentum versus Deum dirigatur, qui corda scrutatur; & hoc confirmatur quotidiana praxi.

XL. Limitatur IV. superius tradita assertio: in Renunciatione Filiarum illustrium.

XLI. Q. An Filia illustris renunciatio sub fide generositatis sit efficax? Affirmativè probabilitas innuitur, & testimoniis confirmatur.

XLII. Respondetur negativè, per rationes & testimonia variorum.

XLIII. Juramentum est optimum remedium ad tollenda legis auxilia, cum id non possit rescindi, ob metum divini numinis.

XLIV. Ad validitatem renunciationis hujusmodi pro forma substantiali requiritur juramentum realiter præstitum, & hoc non adimpletur per verba æquipollentia.

XLV. Decl. assertionis. 1. nisi consuetudo regionis aliud suadeat. 2. nisi juramentum corporale à parte remissum fuerit.

XLVI. Q. An obligatio sub fide Principali paratam habeat executionem? Rejecta affirmativa Mindani, negatur ex decisione Cameræ Imperialis.

XXXIII. Ex hac quæstione negativè resoluta, oritur *aliud Dubium* in casu, quo fidei Principali, invocatio insuper numinis divini accedit, eaq; promissio verbis auxilii divini munitur & corroboratur. v. g. Si Paciscens, instrumentum renunciatorium aut ipsam Conventionem hisce verbis confirmet: Alles bey unsern Ehren / Würden / Trawen / Glauben und wahren Worten; So wahr mir Gott helffe. *An per hæc verba, sic Deus me adjuvet, verum juramentum inducatur?* Et hoc dubium per modum Q.

M De-

Declarationis ad præfatam quæstionem negativam, *Affirmativè* resolvimus. Hisce enim verbis Contractus revera juratus existit, adeò ut contraveniens in perjurium, ejusque *in l. si quis major. 41. C. de transact.* definitas pœnas incurrat. Definitur juramentum secundum *Dominic. Soto*, & nihil aliud est qu...n *dictio per divinam attestationem confirmata, ut dictionis nomine affirmationem & negationem complectamur.* Soto *de just. & jur. lib. 8. qu. 1. art. 1. in princip.* vel secundum *Leonhardum Lessium; Juramentum est invocatio divini testimonii ad fidem faciendam & promissionem firmandam.* Lessius *de justit. & jur. libr. 2. cap. 42. Dubit. 1. num. 1.* Vel clarius secundum *D. Theod. Thummium*: *Juramentum est Species cultus, quâ Deus invocatur in testimonium ut vel opituletur rectè juranti vel puniat pejerantem.* Thum. *tr. de jurament. num. 4.* Ubi varias Juramenti Definitiones recenset.

XXXIV. In primitiva Ecclesia, jurarunt Christiani variis formulis; veluti: *Testis est mihi Deus. Testis est anima mea. Per veritatem & conscientiam meam. D. Paul. 2. Corinth. 2. ac 2. Corinth. 11. ac Roman. 9.* Vide Dom. Soto *d. lib. 8. quæst. 1. artic. 1.* Valer. Reginald. *in Prax. For. Pœnit. lib. 18. cap. 1.* Osuald. Hilliger. *in D. E. lib. 24. c. 13. lit. E.* Setser. *de juram. lib. 1. cap. 15.* Nicol. Hennel. *in Otio Vratislav. cap. 15.* Moribus Hodiernis consueta jurisjurandi formula à Jure Canonico introducta hæc est: *Sic me Deus adjuvet.* Quam tradit & refert *Cap. de parentela illa 5. & cap. illud Sacramentum seq. cap. Episcopus 7. in fin. ut & Cap. ab isto die 11. Caus. 36. quæst. 6.* Sylvestr. *de Peiriera in summa verb. Juramentum. 1. quæst. 1.* Petr. Gregor. Tholosan. *lib. 50. Syntagm. cap. 4. num. 29.* Jerem. Setser. *de jurejur. lib. 1. cap. 15. num. 18.* Hisce namque verbis ut Deus me

me adjuvet, & hac invocatione Dei in adjutorium promissionis præstitæ, Juramentum essentiale committitur. Verum enim est Juramentum quod nominatim per Deum fit, aut ubi Divina authoritate aliquid promittitur. Herman. Vult. *in miscell. cap. 7.* Quoniam hoc casu respectu Numinis Divini juratur. *per l. qui per salutem. 33. D. de jurejur.* Duaren. *in prior. Comm. de jurejur. c. 11.* Hilliger *in D. E. lib. 24. cap. 13. lit. E,* Ac sicuti Principis temporalis præsentia supplet omnem authoritatem & solennitatem, *per l. omnium 19. C. de testam.* Ita ad inducendum verum Juramentum sufficit Dei authoritas ad omnem confirmationem. Petr. Gregor. Tholosan. *dict. lib. 50. cap. 4. num. 29.* Unde optimè ad propositum casum scribit Dominicus Soto: *Quare & hoc quoque est Juramentum & ad hoc reducitur, quando Deus imploratur ut præmiator veritatis; Veluti si dicas: Sic me Deus adjuvet.* Soto *de justit. & jur. lib. 8. quæst. 1. art. 1. Conclus. 4.*

XXXV. Præterea manifestum evincitur juramentum ex invocatione Dei in adjutorium, quâ Deus T. O. M. simul in fidem Conventionis invocatur, ut testis & adjutor veritatis, & vindex mendacii esse velit. Quibus verbis ipsa juramenti forma & vita exprimitur. Theodor. Thumm. *de jurament. posit. 4. fol. m. 7.* Cum solus Deus sit testis & cognitor mentis nostræ, juxta illud Psalmi; *Scrutans corda & renes Deus*; ac veritas dictorum à mente proferentis maximè dependeat. *per cap. homines, ibi:* ream linguam non facit nisi rea mens. *caus. 22. quæst. 2.* August. Barbosa *in Collect. ad proœmium de jurejur. num. 5.* Hinc benè in terminis nostris tradit Dn. Theodor. Thumm: *Si dico; Ita me Deus juvet: è contrario innuo, ita me Deus perdat, si fallam. Sin dicatur; ut*

M 2 *Deus*

Deus me, domum, familiam remque meam pessimo letho afficiat, vel, ut me Deus corpore & anima perdat, è contra simul voveo, ut testis dictorum meorum simul juvet. Prius illud si exprimatur, tunc propriè est jurare. Sin posterius, est seipsum execrari. Dn. Theod. Thumm. *dict. tr. de jurament. Posit. 4. fol. m. 7.* Et hoc cum eo ante centum annos Dominicus Soto. *dict. lib. 8. quæst. 1. art. 1. in fin.* Id quod optimè explicuit *Melissandrus:* Dise Wort (als mir Gott helffe) seynd des Jnhalts/als spreche der Schwehrer: Jch bezeuge hiemit offentlich und vor Gott/ was ich jetzunder geredet und ausgesaget habe/ deme ist also und nit anderst/ so wahr als ich begehre und will/ daß mir Gott in und aus aller Noht helffe/zeitlich und ewig/ und mich in aller Betrübnuß mit seinem heyligen Wort und Sacramenten tröste. Wo aber dem daß ich jetz geschworen/ nicht also ist/ und ich darinn einen Betrug oder falsch brauche/so will ich nicht/daß mir Gott helffe/noch mich tröste/sonder daß er von mir weiche/und mich hülff und trostloß sterben und verderben lasse/ zeitlich und ewiglich Amen. Caspar. Melissander *tr. de juram.*

XXXVI. Ulterius quod per invocationem auxilii divini, ad servanda promissa & pacta verum juramentum promissorium inducatur, probatur quoque per text. *Exodi 20. vers. 7. in lege*; hisce verbis à D. T. O. M. ita conceptis: nicht erhebe den Namen deß Herrn deines Gottes unnutzlich: dann nicht wird unschuldig oder ungestrafft lassen der Herr/den der da erhebt seinen Namen unnutzlich. Exodi *cap. 20. vers. 7.* ac Deuteron. *cap. 5. vers. 11.* Et hæc est communis Imperii R. G. usitata & recepta jurandi forma per verba: *Ita me Deus adjuvet:* So wahr mir Gott helffe. Ita namque moris est, ut jurare volens, Judice vel alio præsante, sequentia verba repetere soleat.

leat. Alles das jenige/ was mir vorgehalten und ich wol verstanden habe/ dem will ich also nachkommen/ und in allweg geleben / so wahr als mir Gott helffe und sein heyliges Wort. teste Ludov. Gilhausen *in arbore judicial.* Nicol. Hennel. *in otio Uratislav. cap. 15. civil. cap. 6. part. 6. § 6. num. 10.* Quocirca & passim alibi in Imperio R. G. etiam apud illos Imperii Status, qui superstitioni Pontificiæ jam dudum valedixerunt, & repudium miserunt, Formula illa jurandi. Als mir Gott helffe; Vel si insuper conjungantur verba: und seyn heyliges Evangelium. *in ordinat. Camer. Imper. part. 1. à cap. 26. usque ad cap. 85.* sancita, pro vera jurisjurandi formula retinetur. Joachim. Beust. *ad l. 13. §. jurari. num. 4. & 5. D. de jurejur.* Quæ etiam à Principibus & Statibus Augustanæ Confessioni addictis in Constitutione Pacificationis Passaviensis ut verbo Dei non repugnans admissa est. teste Rauchbar. *part. 2. quæst. 2. num. 52.* Dn. Georg. Fransk. *in Pandect. tit. de jurejurando. num. 15.* Ac ita mecum censent Sylvester à Peiriera. *in Summa Sylvestr. verb. Juramentum. 1. quæst. 1. n. 2.* Domin. Soto. *d. quæst. 1. art. 1. in med. & fin.* Valer. Reginald. *in Praxi Pœnitent. lib. 18. cap. 1. num. 2.* Panormit. *ad cap. etsi Christus. num. 3. X. de jurejur.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 15. num. 38.* Tholosan. *dict. lib. 50. c. 4. num. 29.* Ex quibus jam deductis consequitur, quod Princeps, qui per salutem aut adjutorium respectu Numinis Divini jurat, ita sese subjiciat ultioni divinæ, ex qua sua salus pendet, cuique eam devovet, si sciens fallat, ac si juramentum corporale, erectis digitis & tactis Evangeliis præstitisset. Hilliger *in Don. Enucl. libr. 24. cap. 13. lit. E.*

XXXVII. Hinc abunde patescit, quam frivola ina-

nis & ludicra fuerit exceptio, *Cujusdam Nobilis*, qui cum Uxoris juratam renunciationem futuræ successionis bonorum omnium, ante consummatum matrimonium, æquè ratificaverat, & annexis aliis clausulis prægnantibus, hisce verbis: Alles bey unsern Ehren / Würden / Trawen/Glauben und wahren Worten / so wahr uns Gott helff. confirmaverat; corroboratam insuper suã subscriptione & sigilli appositione; Postea pœnitentia ductus, elapsis paucis annis tam suo quam uxoris nomine, hanc ab uxore juratam & ab eo iterum jurejurando confirmatam Renunciationem in Judicio per quosdam oblatos Supplices libellos, quasi læsione enormi circumventus, Socero sub litem movisset. Ei verò à Socero utpote Reo Convento exceptio jurisjurandi, utpote exceptio litis finitæ, opposita fuisset,

Actor replicando, se nunquam juratò, uxoris Renunciationem corroborasse respondit; Quoniam verba, *Ita me Deus adjuvet*, non verum juramentum inducant.

Proinde Soceri exceptione non attenta, in judicio fuit auditus, ac litem nihilominus usque ad finem perduxit.

XXXVIII. *Sed malè*; (secundum Accursium) non pauci censuerunt. Nam I. non vera est sententia sed magis opinio erronea, Cardinalis *in cap. præterea. de Sponsal.* affirmantis: Nusquam dici quempiam perjurum, nec quoad perjurii reatum, censeri juramentum præstitum, nisi fidem interposuerit expressè per verbum: *Juro*. Respondetur enim cum Imperatore Gordiano *in l. 10. C. locati. Viam veritatis ignoras.* Siquidem hanc opinionem tanquam falsam, meritò refutat Covarr. *in cap. quamvis. de pactis in 6.* Ac hisce effugiis jam du-

dudum Isiodorus præclusit viam : *Quacunque* (scribit) *arte verborum quispiam juret, Deus tamen, qui conscientiæ testis, sic illud accipit sicut ille, cui juratur intelligit.* Christ. Besold. *de arcan. Rerumpubl. cap. 1. num. 10. circ. fin.* Cum in foro animæ juramentum secundum mentem ejus cui juratur, interpretetur *per cap. ad aures. caus. 22. quæst. 5.* Michael Ferro Maurrique *de different. utriusque fori. Observat. 68. n. 2.* Ad juramenti enim vim & religionem satis est, ut Deus in testimonium advocetur, sicuti ex supra dictis definitionibus patet. Deus autem in testem veritatis advocari potest, absque specifica mentione hujus verbi *Juro. per cap. Etsi Christus & cap. Ego N. X. de jurejur. Cap. & jurabunt. caus. 22. quæst. 1.* Quibus textibus probatur, posse juramentum præstari absque hoc verbo, *Juro.* Unde optimè scribit *Nicolaus de Tedeschis Abbas Panormitanus*: Ad substantiam juramenti non est necesse quod exprimatur verbum *Iuro*; sed satis est quod ad confirmationem veritatis quispiam interponat ipsum Deum explicitè aut implicitè. Et hoc authoritate *text. in cap. Ego N. ibi*: fidelis ero. Sic me Deus adjuvet. *X. de jurejur.* Panormit. *ad cap. quarelam. 10. n. 6. & ad cap. Etsi Christus 26. num. 3. X. de jurejur.* Dn. Georg. Fransk. *lib. 2. Var. Resol. quæst. 1. n. 18. & passim.* Ac benè confert huc quod Matthæus Wesenbeccius *consil. 52. num. 19.* tradit: *Quocunque modo consensus exprimitur erga Deum & Sacra, obligatus est jurans: Ideoque qualitercunque sit præstitum jusjurandum, quamqis non corporaliter, servari* debet. *per cap. ad aures.* Ubi Panormit. *num. 3. X. de his quæ vi metusvè caus.* Et hoc ante eum Cynus *num. 4.* Bart. *n. 8.* Faber. *num. 1. in Auth. Sacramenta Puber. C. si advers. vendit.* Jason. *in l. 3. §. jurari. num. 3. D. de jurejur.* Quod assertionem consuetudo ubicunque locorum observat, teste Salyceto *in dict.*

dict. Auth. Sacramenta. num. 6. Unde Bolognetus scribit: *Summa igitur hac est, quod si juratur per Deum, sufficit omnis forma, etiam nominando res sacras, dummodo mentaliter invocetur nomen Dei ad hoc, ut incurrat in pœnam l. si quis. 41. C. de transact.* Johann Bolognetus *ibid. n. 58. in fin.* Nam in juramentis sensus potius quam verba spectantur. *per leg. qui per salutem D. de jurejur.* Ac plus inesse intelligitur quam dicitur. *per cap. antecessir. 11. quæst. 3. & cap. beatus. 22. quæst. 2.* Ita tradunt Sylvester. *in summa tit. de juramento art. 1. num. 2. & 7.* Domin. Soto *de justit. & jur. lib. 8. quæst. 1. art. 1.* Valer. Reginald. *in praxi for. Eccles. lib. 18. cap. 1. num. 4.* Covarr. *ad cap. quamvis. part. 1. num. 13. & seqq. X. de pactis in 6.* Joan. de Sylva. *de juram. part. 1. quæst. pen.* Bolognet. *ad l. si quis major. 41. num. 58. C. de transact.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 15. num. 50.*

XXXIX. *Nec relevat II.* Actorem ab incursu perjurii, si dicat: Ad juramentum præstandum ejusque pœnam incurrendam necessario verba requiri; Adeò ut verborum interpositio ad substantiam juramenti inducendam necessaria sit. secundum *Novell. 17. cap. sed neque 6.* ibi: Verba, id est, jusjurandum. *& per cap. penult. X. de jurejur.* Alber. Fulgos. & Roman. *in l. 1. D. de verb. obligat.* Bero *quæst. 100. num. 4.* Tiraquell. *de legib. Connubial. Gloss. 7. num. 18.* Joan. Gæddæ. *de stipulat. in præfat. n. 16.* Cypræ. *de sponsalib. cap. 14. §. 26. num. 3.* Actorem autem Pactum renunciatorium subscripsisse tantum hac clausulæ adjectione; Ita me Deus adjuvet; Als mir Gott helffe; Non autem lingua & verbis pronunciasse & edixisse, ideò juramenti formam non intervenisse. *Respondetur* enim negando; Juramenti enim forma etiam hæc est, ut quispiam in scriptis quoque jurare possit, nec semper verba

verba requiruntur. Licet enim verba juramenti dirigantur versus partem, tamen intentio & effectus sunt adversus Deum, *arg. gloss. in cap. quoties cordis caus. 1. quæst. 1.* Panormit. *in cap. 2. X. de Sponsal.* Ex qua oppositione infertur ad id quod notat idem Abbas Panormit. *ad Rubric. de jurejur.* dum concludit: Quod verba non sint de necessitate juramenti. Cujus assertionis hæc redditur *Ratio*: Quoniam juramentum dirigitur principaliter versus Deum, eundem invocando in auxilium promissionis & assertionis; Deus autem novit hominum mentes & corda, licet non loquamur. *per cap. si quid invenisti. caus. 14. quæst. 5. cap. erubescant. 32. distinct. 32.* Qui solus est testis & cognitor mentis nostræ, juxta illud Psalmistæ; *Scrutans verba & renes Deus.* Qui nec fallit nec fallere potest *cap. à nobis 28. X. de sentent. n. 5.* Ac invocatio Dei, verba externa non desiderat, sed sola mentis oratione cujus Deus inspector est & exactus agnitor perficitur: *per dict. Capit.* Franc. Suarez. *libr. 1. de jurament. cap. 1. n. 4.* Ideò qualiscunque consensus cum invocatione divina præstitus, sive verbis sive literis, ad inducendum juramentum sufficit, cujus contraventio perjurium inducit. *per dict. cap. erubescant.* Panormit. *Rubric. de jurejur.* Petr. Jacob. & Cyn. *ad auth. Sacram. puberum. C. si advers. vendit.* Covarr. *ad Rubr. de pact. in princ. num. 4.* Quod adeò verum est, ut non solum de jure Civili & Canonico, sed etiam de jure Gentium juramentum verba necessario non desideret, sed per omne aliud æquipollens signum sensibile, per quod interior animi conceptus sufficiens explicatur, præstari potest; Exemplo Imperatoris Justiniani *in §. si quis in nomine 29. Inst. de legat.* Sicuti enim nomina hominum: Ita & alia verba cæterarum rerum significandarum gratia inventa

ſunt, quæ ſi alio modo intelligantur, nihil intereſt. Quo facit reſponſum Ulpiani *in l. quoties. 9. §. ſi quis. D. de hered. inſtit. Cum l. certum. 6. D. de reb. credit.* Adeò ut etiam in propoſito caſu inſtar Regulæ obſervandum; Quod ea quæ naturalia ſunt, & omnium gentium communia, non verbis neceſſariò, ſed etiam conſenſu (ſcilicet per nuncium, *Epiſtolam* aut nutu explicato) expediri poſſint. per text. *in l. 1. D. locati. junctâ l. 2. D. de pactis.* Quod eleganter & latius explicat Dn. Fransk. *lib. 2. var. Reſol. 1. num. 30. & ſeqq.* Quod confirmat quotidiana *Imperii Praxis*; Indies enim accidere ſolet, ut Principes aliique Viri illuſtres in judicium vocati per Procuratores comparare ſoleant, quibus per ſcripturam in mandatis dant, non ſolum ut eorum nomine judicio ſe ſiſtant, & litem perſequantur, ſed ubi opus erit, in eorum animam juramentum præſtent; Etiamſi enim ipſe Principalis oretenus non juret, ſed ſcripto tantum juramentum per tertium deponat, id tamen æque pro juramento habetur, ac ſi in perſonâ propriâ viva voce jusjurandum præſtitiſſet. Ac ita nobiſcum cenſent, ultra allegatos Alciat. *ad Rubr. de jurejur. n. 12. & in parerg. lib. 8. cap. 2.* Fachinæ *libr. 3. cap. 8.* Borcholt. *de jurejur. cap. 1. num. 27.* Mollet. *ad Conſtit. Saxon. part. 2. conſult. 36. num. 18.* Reginald. *in prax. fori pœniten. lib 18. c. 1. n. 4.* Franciſ. Suarez. *lib. 1. de jurament. cap. 1. num. 4* Qui hoc imprimis in juramento promiſſorio verum eſſe dicit. Et hanc ſententiam veram & communem dicit Menoch. *conſil. 37. n. 49.* Quod latiſſimè deducit & contrariis reſpondet Dn. Georg. Fransk. *d. Reſol. 1. per tot. lib. 2.*

XL. *Limitatur IV.* ſuperius tradita aſſertio, in *Renunciatione* filiarum illuſtrium & Nobilium. Quod tamen à quibus-

quibusdam controvertitur. Moris enim est & consuetudinis non tantum in *Regno Neapolitano* & aliis *Italiæ* Provinciis, sed etiam præcipuè in *Imperio Rom. Germ.* inter familias illustres & Nobiles, ut filiæ nubere volentes certâ dote constituta & accepta, bonis paternis quandoque etiam maternis, interveniente corporali juramento renuncient. *juxta cap. quamvis. de pactis in 6.* Quod variis ex causis saluberrimè constitutum & moribus receptum esse, & quidem in commodum & favorem Masculorum, qui familiam & agnationem eò splendidius conservare possint, tradit Franc. Bursat. *cons. 264. num. 10.* latè Paul. Gallerat. *tr. eleganti de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 44. & per tot. ac centur. 1. c. 25. per tot.* Brulæus & Kellenbenz. *tr. de renunciation. filiar. illustr. à princip.*

XLI. Hinc quæritur; *An Filia Principis aut Comitis Imperij acceptâ dote renuncians bonis paternis, sub fide Principali aut Comitiali,* bey Fürstlichen oder Gräfflichen Würden/Ehren/Traw und Glauben/ *non obstante hac renunciatione, casu eveniente, & mortuo patre, in bonis paternis succedere possit?* Q. Sanè non desunt rationes quæ quempiam movere possunt, ut censeat renunciationem per verba generositatis, satis firmam esse & validam ad exclusionem paternæ successionis. Quoniam hæc verba regulariter juramento æquiparantur, & quoad observantiam, firmitatem & efficaciam, vim juramenti habent. *per text. in cap. pervenit. in fin. X. de fidejussor. ibi:* si religionem fidei & juramenti sui. Et *in cap. ad aures. X. de his quæ vi & metu.* Ubi patificantur jurare, vel religiosè data fide confirmare. Et ibi Panormit. *num. 3. & 4.* ac August. Barbosa. *n. 3.* Mynsing. *cent. 1. Observ. 17. n. 5. in fin.* Modest. Pistor. *consil. 19. num. 59. part. 2.* Cuno *de pactis lib. 1.*

cap. 14. n. 14. Ac quod in specie verbum, bey Fürstlichen Würden / κατ' ἐξοχὴν, in Principe aut Comite quoad fidei observantiam effectum juramenti inducat, tradit post alios *arg. l. qui per salutem. 33. D. de jurejur.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 16. n. 5.* Joan. Petr. Surd. *decis. 234. num. 5. & 6.* Barschamp. *de clausul. c. 32. §. 1. n. 21.* Hoppingk. *consil. 2. fol. 180.* Cum verba Principis, etiam non jurata ob dignitatis splendorem debeant esse firmissima Mynsinger *dict. Observ. 17. n. 2. & 5.* ac perinde incurrat infamiam is, qui venit contra talem promissionem, ac is, qui violat juramentum. *per text. in l. si quis 41. C. de transact.* Wehner. *in pract. Observ. verbo* angloben. Andr. Gail. *lib. 2. Observ. 59. per tot.* Quod latè deducit Bartol. Kellenbenz. *tr. de renunciat. success. Magnatum. quæst. 3. num. 1. & seq.* amplificè Matth. Wesenbecc. *consil. 23. n. 56.* Ita scribunt & sentiunt Henning. Gædden *consil. 103. Coler. de Process. executiv. part. 1. c. 10. n. 246. & seq.* Henr. Breûl. *tr. de renunciat. caus. 3. cap. 7. per tot. ac consil. ibid. annex. 1.* Cravetta *consil. 421. n. 11.*

XLII. *Verum enim verò* R. hanc renunciationem sub fide generositatis factam tantæ efficaciæ non esse, ut filiam illustrem (acceptâ licet dote etiam congruâ) à successione & divisione bonorum paternorum excludere queat. Recepta enim est Doctorum & communis sententia, quod remedia rescissoria, quæ ob læsionem filiabus paternæ hereditati (data dote) renunciantibus indulgentur, non aliter nisi præstito corporali juramento tollantur & removeantur. *per text. magistralem in famoso cap. quamvis.* Ubi in specie Philipp. Franc. & Augustin. Barbosa. *de pactis in 6. Quo facit. l. 3. C. si minor se major.* Jason. *& DD. in Auth. Sacramenta puber. Cod. si advers. vendit.*

vendit. post alios Matth. Wesenbecc. *consil.23.n.13.* Petr. Wesenbecc. *consil. 15. num. 97.* Mulier enim jure Civili ob fragilitatem sexus non potest consentire alienationi fundi dotalis, aut renunciando deteriorem dotis conditionem efficere. *per l. de die. D. de pact. dotal.* Cujus juris constituti *Ratio* hæc est; Ne Sexus muliebris fragilitas in perniciem substantiæ convertatur. *in fin. princip. Instit. quib. alien. lic. vel non.* Ac ne Mulier fragilitate naturæ suæ in repentinam deducatur inopiam. *l. un. §. & cum. C. de rei uxor. action.* Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 32.* Anton. Bellon. *consil. 54. num. 12. & 13.*

Ex qua sanè ratione legibus quoque cautum est, ut pactum à filia factum patri acceptâ dote de non succedendo in bonis paternis non valeat. *per text. in l. pactum dotale 3. C. de collat.* Tiraquell. *de jure primogenit. quæst. 6. num. 18.* Gutierez. *de jurament. confirmat. part. 1. c. 59.* Anton. de Petrucia *de effectib. juram. effect. 5. in princip.* Ubi rationes varias adducit. Borcholt. *de pactis cap. 5. n. 61.* Seraphin. *de privileg. jurament. privil. 21.* Ubi Benckend. *num. 4.* Joan. Anton. Bellon. *consil. 54. n. 12.* Ubi infinitos allegat. post alios August. Barbosa. *ad caput quamvis. num. 2. X. de pactis.*

XLIII. Cum igitur Mulier non poterat de jure Civili renunciare iis legum auxiliis, quæ inducta sunt, ut occurratur ejusdem fragilitati; necessario confugiendum erat ad juramentum, quod optimum est remedium ad tollenda legis auxilia. sicuti patet *in cap. cum contingat.* ubi Abb. Panormit. & Canonistæ. *X. de jurejur.* Nam quamvis mulieris consensus in hujusmodi negotiis non videatur obligatorius prohibente lege: Juramentum tamen operatur; ut mulier non possit contra-

venire, non obstante legis prohibitione. Quo ipsa obligatur Deo & quod principaliter in Deum dirigitur. *per cap. debitores. de jurejur.* Siquidem Deus praecepit: Rede Deo juramenta tua, *in cap. etsi Christus. X. de jurejur.*

Siquidem renunciatio simplex & renunciatio jurata maximè distinguuntur; cum à promissione jurata propter religionem juramenti neutiquam recedendum sit. *per dict. cap. cum contingat. 26. X. de jurejur.* Carpzov. *in jurisprud. Forens. part. 2. Constit. 17. definit. 5.* Jacob. Brandmyller. *tr. de different. inter jus. Civ. & Canon. verb. Renunciatio* Dn. Thumm. *de jurament. fol. m. 95.* Lex enim Civilis consideravit solam promissionem, quae fit homini impediendo obligationem quaerendam ipsi homini; Accedens autem juramentum super dispositione rerum suarum omnino servari debet, cessante scilicet fragilitatis ratione, siquidem jurans ostendit deliberatam & enixam voluntatem, propter certiorationem interpositam. *per l. cum pater. §. filius matrem. ibi*: enixae voluntatis *D. de legat. 2.* Nec continet talis renunciatio ullam turpem promissionem, dum mulier jurans solum agat, ut de jure suo quidpiam remittatur. Unde Doctores dicunt; Quod juramentum habeat vim specificae expressionis & suppleat omnem certiorationem. Joan. Gædd. *Consil. Marp. 24. num. 181. vol. 1.* Joan. Anton. Bellon. *consil. 57. n. 45.* Fr. Nyger Cyriac. *controvers. 474, num. 5. & 6.* Ac ne humanae fragilitatis praetextu contingat viam aperire perjuriis. *dict. cap. cum contingat. X. de jurejur.* Philipp. Franc. *ad cap. quamvis de pactis in 6. per tot.* Quod latè & eleganter deducit Paul. Gallerat. *in dict. tract. lib. 3. cap. 2. num. 36. 39. & 40.* Seraphin. *de privileg. juram. Pr. 19. n. 2. ac privil. 64.* Anton. Merenda *controvers. jur. lib. 1. c. 2. num. 12.* Zasius *ad tit. C. de*

C. de pactis. quaest. 14. & 15. Dn. Georg. Fransk. *lib. 2. var. Resol. 3. num. 17. 21. & per tot.* Hinc Pontifex in quaestione nostra constituit; *Quamvis pactum factum Patri à filia (dum nuptui traditur) quod dote contenta nullum habeat regressum ad bona paterna, secundum leges non valeat: Si tamen juramento, nec vi nec dolo praestito firmatum fuerit ab eadem, omninò servari debebit; Cum non vergat in aeternae salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum.* Quod Pactum seu renunciatio de non succedendo ob vim juramenti, & ob metum divini numinis non potest nec debet rescindi. *per cap. Quamvis 2. de pactis in 6.* Ubi Augustin. Barbosa. *num. 4.* Et omnes Canonistae. *in cap. contingat. X. de jurejur.* Fuscus *in singul. lit. F. singul. 101. & 103.* Anton. Gomez. *ad l. Tauri 22. num. 6. & seq.* Alvar. Valasc. *in partit. cap. 16. n. 3. & seq.* Jacob. Menoch. *consil. 335. in fin.* Anton. de Petruccia *de effectib. juram. effect. 5. per tot.* Joan. Anton. Bellon. *consil. 54. num. 3. & 4.* Anton. Merenda *controvers. jur. lib. 1. cap. 2.* Francisc. Marta *de success. legali. part. 4. quaest. 25. art. 1. n. 31.* Jacob. Brandmyller. *de different. jur. Civil. & Canon. verb. Successionis renunciatio.*

XLIV. Proinde cum vis, robur & firmitas hujusmodi renunciationis unicè in juramento & numinis divini invocatione consistat. *per d. cap. quamvis. ibi: firmatum de pactis in 6.* Ideò Doctores unanimiter tradunt, & ex indisputabili consequentia concludunt, quod ad validitatem renunciationis seu pacti de non succedendo, pro forma substantiali juramentum realiter praestitum requiratur. Joachim Beust. *ad l. admonendi. n. 874. vers.* primus est. *D. de jurejur.* Borcholt. *de pactis cap. 5. n. 61.* Joan. Dauth. *ad d. cap. quamvis. num. 22.* Modest. Pistor. *consil. 19. num. 47.* Jerem. Setser. *de jurament. libr. 1. cap. 16.*

cap. 16. num. 17. Ubicunque igitur juramentum & divini numinis invocatio pro forma substantiali in actu aliquo requiritur, ibi illud per æquipollentia verba, veluti **an Aydsstatt/ oder bey Fürstl. Gräfflichen wahren Worten Traw und Glauben** non adimpletur & firmatur; nec fidei præstatio pro juramento habetur. *per cap. intestabile. in verbo. additio. X. de frigid. & maleficiat.* Ac ea, quæ sunt de forma & substantia debent esse contemporanea & simul explicari. *per l. 8. §. 17. D. de transact.* Hippolit. de Marsil. *consil. 29. num. 16. & 17.* Non enim est idem, quod ponitur pro eodem. *gloß. in l. merces. D. de verb. signif.* Bald. *consil. 12. num. 4.* Ac juramentum præstari debet specificis verbis, non relatione ad aliud, *per cap. pen. ubi Abb. Panormit. X. de jurejur.* Ita tradunt in terminis Bald. *in cap. etsi Christus. num. 8. X. de jurejur.* Guilielm. Benedict. *in cap. Ragnutuis. verb. Duos habetis filios. num. 217.* Qui regulam tradit: Ubicunque actus non tenetur sine juramento, ut in casu futuræ successionis paternæ & similibus, tunc juramentum est de substantia contractus, cujus omissio vitiat actum ipso jure. Modest. Pistor. *consil. 19. num. 42. lib. 2.* Joan. Dauth. *ad cap. quamvis. part. 3. num. 21. de pact. in 6.* Benkendorff. *ad Seraphin. de privileg. juram. privileg. 21. num. 6.* Petr. Wesenbecc. *consil. 15. num. 97.* Bartol. Kellenbenz. *de renunciat. fil. illustr. quæst. 3. per tot.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 16. n. 17.* Nicol. Betſ. *de pact. famil. illustr. c. 7. fol. 267.* Josias Nolden. *de nobilit. cap. 12. n. 68.* Christoph. Crusius *de indiciis delict. part. 1. cap. 98. num. 25.* Herm. Vult. *consil. Marpurg. 17. n. 52. vol. 1.* Matth. Wesenbecc. *consil. 23. num. 13.* Rutger. Ruland. *de Commissar. part. 2. libr. 2. cap. 11. num. 36.* Et ita respondit cum Hochmanno, Facultas juridica apud Besold. *consil. 13. per tot.*

XLV.

XLV. *Declaratur I.* hæc affirmativè resoluta quæstio; Nisi *Consuetudine* introductum, aut in familia illustri receptum esset, ut renunciationes istæ sine juramento sub fide tantum factæ, firmæ manere deberent. Nam contractus secundum morem regionis & viciniratis, ubi celebratur, regulari debet. *per l. si fundus. D. de evi-ction. Fulgos. consil. 72. num. 2.* Ac omnis dispositio sive legis sive hominis, sive inter vivos, sive in ultima voluntate ab ipsa observantia declarationem recipiat. *l. sed Julianus. §. proinde. D. ad Sc. Macedon. l. non possunt. 12. D. de legib.* Menoch. *consil. 49. n. 20. & seq. vol. 1.* Surd. *consil 224. n. 7. vol. 2.* Doctor Marta *de success. legal. part. 4. quæst. 6. art. 4. n. 1.* Ita in terminis Hippol. Riminald. *consil. 164. num. 26. & seq. lib. 2.* *Declaratur II.* nisi juramentum corporale à parte *remissum* fuerit. Siquidem pro jurante habetur, qui jurare debet, si juramentum ei remissum fuerit. *per l. actori. ubi glossa. C. de reb. credit. l. si non fuerit. 37. D. de jurejur. cap. tuis. 39. X. de testib.* Farinac. *de testib. quæst. 74. num. 53. & seq.* Gail. *1. Observat. 101. n. 3.* Dn. Bald. Cunrad. Zahn. *in eleganti tr. de mendac. lib. 3. cap. 10. per tot.* Quamvis de hac declaratione dubitari possit cum dissentiente Joach. Beust. *in l. nam postquam. §. jurejurando. num. 12. vers. non obstat. de jurejur.* Benckendorff. *ad Seraphin. privileg. 21. num. 9.* Quod si tamen *Filia illustris* corporaliter manum Notarii tangat, hoc vim specialis juramenti realiter præstiti habere tradit Matth. Wesenbecc. *d. consil. 29. num. 20.* Adrian. Gilman. *lib. 1. decis. 14. num. 28.*

XLVI. Quæritur ulterius; *An si Princeps, aut Comes Imperij in cautione aliqua vel Chyrographo quodam* in einer Hauptverschreibung *per verba juramento æquipollentia*, bey Fürst- Q.

lichen oder Gräfflichen Worten/Trawen und Glauben *se se obliget, contra eum mandata sine clausula in Camera Imperiali decernantur?* Ac in effectu *an verba ista paratam executionem inducant?* Sanè hæc quæstio diu in *Camera Imperiali* agitata fuit, sicuti animadvertere licet apud Petr. Frider. Mindan. *lib. 2. de mandat. cap. 71. num. 7.* Ubi asserit, mandata executorialia non esse deneganda, quoniam verba bey Fürstlichen oder Gräfflichen Ehren und Würden/ verum jurisjurandi effectum habeant. Hinc in Judicio Cæsareo Rothvvilensi, promissio sub fide data, vocatur, Gelübde/ & inter Ehehafften refertur. Hoffgerichts-Ordn. zu Rothweyl. *part. 2. tit. 5. num. 23.* Gyland. *decis. 32. num. 10. & 12. lib. 2.* Ita authoritate Bartoli *in l. 2. D. de jurejur.* Sichard. *ad l. fin. n. 13. C. de edict. Div. Hadr. tollend.* Paul. Wehner *in Observ. Pract. verb.* angloben. & verb. bey Fürstlichen Würden. *Verum tamen* utcunque hæc ex supra dictis pro & contra disputari possint, præsertim secundum ea, quæ scribit Rutger. Ruland. *de Commissar. & Commission. part. 2. lib. 2. cap. 11. num. 26. & seqq.* negativa tamen sententia verior est. Sicuti huic controversiæ finem imposuit Pragmatica sanctio An. 1600. Spiræ edita, eaque Negativa. *In verbis*: Daß solch der Verschreibung einverleibtes Juramentum, welcherley gestalt dasselbe vorgangen/ viam executivam nicht verursachen/noch deßwegen mandata sine clausula zuerkeñen/ sondern als ein Bestärckung und Bekräfftigung derselben zuhalten seyn solle. Deputat. Abschied zu Speyr de Anno 1600 §. Wann in einer Verschreibung. Quoniam hæ clausulæ magis ex usu & observantia Notariorum quam singulari prius interposita certioratione instrumentis obligatoriis inseruntur. Josias Nolden. *de nobilit. cap. 12. num. 47.* Anton. Freundeberg. *de rescript. morat. cap. 30. in fin. fol. m. 312.*

CAP.

CAPUT VII.

De remissione juramenti; ac an Princeps attestans in judicio tanquam Testis, sub fide Principali, nihilominus corporale juramentum præstare teneatur?

SUMMARIA.

I. *Q. An testimonium sub fide Principali depositum habeat vim juramenti? Affirmatur, in casu, quo partes litigantes juramentum remittunt.*

II. *Q. An, si Partes juramenti præstationem remittere nolint, ad eam cogi possit Princeps Imperii? Affirmatur, & probatur aliquot rationibus.*

III. *Confirmatur communi calculo Practicorum, & quidem Praxi Imperii R.G. in specie exemplo Julii Ducis Brunsvvicensis & Henrici II. Galliarum Regis.*

IV. *Negativa sententia præfertur priori, ob præsumptionem justitiæ in Principe, curam Authoritatis, & alia.*

V. *Illustratur exemplo Xenocratis & Xenophontis; atque ulterius confirmatur.*

VI. *Illustratur exemplo Abbatissæ cujusdam renuentis juramentum; & additur Rulandi consilium in hoc casu; consuetudo item in Austria, Bohemia, Bavaria, & alibi recepta.*

I. SÆpius accidit, ut Principes, Comites, aliivè Illustres Imperii Status, ut testes provocentur, vel ab aliis Illustribus personis, vel à privatis, quandoque etiam à propriis subditis; Et quidem vel in judicio Imperialis Cameræ vel in alio inferiori judicio. Unde regulariter disputatur de forma testimonium ferendi.

di. Princeps enim vel Comites excusationis loco petere solent, sie bey ihren Fürstlichen oder Gräfflichen Ehren/Traw und Glauben zulassen. Hanc enim attestationem habere vim & effectum juramenti, ac idem esse, ac si jurassent; tradunt post alios Hieron. Schurff. *consil. 62. num. 10. & seqq. cent. 3.* Coler. *de Process. Execut. lib. 1. cap. 10. num. 251.* Joan. Meichsner *tom. 1. part. 1. decis. Camer. 30. circ. fin. fol. m. 455.* Modest. Pistor. *consil. 19. num. 59. part. 2.* Quod si partes litigantes Principis aut Comitis Imperii petitioni assentiant, & juramentum remittant, salva res est, ac assertio sub fide dignitatis pro juramento realiter præstito habetur. *per cap. Tuis 39. X. de testib.* Idem enim est, eundemque effectum habent, juramentum præstare, aut juramentum remittere. Ita namque rescriptum est ab Imperatore Antonino: Causam jurejurando præstito vel remisso decisam, ne perjurii quidem prætextu retractari posse. *in l. 1. C. de reb. credit.* Paul. *lib. 2. sentent. tit. 1. §. 3.* Hinc Imperatores Diocletianus & Maximinus similiter rescripserunt: Actori delato vel relato juramento, si juraverit, vel ei remissum sit sacramentum, ad similitudinem judicati, in factum actionem competere. *l. actori. C. dict. tit.* Vid. post plures Farinac. *de testib. quæst. 74. num. 83. & seqq.* Gail. *lib. 1. Observ. 101. n. 3.* Jerem. Setler. *de jurament. lib. 4. cap. 6. num. 26.* Benckendorff. ad Seraphin. *de privileg. juram. Pr. 21. num. 8.*

Q. II. *Quæritur autem, si Partes Principi Imperii, aut alii illustri Personæ juramenti corporalis præstationem remittere nolint; An à Judice vel Commissario cogi possint*, ad præstationem juramenti corporalis, daß sie einen leiblichen Aydschwehren? *Ac annon assertio sub fide Principali hunc præstatio-*

tionis defectum supplere possit? Equidem Doctores communiter in eam abeunt sententiam: *Omnes personas*, cujuscunque sint dignitatis, sive Principes sive Comites, imò etiam Episcopos & Cardinales, partibus petentibus jurare teneri, & ad id cogi posse, nec aliâs eorum testimonio fidem haberi. *per text. in l. jusjurandi. 9. in princ.* ibi: arctari praecepimus. *C. de testib. cap. nuper. 11.* ibi: quantumcunque religiosus: *cap. quoties. 3. X. de testib.* Praestatio enim Juramenti ad fidem testimonii est substantiale quidpiam. *per dict. text. in l. jusjurandi & cap. tuis 39.* ibi absque juramenti exhibitione *X. de testib.* favore partium introductum. latè post alios Mascard. *d. probat. conclus. 1362. num. 2.* Cum tota vis & potestas attestationum ex testium jurejurando pendeat, nec aliter fidem faciant cujuscunque dignitatis, quam si juratae sint. Quod post jam allegatas leges & canones tradit Ferrariens. *in Prax. tit. Form. juram. test. verb. Constituti & verb. Delato prius.* Anton. Faber. *in C. tit. d. testib. defin. 8.*

Unde Doctores dicunt, juramenti praestatio est de forma testimonii. Dec. *consil. 472. n. 2.* Castrens. *consil. 70. num. 4 libr. 1.* Marsil. *in praxi verb. diligenter. n. 65. & seqq.* Mascard. *d. conclus. 1362. num. 3.* Quae per aequipollens, à nullo, cujusvis dignitatis adimpleri potest; Siquidem formae natura aequipollens non admittat. *per text. in l. 3. §. fin. cum l. seq. & l. qui per salutem 33.* ibi: si non ita specialiter, jurasse non videtur. *D. de jurejur.* Post alios Surd. *d. aliment. tit. 5. quaest. 3. n. 16.* Monach. *decis. Lucens. 18. num. 2.* Novarius *decis. Apuliae. 120. n. 3. ac decis. 147. num. 7.*

III. Et hanc esse communem sententiam Practicorum & in judiciis strictè observari testatur post allega-

tos Farinac. *de testib. quæst. 63. num. 68. & 69.* Bajard. *ad Clar. §. falsum. num. 58.* Mascard. *d. probat. concl. 5. n. 78. & conclus. 270. num. 5.* De Principibus præsertim Germaniæ idem asserit Reuber. *de testibus part. 3. num. 56.* Beust. *ad l. admonendi. num. 120.* Besold. *d. majestat. cap. 9. num. 4.* Bernh. Græven. *conclus. 101. consid. 5.* quod latius deducit & contrariis rationibus respondet Dn. Boecer. *tr. de homicid. lib. 1. cap. 3. n. 22. & seqq.* Nec Principum & Comitum Imperii assertiones injuratas in Camera imperiali admittendas esse, tradit per varias rationes & præjudicia Comitum Imperii Rutg. Ruland. *d. commissar. part. 2. lib. 2. cap. 11. num. 45. & seqq.* Ita in causa Tangelii, Illustrissimum quondam Principem, *Julium Ducem Brunswicensem* in propria persona juramentum testis (den Zeugen Aydt) præstare coactum fuisse, una cum alio præjudicio refert Jac. Schultes. *in addit. ad Coler. decis. 115. num. 28. & passim.* Pari ratione Galliarum Regem *Henricum II.* in causa quadam gravissima, ad modum privati, & quidem juratò testimonium dixisse coram Judicibus refert Johann. Bodin. *de Republic. lib. 6. cap. final. num. 757.*

IV. Utcunque autem hæc ita contra Principalem dignitatem Statuum Imperii disputentur, *mihi certè incivile & durum* videtur, Principes & Status Imperii in quavis causa privata ad juramenti præstationem adigere velle, atque exinde eorum innatam fidem, candorem & integritatem tentare ambiguam. Constat enim Principem justitiæ plenum præsumi, omnia deliberatè, prout illustri dignitati convenit, agere, ac ideò dubitandum non est, quin verum dicat. Nicol. Rucker. apud Kirchov. *consil, 27. num. 20. vol. 4.* Mynsing. *Respons. 64. num. 21.*

num. 21. Consil. Argentorat. *65. n. 48. & seq. ac consil. 95. num. 25. vol. 2.* Unde dicto Principis plus credi, quam Instrumento Notarii tradit post Andr. de Isernia. Matth. Wesenbecc. *consil. 3. num. 71.* Proinde ejusdem assertio sub fide dignitatis (bey Fürstlichen Ehren / Trew und Glauben) facta æquè fidem plenam merebitur, ac si jurato assertionem suam contestatus esset, secundum ea, quæ supra dicta sunt. Principes enim in assertionibus suis Jus Divinum & Naturale inspicere solent, quo jure nulla est differentia inter juramentum & simplicem loquelam. *can. juramenti. 12. caus. 22. qu. 5.* Ac Principi plus curæ esse solet publica honestas & assertionis sinceritas, propter reputationem & dignitatem Status sui, quam Privato juramenti veritas. Cui præcipua rerum ad famam dirigitur, nam contemptu famæ, contemnuntur virtutes, Tacit. *lib. 2. cap. 2. n. 1.* Hinc Jure constitutum legimus, Testi in dignitate constituto magis credendum esse, quam simplici Privato, ideò dignitas fidem auget. *per text. elegantem in l. 3. in pr. & §. 1.* ibi: & cujus dignitatis & cujus existimationis. *D. de testib.* Præterea jure Civili constitutum legimus, immunitatem jurisjurandi in dictione testium *Episcopis* posse tribui, idque propter juramentum episcopale. *per Auth. sed Judex. C. de Episcop. & Cleric.* Gloss. *in l. jurisjurandi. D. de testib.* Rutger. Ruland. *de Commissar. part. 2. lib. 2. cap. 11. num. 17.*

V. Exinde sanctitati & sinceritati *Xenocratis* tantum apud Athenienses olim tributum fuisse legimus, ut cum aliquando testimonium dicere coactus, ad aram jurandi causa accessisset, universi consurrexerint Judices, &, ne juramentum daret, proclamaverint. Freher.

d. exi:

d. existimat. lib. 2. cap. 6. num. 18. Hinc *Xenophon*, quia erat persona publica, à Judicibus cum in testem produceretur jurejurando non astringebatur. Diogen. *lib. 4. in vita Xenophontis.* Certè durum, imò turpe erit, ac Principali reputatione indignum (juxta Bachov. *2 ad Treutl. disput. 12. thes. 1. lit. A. vers. vulgata. hodierno usu. in med.*) Principum ac Comitum Imperii legalitatem & candorem Privatorum libidini indifferenter exponere, ac ut fides eorum pro lubitu litigantium in dubium vocari possit, legibus permittere, pro quibus jura aliàs tantam integritatem præsumunt. *per dict. l. 3. in princ. & §. 1. D. de testib. Novell. 90. cap. 2.* Vult. *consil. Marpurg. 18. n. 120. vol. 3.* Schrader. *de feud. part. 9. part. 2. princip. Sect. 12. num. 19.* post allegatos Jos. Nolden. *de nobilit. cap. 12. num. 7. & passim.* Cum juramentum Testis non tam publicam utilitatem, quam favorem partis, contra quam producitur, respiciat. Gail. *lib. 1. Observ. 101. n. 3. & seq.* Freher. *dict. cap. 6. n. 18.* Ac quod Princeps in causa Subditi juramentum præstare non teneatur, decisivè tradit Joan. Coras. *in Senatus Consult. Tholos. 76. Cent. 1.*

Si ergò Imperii Princeps juramentum Testis præstare recuset, eum compulsorialibus cogi non posse censeo, sed tota quæstio cum omnibus circumstantiis ad Imperatorem Romanum immediatè remittenda erit, qui habita ratione qualitatis causæ, Judicis ac Personarum litigantium, an Illustres an Subditi sint, nec ne? de juramenti præstatione constituit; siquidem communis traditio existit, summum Principem posse decernere, ut testibus injuratis plenè credatur: secundum tradita Gail. *lib. 1. Observat. 101. num. 14.* Et hoc cum eo Farinac. *d. testib. quæst. 74. num. 60.*

VI. Et hoc quodam Imperii præjudicio illustratur; Nam

Nam cum Abbatissa quædam ein gefürste Aeptissin/ immediatè Imperio subjecta, à Vasallis in testem adducta esset, petiit sibi juramentum corporale non deferri, sed in ejus locum promissionem bey Fürstl. Ehren/ accipi. Et ad id obtinendum, tres allatæ fuêre rationes. *Prima* quod esset ein gefürste Aeptissin. *Secunda*, quod erat ægrota. *Tertia*, quod utraque pars, & producens, & is contra quam producebatur, essent ejus Vasalli. Cum autem pars, contra quam producta erat, nollet remittere juramentum, Commissarius, bis tervè petiit, ut Abbatissa præstaret juramentum corporale, aliâs se vigore commissionis coram ipsa procedere necessitate quadam cogi, illa verò renuebat. *Commissarius* cùm se parum efficere videret, rem ad Cameram detulit ibidemque resolutionem hujus puncti petiit. Hæc Rulandus *de Commissar. part. 2. lib. 2. cap. 11. n. 48.* Qui insuper circa validitatem statui testium juramentum remittentis, Commissario consilium subministrat, ut imprimis inquirat, de quibus Personis statutum loquatur. Si enim de illustribus Personis disponit, illud sequendum esse; Quoniam Personæ illustres in materia testium in multis sint privilegiatæ. Ruland. *d. tr. de Commissar. part. 2. lib. 2. cap. 11. n. 8.* Ita in *Archi Ducatu Austriæ*, ac *Regno Bohemiæ* ex singulari privilegio & longa observantia receptum est, ut Illustres ac Nobiles, solâ scripturâ, proprio sigillo munitâ, absque juramenti corporalis præstatione, testimonium dicant. Idque simili modo in Bavaria quoque & aliis locis receptum esse, testatur Andr. Gail. *dict. Observat. 101. num. 14.*

CAPUT VIII.

De pactis & promissis ex necessitate publica, per vim aut metu majoris mali expressis & extortis.

SUMMARIA.

I. *Varia Authorum sententia de vi necessitatis afferuntur.*

II. *Dicta Chrysostomi, Innocentii, & aliorum, de jure necessitatis.*

III. *Proponitur Quaestio: An promissa ex necessitate publica, sint obligatoria? Negativam defendens allegatur Machiavellus, & huic consentientes Statista, cum nonnullis exemplis.*

IV. *Allegatur Exemplum Ducis Burgundiae; dictum Ducis Urbini; & Exemplum Francisci I. Galliarum Regis.*

V. *Allegatur Exemplum Caroli V. Mariae Scotiae Reginae; Caroli IX. Gall. Regis; & mos hodiernorum in communi, in specie autem Hispaniae Regis.*

VI. *Pro firmanda hac sententia Statista ad praetextus Iurius recurrunt. Additur consilium Machiavelli & alia quadam rationes.*

VII. *In specie, nec contractus, nec sententias, nec cessiones, nec promissiones, metu factas valere, adstruitur ex variis Authoribus, & rationibus Casistarum conconfirmatur!*

VIII. *Id ulterius roboratur, praesertim eo in casu, ubi periculum amissionis bonorum omnium, vel etiam non omnium inducit justum metum; additur ratio Casistarum.*

IX. *Author assumit contrariam sententiam, eamque probat esse de Iure Gentili & Morali. Fidei item elogia ab antiquitate, robore, gloria, &c. adfert; cum exemplo Romanorum.*

X. *Adferuntur alia rationes, ab*

autho-

I. QUod olim Seneca *lib. 9. de clementia* scripsit: *Necessitas* (ait) *magnum humanæ imbecillitatis patrocinium, quæ omnem legem frangit.* Et ante eum Demosth. apud Stobæum; *Necessitas ipsa veniam quodammodo parit apud humaniter judicantes.* Stobæus *sermon. 44.* Id *Thales Milesius* apud Plutarchum sequentibus expressit. *Validissimum*

mum nempe & fortissimum quiddam esse necessitatem, quæ universa natura prævalet. Unde *Trismegistus* scribit: *Fatum & necessitatem ambas sibi invicem individuo glutine connexas manus habere, alteram rerum omnium parere initia; necessitatem verò cogere ad effectum.* Trismeg. *de volunt. Dei.* Omnia enim docuit necessitas: Quam enim rem non inveniret necessitas? ait Plutarch. *lib. 1. de divinat.* Ac *Simplicius* ad Epictetum scribit; *Necessitas est quæ ad supernam, divinamque causam reducit omnia, tam invita quam voluntaria, cui assentitur & concomitatur, nec renititur, sed strenuè sequitur, verè sapiens.* Epictet. epistol *cap. 77.* Ideò secundum Lucanum; *Cupiat, quodcunque necesse est.* Lucan. *in Pharsal. lib. 4.* Et secundum Euripidem. *Concede necessitati & Deos non impugna.* Hinc *Stoici* necessitatem fixam causam & violentam appellant. *Divinus Plato* verò, necessitatem Deam fecit Parcarum matrem, quæ & ipsæ ineluctabiles & inexorabiles vocantur. *Et alibi*: Necessitatem nec Deus ipse cogit. *de legib. dialog. 6.* Juxta Simonidis sententiam: Necessitati ne quidem Dii resistunt. ac ut Livius scribit: Parendum est necessitati, quam ne Dii quidam superant. *Histor. decad. 1. libr. 9.* cum sit ingens, ultimum & maximum telum, quod omnia in servitutem redigit, omnia sibi parere facit, & ut Quintilianus: Multum contra justitiam valet, adeò ut necessitatis magnitudo excusationis in se plurimum habeat. Procop. *de bello Gothor. lib 3. Necessitas enim* (scribit Cassiodorus) *moderamen non diligit, neque leges possunt observare jejuni populi, & totum solet fames contemnere ut suam necessitatem expellant.* Cassiod. *lib. 4. rescript. 5.* Quod latè deducit Petr. Peck. *de cap. 78. num. 1. & seq. X. de Regal. jur.* Anton. Freundeberg. *de rescript. morat. conclus. 6. n. 51. & seq.*

II. Unde optimè Chrysostomus: De iis quæ vi fiunt

fiunt ac necessitate, nec nos quidem exigimus rationem, nedum Deus, qui est adeò clemens, benignus & bonus. Chrysostom. *Homil. 2. ad Ephesios.* Explicat hoc P. Innocentius III. *in cap. consiliorum. X. de observ. jejun.* Ubi de illis, qui in quadragesima aut in aliis jejuniis solennibus infirmatur, & petunt sibi esum carnium indulgeri, respondet Bracharensi Archiepiscopo: Quod, cum non subjaceat legi necessitas fidelium infirmorum, cum urgens necessitas exigit, supportare potes & debes, ut majus periculum in eis evitetur. facit *lex 12. C. de Episcop. audient.* August. Barbosa *ad dict. cap. consilium. num. 1.* Francisc. de Amaya *ad l. un. num. 12. C. Ut nemini liceat. lib. 10.* Dn. Jacob. Brandmyller. *tr. de different. jur. Civil. & Canon. lit. N. verb. Necessitas.* Unde profluit vulgata *Regula*; Quod is qui ex necessitate quidpiam facit, propriè consentire non dicatur. Menoch. *lib. 2. præsumpt. 19. n. 8. & consil. 41. n. 18.* Hartm. Hartmanni. *lib. 1. tit. 8. Observ. 1. n. 1.* Quoniam necessitas contraria & repugnans voluntati factum efficit non voluntarium seu involuntarium juxta Senec. *epistol. 62.* Sebastian. Medices *de casib. fortuit. part. 1. quæst. 6. num. 61.* latè Anton. Freundeberg. *de rescript. morat. tit. 4. conclus. 5. n. 44.* Rosacorb. *Observ. Camer. cap. 37. n. 32.* Consil. Argentor. *32. n. 21. vol. 1.*

III. Ex quibus jam deductis à quibusdam in dubium vocatur & assertivè quasi disputatur: *An Princeps promissa ex necessitate publica, cessante necessitate, infringere queat? Ac an non vis, carcer, metus, fœdera irritare possit?* Sanè *Nicolaus Machiavellus* scribit: Non chartas aut scripturas, sed vim & necessitatem Principem ad servandam fidem adigere: qua cessante promissa quoque pacta & fœdera evanescere: Ita enim ejusdem formalia sonant: *Non puo* Q.

per tanto un signore prudente, ne debbe observare la fede, quando tale osservanza gli torni contro, & che sono spente le cagioni che le fecero promettere. Et se gli homini fossero tutti buoni, queste precetto non saria buono: ma perche sono tristi e non l' osserverebbono à te, Tu ancora non l' hai osservare à loro. Ne mai ad un Principe mancaranno cagioni legitime di colorar l' inosservanza, di questo se ne potriarno dare infiniti essempi moderni, & monstrare quante paci quante promesse Sieno state fatte irrite & vane per la infedeltà de Principi, ed à quello che hà sabuto meglio usari la volpe, è meglio successo. Ita de Principibus Machiavell. *de Principe cap. 18. ac nei Discorsi lib. 3. cap. 42.* Simili modo exceptionem vis & metus Regiam esse exceptionem in promissis & fœderibus tradit Cassan. *és Recherches des droits de France. lib. 1. c. 5. p. 295.* Nec Reges & Principes promissa servare obstrictos esse, si utilitas publica & Status ratio aliter suadeat, Statistæ asserunt. Qui jam olim ad humani generis perniciem in aulis ac consessu Regum, decantatos versiculos in ore habere solent:

Sanctitas, pietas, fides privata bona sunt.
Qua juvat Reges eant.

Quos refert Servus apud L. Annæ. Senecam *in Tragad. in Thyeste art. 2.* Et alibi: *Id esse Regni maximum pignus putant, si quidquid aliis non licet, sibi licet.* Seneca *d. lib. in Agamemnon. art. 2.* Hoc perniciosum *Machiavelli* dogma, nimirum Principem quidvis & simulare & dissimulare debere, quoties ipsi utile videbitur; non heri nupervè natum, sed multorum jam olim animis insitum fuit. Talem enim Pseudo-Politicum *Plutarchus* describit, *Lysandrum* Spartanorum Regem, hominem versutum & pleraque fraudibus miscentem. Qui jus in sola ponens utilitate, veritatem nihilo majorem esse mendacio, ajebat, sed utriusque dignitatem ac pretium usu definiri.

Idem-

Idemque ob violatum quoddam jusjurandum reprehensus, pueros *astragulis*, viros *sacramentis* decipi debere, respondit. *Plutarch. in Lysandro.* Talis quoque Euphemi illius apud Thucididem sermo: Viro aut Urbi, Principique nil injustum, quod fructuosum. Thucidid. *histor. lib. 6.* Matth. Bernegger. *Observ. Histor. Polit. 24.*

IV. *Burgundiæ* itaque Duci nihil profuisse *Confluentiæ* Pacem, Rei Dominicæ translatitiam *Choppinus* refert; Qui Galliæ Regem eò perpulerat, ut ipsi Montrolium locum maritimum daret, Ambianos item ac finitimas Urbes perpetuò possidendas Anno MCCCCLXV; Ast non diu post Patrum Decreto rescissum fuit infame fœdus, ac propalam cremari jussum. Renat. Choppin. *de doman. lib. X. cap. 1. n. 7.* Hinc *Manuel Commenus* Imperator, monenti Consiliatio, ut cum Turcis inita pacta servaret: Parum se ea curare, quæ necessitate promissa essent, respondit. Nicet. Choniat. *lib. 6. annal.* Ac *Franciscus Maria Urbini Dux* (discrimen faciendo inter Regem absolutum & Dynastam aliquem inferiorem) dicere solebat: Quod si Nobilis aut Dynasta, qui superiorem recognoscit, fidem non servaret, ignominiam & vituperium omnium incurreret ubique; Principes autem qui superiorem non recognoscunt, possunt, citra magnum vituperium, tractatus & pacta inire, & ab iisdem discedere; Contrahere fœdera & ab iisdem resilire; mentiri, decipere, & alia hujusmodi generis omnia patrare, sub solo prætextu, Ratione Status. Referente Cardinale Domino. *Ossat. lib. 3. Epistol. Legat. 87. fol. m. 372.* Similiter, *Franciscum I. Galliæ* Regem non aliam habuisse repetendi belli contra Imperatorem *Carolum V.* causam, quam quod ad conditiones in captivitate initas se minimè

nimè teneri, diceret. Joan. Bapt. Hadrian. *in histor. Ital. sub Franc. I. Cassan. dict. lib. cap. 5.* De quo sequentia Bellajus: Quæ Rex eò facilius promisit, quod satis intelligeret, quicquid à se captivo, quum in custodia asservaretur, fide neque accepta neque data promitteretur, id nullum pondus habiturum: & filios suos postea pecunia redimi posse consideret, Martin. Bellaj. Langlæ. *Comment. lib. 3. fol. m. 84.* Quod latius refert & defendit Renat. Choppin. *de doman. lib. 2. cap. 1. num. 7.*

V. Ipse Imperator *Carolus V.* cum ab ipso promissorum fides reposceretur: Obsecundasse tempori respondit, si credimus Augusto Thuan. *histor. lib.* Eo quoque animo, & ea vafritie fuit Regina Scotiæ *Maria Guisia*, Jacobi V. *Stuardi* Scotorum Regis relicta Vidua & Regens Scotiæ Regnum: Ad quam cum *Anno Christi MDLIX. à Congregatis fœderatis* (sic dictis, qui à Catholica R. religione secedebant) Legati mitterentur, qui supplices, regia non ita diu ante promissa in memoriam revocarent, neve ea irrita redderentur, orarent; Multis elabendi & tergiversandi causa dictis tandem apertè & palàm edixit: *Promissorum fidem à Principibus exigendam, quatenus præstare eam, ipsis expediat.* Georg. Buchanan, *Histor. Scotic. lib. 16. fol. m. 192. B.* Carolus item *IX. Galliæ Rex*, quicquid de religionum libertate ante cavisset, ac Protestantibus promisisset, pro tempore Statuum, non ut perpetuum esset, Hugonotis replicavit, referente. Andr. Maurocin. *hist. Venet. lib. 8.* Simili modo & *Margaretha* Parmensis, vi adactam Belgis quædam concessisse se se excusavit. Thuan. *histor. libr. 38.* Connestag *de bello Belg. histor. lib. 2.* Et hac Status Regula & Ratione, etiam hodiè adhucdum Reges & Principes utuntur quan-

quandoque, imò plerumque præsertim ii, qui absoluta potestate pollent, omnia nempe secundum utilitatem Status & Regni mensurantes. Nam Sartorius Bava scribit: *Regem Hispaniæ* stare & permanere in quasi possessione recedendi quandocunque à promissis & practicatis in Regni Siciliæ Capitulis. Bava *in resolutione pro tracta Salis. fol. 12. & 14.*

VI. Ac ne assertio hæc omni planè *Ratione* destituta esse videatur, nevò Aulo illi Politici, instar *Pradonis* Ulpiani, interrogati, cur id Principi suo consulant, responsuri sint: Quia ita libitum sit: Nec ullam causam suæ actionis possint reddere saltem fatuam & ineptam: Ideò ad prætextus juris recurrunt, alias usitatissimum Statistarum remedium; Quod Principi suo suggerit *Machiavellus*; scilicet utilitati saltem & Imperio consulendum, nunquam defuturas causas, quibus in actiones color aliquis juris inducatur. Homines enim specie magis & colore rerum, quàm rebus ipsis permoveri & judicare. *Ne mai ad un Principe mancaronno cagioni legitime di colorare l' inosservanza, Per questo è necessario ch' il Principe sia gran simulatore & dissimulatore: E sono tanto semplici gl' huomini, e tanto abb. discono alla necessità presente, che colui che inganna, troverà semper chi si lasce ingannare.* Machiavell. *del. Principe. c. 18.* Ac hujus assertionis hæc *Ratio* esse potest; Quoniam id, quod vi aut metu promissum est, firmum ac ratum non est, cum liberæ & spontaneæ voluntati repugnet, *per. t. t. D. quod vi metusvè caus. t. t. Jur. Canon. De iis quæ vi metusvè causa fiunt.* Sylvester de Prierio *in summa. Tit. Metus. num. 1.* Joseph. Ludovis. *decis. Lucens. 18.* Alexand. Ludovis. *p. P. M. decis. 326. per tot.* Paris. Cardin. *consil. 66. n. 1. lib. 4.* Hinc consensisse

fiſſe non dicitur in jurisdictionem, qui vel errore ductus vel Præturæ viribus compellitur. *leg. 2. in pr. D. de judic.* Unde Seneca ſcribit: Neceſſitatem plus poſſe, quàm pietas ſolet. Seneca *in Tragæd. in Trojas. art. 3.* Ac ſecundum Ciceronem: Improbiores ſunt ii, qui nocendo hoc agunt, ne mali videantur, per ſpeciem alieni conſenſus, rapinam ſuam tegere nituntur. Cicer. *officior. lib. 1.* Dn. Præcept. Læl. Mancin. *in ſacr. juris controv. diſſert. 8. c. 8. n. 9.* Paul. Gallerat. *de renunciat. tom. 3. renunciat. 120. num. 3. & ſeqq.* Balthar. Megallon. *tr. de metu.* Nam in compoſitione Pacis, contrahentis fœderibus & ſimilibus publicis actionibus, lex & ratio ipſa liberam exigit voluntatem. *Gloſſ. in cap. 2. X. de his quæ vi metusvè cauſa.* A qua longe abeſt id quod per vim, metum aut errorem ſtipulatur. Siquidem metus dicitur trepidatio mentis inſtantis vel futuri periculi. Sanchez. *de matrimon. lib. 4. diſp. 1. num. 7.* Calderin. *conſil. 102. n. 2.* Auguſtin. Barboſa *ad cap. 1. num. 5. De iis quæ vi metusvè in 6.* Conſil. Argentor. *3. per tot. vol. 2.* Weſenbec. *conſil. 339. num. 138. & 308.*

VII. Hinc Contractus metus cauſa initus dicitur nullus; & hoc etiam tum demum verum eſt, quando metus eſt cauſa proxima obligationis. Roman. Singul. *229.* Ripa *in reſponſ. 4. num. 8. ad Trebell.* latè Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 11. per tot.* Pari jure & ratione metus præſertim Domini temporalis annullat ſententiam Judicis, qui propter metum illam tulit & pronuntiavit. Bartol. *conſ. 60. n. 5. lib. 1.* Farinac. *in fragment. part. 2. lit. M. n. 44.* Ceſſio juris ſui aut ex parte provinciæ, metus cauſa facta, aut ex neceſſitate propter vim eminentem remiſſa & tradita, omnino non valet. *per L. 2. C.*

2. C. Ut lite pendente. Similes casus vide apud Læl. Mancin. *de relaxat. juram. cap. 16. n. 3. & seqq.* Sebastian. Medices *de casu fortuit. part. 1. quæst. 7. num. 27.* Omnisque alia promissio per vim & metum exacta non tenet, adeò quidem, ut ipse promittens semetipsum proprio facto à promissis per vim & metum liberare possit. *per l. sed & partus §. quari. D. de eo quod met. caus.* Unum enim quodque vinculum, quomodo ligatum est, eodem modo dissolvi potest. Farinac. *in fragment. crim. part. 2. lit. M. num. 25.* Seraphin. *de privil. juram. privileg. 110. in pr.* Ubi Benckendorff. *num. 1.* Sebastian. Medices *dict. quæst. 7. num. 42. A. 62.* August. Barbosa *ad cap. Abbas. 2. n. 5. de his quæ vi metusvè causa.* Joan. Less. *de justit. & jur. lib. 2. c. 17. dubit. 6. num. 38.* Unde *Leonhardus Lessius* & cum eo Casistæ dicunt: Paciscentem propria authoritate pactum rescindere, & rem suam recuperare posse. Et hoc non tam jure positivo, quam Jure Naturali licitum esse. Ratione enim illatæ injuriæ, rem manere obligatam priori Domino, & consequenter cum illo onere transire ad quosvis: Consensum enim per injuriam extortum non transferre rem solidè & irrevocabiliter, sed eo modo, ut maneat jus in rem. Lessius *dict. dubitat. 6. num. 39.* Ac Ludovicus Molina Jesuita scribit: *Ex natura rei, & in conscientiæ foro, quin etiam in exteriori de jure Prætorio non censetur translatum Dominium, quando aliquid per vim aut metum sufficientem donatum traditumque est, sed solum juris Civilis fictione quodammodo censetur translatum.* Molina *de justit. & jure. tom. 2. disput. 326. fol. m. 308.* Et hoc ante eum Sylvester. *in summa verb. Usura. 6. quæst. 1.* Idem tradidit acutus Scriptor Michael Salon. *de just. & jure in contract. & commerc. quæst. 88. art. 3. Controvers. 1. per tot.* Quo faciunt tradita Bertrand. *consil. 1. n. 11. vol. 1.* Consil. Argentor. *3. n. 149. vol. 2.*

VIII. Proinde cum Princeps ex necessitate Status sui publici, aut metu majoris mali publici quidpiam promittit, fœdera pangit, aut pacem concludit, id non ex libera mente & voluntate, sed coactione quadam promanat, consequenter promittentem efficaciter non obligat. Et hoc eò magis dicendum est, si promissio aut pactio facta sit ob periculum amissionis *Provinciæ* aut *Dynastiæ*, qui metus dicitur justus, ad excusandum & concedendam restitutionem in integrum contra promissa & pacta, dum constantissimum quemque excuset à promissis servandis. Nam Consulti in jure communiter tradunt, quod periculum amissionis omnium bonorum inducat justum metum, qui cadat in constantem Virum. *pr. cap. Abbas. 2.* ibi quæ Eum è domo & universa possessione expelleret. *X. de iis quæ vi metusvè causa.* Sylvester. *in summa. tit. de Metu num. 3.* Mascard. *de probat. conclus. 1051. num. 54.* Menoch. *consil. 1. n. 280.* Farinac. *quæst. crim. quæst. 15. n. 55.* Basilius Pontius *de matrimon. cap. 29. §. 6. vers. at mihi videtur.* Imò etsi promissio aut pactio fieret ex metu amissionis, non omnium sed majoris partis bonorum: Idque sive promittens aut stipulans sine illis sustentare vitam posset, sive non. *arg. l. litem. ibi*: nisi forte de omnibus bonis, aut plurima eorum parte controversia sit. *D. de excusat. tut.* Siquidem etiam spoliatus & ille dicitur, qui tota sua substantia vel majori parte destitutus est *in cap. 1. ubi* August. Barbosa *n. 11. de restit. spoliat. in 6.* Menoch. *2. Arbitr. cas. 135. num. 9.* Farinac. *in fragment. crim. part. 2. lit. M. n. 89.* Joan. Gutierez. *de juram. confirm. part. 1. c. 57. num. 20.* Idem quoque dicendum est in amissione magnæ rei, licet non sit major pars bonorum. Sylvest. *in summa, dict. tit. de Metu num. 3.* Catal. Cotta *in memorabil.*

bil. Urb. Absentes. Covarr. de Sponsal. part. 2. §. 4. n. 18. August. Barbosa *ad cap. Abbas. 2. num. 2. X. de iis quæ vi metusvé causa.* Hinc Casistæ tradunt, eum, qui metu causam dedit promisso, teneri liberare Promissorem: Quoniam damnum dedit per injustitiam, id est per actum pugnantem, & cum natura libertatis humanæ, & cum natura actus qui liber esse debet. Joan. Lessius *de justit. & jure lib. 2. cap. 17. dubit. 6. num. 38.* Ubi hanc rationem adfert: Quoniam qui metum injustè incussit, injuriam alteri intulit. Unde tenetur illum in priorem statum restituere. Hug. Grot. *de jur. bell. lib. 2. cap. 21. ac lib. 3. cap. 19. num. 4.*

IX. Verum enim verò quamvis hæc ita speciosè dicta sint, ac quamvis ita fieri soleat, non tamen ita fieri debere, aut justè fieri, firmiter assero. Siquidem etiam Juris Gentium sit, servare ea, quæ vi bellica coactus promiseris. Principem igitur etiam ea, quæ necessitate publica cogente promisit, aut pactus est, servare debere & promissis stare teneri, censeo. Et hoc tam jure gentili, quam morali. Fides enim nihil aliud est, quam dictorum & factorum constantia & veritas; Dicta à fiendo, ut videlicet fiat, quod fieri dictum est. Duo enim sunt, quæ animum roborant, secundum Senecam: Duæ item res plurimum roboris animo dant: Fides veri & fiducia. Seneca *lib. 14. epistol. 6.* August. Barbosa *ad cap. ex rescripto 9. n. 5. X. de injur. tom. 6. oper.* Joan. à Chockier *in Thesaur. Polit. lib. 2. c. 12. per tot.* Carol. Scriban. *in Polit. Christian. lib. 2. cap. 15. per tot.* Petr. Premus *tr. de securit. & fide publ. quæst. 7. fol. 49. & seqq.* Sicuti autem ipsa fide nihil est antiquius, tanquam ab ipso *Deo T. O. M.* sacrosanctè habitum implementum, atque

exercitium fidei datæ, ita etiam è facili elucet, supremum quid esse in ipsa fide & ejus exercitio atque custodia. Hæc illa est quasi Mundi Sal, qua sublata, quicquid est in hoc Mundo universo necesse est ut corruat. Unde *Cicero* scribit: Nemo est, qui non hanc affectationem animi probet & laudet, qua non modo utilitas nulla quæritur, sed contra utilitatem etiam conservatur fides; Jacob Vander Graef *de Regalib. cap. 56. n. 4. & 5.* Petrus Gendelin *de Pace cap. 10.* Hanc virtutem præcipuè populum Romanum coluisse, eaque potissimum è parva origine ad tantam amplitudinem evectum fuisse scribit Aul. Gellius. *libr. 20. c. 1.* Ut meritò veteres Romani fidem in Capitolio, vicinam Jovis Optimi Maximi Templo esse voluerint: ut edifcerent homines, eam velut alterum quoddam Numen ac certissimum humanæ salutis pignus colendam esse. Valer. Maxim. *lib. 6. c. 6.* Petr. Premus *de servit. publica quæst. 7. fol. 51.* Nulla enim res vehementius Rempublicam continet quam fides, ait Cicero, ac pulcherrima inter mortales res est, fides, & ad continendam omnem vitæ societatem, necessaria; Nec facilius infamiam incurrit quam qui hanc læserit. Author. *Observ. polit. de motibus Gall. 16.*

X. Gloriosum igitur Principi, imprimis Christiano, imò necessarium est servare fidem, promissa & pacta; Violare autem, turpe, nefas & ingloriosum maximè existit. Ambros. Marlian. *in Theatro Polit. c. 14.* Hinc optimè scribit Joan. Petr. Cermenatus Gallus: Ejusdem est generis infamia hæc, quæ ex fide non servata, quæ ex perjuriis, quæ ex imposturis nascitur, ut nullo smegmate unquam amplius abstergi queat. Nec ullus Princeps aut Respublica, quæ hujusmodi maculis infecta

fecta est, amicitiam cum aliis Principibus initam, fœdusvè centractum diu servare poterit. Joan. Petr. Cermenat. *d. rect. Republ. administr. c. 32. fol. 299.* Eodem modo benè Scribanius Jesuita scribit: Turpe Principi concessa negare: Abjectissimi animi, mentiri & fallere, & venalem fidem habere. Nimis hæc Scenicam levitatem sapiunt, constantiæ repugnant, quam Regiam virtutem meritò dixeris. Carol. Scriban. *in Polit. Christ. lib. 2. cap. 15. & seq.* De data igitur fide servanda & præstanda nullum decet Bonum Virum dubitare. Cum hæc sit naturæ lex, ac fidei observatio proveniat ex æquitate naturali, quid enim tam congruum, inquit Ulpianus, fidei humanæ, quam ea quæ inter nos placuerunt, servare, *in l. 1. D. de pact. l. 1. D. d. constit. pecun.* Qua naturali lege nemo unquam, ne quidem supremus Princeps solutus est. *Inst. de jur. N. G. & Civ.* Cum grave sit, maximè in Principe fidem fallere. Petr. Premus *tr. de secur. publ. quæst. 7. fol. m. 49. & seq.* Quamvis enim Principem supra Jus Civile esse, censeatur, non tamen censetur esse supra jus gentium, ex quo ad fidei datæ observantiam astringitur. Camill. Borel. *de Magistrat. lib. 2. cap. 1.* latè Besold. *de Majestat. c. 7. num. 8.* Magist. Marquez. *de gubernat. Christian. lib. 2. c. 39. §. 2.* Unde D. *Augustinus* scribit: Fides quando promittitur, etiam hosti servanda est. *in cap. Noli. caus. 23. quæst. 1.* Sic etiam Ambrosius: liquet etiam in bello, fidem & justitiam servandam esse. Vid. Hug. Grot. *de jure belli. lib. 3. cap. 19. n. 1.* Scipio Amirath. *lib. 17. discurs. 1.* Althus. *in Polit. cap. 25. num. 29.* Don Gars. Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. cap. 18. n. 35.* Exempla Principum Germanorum, qui fidem datam constanter observarunt, vide apud Matth. Castrit. *de heroic. Pr. Germ. virt. lib. 3. c. 2.*

XI. Nec

XI. Nec audiendus est *Politicus ex Etruria:* quod Principi fas sit contra fidem & promissa agere, ubicunque utilitas Reipublicæ & Status imperandi hoc exigat. Siquidem cujuscunque Reipublicæ duo sint præcipui & principales fines. Publica honestas & publica utilitas: Qui duo fines in omnibus Principum actionibus uniti esse debent, nec à se invicem separari possunt; nisi Princeps in Tyrannum degenerare velit. Tyrannorum enim proprium est, omnia, quæ in Republica agunt, potissimum ad suam utilitatem, honorem, gloriam seu ambitionem & lucrum peragere. P. Gregor. Tholos. *de Republ. lib. 24. c. ult. num. ult.* Unde Principis naturæ repugnat descriptio justitiæ Thrasymachea; Quod sit id, quod pertinet ad potentioris utilitatem. Plato *de Republ. lib. 1.* vide Besold. *in præcogn. Polit. c. 7. num. 1. & 3.*

Hinc de *Barbaris* tradit Justinus: Fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit. Et *Livii* sunt notanda verba: *Fœdus Regi cum Carthaginensibus erat gravius & sanctius, quam Barbaris, quibus ex fortuna pendet fides,* Joan. Larrea *allegat. fiscal. 119. num. 24.* Pœni ita leve ducebant fidem frangere, ut jam abierit in proverbium; Agere *Punica fide,* nihil aliud esse, quam decipere: Quod vel ex Annibalis Carthaginensis operibus satis liquet, ut de Amilcare nihil dicam. Tit. Liv. *histor. decad. 3. lib. 1. & passim.* Vide omnino Chockier in Aphorism. *Polit. lib. 2. c. 14. à Princip. f. m. 113.* Ac quis æqui & honesti amans, Parthorum perversam consuetudinem probet, qui rem turpem stare promissis arbitrabantur. Cum Viri fortis esse putarent, & prudentis, omnia fraudulenter & violenter juxta propriam utilitatem peragere. Joan. Petr. Cermenatus *de recta Regni administrat. cap. 32.* Unde Saniores Politici pro vero tradunt: *Che la perfidia ed impieta,*

pieta, anche nello stato Tirannico non sia connevole E che anche nelle Reipubliche cattive, sia necessaria l' honesta. Tub. Albergat. *dell. Republ. Reg. lib. 2. c. 22.*

XII. Optimè igitur & prudentissimè tradit *Joan. Baptista Larrea*, Hispanus, Scriptor doctissimus: Nunquam ego consulerem Principi, ut à fide data vel contracta aliqualiter deflectat, quia cum nullum sit pretiosius Principis pignus, quam ejus verbum & fides, quæ non observando vilescit, ut nullus ex Vasallis de Principe suo confidat; Ideò ex plurium sententia Regalium alienationes, quæ possunt & debent revocari, non esse congruum ut Princeps revocet, sed abstineat à Revocatione. Joan. Baptista Larrea *Consil. Reg. Hispan. & advocat. fisc. allegat. 119. num. 24.* Pari modo Relationi *Santotorii Bava*, supra allegatæ, graviter exclamando regerit *Antonius Diara: Sed bone Deus, si hoc verum esset, quis amplius cum Rege contraheret & practicaret? Maximè ut sæpius solet accidere, in Comitiis Generalibus.* Anton. Diara. *part. 1. tract. 3. Resolut. moral. 15.* Graviter autem & satis acerbè Regis Hispaniæ violationem fidei etiam juratæ Justo Lipsio exprobrat Justinus Bonefidius *hisce verbis*: Tuus Scriptor ex Hetruria, utile clamitat, & honestum spernit, quem tu sequeris egregiè. Ultima Mundi senescentis secula, bonum id vestri Regis, id est, Tyrannidem usurpatam in populum obedientissimum Belgicum contra pacta Sacramento roborata cum horrore recensebunt; Et tot myriades hominum innocentissimorum crudelissimè trucidatorum, & ad libidinem Hispanorum mactatorum de maledicto perfidiæ crimine testabuntur: quod tu bonum Regis esse somnias & apertum bonum nominas. Vel hinc constat, te proba-

re eorum Principum magistros: Qui norunt, & fraudare homines & fallere numina Divum. Justin. Bonefid. *in strictura ad Epistol. justi Lips. de Induc. Bell. Belg. n. 39.*

Ac notabiliter scribit *Jacobus Zevecotius*: Multas Civitates & præsidia Turcæ & Hispano pertinacius restitisse, quod illorum perfidiam tristibus admodum exemplis probatam haberent. Nec tanta, ut puto, constantia tot obsidionis difficultates perpessa fuisset Leyda, si Harlemi, Nordæ, Zutphaniæ modestius se Hispani gessissent. Nec tam diu prospero victoriarum cursu gavisus fuisset Alexander Farnesius Parmæ Dux, si aliquid fide potius esse judicasset. Jacob. Zevecot. *ad Sueton. Cæsar. c. 19. fol. m. 47.* Ex quibus jam deductis evictum est, quod Princeps pacta & sponsiones publicas, quæ vi metuve hostili, aliavè necessitate publica inivit, sub exceptione *quod vi metusvè causa*, salva justitia, fide & conscientia violare ac rescindere non possit, sub prætextu: *Quasi id quod per vim metumvè hostium actum esset, ratum esse non debeat.* Quod pro firmanda Pace Germaniæ Osnabruggensi conclusa deducit. Joan. Caramuel. *in Pace licita Imper. quæst. 10. Rat. 6. & latè per tot.*

XIII. Nec quempiam movere debent *in Contrarium* ea, quæ à principio hujus capitis adducta sunt. Siquidem *Primo*, secundum Ciceronem, Viro forti vis adhiberi nequit; Ac fortitudo atque constantia virtus est adeò Principem decens, ut nulla magis unquam: juxta illud Senecæ: Regum hoc ipsum, res adversas capere, quoque sit dubius magis status & cadentis Imperii moles labatur, hoc stare certo pressius gradu. Multo minus universo Populo in libertatis Majestate constituto vis inferri potest, cui libertas citra subjectionem plenariam nullo

nullo unquam tempore, ne quidem momento abesse potest. Unde iterum optimè Seneca: Fidem sanctissimum humani pectoris bonum vocat, quæ nulla necessitate ad fallendum cogitur, nullo præmio corrumpitur. Seneca *in Epist. 88.* Ideò cum Magnanimitati Reipublicæ nec vis, nec metus respondeant; meritò illud ejusdem authoris notatu dignum est: Nulla res tanti existit, ut possit majorem vim adhibere metus quam fides. *Vide latè* Jacob. Vander. Graef. *de regalib. cap. 56. n. 9.* Petr. Gudelin. *de pace 11. fol. m. 61.*

XIV. *Secundò* sciendum, *Prætorium Edictum*, quo per metum gesta in integrum restituuntur, non pertinere ad eum metum qui ab hoste, sed qui à Cive Civi infertur. Ayala. *de jur. belli lib. 1. c. 6. fol. 101.* Vid. Joan. Bodin. *de Republ. lib. 5. num. 601. & seq.* Joan. Caramuel. *de Pace licita German. quæst. 10. Rat. 6. num. 201. & passim.* Præterquam quod Pactorum publicorum, fœderum, similiumvè Conventuum vis & robur, non ex regulis juris Civilis, sed ex jure communi omnium gentium definiendum sit, quod Jus Feciale nominatur, cui sola æquitas præscripta est, secundum Ciceronem *lib. 1. de offic.* Besold. *de jure pacis. c. 6. num. 2.* Ubi latè per exempla. Nam à verbis pactorum cum Hoste, omnes ejusmodi capedunculæ abesse debent longissimè, Baldus *cons. 263. & 327.* Alciat. *lib. 3. respons. 36.* Siquidem bonæ fidei sunt omnia isthæc, aut cum principali aut cum ejusdem procuratore gesta, quæ valdè respuunt scrupulosas interpretationes & disputationes de apicibus juris. Cephal. *consil. 37. num. 20. & 21.* Et hæc pacta publica ab omni malitia longe abesse debent, in quibus sola veritas spectatur, quam colit jus gentium & post quam

vadit, non autem post subtilitatem bona fides, sicuti egregie scribit Alber. Gent. *de jure belli lib. 2. c. 4. à princip.* Vander. Graef. *dict. cap. 56. n. 11.* Praeterea cum juris gentium sint bella, captivitates, securitates, lytra, Regna condita, dominia distincta, pacis bellique commercia. *pr. l. ex hoc jure. D. de pactis.* A bello verò vis, metus, carcer, similesque belli effectus abesse possint; Ideò haec omnia pactorum nomine comprehenduntur, ac eorum observatio ex lege naturali jubetur. *l. 1. l. juris gentium D. de pactis.* Vide in terminis Jacobum Zypaeum *contra Cassan. lib. 2. cap. 8. per tot.*

XV. *Tertiò* animadvertendum est, quod edictum restitutorium de metu locum non habeat in conventione & promissione propter metum facta, qui jure licito (qualis est metus belli justi) alicui sive publicae sive privatae personae illatus est, cui & ipse contrahens causam dedit; *l. si mulier. 21. D. quod met. caus.* Sylvester. *in summa V. Metus q. 6.* Hugo Grot. *de jur. belli lib. 3. c. 19. num. 4.* Petr. Gudelin. *de jur. pacis. cap. 10. fol. m. 53.* Basil. Pontius *de matrimon. lib. 4. cap. 13. n. 2.* Nam ipse sibi hunc metum infert, qui causam metus injustè agendo aut alterum invadendo dedit; *arg. l. 3. §. 1. ibi:* jure licito. *D. dict. tit.* Igitur is ab Adversario potentia victus, si quidpiam praestare aut remittere sese obligat, de jure illud servare tenetur; Et quidem in poenam commissae invasionis. Adeò ut ibi justa est punitio, ibi justa est omnis vis, sine qua ad poenam veniri non potest. Et omne quod poenae pars est, intrat justum scilicet, & qui peccato correspondeat modum. Ita Plato justum probat bellum, donec hi qui sontes sunt, cogantur insontibus malo effectis poenas dare. Hugo Grot. *dict. tract.*

lib. 3.

lib. 3. cap. 1. num. 2. & 3. Proinde IV. bene observandum, quod *Casistæ* scribunt. Quod dum metus juste incutitur, voluntarius censeatur consensus; Nam moraliter loquendo, is qui juste cogitur, non censetur involuntariè consentire: Quoniam voluntariè causam metus & coactionis dedit, unde timor ille mali, non censetur extrinsecus inferri, sed ab illomet nasci, ac proinde consensus inde secutus, non censetur involuntarius cum sit omnino voluntarius in sua causa; Sicuti disputat latè & subtiliter (ut omnia) Leonh. Less. *de justit. & jur. lib. 2. cap. 17. dubit. 6. num. 43.* Nam in extremis consilia, ex necessitate honesta fiunt: ac sinuanda vela cum tempestas jubet. Omnia maris mala, naufragio minora sunt: *Et Gubernator* (secundum Curtium) *ubi naufragium timet, jactura quicquid servari potest, redimit.* Igitur in bello publico aut in pace obtinenda, non quid speciosè dictu, sed quid factum, aut necessitas postulat, æstimandum est. Eryc. Putean. *in statera bell. & pac. lit. H.*

XVI. Ulterius & quidem *V. observandum* est in hac quæstione cum *Sylvestro de Prierio* Casista; Quod quamvis id, quod metu factum, conventum aut transactum est, de jure non subsistat. Cum id, quod metus causa gestum est, nullo tempore Prætor ratum habeat. *per l. 21. §. quod metus. 1. D. quod met. caus.* Sylvester. *in summa. tit. de Metu.* Gallerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 11. num. 3. & per tot.* Secus tamen est, si quispiam *sua culpa*, in talem metum pervenit. *V. G.* si Princeps, Comes vel Civitas, Principem aut Comitem, armis aut aliis mediis vel injuriis offenderit, ac Princeps per modum quasi defensionis, ab altero Principe, Comite aut Civitate, pactum aut transactionem metu majoris mali, obtinuerit. Hoc

enim casu gesta per Eum, qui passus est metum sine aliquo remedio tenent, nec per edictum Prætorium revocantur. De quo casu est textus singularis *in l. si mulier. 21. in princip. D. quod met. caus.* Quamvis enim justus sit metus amittendæ libertatis, ac qui potest sufficere ad impetrandam ex hoc edicto restitutionem, si à Patrono aut ab alio inferatur. Attamen Paulus JC. hoc limitando respondet; Si Liberta commiserit ingratitudinem contra Patronum ac sciens se esse ingratam, ac propter hanc ingratitudinem in servitutem quandocunq; redigere posse; ac prætextu ne revocaretur in servitutem suo Domino aliquid promisit; Ei contra hanc promissionem non succurritur. Et hoc ideo, quoniam Liberta sibimet ipsi intulit metum, committendo ingratitudinem, nec de alio quam de se ipsa conqueri debet; Cum Dominus juste revocationem in servitutem minetur. *l. 1. C. de libert.* Quo facit text. *in l. idem si ob stuprum. D. de condict. ob turp. caus.* Sylvester de Prierio *in summa. tit. Metus. quæst. 6.* Et hoc est quod ait Accursius: Non succurri ei, qui semet ipsum in necessitatem posuit. *per l. 3. §. subvenitur. D. ad SC. Syllanian. l. si fidejussor. 7. §. pen. D. qui satisdar. cogunt.* Ac non potest nec debet allegare metum, cujus ipse Titius fuit causa & qui à sua culpa processit. Felin. *in cap. cum inter col. 10. X. de except.* Alexander *consil. 99. num. 1. vol. 3.* Donell. *in Comment. lib. 15. c. 39. vers. non satis est.* Basil. Pontius *de matrimon. lib. 4. cap. 13. num. 1.* Vide tamen Monter *decis. 45. n. 21.* August. Barbosa *ad cap. veniens. 15. n. 5. X. de sponsal.* Anton. Faber *in Rational. ad dict. leg. si mulier. 21. D. quod met. caus.*

XVII. Insuper (*pro VI.*) observanda est & bene considaranda distinctio *Fr. Michael Salonis* quam in materia Usurarum

rarum tradit; dum scribit: Dico contractum qui fit ex necessitate, sed sine ulla injuria validum esse & ratum: Quia eo ipso, quo nulla infertur injuria contrahenti, consensus ejus est sufficienter liber ad contrahendum: At quando fit cum injuria & necessitate patientis illam, cui sua necessitate compulsus consentit in illam, censendus est pro non consentiente, sed quantum minimè potest consentire. *Tum* propter injuriam quam contrahens consentienti infert, juxta Regulam juris, ex injuria non nascitur jus. *Tum* quia conferens illud quasi coactus, non est censendus conferre illi nisi minimum quod potest. Hæc Michael Salon. *de justitia & jure in Contract. & commerc. quæst. 88. art. 3. controvers. 1. n. 10.* Proinde is qui sua culpa ex necessitate coactus, aliquid causativè promittit vel stipulatur, id cum injuria acceptantis actum esse, minimè dici potest, cum stipulans aut paciscens semet ipsum in necessitatem posuerit. *pr. dict. l. si mulier. 2. in princip.* Ubi Anton. Faber. *D. quod metus caus.*

XVIII. Circa conventionem vel pacem à Principe ex metu justo initam (*pro VII.*) quatenus à conventione data occasione de jure & æquitate naturali resilire liceet; Hæc Regula observanda & tenenda est. *Si quis ex delicto suo vel ex alia causa, timet justè damnum aliquod, si ex eo metu aliquid agat, donet aut promittat, contractumvè ineat, ut eo metu liberetur, gesta valent jure Naturali & Positivo. Jure Naturali* talem conventionem valere, constat ex eadem ratione, quam assignant Jure Consulti *in l. si mulier. 21. in princip. D. quod met. caus.* Quia ipse contrahens sibi proprio facto sc. male agendo aut offendendo metum intulit, quando injustè egit. Metum autem in hoc edicto rescissorio accipere debemus, non jure illatum. *pr. leg. 3. §. 1.*

§. *1. ibi*: jure licito *D. dict. tit.* Et revera metus ille non infertur ad eum effectum, neque is cum quo in eo casu contrahit, metum injecit: Sed ob liberationem ab eo malo, cujus ipse causa non est, cum illo contrahit. Quare nullum caput est, unde vitietur contractus iste ex parte accipientis, neque ex parte dantis, cum non possit dici invitus rationabiliter, qui se ipsum in istas angustias redegit. *Jure etiam positivo* in manifestissimum est. Quia edictum, quod metus causa, ita accipiendum est, ut ad eum pertineat, qui ab alio metum jure illicito patitur. *pr. l. 3. l. metum 9. in pr. l. 14. §. ex hac D. quod met. caus.* Duaren. *in Comm. D. tit. quod met. caus. c. 1. post med.* Edictum enim hoc delictum coercet, nullum autem in metu alieno delictum est, ubi nemo hunc metum intulit. Qui ergò justè timet, non ab alio timet, sed à seipso. *per l. 3. in pr. & §. 1. D. dict. tit. l. injuriarum actio. §. 1. D. de injur.* Ita post Donellum & Duaren. Basil. Pontius *de matrimon. lib. 4. cap. 13. num. 2.*

XIX. Confirmatur *(pro VIII.)* modo *Affirmativè* resoluta quæstio expositionibus magistralibus, quæ pro firmanda perpetua pace Osnabruggensi semper licita, in fine operis *Dn. Caramuel* adjecit: *Primo,* Permissio vel Concessio quæ homini non est libera, in culpam imputari non potest. *Secundo* ex duobus æqualibus malis, si aut alterum, aut utrumque evenire necessarium est, sanctè permittitur alterum; iniquè utrumque. *Tertiò*, ex duobus malis inæqualibus, si necessariò debeat venire unum vel alterum; arcedendum majus, & minus permittendum erit; Ac non solum posse sed etiam debere pertitti minus, ne in utrumque aut in majus incidamus. Omnis enim Respublica subditorum suorum Contra-

ctum

ctum aut Statum conditionatum fluxu fovet: Fiat, valeat, subsistat, quandiu non sit perniciosum bono publico: Quoniam publicum bonum, est finis omnium legum, nec debet in singulis exprimi, quod in omnibus subintelligi debet. Dn. Joan. Caramuel. *in tr. de Pace licita. Osnabruggensi. in Conclus. 86. & 393.* Idque ad exemplum *Nautæ*; Gubernator enim (ut verbis aureis Q. Curtii utar) ubi naufragium timet, jactura, quidquid servari potest, redimit. Vide Eryc. Putean. *de statera Bell. & Pacis lit. H.* Ac sicuti salubre putatur ab Ægro, amaram deglutire pillulam, hygiææ recuperandæ & tuendæ causa & spe: Sic tam reducendæ quam stabiliendæ pacis, publicæque salutis causa, Principi licet aliquas Provinciæ partes, villas & districtus remittere & hosti publico cedere; ac nullum insuper dedecus est Principi paciscenti delicta publica quorundam abolere & quasi per feretrum amnistiæ sepelire sontes & bono publico prævaricantes in gratiam receptare. Cyriac. Herdesian. *de amnestia fol. m. 3.*

XX. Superius *in Contrarium* quorundam Magnatum *Exempla* quod attinet, ego cum *Dn. Forstnero* pronuntiare ausim: Quæ licet ita fieri soleant, non tamen ita fieri debere: Et nihilominus juris gentium esse, etiam servare, quæ vi bellica coactus promiseris. Ac quamvis Machiavellus ita consuetudine inter Principes observari tradat, ut ea quæ necessitate coacti pepigerunt, rata non sint: Hanc consuetudinem & ratione carentem & pravam esse, imò corruptelam magis, quilibet bonæ mentis judicet; utpote quæ perjuriis & fallaciis viam aperiat; Cum ferè semper altera pars coacta ad transactionem descendat; Et rarò æquis atque inte-

S gris

gris utrinque viribus ad pacem perveniatur Dn. Christ. Forstner. *ad Tacit. lib. 2. annal. fol. m. 219.* Romanorum exemplum, turpem illam cum Samnitibus, ad furculas Condinas, initam pacem, aspernantium quod attinet, id propterea evenit, quoniam Consul, inscio S. P. Q. Romano, penes quem pacifcendi arbitrium, tanquam nulliter pepigerat; nec populum Romanum obligare poterat. Quod latius deducit. Fab. Frezza. *in discurs. Polit. fol. m. 60.* Quod animadvertit quoque Forstner *ad dict. lib. 2. fol. m. 220.* Et promissum Francisci I. Regis Gall. operosè excusat, & contra leges Regni tanquam invalidum pronuntiat Choppinus, adeò quidem, ut etiam supremum Parlamentum Parisiense Regem ab ejusdem observantia liberaverit. Renat. Choppin. *de doman. Franc. lib. 2. tit. 1. n. 7. & 8.* Contra tamen eundem *Franciscum I.* graviter incusat Franc. Cypæus *contra Cassan. lib. 2. cap. 9. & 10. per tot.* Cui tamen regetere possunt similia *Hispaniæ* Regum exempla, facto *Francisci I.* non omninò dissimilia, dum ejusmodi pacta & stipulationes publicæ ab ipsis Hispaniæ Proceribus in conventibus rejectæ & annullatæ fuerunt, apud eundem Renat. Choppin. *dict. tit. 1. num. 8.*

CAPUT IX.

De Pactis ex necessitate publica juramento corroboratis.

SUMMARIA.

I. Proponitur differentia inter Conventionem simplicem & juratam: adduntur testimonia & exempla Gentilium.

II. Q. An Pacta jurata ex necessitate publica, teneant? negant Aulo-Politici; & illustratur exemplo Mediola-

diolanensium, Heronis Essensis, Civitatum Graciæ; probatur ex Jure Civili, & Canonico.

III. Ex horum sententia, dicitur: id à potiori procedere in pactis Reipubl. noxiis, quod probatur; & illustratur exemplo Regni Hungariæ & aliorum.

IV. Ulterius confirmatur, & illustratur exemplis Regum Galliæ, & Neapolitanorum.

V. Author assumit affirmativam, eamque probat, maximè ex culpa perjurij, & violatione divini nominis, hinc consequentibus.

VI. Confirmatur testimonio Ethnicorum, & limitatur Regula Canonistarum.

VII. Probatur: in coactis non abesse omninò voluntatem; dari etiam vim justam; adesse in tali casu electionem.

VIII. Allegatur testimonium Thummij Ciceronis de M. Regulo, Michaëlis Salonis, Hugonis Grotii & aliorum.

IX. Resp. ad objectionem de prohibita Bonorum Domanialium alienatione, limitando in casu, quo alienatio fit ex causa necessitatis; exemplo fundi dotalis.

X. Confirmatur exemplo Friderici II. Imp. in Pace Constantiensi Longobardis multa indulgentis.

XI. Pacta publica cum infidelibus, servanda esse, quod confirmatur testimoniis variorum.

XII. Juramenta antegressa non infirmant pacta ex necessitate publica, secundum Caramuelem.

I. QUamvis apud *Deum T. O. M.* nulla sit differentia inter juramentum & simplicem loquelam; Adeoque ut in falsitate simplicis assertionis æquè peccatum committatur, quàm in falsitate juratæ asseverationis; ac in fractione simplicis conventionis similiter crimen fiat, sicuti in violatione juramenti: Non tamen

est par ratio *juramenti* & *simplicis promissionis* ratione vinculi & violationis. Siquidem gravius peccat, qui frangit juramentum, aut non custodit conventionem juratam, quam qui simplicem fidem violat, vel mendacium dixerit. Ideò gravius est delictum, & graviori pœna punitur perjurium, quam simplex Mendacium. Et hujus discriminis Ratio manifesta est, ob Divinum testimonium, quod contraveniendo vel contemnitur, vel falsæ assertioni adjicitur. Unde perjurium ad irreverentiam ipsius Dei, Mendacium verò simplex ad injuriam hominis tantum, qui inde fallitur, pertinet. *l. si quis major 41. C. de transact. l. fin.* ubi Bald. *C. de jurejur. cap. primum est. caus. 22. quæst. 2.* Cicer. *pro Roscio Amer.* Joan. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 26. n. 1. & 2.* Paul. Gallerat. *de renunciat: lib. 3. c. 2. num. 39.* Ayrer. *in Process. jur. part. 1. cap. 7. Observ. 9.* Dn. Theod. Thumm. *de jurament. Rubr. de Effectu juram. fol. 95.* Quod ergò conventiones, pacta, fœdera aliavè Negotia publica eò firmiori vinculo nectérentur & contrahentes eò sanctius promissa servarent, inter mortales usu invaluit, ut pacta, præsertim publica *Sacramento*, id est, invocatione divini Numinis corroborentur & muniantur. Quod etiam Ethnici probè observarunt, ita ut Sophocles de juramento apud Stobæum dixerit: *Apposito jurejurando, cautior & diligentior animus fit: à duobus enim sibi tum cavet, & ne lædat amicos, & ne peccet in Deos.* Stobæ. *Sermon. 25.* Unde gentiles jurantes quandoque aras tenebant, ad contestandam divini Numinis venerationem. De quo ritu Cicer. *in Orat. pro Flacco.* Ac Tiberius Imperator, Judices, aut de plano aut è quæsitoris tribunali jus dicentes Legum & Religionis & noxæ, de qua cognoscerent, admonebat. apud Sueton. *in Tiber. lib. 3. c. 33. num. 5. ubi Schil.*

Schildius. Unde Juris utriusq; Doctores, multa conventionibus juratis tribuunt, quæ nequaquam propositionibus simplicibus conceduntur. Theod. Thumm. *de jurament. fol. m. 95.*

II. Veruntamen à multis disputatur: *An fœdera, pacta ac promissa Principum & Magnatum, juramento ex publica necessitate & vi bellica corroborata, firma sint & maneant?* 2.

Sanè non pauci ex Aulo-Politicis hoc *negant*; Adeò ut nec illa quidem ex necessitate ac vi metuvé præstita tam rata sint & firma, quin illa occasione quadam ob utilitatem Reipublicæ præterire & negligere liceat. Quâ exceptione fraudulenta usi sunt *Mediolanenses*, dum se pacta & promissa jurasse quidem, sed juramentum attendere, non promisisse, Imperatori Friderico Barbarossæ responderunt. Radevic. *de gestis Frid. 1. lib. 2. c. 25.*

Ita cum olim *Hero Essensis* ex Frisiæ Proceribus armis ab Ezardo Frisiæ Orientalis Comite victus, servaturum se pacta ad aram juraret, *Ulricus* Dornumanus Heronis Frater ad astantes versus: *Atque ego juro vobis*, (inquit) *Fratrem meum nihil eorum quæ promisit, præstiturum.* Ubbo Emmius *histor. Frisic. lib. 57.* Dn. Forstner. *ad Tacit. lib. 2. fol. 219.* De *Græcia* Civitatibus scribit Thucydides: Si quando juramento se invicem præsenti constricti necessitate adegissent, tamdiu id ratum fuisse, dum nullum aliunde subsidium sperare poterant: Ubi alteri parti spes aliqua fortunæ affulsisset, protinus alios per fidem deceptos magis quam ex aperto aggredi jucundius fuisse; & hisce malis artibus superiorem industriæ famam consecutam. Thucydid. *hist. de bello Pelopones. lib. 1.*

Quod in promissis & pactis juramento corroboratis non tantum de *jure Naturali*, sed etiam de *jure Civili &*

Canonico verum esse quidam asserunt. Ea enim juramenta, quæ nec vi, nec dolo, aut metu præstita sunt, servanda esse, Pontifex jubet. *in cap. cum contingat.* Ubi Alciatus *& cap. licet. X. de jurejurand.* Sanchez. *in decalog. lib. 3. c. 11. num. 20.* Ac Imperator *Fridericus II.* rescribit: *Sacramenta puberum spontè facta inviolabiliter custodiri oportere: Per vim autem & metum extorta, nullius esse momenti, aut obligationis. in Auth. Sacramenta puberum C. si advers. vendit.* Ubi Antonius de Podilla Joan. Guttierez. & Doctores. Antonius Merend. *in controvers. jur. lib. 1. c. 1. & seqq.* Lxl. Mancin. *de relaxat. jurament. c. 17. quæst. 2.* latè Leonhard. Lessius *dict. c. 17. dubit. 7.* Hinc ad propositum rescribit Pontifex Gregorius: *Pervenit ad Nos, Laodicensem Episcopum ab Arnulpho Comite rebus suis spoliatum, & jurare compulsum esse, quod non repeteret ablata: Cognitâ igitur veritate valdè doluimus, asserentes ipsum Episcopum nullius juramenti vinculis super hoc posse constringi: Quem tamen absolvimus; quia nefandissima coactione juravit in cap. 2.* Ubi Augustinus Barbosa *X. de jurejurando. Quo facit. l. interpositas C. de transact.* Cardinal. Paris. *consil. 139. n. 1. lib. 4.* Roland. à Valle *consil. 100. num. 129. lib. 4.* Nevizan. *consil. 52. n. 46.* Honded. *consult. decis. 29. num. 15. lib. 1.*

III. Idem quoque dicendum esse censetur *de pace, fœderibus, induciis* & similibus *pactis publicis juratis*, ex metu majoris mali, aut periculi Reipublicæ avertendi causa propter necessitatem initis & conventis, in quibus Principatui aliquid decedit, ejusvè Regalia & jura grave damnum sentiunt. Quoniam bona & jura Reipublicæ non sunt in marsupio Regis, aut Principis, ut ille tali juramento ex necessitate, aut metu majoris mali præstito, Reipublicæ præjudicare potuerit. Siquidem

Rex

Rex aut Princeps juramentum *arctius* & antiquius Regno ac Reipublicæ præstitit, scilicet de non alienando quidpiam è Domanio, aut præjudicando Statui sibi commisso in suis juribus & regalibus in quacunque parte. *pr. cap. intellecto. 33. X. de jurejur.* Marc. Anton. Natta. *consil. 638. n. 46. vol. 3.* Molina *de jur. primogenit. lib. 1. c. 3. num. 17. & 18.* Valasc. *decis. 132. n. 2.* Capedo *part. 2. decis. Lusitan. 17. & 40. n. 16.* August. Barbosa *ad cap. intellecto 33. X. de jurejur.* Ubi hoc exemplo Regis *Hungariæ* illustratur.

Nam in *Regno Hungarico* Rex in coronatione jurare tenetur, sed jura Regni sui & honorem coronæ acerrimè conservaturum esse. Sicuti provisum est in Recessibus Regni Hungariæ; Quod neque cum consilio, neque sine consilio, bona coronæ alienare velit. *Recess. Reg.* Albert. *de Anno 1439. art. 16. ac Recess. Reg.* Uladislai. *de Anno 1514. art. 1. & 3.* Alia & quidem varia insuper exempla quod Reges *de bonis coronæ* nihil alienare possint, recenset Joan. à Sande. *tr. de prohib. rer. alien. cap. 6. num. 16.* Huic antiquiori juramento, Princeps per posterius juramentum derogare non potuit; Per *Regulam* qua traditur: Quod ubi secundum juramentum, priori licito & honesto adversatur, posterius Principem nullatenus obligare possit. *d. cap. intellecto 33. & per cap. veritatis. 14. cap. à te. 22. X. de jurejur. Gloss. in cap. 2. X. eod.* Sylvester. *de Prierio, in summa tit. de juramento 4. n. 12.* Covarruv. *in cap. quamvis part. 2. §. 2. n. 4.* Gomez. *ad Leg. Taur. 53. num. 58.* Guttierez. *de jurament. confirmat. part. 1. cap. 51. num. 7.* latè August. Barbosa *ad cap. pervenit. 2. n. 3. & 4. X. de jurejur.*

IV. Et hoc eò magis verum obtinet, si promissio vel pactum, etiam juramento vallatum, ast metu aut necessitate publica extortum fuerit, Bart. *in l. jus publicum.*

cum. ubi DD. ff. de pactis. Matth. *de Afflictis decis. 263.* Andr. Gail. *2. Observ. 42. n. 4.* Kellenbenz. *tr. de renunciat. quaest. 42. num. 77.* Benckendorff. *ad Seraphin. de privileg. juram. privileg. 100. num. 8.* Unde in specie traditur, quod Rex aut Princeps, qui alienavit bona Coronae, ipsemet propria authoritate data occasione vindicare possit. Corset. *de potest. Regia quaest. 95. num. 60.* Ferdin. Vasquez. *d. success. creatur. §. 10. n. 248.* Alvar. Valasc. *tom. 1. consult. 69. num. 14.* Joan. à Sande *dict. tract. c. 16. n. 18.* Ita in *Gallia* Regno Domanium, ejusque pars alienatum aut cessum per Regem quandocunq; repeti aut vindicari debere, multorum Regum edictis constitutum est, teste Renat. Choppin. *de Doman. Franc. lib. 2. c. 1. num. 4. & 6. ac cap. 14. n. 17.* Ludov. Charond. *lib. 2. respons. 1.* Quod in *Carolo* Regis *Ludovici XI.* fratre, & Apanagii constitutione exemplificat Petr. Matthaeus *in vita Ludovici XI. lib. 5. n. 1. & seqq.*

Hujus juris haec est *Ratio*; Quae instar axiomatis à Peritis Status publici traditur, scilicet: Quando actus annullatur à lege consideratione boni publici, tunc ipse Paciscens aut Alienator, contra proprium factum venire potest; Authoritate Rescripti Imperatoris Valentiniani *in l. quemadmodum. 7. C. de agricol. & censit.* Arius Pinell. *ad l. 1. C. de bonis maternis part. 3. num. 73.* Andr. Tiraquell. *de retract. consang. §. 26. Gloss. 2. num. 6.* Praesertim quod Domanii alienationis prohibitio, translationem dominii impediat *per l. fin. Cod. de reb. al. non alien.* Tiraquell. *de retract. consang. §. 26. Gl. 2. n. 6.* Georg. Louet. *in decis. lit. 5. Arrest. 9.* Johan. Bouuot. *in quaest. decis. part. 1. verb. prohibit. vendit. quaest. & arrest. 1. per totum. cum praejudicio Parlamenti.* Et hoc adeò quidem in hoc Regno verum est, ut in Gallia contra jus Domanii, nulla ne quidem centenaria praescriptio currat. Et hoc autho-

thoritate edicti *Regis Francisci I. 2. Junij. Anno 1539.* publicati & in Parlamento Parisiensi *3. Julij* verificati & recepti, in verbis: *Veu mesmes, que par le dit edict la prescription de cent ans ne peust estre oposeé.* Sicut hoc singulari præjudicio & arresto Parlamenti Gratianopolitani comprobat Claud. Expillus *in Arrest. cap. 218. per tot.* Qua cum ita sit, ideò multò magis Successores Regni, aut Ordines, bona domani alia non ritè alienata vindicare, & in pristinum Statum reducere possunt; Idque de *Regibus Neapolitanis* in scriptis mandavit Matth. *de Afflictis ad constit. Reg. utriusque Siciliæ 24. lib. ac decis. 240. n. 1.* Pari jure & sanctione in *Regno Galliæ* Successori cuivis liberum est, bona à Decessore Rege distracta pristinum in Statum reducere, ut ad jus Regis solidum revertantur. Renat. Choppin. *d. doman. Franc. lib. 2. c. 1. n. 10.* Petr. Matthæus *in vita Ludovici XI. Galliarum Regis lib. 5. fol. m. 168. & 170.*

V. *Verum enim verò.* pactum, fœdus, transactio, aut alia conventio Regis aut Principis, etiamsi *Belli metu* inita & conclusa fuerit, si juramento firmetur, à Principe quam arctissimè observari & custodiri debet. Adeò ut contraveniens vix à *Perjurio* sese excusare possit. Siquidem per juramentum homo non *homini* tantum, sed etiam *Deo* obstringitur, adversus quem metus exceptio non admittitur. Nec cui juraveris, spectandum, *Divus Hieronymus* monet, sed per quem. Alexandr. de Imola. *in cap. verum. X. de jurejur.* Domin. Soto. *de just. & jure. lib. 8. quæst. 1. artic. 7.* Hugo Grot. *de jur. bell. lib. 3. cap. 19. n. 5. ac lib. 2. c. 13. num. 15.* Jacob. Vander Graef. *d. cap. 56. num. 8.* Quoniam igitur in & per juramentum, obligatio principaliter Deo quæritur; *per cap. Debitores. ubi Anton. de Butrio. Abb. Panormitan. & Can. X. de jurejur.* Et

perjurium respicit directè Dei irreverentiam, quæ propriè Religioni Christianæ contraria est; Anton. Corne. *tr. de relaxat. à juram. part. 3. quæst. 23 n. 80.* D. Thumm. *de jurament. tit. de effectu juram. fol. m. 95.* Ideò tanto fortius & strictius pactum, aut promissio juramento vallata, custodienda & adimplenda erit. Quoniam Deus T. O. M. ipse præcepit: *Redde Deo juramenta tua. per cap. et si Christus. X. de jurejur.* Paul. Gallerat. *de renunciat. tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 39.* Plus enim operatur juramentum quam simplex promissio, idque metu divini numinis, secundum responsum etiam à Juris Prudentibus Romanis traditum *in l. qua sub. in princip. D. d. condit. instit.* Waremund. ab Ehrenberg. *de fœder. lib. 2. fol. m. 61.* Seraphin. *de privileg. juram. Privileg. 19. n. 2. ac. Privileg. 64.* Gallerat. *de renunciat. lib. 3. c. 2. n. 36. 39. & 40.*

VI. Proinde si promissio, aut pax metu majoris mali inita & conclusa, ab eo. qui causam metus dedit, servanda est, secundum ea, quæ ante *in cap. 8.* deducta sunt: Utique eò magis id dicendum est, si Pax ista, vel pactio *Juramento* vallata fuerit. Quod & *Ethnici*, juramento vallatas pactiones strictè servandas esse, scripserunt & crediderunt; Qua de re eruditè disputat Cicero *lib. 1. officior. ac lib. 3. cod.* asserit: Majores nostros voluisse, nullum vinculum ad astringendam fidem jurejurando arctius esse. Quemadmodum *Lycurgus* in Orat. contra Leocratem affirmat: Jusjurandum esse nervum totius publici Status. Ac violato perjurio nomen Augusti *Tiberius* Consulibus rescripsit: Jusjurandum perinde æstimandum, quam si Jovem fefellisset. Deorum injurias Diis curæ. apud Tacit. *lib. 1. annal. c. 73.* Dn. Theod. Thumm. *de jurament. tit. de effect. juram. fol. m. 101.* Cum jura-

juramentum assumat naturam actus, cui appositum fuerit. *per l. fin. C. de non numerat. pecun.* post alios allegatos Ant. Gabriel. *Comm. Conclus. lib. 2. tit. de jurejurando. conclus. 10.* Ideò quod instar Regulæ à Canonistis traditur, juramentum vi metuvé præstitum, nullius esse momenti. *per cap. 2. X. de iis qua vi metuvé. ac pr. L. interest. Cod. eod. tit.* Sanchez. *in Decalog. lib. 3. cap. 11. num. 20.* Lxl. Mancin. *de relaxat. jurament. cap. 13. & 14.* Anton. Merenda. *controvers. jur. lib. 1. cap. 11. n. 2.* Id in vi metuvé *conditionali* seu causativo locum sibi non vendicat, præsertim si paciscens manifestam violentiæ causam dederit. *per text. singularem in l. si mulier. 21. in princip.* Ubi Anton. Faber *in Rational. D. quod met. caus.* Sylvester *in summa Tit. Metus. qu. 6.* Non enim jura succurrunt ei, qui propria voluntate sese in necessitatem præcipitavit *l. 3. §. subvenitur. D. ad SC. Syllanian.* Ac is qui justè timet, & metus causa est, non ab alio timet, sed à se ipso. Donell. *in Comment. lib. 15. cap. 39.* Unde provenit distinctio valdè rationalis inter vim præcisam, & vim causativam. de qua Franc. Molina. *de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 98. n. 3.*

VII. Hinc cum in cujuslibet potestate sit nolle, etiamsi vis & necessitas afferatur, potest enim vim pati potius, quam consentire: Hinc effatum illud provenit: Coacta voluntas est quoque voluntas. *l. si mulier §. si metu. D. quod met. caus.* Mancin. *in sacr. jur. controvers. libr. 8. c. 8. num. 14. & seqq.* Donell. *in Comment. lib. 15. c. 39.* Ubi Hilliger. Præsertim cum varii casus in jure occurrant, in quibus vis quandoque justa dicitur; qualis est vis ex sententia Judicis orta; cum sententiæ executio per vim jussam, utpote contra contumaces suscipitur. *per text. in l. quoniam 18. ibi:* vim executionis eludunt. *D.*

d. appellat. ac juris executio nullam infert injuriam *l. injuriarum actio. §.1.D. d. injur.* Duaren. *ad n. quod met. caus. c.1.*

Idcirco si pars ad evitandas executionis molestias quidpiam promittat, idque juramento corroberet, conventionem, etiam per vim initam servare tenetur. Quoniam edictum quod metus causa, non ad eum pertinet, qui metus causam dedit, sed qui metum injustè patitur. *per text. in l. metum 9. in pr. & l. item. 14. §. in hac. D. quod met. caus. arg. si verum. X. de jurejur.* Jerem. Setser. *de jurejur. lib. 1. cap. 19. num. 11.* Franc. Duaren. *ad tit. quod met. caus. cap. 1. in med.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 4. c. 13. num. 1.* Ac is, qui hoc modo consentit, eligit ex duobus malis, quod minimum est, & mavult contrahere, pacisci aut pacem cum hoste suo inire, quam interfici, aliudvè gravius malum pati, secundum Aristot. *libr. 3. Ethic. cap. 2.* Matth. Wesembecc. Paratitla *D. quod met. caus. n. 1.* Paul. Gallerat. *de renunciat. tom. 3. Renunciat. 120. num. 2.* Ubi autem electio est, ibi etiam voluntas, nam quod per metum fit, est involuntarium secundum quid, & simpliciter voluntarium, habens admixtionem involuntarii. Aristotel. *lib. 3. Ethic. c. 1.* Nam si quis metu renunciat, transigit, aut paciscitur, tunc intus in patiente existit actionis origo, quæ à voluntate minus malum eligente proficiscitur. Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 3. c. 11. per tot.* Nec huic voluntati accedens juramentum irritum, & sub prætextu metus vel necessitatis invalidum erit. Thom. *de Aquin. 2. quæst. 118. art. ult.* Covarr. *ad cap. quamvis de pact. part. 3. §. 4. num. 2. ac variar. Resol. 1. cap. 4. n. 6.* latè Paul. Comital. *lib. 2. respons. moral. quæst. 21.* Læl. Mancin. *de relaxat. juram. cap. 16. per tot. Et in sacri jur. controv. d. lib. 8. c. 8. & seqq.*

VIII. Quod Dn. Theod. Thummius P. P. Tub. in

Hoste

Hoste aut Latrone exemplificat; *Si quis* (ait) *igitur interveniente juramento Latroni promittat Ducentos aureos, ut vitam redimat, debet juramentum de re licita, id est, quæ præstari potest, sine suo peccato servare, quamvis terrore coactus juraverit; Quia is, qui habet jurandi potestatem, & sciens jurat de re licita, necessariò debet servare hoc juramentum, juxta secundum præceptum Decalogi, cum talis actio sit verè juramentum. Nec valet elusio de violentia; nam revera voluntas in ea actione libera est, quia eligit minus damnum, scilicet jacturam pecuniæ, ut retineat vitam; Hac electio postquam facta est, nequaquam vult Deus, perjurio vitam aut pecuniam redimi, atque rectè de talibus rebus licitis dicitur:* Voluntas *coacta apparens, est etiam* Voluntas, *scilicet, quæ rem licitam eligit liberè, scienter item & volenter. Tales actiones vocat* Aristoteles, *mixtas; Et tamen revera voluntariæ sunt.* Hæc Thumm. *dict. tr. de jurament. Tit. de effect. jurament. fol. 100. & seqq.* Quare Cicero *de Marco Attilio Regulo,* non tantum quod gloriosè fecerit, laudat, sed eum neque aliter facere potuisse, asserit: *Non debuit,* inquit, *conditiones, pactionesque bellicas perturbare perjurio.* Cicero *de offic. lib. 3.* Franc. Zypæus *contra Cossan. lib. 2. cap. 9.* Huc benè faciunt ea, quæ tradit Michael Salon: *In Contractu* (ait) *valido juramentum est tantum confirmatio* illius Contractus; *In Contractu verò violento & invalido, is qui jurat,* aut *jurat id, quod sine peccato sibi licet exercere;* Aut *quod sine peccato ab ipso fieri non potest. Si juret hoc posteriori modo, Paciscens non tenetur servare juramentum, nec contractus per tale juramentum redditur validus; Imò jurare illud est peccatum, & servare juramentum, quo res iniqua jurata est, est grave delictum.* (Quoniam juramentum non debet esse vinculum iniquitatis) *Quod si juratur* priori modo, *tunc, licet ille contractus simpliciter & secundum se invalidus sit, promissio tamen servanda est, propter vir-*

tutem religionis; quia Dei nomen assumptum est, & adductum in testimonium rei, quæ sine peccato effici potest. Michael. Salon. *de justitia & jure, circa contractus & commercia. quæst. 88. art. 3. controverſ. 1. n. 12. & 13.* Quo collimavit quoque Dn. Theodorus Thummius; si de re licita (*scribit*) ac possibili iuramentum præstitum est, religiosè custodiri debet, si vel maximè videatur durum & difficile. Qui juravit (*ait Psalm. 15. verſ. 4.*) in damnum suum, (quod rebus suis obesse videt) & non mutat, is habitabit in monte Domini. latè Dn. Thumm. *de jurament. tit. de effectu jurament. fol. m. 96. & 100.* Et hoc aliquanto latius extendere videtur *Hugo Grotius*, dum infert; *Qui Injusto metu coactus promisit, teneri poterit accedente jurisjurandi religione; Nam exinde non homo homini, sed & Deo obstringitur, adversus quem metus exceptio non est. Veruntamen ex tali vinculo solo, promittentis hæredem non teneri, quia in hæredem transeunt, quæ in humano sunt commercio ex primæva Dominii lege: At in his non est jus illud Deo quæsitum qua tale.* Hugo Grot. *de jure belli lib. 3. c. 19. n. 5.* Vide Panormitan. *in cap. cum contingat. n. 5. & 21. & cap. si verò. X. de jurejur.* Andr. Gail. *2. Observ. 42. num 2. & 5.* Jerem. Setser. *de jurament. lib. 1. cap. 19. per tot.* Dominic. Soto. *de justit. & jur. lib. 8. quæst. 1. art. 7.* Cajetan. *eod. tr. art. 9.* Dn. Thumm. *d. tr. fol. 101.* Ubi contrariis respondet.

IX. Quod supra de prohibita *bonorum Domanialium*, & bonorum Coronæ alienatione dictum est, quod Rex aut Princeps de hisce, ne quidem interposito juramento, quidpiam alienare possit: communiter *Limitatur I.* in casu, quo alienatio facta sit ex causa necessitatis, vel ex causa belli ad pacem obtinendam, ad belli sumptus sustinendos, aut ut Stipendia militaria solvantur, sicuti hoc

hoc limitat Renat. Choppin. *tr. de Domanio lib. 2. tit. 14. num. 4. & seqq.* Joan. Bouuot. *part. 3. quaest. notabil. verb. Domaine du Roy.* Joan. Sande *de prohibit. rer. alienat. c. 6. §. 4. num. 21. & seqq.* Ubi varias limitationes recenset.

Princeps enim pacis gratia paciscendo, de suo Dominio seu Dominatu quippiam amittere, quam nimis pugnaciter & pertinaciter certando, se suamque Rempublicam in extremum discrimen adducere, jure optimo potest. Authoritate & deductione Marci Mantuae *tom. 2. consil. 241. per tot.* Hinc in jure constitutum est, ut Prohibitus alienare, possit tamen ex causa necessaria alienare. *per textum & Responsum JC. in l. 1. D. de fund. dotali.* Ubi dicitur: Quod licet fundus dotalis alienari non possit per maritum, lege Julia prohibente: tamen ex causa damni infecti, marito non cavente, Vicinns potest immitti in possessionem rei dotalis, quia talis alienatio necessaria dicitur. Ruin. *27. n. 4. vol. 4.* Petr. Anton. de Petra. *de fidecommiss. quaest. 8. n. 255.* Pari modo & ratione Bona fideicommisso subjecta & alienari prohibita, in favorem dotis à Patre pro constituenda dote alienari possunt. *per Auth. Res quae. C. comm. de Legat.* Sicuti etiam, pro constituendis alimentis, tanquam ex necessaria causa bona fidei commissaria vendi possunt. *l. 1. & 2. C. de patr. qui liber. distrax.* Similem permissionem pro liberatione filii à captivitate jura Parentibus permittunt. Prout haec & alia exempla recenset Tiraquell. *de legib. connubial. gloss. 8. quaest. 35. num. 282.* Marc. Anton. Peregrin. *de fidecommiss. articul. 42. n. 32. & seq. n. 86. & 90.* Guido Papae, in casu dotis loquens *decis. 96.* Ludov. Molina, JureConsf. *de jure primogenit. lib. 4. cap. 6. n. 8.* latè Vincent. Fusar. *de fideicommiss. quaest. 534.* Francisc. Censal. *in Observat. ad Peregrin. 42. fol. m. 275. & 283.*

X. Ex

X. Ex hac ratione Imperator *Fridericus I.* cum filio *Henrico IV.* Anno MCLXXIX. Civitatibus Italiæ in Longobardia sitis, quæ tandem ipsi rebelles fuerunt, tantum libertatis & juris passim pace Constantiensi indulsit, ut ad evitandum majus malum pax in Imperio & inter Subditos inducatur, & conservetur, de quo est textus *in Extravagant. De pace Constantia*, ac apud Radvic. *ad Otthon. Frisingensem in supplem. lib. 1. cap. 42.* Matth. *de Afflict. de pace juram. firmat. in §. conventicula. n. 31. de feud.* Petr. Gudelin. *de pace cap. 9 in fin.* De qua pace sequentia refert Abbas Urspergensis Suevus: *Jam bellis omnibus fatigatus Imperator* (Fridericus Barbarossa) *Lombardis omnibus condixit Curiam apud Constantiam, ubi Principes & Potestates eorum se repræsentarunt, & pacta quadam de faciendo servitio Imperatori de singulis Civitatibus Lombardiæ ibidem statuta sunt, quæ adhuc dicunt se tenere in scriptis, nec ad serviendum ultra hæc compelli volunt. Concedit Imperator hac constitutione, Regalia quædam Civitatibus Lombardiæ, quædam sibi retinet, maximè Fodrum & investituram Consulum ac Vasallorum.* Hæc Abbas Urspergensis. *in Chron. sub Friderico I. ad Annum 1179. fol. m. 227.*

XI. Simili modo pro tuitione regionum, licet Christianis pacem inire cum infidelibus. *in l. in nomine Domini. 2. Cod. de Offic. præfect. prætor. Afric.* Ubi *Justinianus* Imperator æternam pacem iniit cum *Rege Persarum.* Tiber. Decian. *in subscriptione Marc. Mant. consil. 241. per tot.* Sicuti aliàs, pax & alia pacta publica, quamvis non omni ex parte æqua ac justa, tamen ob publicam utilitatem & necessitatem sustinentur, eligendo ex duobus malis id quod minus est, quo pax inter subditos conservetur. *per l. 1. §. quies. D. de offic. Præfect. Urbis. l. si quis inge-*

ingenuam. D. de captiv. & postlim. reverſ. Bartol. *in l. ambitioſa D. d. decret. ab ordin. fac.* Marc. Mantua *tom. 2. conſil. 241. num. 27.* Vide exempla apud Joan. Caramuel. *de Pace licita Germaniæ. part. 4. Quæſt. 29. num. 362. & ſeqq.* Ac quicquid incommodi aut detrimenti ob pacem ex neceſſitate concluſam Reipublicæ aut privatis emergit, publica utilitate, nempe ut totum conſervetur, reſarcitur. Nam ut Levinus Conſul Romanus apud Titum Livium ait: *Reſpublica incolumis & privatas res facilè præſtat ſalvas.* Livius *hiſtor. lib. 26.* Similia tradit Cornelius Tacitus: *Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra ſingulos, utilitate publica rependitur.* Tacit. *lib. 14. Annal. cap. 44.* Et Plutarchus alibi: *à juſtitia in parvis rebus nonnunquam abeas, ſi ſalvam eam voles in magnis.* Arnold. Clapmar. *de Arcan. Rerumpubl. l. 4. c. 4.* Reimit. *de Ærario. lib. 2. cap. 6.*

XII. Obſervandum eſt, II. Quod, ſi Rex aut Princeps juratò in ipſo inaugurationis actu promittat, & Statibus Regni vel Provinciæ ſtipuletur ſub juramento, quod de Regno vel Provincia, ejusque Juribus nihil alienare aut remittere velit: & tamen interveniente neceſſitate publica, aut vi bellica ob pacem obtinendam, remittat aliquid aut paciſcatur id, quod in detrimentum Reipublicæ vergit; tùm hoc Pactum publicum adeò validum ſit, ut Rex aut Princeps ne quidem juramenti relaxatione opus habeat. Ipſa enim neceſſitas publica juramenti vim reſolvit ſine Superioris vel Pontificis relaxatione, ſecundam ea quæ tradit Marc. Mantua *tom. 2. dict. conſil. 241.* Dn. Doct. Dorſchæus *in Anticriſi Theologica adverſ. Euſebium ad dict. conſil. 241. Obſervat. 4.* Hinc ad noſtrum propoſitum optimè tradit (aliis mutandis) Dn. Joan. Caramuel: *Omnes Contractus Imperantium,*

tium, etiam juramento firmati ita pendent à bono publico, ut annullari possint à Republica, aut ab ipso Principe, si toti corpori pernitiosi existant, aut necessitas publica id efflagitet. Quoniam publica magis necessaria & ardua, aliis publicis meritò praponenda sunt, nec unquam in dubium revocari debent. Dn. Caramuel. *tr. de Pace licita Osnabrugg. in Conclus. num. 393.*

CAPUT X.

De Principis ac Status Imperii Legalitate ex facto ut dicto sui Antecessoris, quatenus illud praestare & adimplere teneatur.

SUMMARIA.

I. Proponitur communis sententia: Successorem factum sui Antecessoris praestare debere.

II. Q. An Princeps Imperii pactis Antecessoris obstringatur? & monetur, non esse quaestionem de conventione cum populo facta.

III. Sed quaeritur: de Pacto cum Principe solo inito. Author affirmat. 1. de Pactis propter usum publicum initis. 2. sub nomine Dignitatis Principalis factis.

IV. 3. juxta morem Ducatus vel Comitatus celebratis; & probatur triplex hac assertio.

V. Confirmatur ulterius, à duplici persona, quam Princeps sustinet.

VI. Confirmatur Rescriptis Imperatorum Rom. Theodosii, Honorii, Constantini; & exemplis Tiberii, Adriani, Antonini, Pertinacis.

VII. Confirmatur porrò, id faciendum esse ob publicam fidem.

VIII. Ampliatur assertio, & extenditur ad Principes Imperii Ecclesiasticos.

I. SUccessorem factum *sui Praedecessoris* praestare debere, & teneri, utpote cujus haeres quodammodò factus est,

est, communiter traditur, secundum allegatos à Nicol. Reusner. *lib. 3. consil. 22. num. 19.* Joan. Baptist. Cæsar. *lib. 1. consil. 6. num. 147.* Siquidem iniquum non est, ut is, qui utitur adminiculo aliquo ex Persona Authoris, eo uti debeat cum sua causa, suisque vitiis. *per l. Pomponius 13.* ubi Zasius *numer. 3. D. de Acquir. Possess. lib. 25. §. ult. D. solut. matrim.* Dn. Tabor. *de Officio success. cap. 4. num. 3.* Joan. Anton. *ab Ecclesia Observ. Forens. 32. n. 14.* Ac Successor melioris conditionis esse non debet, quàm ipsius author. *vulg. l. qui in jus. D. de R. I. fin. §. 1. D. adsc. Vellei-an. l. alienatio. C. de contrah. empt.* Flamin. *de Rubeis. consil. 23. n. 141. vol. 1.* Et hoc latissimè exemplificat & deducit in prosecutione instantiæ ab Antecessore captæ, & à successore majoratus continuatæ, Joan. Bapt. Larrea, *in decis. Granat. Disput. 35. per tot.*

II. Hinc Caput hoc inter Regias quæstiones merito numeramus; Scilicet: *An Princeps aut Comes Imperii Successor in Ducatu aut Comitatu ex dicto, facto, pacto aut Stipulatione Antecessoris obstringatur?* Hanc Quæstionem variè pertractat per varias distinctiones. Dn. Reinking. *de R. S. & E. lib. 1. Class. 3. cap. 10. per tot.* Eamque disputationis gurgitem appellat Hering. *de fidejuss. part. 5. cap. 27. num. 101.* præclarè eandem examinat Matth. Cuno *P. P. Francofurt. ad Viadr. tr. de pactis, lib. 1. cap. 24. num. 42. & seqq.* Per varios casus variè definit hanc quæstionem Dn. Tabor *de Obligatione success. in offic. cap. 5. per tot.* Sanè si *cum ipso Populo*, hoc est, *cum Principe ac ordinibus Provinciæ ipsis* facta sit conventio, pax aut aliqua alia transactio, illam transitoriam esse ad Principes Successores non ambigitur; Quoniam (juxta Tacitum *lib. 3. Annal.*) Respublicæ sunt æternæ, eædemque semper manent, licet mutentur 2.

 ii,

ii, qui Reipublicæ aut Principatui præsunt. D Forstner. *in Tacit. lib. 3. fol. m. 231.* Unde haud ineptè dixit Demosthenes: *Etiam posteros implicastis pace.* Demosth. *Orat. 2.* Pariter ut JureConsulti de nave respondere solent, asseribus paulatim exemptis, nihilominus priorem permanere navem *Afflictis decis. 101.* Carol. Tapia *ad l. fin. part. 2. cap. 9. num. 16.* Vide quoque Cravettam. *consil. 404. num. 31.* Alber. Gentil. *de jur. bell. lib. 3. cap. 22. fol. m. 680.* Besold. *de Pace ejusq; jur. cap. 4. num. 4.*

III. Sed magis Doctores disputant de Pacto, conventione, stipulatione, fœdere aut pace *cum Principe solo, inita.* Qui morti obnoxius existit, ac cujus Successores, non tanquam hæredes, sed tanquam æquè Principales, ac ut novi Administratores ad Principatum accedunt. Sanè in hoc gravi articulo communiter Publici juris Consulti concludunt: *Principem aut Statum Imperii ex Concessione aut Conventione sui Antecessoris teneri, ac obligatum esse,* proinde ea de causa validè in judicio supremo conveniri posse. Ego omissis ambagibus brevitati studendo resolutivè *Dico. I.* Promissiones, Concessiones aut Conventiones, non ex causa privata sed propter *Usum aut necessitatem* Principatus aut Comitatus publicam initæ Successorem quoque in Ducatu aut Comitatu obligant; ab eoque præstanda sunt. Cardinal. Mantica. *de tacita Convent. lib. 27. tit. 5. num. 1.* Peregrin. *de jure fisci cap. ult. n. 87.* Joan. à Sande *tr. de prohibit. rer. alienat. cap. 6. num. 22.* Utile autem vel necessarium Reipublicæ non dicitur, quod nunc utile vel necessarium est, sed quod tunc erat, cum constitueretur. secundum Arnis. *de jure Majest. lib. 1. cap. 7. num. 13.* Quo faciunt tradita Cravettæ *consil. 404. n. 21. & 22.* *Dico II.* Conventiones aut Concessiones quæ

quæ sub *nomine Dignitatis*, aut ex *natura Officii* Principalis factæ ac peractæ fuerunt, Principem Successorem æquè, quàm Contrahentem astringunt. Mandell. de Alba. *Consil. 67. num. 1. quæst. illustr. 19. num. 10.* Gotofr. Anton. *disput. feud. 7. thes. 1. lit. E.* Carpzov. *part. 2. Constit. 29. definit. 21. num. 7.* Schrader *de feudis part. 4. cap. 1. numer. 21.* Dignitatis autem nomine peraguntur, quæ fiunt de re vel negotio ad ipsam dignitatem Principalem pertinente. Quæ ipse Princeps Successor, si tùm temporis in Administratione fuisset, probabiliter fecisset, aut facere obligatus erat *per Cap. quoniam abbas. Ubi DD. numer. 1. X. de offic. delegat* Jacob. Mandell. *consil. 67.* Arnisæ. *dict. cap. 7. num. 13.* Georg. de Cabedo *decis. Lusit. 19. num. 5.* Matth. Cuno *de Pact. lib. 1. cap. 22. num. 68.* rejecta distinctione Capyc. *decis. 121. num. 6.*

IV. *Dico III.* Successorem in Ducatu aut Comitatu teneri ad observationem Contractus, juxta *morem & consuetudinem* Ducatus aut Comitatus celebrati, licet hæreditatem Ducis aut Comitis obligati non adierit. Gabr. Roman. *Comm. Conclus. lib. 3. tit. de jure quæsit. conclus. 5. num. 12.* Matth. Cuno *tr. de pactis libr. 1. cap. 24. num. 48. & 69.* Consentiunt DD. plerique omnes, quos vide præsertim apud Martin. Mager. *de Advoc. armat. cap. 16. num. 821.* Gylmann. *lib. 2. decis. Camer. 51. num. 21. & seqq.* Casp. Klock. *de contrib. cap. 8. num. 78. & seqq.* Consil. Arg. *24. numer. 25. & seqq. vol. 2.* Quorum omnium hæc ratio evidens est; Quoniam ea quæ Princeps aut Comes tanquam *Administrator* Reipublicæ, exigente utilitate aut necessitate publica gerit tractatque Herm. Vult. *consil. 35. num. 116. vol. 3.* Wesenbec. *consil. 109. num. 19.* Aut quæ ex ordine ad *Officii* rationem

& administrationis dignitatem pertinent. Reinking. *dict. cap. 24. num. 48.* Aut secundum *morem & consuetudinem* Ducatus fiunt. Matth. Cuno. *dict. cap. 24. num. 48.* Non in personam, sed in rem concepta & contracta censentur. Bald. *in cap. ult. X. de Sent. & re judic.* ac in *Consil. 159. lib. 3.* Arnis. *dict. cap. 7. num. 13.* Hoc est, ut id *Dn. Tabor.* interpretatur: Quoniam hujusmodi Contractus & Concessiones non tam à Majestate aut dignitate personali, quam à reali vel certè hujus respectu gesta censentur *per cap. licet. cap. 1. X. de probatione cap. abbate sane. in. pr. de re judic. in 6.* ibi fuerint nomine Regni facta. Klock. *de contrib. cap. 8. num. 71.* Francisc. Zypæus *in Tract. contra Cassan. lib. 2. cap. 13.* Nec tam à Capite quam à Corpore Reipublicæ dependere videntur. Besold. *tr. de Majest. cap. 1. num. 4.* Adeò quidem ut in hisce casibus non tam Princeps quam Principatus per Principem pacisci aut contrahere intelligatur. Quod bene deducit Petr. Gudelin. *de pace cap. 12. fol. m. 63.* Boer. *decis. 204. numer. 42.* Pereing. *consil. 1. num. 13. vol. 2.* late Casp. Klock. *de Contribut. c. 8. n. 68. & seqq.*

V. Princeps enim duplicem personam sustinet; Unam qua homo, quæ moritur; Alteram, qua organum seu instrumentum Reipublicæ, per quod omnia, quæ Princeps rectè egit, Respublica agere, facere, operari creditur, quæ inconcussa mortis expers permanet, *benè* Frid. Pruckman. *de solut. potest. cap. 4. membr. 2. effect. 2. num. 10. & 18. fol. 403.* Quemadmodum ergo Dignitas Principalis cum persona Principis nunquam interit, sed cum omni sua causa in Successorem in Principatu, etiam per Electionem devolvitur *per cap. 51. ibi:* quia salus nunquam moritur, *de Rescript. in 6. cap. quem-*

quemadmodum X. d. offic. delegat. l. proponebatur. D. de judic. Alciat. in l. centesimis. 46. §. si ita stipulatus n. 17. D. de V. O. Matth. Wesenbecc. *consil. 316. num. 115.* Marc. Anton. de Amat. *decis. Ferrar. 17. num. 15. & seqq.* Martin. Mager. *d. Advocat. armat. cap. 16. num. 821.* Gylman. *lib. 2. decis. Camer. 51. num. 17.* Doctor Marta *consil. 40. num. 10.* Ubi loquitur de promissione Antecessoris sui. Adeo quidem ut Dignitas tàm defuncti Principis, quàm succedentis, eadem in utraque Persona esse censeatur, nec variata videatur. *per l. meminisse D. de offic. Proconsul.* Alciat. *consil. 4. num. 61. vol. 4.* post alios. Casp. Klock. *de Contrib. cap. 8. n. 68. & seqq.* Nicol. Noalis *de transmiss. cas. 50. à num. 1. & seqq.* Theod. Hoppingk. *de jure insignium c. 21. num. 233.* In terminis Ducum. & Comitum Imperii hoc tradit Consil. Argentor. *2. num. 91. vol. 1.* Unde Gallicum Proverbium haud dubiè ortum est: *Le Roy ne meurt. jamais.* Dn. Lans. *in Consult. pro Gallia,* Casp. Klock. *d. c. 8. n. 75.* Ita haud absonum, sed magis æquum ac justum est, quod concessio & obligatio quæ nomine dignitatis, aut officii ratione vel propter utilitatem Reipublicæ contracta est à Principe, una cum Dignitate & Principatu in Successorem transeat. Bald. *in l. 1. n. 3.* Jason. *num. 14. D. de Constit. Princip.* Tiraquell. *de jure primogen. quæst. 35.* Reinking. *d. cap. 10. numer. 30.* post alios Andr. Khol. *de subfeud. cap. fin. num. 62.* Vide late de Obligatione Successoris in officio Salgalo de Samoza *tr. de regia potent. part. 1. cap. 3. num. 82. & seqq.* Unde bene tradit ad propositum *Joan. de Platea*; scilicet Successorem hoc casu conveniri posse, & actione generali ex contractu, *per cap. 1. X. de solut. cap. significavit X. de rescript.* Et Hypothecaria respectu rerum & bonorum Dignitatis pro quibus impensa necessaria facta est, *per l. 4. D. in*

quib.

quib. cauſ. pign. l. interdum. 5. D. qui pot. in pign. Joan. de Platea *ad l. providendum 23. C. de decurion. lib. 10.* Dn. Tabor. *tr. de obligat. Succeſſ. in offic. cap. 4. num. 14.* Quo faciunt tradita à Ludov. Molina *de Primogenit. Hiſpan. lib. 1. cap. 10. num. 30. & ſeqq* Ubi Gylman. de la Motta. Jacob. Rebuff. *ad d. l. providendum num. 2.*

VI. Præter hucusque deducta, *Imperatores* quoque Romani, tàm *Ethnici*, quàm *Chriſtiani*, licet & abſoluta Poteſtate utebantur, Anteceſſorum ſuorum Conceſſiones & Conventiones ſarta tecta obſervari ac perpetuo jure gaudere æquum & juſtum eſſe cenſuerunt. Ita Imperator *Theodoſius & Valentinianus* Locationes prædiorum Domus illuſtris perpetuo jure valere reſcripſerunt *in l. fin. ibi*: Jure igitur perpetuo publici contractus. *C. de Locat. præd. civil.* Optimum quoque extat Reſcriptum Imperatorum Honorii & Theodoſii *in l. fin. C. de re judicat.* Quo conſtitutum eſt, quod geſta, quæ translata ſunt in publica monumenta, habere debeant perpetuam firmitatem: Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Similiter Fundos à Principe aut hujus Anteceſſore donatos, inconcuſsè poſſideri, & ad poſteros transmitti, reſcripſit Imperator *in l. hi quibus 6. C. de fund. Patrim. l. 11.* Ita Poſſeſſiones à Fiſco comparatas, nullo jure à ſe retrahi, ſed propria firmitate poſſeſſas etiam ad poſteros perpetuò transmitti, ſtatuit Imperator Conſtantinus *in l. 5. C. de fundis rei privat.* Conſentiunt Reſcripta *in l. fin. C. in quibus cauſ. colon. lib. 11. l. bene à Zenone 4. C. de quadrien. præſcript.* Vide Baro Enenckel. *tr. de Privileg. lib. 3. cap. 11. num. 16. & ſeqq.* Quod aliorum quoque Imperatorum Exemplis corroboratur & illuſtratur. Nam apud

apud Tacitum legimus: Nefas habitum Tiberio infringere dicta Augusti. *Tacit. lib. 1. annal. cap. 77.* Imò, omnia se facta dictaque Augusti vice legis observare, idem Tiberius asserit apud Tacitum *lib. 4. Annal.* idem refert Strabo in *Geographia lib. 6. in fin.* Simili modo Adrianus Cæsar, cum ei triumphum Senatus, qui *Trajano* debebatur, detulisset, recusavit ipse, atque Imaginem Trajani curru triumphali vexit: ut optimus Imperator ne post mortem quidem, triumphi dignitatem amitteret. Spartianus *in vita Adriani.* Adrianum secutus *Antonius Pius* his, quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit, dicens: Etiam ipsum Adrianum hoc fuisse facturum; *teste* Capitolin. *in Antonin.* Pari ratione Pertinax Imperator donativa & congiaria, quæ *Commodus* promiserat, solvit. *Capitolin. in Pertinac.* quod latissime illustrat Arnisæus *de jur. majest. lib. 1. cap. 7. num. 8.*

VII. Ulterius etiam hoc summoperè considerandum, quod si *Princeps Antecessoris sui facta*, conventiones & promissiones non adimplere, aut firma fide tenere, sed nihili facere velit, Ejusdem quoque publica fides maximè labefactaretur. Nemo enim cum eo contrahere volet, propter periculum & incertitudinem, ne contractus illos Successor rescindat: Adeo ut Princeps deterioris esset conditionis, quam *Privatus*; siquidem nemo cum ipso libenter contraheret, dum ejusdem contractus à Successore irritari, metuendum foret, ea ratione, qui Princeps esset omnium, commercio omnium careret. plenè Petr. Reck. *in cap. decet. 16. n. 2. de Reg. jur. in 6. arg. L. ratas. 7. C. de rescind. vendit. L. ult. C. de indicta viduit. toll.* Henn. Arnis. *de jur. majestat. libr. 1. cap. 7. n. 7.*

X Præ-

Præterquam quod justitia & rationis ordo suadet, ut qui à Successore Contractus suos & mandata servari desiderat, Prædecessoris sui contractus & voluntatem custodiat. quod præclarè Pontifex deducit *in Can. justitia. caus. 25. quæst. 1. Can. neque in fin. distinct. 9.* Besold. *consil. 113. num. 8. & 9.* Unde benè ad propositum inducitur dictum *Gregorii Magni*: Si ea destruerem, quæ Prædecessores nostri statuerunt, non Constructor, sed Eversor justè nuncuparer, in *Can. si ea. 4. caus. 25. quæst. 2.* Bald. *consil. 326. vol. 1.* Roland. à Valle, *cons. 100. n. 139. & seqq. vol. 4.* Tiber. Decian. *cons. 25. num. 24. vol. 1.* quod late deducit Baro Enenckel. *de privileg. lib. 3. cap. 10. n. 25. 36. & passim.* Ita in terminis Principum & Statuum Imperii censent: Henning. Gædden. *consil. 3. de Civitat. jur.* Hieron. Schurf. *consil. 72. num. 8. cent. 2.* Matth. Cuno. *tr. de pactit. libr. 1. cap. 24. n. 42.* Petrus Heigius *illustr. quæst. 19. num. 10.* Buxtorff. *ad Aur. Bull. conclus. 37. lit. C.* Rauchbar. *libr. 2. quæst. 11. num. 70.* Ludolph. Schrader. *consil. 9. per tot. lib. 1.* Herm. Vultej. *3. consil. Marpurg. 35. num. 116.* Pruckman. *tr. de absolut. potest. membr. 2. effect. 4. quæst. 2.* Ubi hoc absolute defendit *ac in libr. 2. consil. 19. num. 24.* Rosenthal. *de feudis cap. 6. conclus. 17. lit. C.* Joach. Cluten. *in syllog. rer. quotid. thes. 18. lit. F.* Syring. *de pace relig. conclus. 18. lit. C.* Post alios Martin. Mager. *de Advoc. armat. cap. 16. num. 821.* Caspar. Klock. *de Contribut. cap. 8. num. 79. & 84.* Consil. Argentor. *30. num. 44. vol. 1. ac consil. 2. n. 89. vol. 1. ac consil. 24. num. 25. & seqq. vol. 2.* Quod latissime deducit Baro Enenckel. *dict. cap. 10. per tot.* Adrian. Gylman. *decis. Cameral. 51. à num. 22. & seqq.* Dn. Tabor. *dict. tract. cap. 5. num. 14.* Qui varios JCtos allegant, inter quos inprimis vide Menoch. *consil. 1. num. 228. ac consil. 264. num. 15.* Cravetta *consil. 404. per tot.* Quod latissimè exami-

examinat Franc. Bursat. *cons. 16. num. 55.* ac Claud. Seysel. *de feudis. tit. de his qui feud. dare poss.* Franc. Nigr. Cyriac. *controv. forens. 204. num. 95. & seq.* Quamvis aliter sentiat Matth. de Afflictis. *in cap. 1. num. 52. & 95. Qui Successor teneatur.* Tiber. Decian. *respons. 25. n. 2. vol. 1.* & alii. inprimis etiam Ludovic. Molina *de primogen. Hispan. libr. 1. cap. 10.* Quorum rationes collegit Matth. Cuno. *dict. cap. 24. num. 52. & seqq.*

VIII. Sanè quæ dicta sunt de Electore, Principe, aut Comite seculari, ea quoque vera sunt *in Principibus Imperii Ecclesiasticis.* Hinc si ArchiEpiscopus, Episcopus aut Abbas Imperii vel in utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ contraxerit. *per cap. 1. X. de solution. ibi:* pro Ecclesiæ necessitate contracta. Tusch. *in pactis Conclus. lit. S. num. 879.* Carpzov. *in jurisprud. forens. part. 2. Consit. 20. definit. 21. in fin.* Gylman. *lib. 2. decis. 51. n. 22. & 27.* Aut si quidpiam ratione dignitatis & officii, en qualité d'Abbé, uti Galli loquuntur, in qualitate Abbatis egerit vel promiserit: Verb. gr. si Episcopus alicui in remunerationem meritorum vel servitiorum Ecclesiæ, aut dignitati exhibitorum quicquam dederit; Successor in Episcopatu, aut Prælatura promissionem Antecessoris adimplere, aut data servare, obligatur. *per Can. illud. caus. 16. quæst. 6. Can. Quicunque 66. caus. 1. quæst. 2. cap. per tuas. X. de donat.* Ita in terminis Archiepiscopi Imperii tradit Nicol. Reusner. *lib. 3. cons. 21. n. 47. & seqq.* Adrian. Gylmann. in terminis Prælati scribit. *dict. decis. 51. num. 38. & passim.* In terminis Ordinis Teutonici, Consil. Argentor. *24. num. 25. & seqq. vol. 2.* Modest. Pistor. *consil. 36. vol. 1. per tot.* Ludov. Bolognin. *consil. 6.* Petrus. Surd. *consil. 245. n. 40.* Louet. *in Sylog. arrest. lit. S.*

arrest. 11. Dn. Tabor. *de obligat. success. cap.* 6. *n.* 4. Ulterius Canonistæ tradunt, quod Episcopus debeat adimplere mandatum factum Antecessori, sub nomine Dignitatis. *per cap. quoniam. ubi Abb. & Felin. X. de Officio. deleg.* Præterea inferunt, quod literæ directæ Episcopo Prædecessori mortuo sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium, Successor illas teneatur executioni mandare aut adimplere. Flores de Mena. *quæst. part.* 4. *num. fin.* Quo facit §. *Ex hoc vero. Auth. ut nulli judicum.* Redoan. *de reb. Eccles. quæst.* 57. *num.* 9. latè Salgado *de Somoza tr. de Regia protection. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 88. *& seqq.*

CAPUT XI.

De Pace tàm religionis quàm Politica à Principe conclusa, & à Principe Successore sanctè servanda.

SUMMARIA.

I. *Asseritur: 1. Principem Successorem teneri servare pacem ab Antecessore initam, etiam ex necessitate publica.*

II. *2. Imperatorem teneri Pacem Religionis inviolabiliter custodire.*

I. EX quibus jam deductis infertur, *Primò*, quod si Princeps Imperii *fœdera pangat, aut Pacem ineat*, Successor quoque iisdem pactis teneatur, & obligetur. Fœdus namque aut Pax est Conventio publica, id est, ad Statum Reipublicæ pertinens. pr. l. conventionum. D. de Pactis. Quam idcirco Princeps non tàm proprio, quàm Reipublicæ seu dignitatis nomine, quæ perpetua est, contraxisse censetur. Sicuti ergo Prælato ratione dignitatis contrahente, Ecclesia ipsa, omnesque in eadem dignitate succedentes obligantur. per cap. edoceri

ceri, ubi August. Barbos X. de rescript. Ita quoq; Principatus vel Respublica, Principe contrahente, quin etiam ipsa Gens, cujus nomine conventum est, quasi ipsamet contraxisset, ad pacta fœderis vel pacis observanda astringitur. Ita Panormit. Felin. & alii *ad cap. 1. X. de probat.* Alber. Gentil. *de jur. bell. lib. 3. cap. 22. fol. 677. & 685.* Corset. *de privileg. pacis num. 13.* Balthas. Ayala, *de bello, lib. 1. cap. 7.* Petr. Gudelin. *de pace. cap. 12. fol. 63.* Cardin. Mantica, *de tacit. Convent. lib. 27. cap. 5. num. 1.* Quod doctè & distinctè in Pactione Fœderis deducit Hugo Grot. *de jure belli. lib. 2. cap. 14. num. 12.* Franc. Zypæus *in Hiatu contra Cassan. lib. 2. cap. 12. per tot.* Idq; optimè post Gudelinum, deducit quoque Besold. *de pace. cap. 4. n. 4.* assentit Matth. Cuno. *tr. de pactis. libr. 1. cap. 22. num. 68.* In hac tamen quæstione cavendum est, & quidem meritò ab opinione *Vincentii Cabosii*, qui contrarium statuit *in disput. jur. public. libr. 2. cap. 24.* Et ante eum *ab Alciat. lib. 4. cons. 4.* Quod adeo quidem verum obtinet, ut Pax inita *ex necessitate, scil. vi bellica aut metu armorum*, nihilominus Successorem ad observantiam astringat. Quoniam Jurisconsultus aut prætor ait: Id quod metus causa factum est, tum demum ratum non haberi, quando vis est, quæ in hominem constantissimum cadere potuerit. *in l. 3. & seq. D. quod met. caus. l. metum. C. eod. tit.* Viro autem forti (*inquit Cicero:*) vis adhiberi nequit, Petr. Gudelin. latè hoc comprobat *tr. de pace cap. 11. per tot. præcipuè fol. m. 61.* Hugo Grot. *de jur. belli. lib. 3. cap. 13. num. 4.* Græf. *de regalib. cap. 56. num. 9.* benè Leonh. Less. *de justit. & jur. lib. 2. cap. 17. Dubit. 6. num. 43.* Et hoc ulterius verum esse asseritur, ut Fœderis pactum, aut conclusa Pax intervenientibus armis aut vi bellica ab Antecessore, *Principem Successorem etiam invitum* obliget;

Etiamsi *pars Provinciæ* ab Antecessore pacis amore Adversario Principi cessa fuisset. Ubicunque enim utiliter negotium à Principe gestum est, qualescunque Reges aut Principes tenentur, ejusdemque Successor ad Observationem adstringitur. Quoniam talis Contractus morte Contrahentis non extinguitur, sed in feram redundat posteritatem. *per cap. si gratiosè. X. de rescript. in 6.* Heig. *quæst. illustr. 19. num. 10.* latè Reinking. *lib. 1. class. 3. cap. 10. num. 25.* Mantica *de tacit. Convent. lib. 27. tit. 5. n. 1.* Ast tum demum utiliter Pax aut pactio facta esse censetur, cùm Provinciæ alicujus partis alienatio in rem ipsius Principatus vergit, ad propitiandum Numen, publicamque tranquillitatem, ad conservationem Status, Regis Regniq; pertinet, qua Regni aut Principatus ruina præcauta fuit. *arg. cap. licet. X. de voto. cap. 1. X. de probat.* De quo præclarè Franc. Zypæus *d. lib. 2. cap. 13. per tot.*

II. Secundò infertur ex supra traditis, quod Imperator tanquam Successor Imperatoriæ Majestatis *Pacem Religionis* inviolabiliter custodire teneatur; utpote quæ publicæ utilitatis & tranquillitatis causa sancita est; ac sub nomine Dignitatis promissa & conclusa fuit. Præterquam quod ad id per Capitulationem juratam astringatur. Petr. Syring. *de Pace Religion. conclus. 19. lit. B.* Henr. Andr. *Cran. de Pace Religion. part. 2. problem. 5.* Quod adeo quidem verum est, ut Imperator succedens in Imperiali Dignitate ne quidem sub prætextu aut allegatione absolutæ potestatis Pacis religiosæ articulum unum vel alterum declarare, multò minus approbare possit, vetantibus id Imperii Romani Constitutionibus, secundùm Recess. Imperii de Anno 1555. §. Und soll alles. ibi: kein Declaration. Quod postmodum per Cæsaream Capitula-

pitulationem juramento firmandum esse Proceres Imperii necessarium censuerunt. de quo extat in Capitul. Imperat. Ferdinand. III. *art. 40. & 41.* Vide Gylmann. *tom. 1. part. 1. Symphor. tit. 3. not. 6. num. 13.* Paurmeister *de jurisdict. lib. 2. cap. 2. num. 95.* Roman. Arumæ. *cap. 8. n. 12. & 13.* Dn. Limnæ. *lib. 9. jur. publ. cap. 1. num. 182.* Rûmelin. *ad Aur. Bull. part. 3. dissert. 1. Corollar. 2.* Ubi ego latius hoc comprobavi. Licet dissentiat Anton. Diana *in Resol. moral.* Ubi me quidem pro dissentiente allegat, argumentis tamen minimè respondit. Huic assertioni distinctionis Collyrium adferre annititur Dn. & Am. Lindenspür. *in Præfat. ad Pac. Relig.* Cui tamen jam diu respondit Gylman. in *allegat. vot. 3. sub num. 13.*

CAPUT XII.

De Contractu à Principe Imperii inito, & à Principe Successore omninò observando. Ubi de Feudi Concessione & Locatione prædiorum.

SUMMARIA.

I. Ex dictis infertur: 3. Principem Imperii quemvis alium Contractum Antecessoris observare teneri; idque probatur.

II. 4. Principem Imperii non posse Antecessoris sui Feuda revocare.

III. 5. Neque Episcopum vel Prælatum Antecessoris sui Locationem aut Conductionem, vel quamlibet aliam translationem Iurium revocare posse.

I. Tertio infertur, quod Princeps, Marchio aut Comes Imperii ex quolibet *alio Contractu, Transactione aut pacto* Antecessoris sui quoque obligetur, eumque inviolabiliter observare teneatur, *per cap. 1.* ubi Felinus & *Canon. X. de probat.* Gabriel. Roman. *libr. 3. tit. de jur. qua-*

quæsit. conclus. 5. *num.* 2. Schurff. *consil.* 72. *num.* 8. *cent.* 2. Rauchbar. *lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 5. Matth. Cuno *de Pactis. cap.* 24. *num.* 42. Ubi plures allegat. Menoch. *consil.* 1. *num.* 228. Card. Paris. *consil.* 82. *num.* 48. & 49. *vol.* 1. Nevizan *consil.* 12. *n.* 30. *inter Consil. Bruni*, Consil. Argent. 30. *num.* 46. & 47. *vol.* 1. Quoniam in Contractibus, qui nomine Dignitatis initi fuerunt Princeps Successor non majorem habet Potestatem, quam Antecessor. *argum. l. si pater. D. ad Municipal. l. Lucius. D. quod vi aut clam.* Siquidem eadem dignitas in Principe Successore remanet, nec, quæ in Antecessore residebat, cum eo interit *per cap. gratiose X. de rescript. §. illud. in fin. Auth. qua de dignitate.* Bald. *Consil.* 159. *num.* 4. *lib.* 3. Tiraquell. *de jure primogen. quæst.* 35. *num.* 20. Nullus autem Princeps contra contractum bona fide initum contravenire debet. secundùm Zasium in *l. Princeps. num.* 4. *D. de legib.* Andr. Gail. *lib.* 2. *observat.* 55. *n.* 2. Rauchbar. *dict. quæst.* 11. *n.* 96. Cum juxta *Symmachum*: Vox juris & legum sit, bonæ fidei contractum non posse rescindi, Symmach. *libr.* 2. *Epistol.* 87. *in pr.* Etiamsi Princeps plenitudine potestatis uti velit; Non poterit tamen Contractum bonæ fidei initum rescindere: Nam plenitudo Potestatis nihil operatur contra ea, quæ sunt juris Gentium; quo jure Contractus bonæ fidei sunt introducti; Nec ea sua potestate absoluta tollere aut infirmare potest, cum potentius sit jus Gentium, quàm Principatus, sicuti scribit Bald. *in cap.* 1. §. *fin. num.* 2. *qui feud. dare.* Idem *Baldus* pulcherrimè de Contractibus à Principibus Successoribus hisce formalibus scribit: Primò enim inquit, quæri consvevit de Contractibus: An Contractus Regis aut Principis obligare Rempublicam vel fiscum possit? Respondeo, cum Respublica & fiscus sint quid æter-

æternum & perpetuum, quantum ad essentiam: licet dispositiones sæpe mutentur, Fiscus enim non moritur, prout notatur *in l. un. §. fin. D. si quis jus dic. non obtemp.* Ac quod Imperator possit obligare successorem per indirectum, scilicet obligando Fiscum, qui Fiscus idem est cum successore, tenet Cynus *in l. digna vox. C. de leg.* Hæc latiùs Bald. *in consf. 271. num. 2. 3. & 4. libr. 1.* Zasius. *cons. 10. num. 6.* Menoch. *consil. 1. num. 228. ac consil. 103. n. 69. ut & consil. 298. n. 20.* Quod latè deducit Ludovic. Rodolfin. *tr. de absolut. potest. cap. 6. n. 20. & 72.* sed latius *sub num. 95.* Arnisæ. *de jur. Majest. cap. 7. n. 9.* Qui sub *n. 10.* distinctionem adfert. Riminaldus junior de Duce Mantuæ respondens *in consil. 63. n. 32.* Cacheran. in terminis transactionis hoc pro & contra disputat *decis. 139. per tot.* Ludolph. Schrader. *cons. 10. num. 14. ac consil. 25. per tot.* Caspar. Klock. *de Contribut. cap. 8. n. 79.* August. Barbosa *ad cap. 1. num. 7.* Ubi infinitos Authores allegat *X. de probat.*

II. *Quarto* infertur ex supra dictis, quod Princeps aut Comes Imperii, non possit ne quidem ex plenitudine potestatis, Antecessoris sui Feuda revocare, aut primævæ Investituræ contravenire, nec Vasallum feudo ab Antecessore concesso, privare. Jul. Clar. §. *feudum. quæst. 59.* latè Marc. Ant. Peregrin. *de fideicommiss. act. 52. num. 131.* Bursat. *cons. 127.* Et hoc latissimè deducit Rodolfin. de Sabloneta *tract. de absolut. potestat. Princip. cap. 6. num. 188. & seqq.* Sixtin. *consil. Marpurg. 9. n. 85. & seqq. vol. 1.* Ita in terminis Episcopi Imperii consuluit Nic. Reusner. *consil. 22. num. 41. & seqq. lib. 3.* Reinking. *1. class. 3. cap. 10. num. 43.* ubi plures allegat. Nam Princeps Feudum sibi apertum alteri infeudando actum gerit ad

Ducatus aut Comitatus administrationem, sive ad officium Principis aut Comitis pertinentem *per cap. 1. si controv. inter Vasall. & al. de benef.* Hartm. Pistor. *lib. 2. quæst. feud. 44. num. 6.* Quoniam juxta *Baldum* de natura & officio Principis est infeudare. Bald. *in l. 1. lect. 1. D. de constit. Princip.* Constat autem, & clarum est, quod in his quæ ad officium & administrationem Principis aut Comitis Antecessoris pertinuerunt, successorem quoque teneri ejusdem factum ratum habere, secundùm Bald. *in l. 1. num. 3.* ubi Jason. *num. 14. D. de constit. Princ.* Albert. Brun. *cons. 1.* Anton. Gabriel *Comm. concl. libr. 3. tit. de jur. quæsit. conclus. 5. num. 3.* Curt. *de feud. part. 2. membr. 2. num. 8.* Intrigliol. *de feud. quæst. 18. num. 25.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 48. num. 13.* Andr. Khol. *de subfeud. cap. 5. n. 62.*

III. *Quintò* infertur ex superius deductis, quod Episcopus aut Prælatus Imperii teneatur stare *Locationi aut Conductioni* sui Antecessoris, modò illa facta sit nomine Ecclesiæ, & ratione officii sibi commissi; quam Successor ratam habere tenetur. Quoniam Ecclesia nunquam moritur, sicuti hoc animadvertit Socin. *consil. 32. num. 9.* Alvar. Valasc. *decis. 40. per tot.* Joh. Petr. Surd. *decis. 316. num. 6. & 7.* Cavalcan. *part. 1. decis. 44.* ubi præjudicia varia allegat Franc. Marc. *decis. 196. num. 4.* Modest. Pist. *cons. 63. num. 14. lib. 1.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 3. disp. 14. quæst. 30.* Johan. Aloys. Ricc. *in prax. for. Ecclesiast. decis. 112.* Quod per rationes pro & contra annexis distinctionibus latè examinat Abb. Panormitan. *in quæst. subtiliss. quæst. 3. Dub. 5. per tot.* Sicuti in simili Canonistæ tradunt, quod Abbas Successor teneatur indistinctè ad solutionem *pensionis* decursæ non solutæ per Prædecessorem. Hieron. Gigas. *tract. de Pensionibus quæst. 39. num. 10.* Rota Roman.

Roman. apud Stafil. Pacific. *de Salviano interdict. decis. 221. n. 3. Hercul.* Marescot. *1. var. Resol. 18. num. 5.* Quamvis dissentiat. Cardin. Puteus *decis. 18. libr. 1. ac decis. 421.* Franc. Marc. *decis. 102.* Rota Roman. *apud Pacific. de Salvian. interdict. decis. 210. num. 6.* Idem quoque dicendum est in qualibet alia translatione jurium necessaria, quæ fit à Prælato habente plenum jus in re, juxta notata per Cacheran. *decis. 82. n. 6.* Unde dicimus, quod redimens rem vigore pacti, de retrovendendo, teneatur stare locationi factæ, per eum, à quo rem reluit, sicuti hoc planè probat Roland. à Valle *consil. 49. vol. 2.* & relati à Don. Garf. Mastrill. *decis. 5. num. 13.* Philip. Paschal. *de virib. patriæ potestatis. part. 4. cap. 6. n. 31.* Quo tamen Contractus Prælati plena firmitate gaudeat, quatuor requisita necessaria exigit. Ricc. *dict. decis. 112. sub num. 2.* Cum suis limitationibus. Ita in terminis nempe quod Successoris Equitis Melitensis locationi præbendæ Antecessoris stare teneatur, si nomine dignitatis locatio celebrata fuit, tradit Franc. Stephani *decis. Aquens. 40. n. 4.* Ac quod Successor in beneficio pro reliquis Decimarum & portionis congruæ, quæ Antecessor debebat, possit conveniri, similiter decisum fuit *in suprema Aquensi Curia* apud prædictum Stephanum *decis. Aquens. 42. per tot.*

CAPUT XIII.

De Privilegiis à Principe Imperii concessis, & à Principe Successore custodiendis. Quatenus procedat; Ubi de Donatione.

SUMMARIA.

I. Ex antecedentibus infertur: Principem Imperii non posse abrogare Privilegium ab Antecessore concessum; idq; probatur.

6.

II. Asseritur: id à fortiori pro-

cedere in Privilegio conventionali.

III. Q. An Privilegium merè gratiosum à Successore revocari possit? N. ob aliquot rationes.

IV. Q. An Successor Principis possit Concessiones super delatione Insignium factas revocare? N.

V. 7. Infertur: idem procedere in qualibet alia donatione; idque probatur, & extenditur ad donationes etiam subditis concessas.

I. S*extò* infertur ex supra allegatis, quod Elector, Princeps aut Comes Imperii non possit *Privilegium* ab Antecessore vel mediante pecunia, vel ex causa meritorum concessum, aut in totum abrogare, aut ex parte quidpiam derogare. Cynus, Baldus, Castrensis, & DD. *in l. digna vox C. de legib.* Ruinas. *cons. 69. num. 23. libr. 3.* Bursat. *cons. 16. num. 47.* latè Barò Enenckel in terminis privilegii. *tr. de privil. libr. 3. cap. 11. num. 44. & seqq.* Et hoc in Successore Summi Pontificis Romani asserit Jason. *consil. 86. lib. 3.* Franc. Niger. Cyriac. *controv. forens. 204. num. 95.* Idem in Successore Imperatoris respondit Cravetta *cons. 241. num. 17.* in Successore Regis hoc deducit Petr. Paul. Paris. Card. *cons. 2. n. 132. lib. 4.* In Successore Ducis hoc comprobat Socin. jun. *consil. 60. n. 18. libr. 3.* In Successore Marchionis, Marc. Anton. Natta. *cons. 636. num. 13. lib. 3.* Idem denique in Successore Comitis respondit Boer. *decis. 204. n. 42.* Quod latius examinant & astruunt Menoch. *consil. 1. n. 227.* & alii, quos allegat Carol. Tapia *de constit. Princip. part. 2. cap. 9. num. 11. & seqq.* Quorum omnium hæc ratio valdè perspicua & gravis; quoniam omnia Privilegia quocunq; modo (modò debitè & competenter collata sint) ratione Imperii & Jurisdictionis territorialis, adeoq; sub fide

fide publica & dignitatis conferuntur. Herman. Vult. *cons. 35. vol. 3.* Tileman. de Benign. *lib. 2. Syntagm. decad. 2. not. 6.* Reinking post allegatos, *lib. 2. class. 2. cap. 8. n. 25.* Caspar. Klock. *de contribut. cap. 4. n. 246.* Quod etiam ex Romanorum legibus, & Imperatorum constitutionibus evincitur. vide text. *in l. mortuo. 60. D. de judic. l. fin. C. de re judicat. l. fin. ibi*, jure igitur perpetuo, *C. de loc. prædior. civil. lib. 11.* Baro Enenckel. *dict. tract. lib. 1. cap. 4. n. 2.* Quod ipsa privilegiorum natura docet, sunt enim Leges privatæ & speciales, cujus enim est leges ferre, Magistratum creare, ejusdem quoque est Beneficia distribuere, Dignitatum Ordines legibus definire & dignis dispartiri. *l. fin. C. de legibus. l. 1. D. de Constitut. Princip.* Nobis enim jubentibus (*inquit Imperator Justinianus*) dignitas sustinetur. *in l. fin. C. de Consul. ac in l. nemini. 3. ibi*: quando hoc nostræ sederit Majestati patriciam consequi dignitatem. *Et paulo post. ibi:* Qui honorarii Consulatus insignibus, Principali munificentia decorantur. *de Consul. & non sparg. ab his pecun.* Jacob. Van der Graef. *tr. de regalib. cap. 15. num. 11.* Theod. Hoppinck. *tr. de jur. insign. cap. 8. n. 20. & seqq.* Ea verò quæ sub nomine Dignitatis conferuntur, perpetuo durare debent. *per cap. si gratiosè de rescript. in 6.* Nam licet ProConsules mutentur, unus tamen est Proconsulatus, sicubi ait JCtus *in l. meminisse. 10. D. de Offic. Proconsul.* Ac licet Officiales mutentur, unum tamen est officium, prout *Bartolus* ibidem notat. Bald. *de nov. Cod. componen. gloss. 4.* Quod Baro Enenckel *tr. de Privileg. libr. 3. cap. 11. num. 44. & seqq.* latius comprobat.

II. Et hoc multo magis dicendum est in privilegio *propter bene merita*, aut *mediante pecunia* acquisito & con-

cesso, quod non gratiosum, sed magis conventionale Privilegium existit, ac ex jure Gentium suam firmitatem habere debet. Nam tale Privilegium propriè gratuitum non est, nec pura Donatio, sed potius quædam permutatio & retributio præstiti officii censetur, quod titulo oneroso acquisitum est. *per text. in l. Aquilius. 27. ibi* Officium Magistri quadam mercede remuneratum. *D. de donat. l. sed etsi lege 25. §. consuluit. 11. D. de petit. Hared.* Menoch. *cons. 307. num. 4. & seqq.* Eques Rogger. *cons. 15. num. 28. & 29. vol. 1.* Gylman. *de la Motta ad Lud. Molinam. lib. 1. cap. 3. n. 2. & seqq.* ubi contrariis respondet; Quod in terminis nostris latè deducit Nicol. Reusner. *libr. 3. cons. 22. n. 45. & seqq.* Ubi latius deducit, quando præsumendum sit Donationem aut infeudationem propter bene merita factam fuisse. Unde bene ad propositum casum scribit *Dn. Tabor,* Concessio beneficii, quæ à principe processit ex causa promeriti, à Successore revocari nequit. *per cap. 12. vers. licet autem.* ibi: juxta servitii meritum *X. de testament.* Cum autem causam justam qua sustineatur habeat. *per l. 3. & 4. C. de revocand. donat.* Ac propriè donationem non sapiant. *per l. 1. D. de donat.* Imò æquum sit, officia exhibentibus beneficia referri. *cap. ult. de rescript. 6.* Dn. Tabor. *de obligat. success. cap. 5. n. 17.* Anton. Perez. *in Cod. tit. de revocand. Donat. num. 23.*

9. III. Ast majus dubium habet hæc quæstio. *An Princeps Imperii Privilegium, merè gratiosum, aut Donationem vel aliud beneficium ab Antecessore collatum, pro lubitu revocare possit?* quod negamus. Ita enim rescribit Summus Pontifex *in Can. justit. caus. 15. quæst. 1.* Quod justitiæ & rationis ordo suadeat, ut qui sua à Successoribus desiderant mandata servari, Decessoris sui procul dubio volunta-

tem

tem & Statuta custodiat. Per privilegium enim & donationem perfectam & integram jus accipienti jam quæsitum est. *per cap. quoniam. de concess. præbend. in 6.* Quod ei absque gravi causa, ne quidem à Principe Successore auferri potest. Cum firmitas hujus concessionis jure gentium se tueatur. Felin. *in cap. quæ in Ecclesiam. de Constit. num. 51.* Alexander. *consil. 3. n. 6. lib. 5.* Lud. Molina *de Hispan. Primogen. lib. 4. cap. 3. num. 20. & 21.* Siquidem Privilegia etiam Gratiosa ratione Jurisdictionis territorialis conferuntur. Imperium autem & Jurisdictio perpetua sunt nec morti subjiciuntur, *per cap. si gratiosè. X. de rescript. in 6.* ubi Greg. Tholos. Proinde talia omnia horum nomine atque authoritate gesta, firma esse debent. Cephal. *consil. 549. num. 95.* Card. Ruin. *cons. 90. num. 5. vol. 1.* Ludov. Rudolfin. *de absol. potest. Princip. cap. 6. num. 194.* Dn. Tabor. *dict. cap. 5. num. 17.* Arnisæ. *de jur. Majestat. libr. 1. cap. 7.* Quod latè persequitur Baro Enenckel. *de Privileg. lib. 2. cap. 2. per tot.* Authoritates & fallentias vide apud August. Barbos. *ad dict. cap. si gratiosè. X. de rescript. Ac in cap. 1. num. 8. X. de probat.* Ubi infinitos authores allegat. Dissentientium rationes, vide apud Petr. Beck. in cap. decet. *num. 1. de Reg. jur. in 6.* Limitationes vide apud Tapiam. *in l. fin. part. 2. cap. 3. num. 33. & seqq.*

IV. Huic succedit & hoc dubium; *An Successor Principis possit Concessiones super delatione insignium factas revocare?* Veruntamen ex supra dictis rationibus Insignium revocationi locus non erit, eo quod Principum Privilegiis magis juvari, quam decipi nos oporteat, deceatq; ut illa sint permanentia, sicuti in terminis tradit Bartol. Chassanæ *in Catalog. glor. mund. part. 1. consid. 38. conclus. 44. n. 40.* Ideo cum ArchiDuces Austriæ ex singulari privilegio Cæsarum

ſarum, Jus & facultatem habeant, concedendi Inſignia nobilitatis, ea ſemel data & conceſſa absq; diminutione reputationis Principalis revocare nequeunt. Quamvis hanc revocationem quoad ſubditos locum habere cenſeat idem Chaſſanæ. ad *conſuet. Burgund. tit. des Iuſtices art. 5. gloſſ. S' il n'y a grace verſ. ulterius quaro.* Quem ſequitur Theodor. Hoppingh. *tract. de jur. inſign. cap. 8. §. 1. memb. 5. num. 106.*

V. *Septimò* infertur idem juris eſſe in qualibet *Donatione*, quæ cum ſemel effectum ſortita eſt, à Principe Succeſſore inviolabiliter cuſtodienda eſt, nec temerè revocari poteſt. *per cap. 1. X. de donat. cap. ſi ſuper gratia X. de Officio delegat.* Quoniam Beneficium à Principe conceſſum, decet eſſe manſurum. *per cap. decet. 16. de regul. jur. in 6.* ubi Canoniſtæ communiter, præſertim *Petrus Peck.* Nec Imperialis Majeſtatis proprium eſt, conceſſa auferre. Auth. *de referend. Palat.* latè Baro Enenckel *de Privileg. lib. 3. cap. 2. num. 25. & ſeqq.* Matth. Coler. *conſ. 30. num. 37.* Præſertim tum primò quod Donationes à Principe collatæ, dignitatis intuitu factæ eſſe cenſeantur. Siquidem Regali Majeſtate maximè dignum eſt, eive convenit, liberalitatem exercere, per textum (*ſecundùm Roggerium*) mirabilem *in l. filius verſ.* nonnunquam. D. de donat. Proprium namque Regum eſt donare, ſicuti inquit Oldrad. *conſ. 94.* Ac ſecundum Tullium nihil magis Principem decet quam opes & divitiæ ad benignitatem conferendam. *Cic. epiſtol. 8.* Tiraquell. *de nobilitat. cap. 37. num. 40.* Carol. Topia *de conſtitut. Princip. in Rubr. cap. 4 num. 1.* Rogger. *conſ. 15. num. 28. & 29. vol. 1.* Piſtillius *tr. de inſtruend. Princ. fol. m. 161.* poſt alios Reinking. *lib. 1. claſſ. 3. cap. 10. n. 45.* Tum quo plenior illuſtrium virorum libe-

liberalitas annexa Successorum obligatione reddatur. *per dict. cap. 1. X. de donat.* Ludov. Molina *de jure Primogen. libr. 1. cap. 3. num. 20.* Unde infertur Principum concessiones gratiosas, per eorundem mortem, non expirare re adhuc integra. *per cap. si cui nulla. 36. de prabend.* Boer. *decis. 346.* Covarr. *pract. quaest. cap. 11. num. 2.* Caldas Periera. *tract. de jure emphiteut. cap. 15. num. 36.* Ita in terminis Bald. *consf. 271. & 359. vol. 1.* Capicius *decis. 121. n. 4.* Aym. Cravetta *consf. 404. ubi sub num. 11. tradit:* Cogi Principis Successorem ratam defuncti donationem habere, licet rem insolitam aggressus sit Princeps Donator. Quod extenditur verum esse, in Privilegio aut Donatione etiam Subditis concessa, quæ omnia Successorem quoque in Principatu obligant. Quoniam novus Princeps debet relinquere subditos suos in eodem statu & usu Privilegiorum, in quo eos invenit, secundùm Joan. de Platea *in l. nemine. C. de Decurion. lib. 10.* Præcipue cum ea lege à subditis receptus sit, ac in primordio regiminis ante homagii præstationem promittere soleant, quod subditos suos privilegiis quietè gaudere velint. Henning. Gædden. *consf. 32. n. 7.* Petrus Peck. *ad dict. cap. decet. num. 2. de Reg. jur. in 6.* Et hoc in terminis remissionis census annui, quem Marchio Salmiarum *Franciscus*, Civitati suæ Salutiarum remisit, respondit Cravetta *dict. consf. 404. quaest. 2. num. 11.* ac cum eo Mandell. *de Alba consf. 67. per tot.* Dissentit aliquatenus Arnis. *de jur. Majest. lib. 1. cap. 7. num. 7.* Has tamen Donationes, quæ in præjudicium Principatus vergant, tanquam illicitas de jure revocari posse, asserit Neguzant apud Alber. Brun. *consil. 12. num. 53.* Gilmon. de la Motta *in addit. ad Molinam. de Hispan. Primogen. lib. 1. cap. 3. num. 18.* De qua limitatione intra *cap. 16.* videbimus. Quando au-

tem enormis læsio in donatione Principis accipiatur. vid. apud Cravettam, *dict. consf. 404. num. 12.* Henning. Arnis. *dict. tract. cap. 7. num. 8.*

CAPUT XIV.

De Debitis à Principe aut Comite Imperii contractis, & à Principe Successore agnoscendis, quatenus verum obtineat. Ubi animadversio inter Principem Ecclesiasticum & Secularem.

SUMMARIA.

I. 8. Infertur ex antecedentib. quod Princeps Imperii Debita ab Antecessore contracta solvere obligetur. Dividuntur Principes in Ecclesiasticos & Seculares, & ostenditur, teneri Principem Ecclesiasticum debita Antecessoris solvere, si pecunia in commodum Principatus vel Ecclesiæ versa sit.

II. Ostenditur, Prælatum Successorem teneri solvere pecuniam pro sustentatione ab Antecessore susceptam; idem valere, si Antecessor pecuniam mutuò acceperit nomine administratorio.

III. Ostenditur, Principem Secularem teneri ad solvendum æs alienum ab Antecessore propter Dignitatem contractum.

IV. Ostenditur: Principem Secularem teneri ad solvendum æs alienum ab Antecessore etiam inutiliter, vel ex alia causa conflatum.

V. Ostenditur, Vasallum, qui Defuncti heres non est, teneri ad solvendum æs alienum, propter Dignitatem feudi regalis & titulati contractum.

VI. Ostenditur, Vasallum Successorem teneri ad solvendum æs alienum propter Feudi meliorationem acceptum; idque multò magis procedere in Filio Successore.

VII. Additur, id intelligendum esse de Feudo hæreditario, non antiquo, familia & titulato ex pacto & providentia.

VIII. Ad-

VIII. Additur cautela de bonis feudalibus & allodialibus.
IX. Additur observatio quædam, non adeò scil. expeditum esse, quod Successor in Feudo ex pacto & providentia ad æris alieni solutionem non teneatur.

I. **O**Ctavo infertur ex supra deductis, quod Princeps Imperii *Debita* ab Antecessore contracta solvere obligetur, & ad id teneatur. Attamen cum iste articulus variis Doctorum distinctionibus circumvolutus sit; Ideo brevitati studendo, ante omnia benevolum lectorem remitto ad Ludolphi Schraderi *consil. 10. 11. & 25.* Casp. Klock. *de contribut. cap. 8. num. 51. & seqq.* Consil. Argent. *30. num. 44. & seqq. vol. 1.* ac *consil. 2. n. 89. vol. 2.* Dn. Tabor. *tract. de obligat. success. cap. 5. & 6. per tot.* Theodorus Hoppinck. *in respons. jur. consil. 2. quæst. 2 per tot. fol. m. 131.* Hæc pauca tamen resolutivè subjiciam: Principes in Imperio Romano Germanico sunt vel Ecclesiastici, qui per Electionem ad Episcopatum aut Abbatiam accedunt, vel Seculares, qui jure successionis Ducatum adipiscuntur. Princeps Imperii Ecclesiasticus veluti Archi Episcopus, Episcopus aut Abbas ad Debita ab Antecessore contracta tenetur, si pecunia in commodum, utilitatem, & emolumentum ipsius Principatus vel Ecclesiæ mutuo sumpta & versa sit. *per can. illud. caus. 16. quæst. 6. Can. liberti. 65. in fin. caus. 13. quæst. 2. cap. per tuos. 5. X. de donat.* Menoch. *in Arbitrar. cent. 2. cas. 432.* Ioh. Petr. Surd. *cons. 181. num. 11.* Adrian. Gylman. *lib. 2. decis. Camer. 51. n. 28.* Idem Surd. *cons. 333. n. 33.* ubi ait: Sufficere, quod constet, debitum esse contractum pro utilitate Ecclesiæ, etiamsi non probetur, in rem Ecclesiæ versum esse. Idem dicendum est in Debito ab Episcopo vel Prælato contracto. *X. de solut.* Tusch. *Pract. conclus. lit. S. concl. 879.* Carpzov. *part. 2. constit. 20. defin. 21. in fin.* Tabor. *de oblig. success.*

cap. 6. num. 4. Quoniam publica necessitas utilitati publicæ comparatur, Sebast. Medic. *de casib. fort lib. 1. quæst. 6. num. 8.* Nam si aliter diceremus, Principatus vel Ecclesia cum alterius damno locupletaretur, quod naturali æquitati contrarium esset, secundum Pompon. *in l. nam hoc 14. D. de condict. indebit.* Quo casu alienationem rei Ecclesiasticæ, vel debiti contractum valere, etiamsi nulla Superioris (id est Pontificis summi) interveniat authoritas, nullave intercedat solennitas. Quod multis cumulatis authoribus firmat Ant. Gabriel. *lib. 3. Com. conclus. tit. de rer. alienat. conclus. 1. num. 1.* Johan. Petr. Surd. *consil. 245. num. 40.* quamvis declarationem addat. Consil. Argentor. *24. num. 25. & 30. vol. 2.*

Unde rectè infertur, quod Episcopus successor ad solutionem Debitorum pro necessaria Principatus defensione ab Antecessore contractorum (veluti si bellum movere, vel *limitaneos* ac præsidiarios *milites* alere coactus fuisset) jure obligetur. Id quod præjudicio quodam Cameræ Imperialis in quadam causa confirmatum fuisse asserit Caspar. Klock. *de contribut. cap. 8. num. 64.*

II. Præterea Prælatus accipiendo mutuam pecuniam pro *sua suorumque necessaria sustentatione*, Ecclesiam quoq; & consequenter successorem suum æque ad solutionem obligat, quia Ecclesia tenetur alimentare Prælatum. Redoan. *de reb. Eccles. non alien. quæst. 4.* Ludovic. Molina *de jure Primogenit. lib. 1. cap. 10. num. 32.* Surd. *consil. 333. num. 33.* verè consil. Argentor. *24. n. 23. vol. 2.* ubi de probationibus & conjecturis. Henning. Gœdden. *consil. 36. num. 1.* Ubi ait, ita sæpius in facto fuisse responsum in Rectoribus Ecclesiæ, qui in infirmitate sua multa debita contraxissent: Tum enim Successores hujusmodi debita

debita solvere coactos fuisse. Adi quoque Nattam *consil. 547 num. 21.* Sforz. Oddum. *de restitut. part. 2. quæst. 51. artic. 5. n. 57.* Quo faciunt ea, quæ tradit de debito in liberorum Majoratus possessionis alimoniam contracto. Franc. de Cald. *lib. 1. quæst. forens. 23. num. 69.* Idem quoque dicendum est, si Episcopus aut Prælatus Imperii nomine ipsius *Dignitatis Episcopalis*, hoc est, administratorio nomine pecuniam mutuo acceperit; verb. gr. quo *Pallium* à Pontifice redimere potuerit; vel quo *investitura* pretium persolvere necessum fuerat. Quibus & similibus casibus successorem debita hæcce agnoscere, obligatum esse dico *per cap. Abbate. 3. §. porro. ibi:* fuerint nomine Dignitatis *factæ. X. de sent. & rejudic.* quoniam ea, quæ nomine Dignitatis contracta sunt, non in personam, sed in rem contracta sint. *l. sicut. §. fin. D. quod cujusque univers.* Cum Dignitas non moriatur, *pr. Nov. 8. §. illud quoque in fin.* Jason. *consil. 192. n. 10. vol. 2.* Peregrin. *consil. 1. n. 13. vol. 2.* Intrigliol. *de feud. quæst. 8. num. 94. cent. 1.* In terminis Consil. Argentor. *24. num. 26. vol. 2.* Caspar. Klock. *de contribut. cap. 8. num. 68. & seqq.* latè Herm. Vult. *in consil. Marpurg. 35. n. 116. vol. 3.* Hinc optime referens apud Gylmannum in nostris terminis hisce formalibus scribit: Nec refert, quod Successor non habeat causam à prædecessore, sed de novo creetur per Electionem. *per l. si quis domum. D. locat. l. lex vectigalis D. de pignor* Licet enim successor non habeat causam à prædecessore suo, succedit tamen in ipsum jus Dignitatis; & contractus ipsam efficit dignitatem, cujus est Administrator, secundum Castrens. *in l. digna vox C. de legib.* Bald. *consil. 320.* Hæc referens apud Adrianum Gylman. *lib. 2. rer. judicat. August. decis. 51. num 27. & seqq.* Ita quoque censet Menoch. *consil. 815. n. 72.* Nicol. Boer.

decis. 226. num. 5. Joh. Petr. Surd. *consil. 33.* ubi tradit: Sufficere debitum fuisse contractum pro utilitate Ecclesiæ, etiamsi non probetur in rem Ecclesiæ versum esse. Thom. Merckelbach. *apud Klok. 54. num. 56. & 57. vol. 2.* Ac ea, quæ usque huc dicta sunt de pecunia ab Episcopo mutuo accepta, ut exinde successor quoque obligetur, locum obtinet non tantum in contractu mutui, sed etiam in aliis quoque Contractibus, secundum Joh. Petr. Surd. *consil. 181. num. 43. & seqq.* Menoch. *2. Arbit. cas. 432.* quamvis dissentiat Franc. Ripa *in responsis tit. de Deposito Respons. 1. num. 3. & 5.*

III. Secularis Princeps aut Comes Imperii, si propter Dignitatem ac ex natura officii æs alienum contraxit, successorem in Principatu aut Comitatu æquè obligat, quàm semetipsum, *per cap. Abbate. 3. §. porro. ibi:* fuerint nomine Regni factæ. *de sentent. & re judic. libr. 6.* Et hoc ex superius adducta ratione: Quod ea, quæ sub nomine Dignitatis contracta sunt, non in personam, sed in rem concepta sunt, ideo cum persona non moriuntur, sed ad successorem transeunt; Cum Dignitas non moriatur, *per Novell. 8. §. illud quoque in fin.* Marcus Anton. Peregrin. *consil. 1. num. 13. & seqq. vol. 2.* Hinc Baldus scribit in casu proposito: Ea quæ procedunt à sede, sunt perennia & æterna. Hujusmodi sunt Contractus Regum, quia contrahunt nomine suo & Regni, seu Gentis suæ. Nam Regnum continet in se non solum territorium materiale, sed etiam ipsas Gentes Regni. Ac paulo post: In contractibus Regnum est expressum, quod reales sint & transeant ad successores in Regno, si celebrati sint nomine Dignitatis. Nec mirum, quia in Regno considerari debet Dignitas, quæ non moritur,

&

& etiam Universitas, seu Respublica ipsius Regni, quæ etiam exactis Regibus perseverat, sicuti *Aristoteles* scribit: Mundus non moritur, sed dispositiones Mundi moriuntur, mutantur, alternantur, & non perseverant in eadem qualitate, &c. Hæc Baldus. *cons. 159. lib. 3. ac consil. 271. num. 2. & seqq. lib. 1.* Quem sequitur Andr. Tiraquel. *de jur. Primogenit. quæst. 35. num. 11. & 12.* In terminis Principum Imperii, quod Antecessorum Debita solvere teneantur, tradit latissimè Ludolph. Schrad. *cons. 3. n. 399. & seqq. ac consil. 9. per tot. & 10. num. 14. & seqq.* Herman. Vult. *cons. 35. num. 116. vol. 3.* Cothmann. *respons. 52. n. 231. vol. 2.* Besold. *de success. & elect. lib. 3. dissert. 2. num. 6.* Casp. Klock. *de Contribut. cap. 8. num. 68. & seqq.* Et hoc absque dubio procedit, si Princeps aut Comes Imperii succedat in Comitatu aut Bonis allodialibus. Quo casu successor Principis ad debita sui Antecessoris qualiacunque tenetur, ac ex quacunque Prædecessoris conventione obligatur, per Regulam qua dicimus: Ex quo quis lucrum capit, ejusdem factum præstare tenetur. Bald. *in cap. 1. de natura feud.* Johan. à Nevizan. *consil. 12. num. 30. inter consil. Bruni.* Quod in terminis nostris latius deducit Consil. Argentor. *30. num. 44. & seqq. vol. 1.* Successor enim in Principatu aut Comitatu, qui simul est hæres ob agnitam, & simul apprehensam hæreditatem, omninò etiam cogitur factum defuncti præstare, & consequenter æs alienum à Defuncto conflatum exsolvere. Et quidem si inventarium non confecerit in solidum Successor tenetur, secundùm Rosenth. *de feud. cap. 7. conclus. 20. num. 21.* Si vero confecerit inventarium, eatenus Princeps Successor obligatur, quatenus hæreditatis vires se extendunt. Intrigliol. *de feud. quæst. 51. n. 95.* Gotofred. Anton. *disput. feud. thes. 9.* Dn. Tabor. *de obligat.*

ligat. success. cap. 5. num. 22. Ac quamvis *Ludov. Molina* tradat, quod homines privati tantum beneficio inventarii honestè uti possint, ne ultra vires hæreditarias teneantur. *l. cum à matre. C. de rei vindicat.* Regibus autem & Principibus inverecundum esse beneficio inventarii uti; allegando Oldrad. de Ponte *consil. 94.* Idque exemplificando in Regibus Arragoniæ & Castellæ tradat. *in tr. de jur. Primogen. libr. 1. cap. 10. n. 31.* Attamen etiam Principem aliamve illustrem personam ad inventarii confectionem obligatam esse, eamque absque ulla labe suscipere posse, docet Roland. à Valle, *de Inventar. confect. part. 1. quæst. 3.*

IV. Et hoc verum est, in ære alieno à Principe Antecessore contracto, non tantum ratione Dignitatis & ex natura officii: sed etiam in Debito, quod inutiliter vel ex alia causa, veluti occasione lusus conflatum est; Cum hoc casu Princeps hæres in universum Jus defuncti tam activè quam passivè succedat, ac consequenter ad debita quoque obligetur. vid. Carpzov. *in Iurispr. Forens. part. 2. Constit. 46. def. 1.* Quod autem in Imperio Romano Germanico Comitatus ac Dynastiæ reperiantur, quæ allodiali Jure gaudeant ac possideant, extra Controversiam esse censeo, inter eos, penes quos notitia Imperii Romani Germanici ac historiarum Germaniæ existit; Talis est Comitatus Moërs, Werthaim & aliæ quæque. Præsertim cum quælibet res præsumatur esse allodialis *per cap. 2. Feud. 41. de Controv. inter mascul. & fœm.* Hart. Pistor. *libr. 2. quæst. 39. num. 2. Gail. 2. obs. 69. num. 4.* Quæ præsumptio in quibuslibet bonis, etiam Regalem dignitatem annexam habentibus, locum habet; Etiamsi sit Ducatus, Marchionatus alius-

aliusve Principatus. Menoch. *3. præsumpt. 91. num. 8. ac consil. 1. num. 35.* Rosenthal. *de feudis. cap. 12. conclus. 14. n. 15.* Sixtin. *de Regalib. lib. 1. cap. 4. num. 60.* Besold. *consil. 212. num. 2.* Licet Regalia quædam eisdem annexa, ab Imperatore & Imperio feudali Jure percipiantur. Idem tradit & deducit latè in terminis Civitatum Stollberg & Weringrode; Nempe quod Successores in officio Magistratus dictarum Civitatum ex Contractu ac Debito absque eorum consensu aut præscitu inito, efficaciter obligentur. Theod. Hoppingk. *in respons. consil. 2. Q. 2. fol. m. 131.*

V. Sin verò Princeps aut Comes Imperii in Bonis feudalibus ac Titulatis Imperii Ditionibus succedat; quamvis jure feudali Bona feudalia æris alieni solutioni obnoxia non sint, ac Vasallus qui defuncti Hæres non existit, Feudum tantum retinere, Debita autem hæreditaria regulariter solvere non teneatur, *per cap. 1. lib. 2. feud. 28.* Cravetta *cons. 197. num. 1. & 2.* Marc. Anton. Peregrin. *lib. 1. cons. 1. num. 48.* Carpzov. *in Iurispr. forens. part. 2. Constit. 46. defin. 1. & seqq.* Consil. Argentor. *30. numer. 41. & seqq. vol. 1.* Otto Tabor. *dict. tract. cap. 5. num. 22.* Hoc tamen locum minime habere censeo, in ære alieno propter dignitatem feudi Regalis & titulati contracto, aut quod ex natura feudi vel propter utilitatem initum ac conflatum est. Dissentit Gail. *lib. 2. Observ. 154.* ubi Græven. *n. 1. 2. & 3.* Hæc enim debita realia censenda sunt, quamvis à possessore feudi titulati contracta sint, adeoque ipsum Feudi Successorem sive ille Filius sive Agnatus fuerit, obstringunt. Unde communis Doctorum sententia est, quod si Princeps Successor in Feudis ex pacto & providentia Patris

hæreditatem adierit, nullo facto inventario, Ille factum quoque contractum & debitum Patris approbare cenſeatur, eaque omnia præſtare obligetur. ſecundum tradita Bald. *in l. qui ſe patris. n. 19. ff. unde liberi.* Alexan. *conſil. 13. num. 7. ac conſil. 29. num. 14. vol. 5.* Philip. Dec. *conſil. 445. num. 86. ac conſil. 468. n. 3.* De qua communi opinione atteſtatur Roland. à Vall. *in conſil. 97. num. 44. & 48. vol. 1. ac conſil. 44. n. 4. & ſeqq. vol. 3.* Iohan. Petr. Surd. *conſil. 353. num. 5. ac conſil. 457. num. 29.* Ubi de magis communi opinione loquitur Jul. Clar. *recept. ſentent. §. feudum. quaſt. 42. verb. ſucceſſivè.* Mich. Graſſus *in recept. ſent. §. Hareditas. quaſt. 12. n. 29.* Doctor Marta, *conſil. 26. n. 40.* Magnum enim eſt diſcrimen inter onera à feudo provenientia ac inter onera quæ à Feudatario promanant. Quibus debita Dignitatis accenſenda non ſunt, ſicuti hoc egregiè deducit Erneſt. Cothman. *vol. 2. conſil. 92. n. 3. & ſeqq.* Jacob. Thoming. *deciſ. 27. n. 6.* Modeſt. Piſtor. *quaſt. 122. ubi Apoſtill. num. 30.* Adde Purpurat. *conſ. 17. & conſil. 20.* Albert. Brunus. *conſil. 104.* Quod latiſſimè deducit in terminis Marc. Ant. Peregrin. *conſil. 1. num. 45. & ſeqq. vol. 2. ac conſil. 4. n. 46. vol. 1.* Hinc optimè ſcribit Author Conſultationum Saxonicarum: *Debitum quod Defunctus contraxit ratione ſeu occaſione feudi, pro dotanda ſorore, vel pro danda vita viaticis fratribus militantibus (hoc enim eſt onus feudi) vel pro ſervitiis, qua Domino ratione feudi praſtitit tempore belli: Vel ſi Vaſallus Defunctus pro Domino feudi fidejuſſit, & coactus fuit ſolvere as alienum quod contraxit: Hiſce creditoribus tenetur Agnatus ex feudo, licet ſit ex Providentia Domini.* Conſul. Saxon. *part. 1. de Contractibus. quaſt. 110. num. 9. & ſeqq.* Pari modo bene ſcribit de Principibus Imperii Klock.: Quod cum Succeſſor territorii Ducalis & territorialis ſit univerſalis Succeſſor, ideò cum omni

omni causa, qualitatibus & vitiis in Ducatu succedat, consequenter omnia ea præstare tenentur, quæ Ducatui incumbant. Caspar. Klock. *consil. 30. num. 133. vol. 2.* Idem de ære alieno contracto in liberorum Majoratus alimoniam, aut pro dote filiarum, vel circa lites factæ pro rerum defensione, ac successore obligante. latè tradit Franc. de Caldar. *lib. 1. quæst. forens. 23. n. 69. 70. & 71.*

VI. Idem quoque dicendum in Debito ob utilitatem Ducatus aut Comitatus contracto, juxta regulam à Feudistis communiter traditam: Quod Vasallus successor feudi æs alienum propter feudi meliorationem initum, omninò solvere teneatur *arg. cap. 1. §. si Vasallus. lib. 2. Feud. 28.* Rosenthal. *de feudis. cap. 7. conclus. 22. in fin. ac cap. 9. concl. 15. num. 10.* Gotofr. Anton. *disput. feud. 5. th. 9. lit. D.* Quibus adde Menoch. *consil. 589. num. 15. & 19.* Schrader. *de feudis part. 8. cap. 2. sub num. 6.* Anton. Monach. *de feud. interpret. cap. 64. n. 18.* Vide latè Rosenthal. *de feudis. cap. 10. concl. 43. num. 175.* Franc. de Caldar. *quæst. forens. 23. num. 71. lib. 1.* Ubi tradit quod Successor ad æris alieni pro utilitate Majoratus contracti solutionem perpetuo teneatur. Sanè ea, quæ usque huc deducta sunt, multò magis vera sunt, & firmiter procedunt in *Filio Successore* ac succedente in Ducatu, Comitatu aliove feudo Dignitatis & Titulato, & hoc *per cap. un. lib. 2. feud. 45.* in quo Feudistæ graviter desudarunt. Ubi juris Feudalis Author constituit, quod filius non possit hæreditatem sine beneficio repudiare, aut utrumque retinere, aut utrumque repudiandi cogatur ad hunc effectum, ut de debito hæreditario aliquid feudi nomine solvat. Et hoc per gravem & optimam rationem quam in integro suo tractatu super hunc titulum singula-

gulatiter adducit *in cap. 8. & 9.* Antonius Monachus, quoniam successio est quid universale, ac quid universum in jus defuncti. Ac quoniam successio aut hæreditas scindi aut dividi non potest, ideò nec hæreditatem à beneficio, nec beneficium ab hæreditate separare licet. *per l. 1. & seqq. D. de acquir. hæredit.* Caldar. *de jure emphyt. quæst. 7. n. 43.* bene Menoch. *consil. 202. sub num. 66. & 67.* Nam qui privatur potestate consequendi Universale, sub quo particularia continentur, videtur privari potentia consequendi ipsa particularia in eo universali contenta, *per text. in l. si quis cum totum. 7. in pr. & fin. D. de Except. rei judic.* Alexand. *consil. 16. n. 1. lib. 1.* quod latissimè deducit Anton. Monach. *tr. de recta feudor. interpret. cap. 8. 9. & 16. per tot.* Quibus adde Afflictis. *decis. 240.* Vincent. de Franchis, *decis. 1. num. 32.* Roland. à Valle. *cons. 44. lib. 3.* Marc. Anton. Peregrin. in terminis æris alieni, *cons. 4. num. 50. lib. 1.* Præterea aliam & veram quoque hujus assertionis causam deducit Duarenus, cum *Merenda* ex pietate à filio patri debita; Cum enim dedecus magnum (inprimis Principi aut Comiti Imperii propter æs alienum) existimetur absque hærede decedere. *§. 1. Inst. quib. manum. lic. vel non.* Consuetudinum feudalium Authores jure censuerunt, indignum esse Feudo eum, qui adeo negligit famam paternam: Ab eoque non debere spectare Dominum, condignam fidelitatem & obsequium, qui cum posset sine suo incommodo (confecto nempe inventario) hæreditatem capere, voluit paternum nomen cum dedecore inter homines versari. Duaren. *de feudis. cap. 11. num. 9.* Anton. Merenda. *controv. jur. lib. 6. cap. 15. num. 15.* Quibus adde præcipuè Ant. Monach. *dict. tract. cap. 4. per tot.* Mynsing *cent. 3. decis. Camer. 67. num. 10.* Sonsbeck. *de feudis, part. 9. num.*

num. 168. vide latissimè Rosenthal. *de feudis. cap. 7. conclus. 20. & 21.*

VII. Quod tamen intelligendum est de Feudo hæreditario sive novo sive antiquo : item in feudo novo ex pacto & providentia, in quo Filius aut quicunq; alius Agnatus successor feudalis, æs alienum exsolvere tenetur, quacunq; occasione aut quoquo modo, etiamsi extra causam dignitatis aut utilitatis illud contractum sit, Gail. *lib. 2. Observ. 154. num. 10.* Schrader. *de feudis. part. 7. cap. 7. num. 32. & seqq.* Schneid. *eod. tract. part. 4. num. 40. & seqq.* Franc. Bursat. *consil. 49. n. 49.* Francisc. de Caldar. *in terminis successoris* in majoratu loquendo. *quæst. forens. 23. num. 67. lib. 1.* Herman. Vult. *de feudis lib. 1. cap. 9. n. 115.* Quibus adstipulatur in terminis æris alieni post alios, Roland. à Valle, *cons. 1. num. 40. libr. 2. ac consil. 100. n. 142. libr. 4.* Peregrin. *dict. consil. 1. n. 47. vol. 2. ac consil. 1. n. 49. lib. 1. ac cons. 47. n. 4.* quamvis dissentiat latissimè Cephal. *cons. 224.* late Anton. Monach. *de recta feud. interpr. ad tit. An Agnat. cap. 28. part. 1.* Ubi hanc distinctionem quoad hunc *tit. An Agnat.* penitus rejicit Hartman. Pistor. *lib 2. part. 1. quæst. 2. per tot.* In Feudis verò antiquis familiæ, & Titulatis ex pacto & providentia, successor etiamsi sit filius, ad solutionem æris alieni non tenetur. Quoniam in hisce feudis separatio inter bona allodialia sive hæreditaria, & bona feudalia ex pacto admittitur, nec Titulus *An agnatus. lib. 2. feud. 45.* in Feudis partitionis locum habet, secundùm Osasch. Cacheran. *decis. 162.* Mynsinger. *cent. 4. Observat. 6.* Menoch. *cons. 202. num. 53. lib. 3.* Marc. Anton. Natta apud Sylvan. *consil. 52.* Clar. §. *feudum. quæst. 76.* ac de communi testatur opinione Peregrin. *dict. consil. 1. num. 48.* Nisi debita ob dignitatem Feudi titu-

titulati contracta fuerint, ac hoc modo in naturam realis conventionis transierint. Quoniam hoc casu Princeps Successor, non ut Hæres, sed ut Dignitatis Successor veluti Princeps aut Comes consideratur. Abbas & Decius *in cap. 1. in prim. notab. X. de probat.* Marc. Anton. Peregrin. *consil. 1. num. 45. & 47. vol. 2.* Idque secundùm ea quæ superius dicta sunt.

VIII. Hoc tamen instar Cautelæ ad evitandas varias concertationes admonendum esse necessarium censeo. Ut Creditores Principis aut Comitis defuncti primum exactè perquirant: An Princeps aut Comes in Ducatu aut Comitatu ære alieno gravato, universalis fuerit successor, absque ulla separatione bonorum vel inventarii confectione, adeo ut cum feudalibus bona quoque allodialia post mortem Patris aut Agnati occupaverit: Quo casu successor in Principatu aut Comitatu Dignitatis & pactionati, ad quæcunque debita Antecessoris, etiam ad ea quæ extra casum Dignitatis contraxit, efficaciter obligatur Andr. Gail. *2. Observ. 154. num. 18.* Joh. Otto Tabor. *de Oblig. Success. cap. 5. n. 22.* An autem feudi Hæreditarii successor conficiens inventarium feudum retinere, eoque modo ab ære alieno ab Antecessore conflato sese liberare possit? disputant DD. Andr. Gail. hoc asserit. *2. O. 154. n. 16.* Contrarium tenent Sonsb. *de feud. part. 9. n. 169.* Fab. de Anna *consil. 5.* Vinc. de Franch. *decis. 1. num. 34.* Vide Authores apud Græven. *libr. 2. consil. 154. n. 4.* Adi quoque Joh. Petr. Surd. *consil. 305. n. 12. & per tot.* Quo facit Schenck. Baro *de feudis libr. 3. tit. 23. n. 10.* Zasius *eod. tract. part. 8. num. 10.* Laur. Sylvan. *consil. 30. num. 8.* Franc. de Caldas. *lib. 1. quæst. forens. 23. num. 67.* Ac quoniam pauci Ducatus aut Comitatus in Imperio Roma-

Romano Germanico reperiuntur, qui non varia & multa allodialia bona, imo quandoque ditiones comprehendant, ideo Principes aut Comites Successores in officio, ita simpliciter succedentes, tantò fortius ad æs alienum prædecessoris patris aut agnati astringuntur. Unde bene in hisce terminis tradit Franc. de Amaya, *successio jure sanguinis qua fit jure sanguinis, ita conjuncta est cum successione bonorum, ut una ab altera separari nequeat.* Franciſc. de Amaya *ad l. providendum, 23. num. 16. & seqq. C. de dacurion. libr. 10.*

IX. Insuper etiam hoc observandum esse addo, quod quamvis Andreas Gail. vir summe practicus *in observat. Camerali 154. n. 4. lib. 2.* constanter asserat; Quod Princeps Imperii successor in feudo ex pacto & providentia ad æris alieni solutionem minimè teneatur, idque gravissimo Camerali præjudicio corroboratum esse asserat: Eumque sequatur Græven *in concl. 154. libr. 2.* ad Gailium. Hoc tamen ita expeditum non esse, attestetur *Caspar Klockius*, in Camera Imperii per aliquot annos insignis Practicus dum scribit. Die Traditio quod Successor ex pacto & providentia non teneatur factum ejus præstare cujus Hæres non est, Ist etwas zweiffelhafftigs: vnd ist einmal gewiß/ daß solch einstrewen/ die jetzt regierende Herrn Marggrafen von Brandenburg und Churfl. Pfaltz/ so von etlichen von Herrn Reinharten Pfaltzgraven bey Rhein herrühren/ der Schulden Bezahlung sich dardurch loß würcken wollen/ am Keiserl. Cammergericht überführen mögen. Cum etiam Successor territorii & Weis/ potius universalis quam singularis successor existimetur. Ideoque succedat cum sua causa, qualitatibus & vitiis ut ferè formaliter dixit Bald. *consil. 202. num. 2. vol. 2.*

vol. 2. Anton. Capyc. *decis. 20. num. 29.* Hæc Klock. *consil. 29. num. 132. & 133. vol. 2.*

CAPUT XV.

De Principis Expectativa Concessione, & de primariis Precibus, quas Successor regiminis sartas tectas observare tenetur.

SUMMARIA.

I. 9. infertur, Principem aut Comitem Imperii in concessionibus quoque expectativis Antecessoris sui promissum servare obligatum esse.

II. Aliter se res habet in personis Ecclesiasticis: ut & de concessione præbendæ vacaturæ.

III. Cæsareæ preces primariæ super beneficiis primò vacaturis in idoneas personas collatæ valent.

IV. Q. An expectativa primarum precum ad beneficium Ecclesiasticum post mortem Imperatoris duret, ita ut successor in Imperio illam revocare nequeat? quod affirmatur ab Autore.

V. Q. An Imperator Antecessoris investituram abusivam de feudo observare, ac Feudum Principi Imperanti conferre teneatur? quod negativè deciditur.

I. N*Ono* infertur ex supra deductis, quod Princeps aut Comes Imperii *in Concessionibus quoque Expectativis* Antecessoris sui promissum servare obligetur; quod in specie in feudo per investituram abusivam (ut vulgo vocatur) Titio concessum asseritur; Quam concessionem feudi expectativam Princeps Successor observare tenetur. Et hoc quidem meritò *per cap. un. §. moribus. tit. si de feud. def. content.* ubi Afflictis Alvarotus & Feudistæ. *cap. un. qui success. teneant. lib. 1. feud. 9.* Princeps enim succe-

succedit in officio & Dignitate, ideo ea quæ sunt de dignitate & natura officii præstare obligatur. Ita Zasius *de feudis part. 6. num. 19.* Borcholt. *eod. tract. cap. 7. n. 19.* Hieron. Schurpff. *consil. 52. num. 10. cent. 1.* Hartman. Pistor. *lib. 2. quæst. 25.* Rosenthal. *de feudis cap. 4. n. 19.* post alios Gail. & Græven. *2. observat. 15. per tot.* Gotofred. Anton. *disput. feud. 7. thes. 1. lit. E. in fin.* quod latè per rationes dubitandi & decidendi deducit Dn. m. Bocer. *tract. de investitura cap. 5. num. 15.* Quamvis dissentiat post Paul. Picum. *in cap. un. §. moribus. verb. investiri. si de feud. defin. lib. 2. feud. 26.* Mart. Mager. *d. advoc. arm. cap. 16. n. 831.*

II. Sanè in *personis Ecclesiasticis*, vel in Episcopo aut Abbate Imperii, expectativam feudalem concedentibus aliud dicendum esse Dd. communiter asserunt. Nec Prælatus Successor Antecessoris sui investituram abusivam ratam habere tenetur. Cum ille jure Electionis ad officium accedat ac præsentium tantum rèrum, non etiam post mortem administrationem habeat. *per cap. final. caus. 12. quæst. 1. cap. 2. X. de donat.* Roland. à Vall. *consil. 1. n. 40. ac consil. 66. n. 39. vol. 2.* Jacobin. *de feud. verb. sed an Princeps, n. 1.* Borcholt. *de feud. cap. 7. n. 19.* Gotofr. Anton. *dict. disput. 7. thes. 1. lit. E. in princip.* Ita intelligendus est Schneid. *de feudis part. 3. num. 93.* Et cum eo quoque Dn. Otto Tabor. *de oblig. success. cap. 5. num. 19.* qui tamen *sub cap. 6. num. 5. & seqq.* latius hanc controversiam pertractat. Limitationes suggerit Schrader *de feud. part. 3. cap. 2. n. 33.* latissimè Casp. Klock. *consil. 4. à n. 73. & seq. vol. 2.* Idem quoque dicendum de concessione *Prabendæ vacaturæ*, quam Successor Prælatus observare & adimplere non tenetur. Cum regulariter tales concessiones jure canonico prohibitæ sint. *per cap. 2. X. de concess. præ-*

 bend.

bend. Zypæ. *in analyſ. jur. pontif.* Franc. Marc. *part. 1. deciſ. Delphin. 455. n. 45.* Qui haſce Conceſſiones omnino exoſas, & antiquitus non uſitatas eſſe aſſerit. Gail. *2. Obſerv. 155. n. 6.* ubi declarationem hanc ſubjungit: ſcilic. quod aſſertio præfata procedat in promiſſione certi hominis: ſecus verò, ſi generalis & incerta fiat conceſſio primæ vacaturæ præbendæ in Eccleſia, ſecundum Salycet. *in l. fin. num. 11. C. de pactis.* Græven. *2. concluſ. 155. n. 1. & 2.* Quæ tamen moribus Pontificiorum non amplius obſervatur. Johan. à Chockier *de prec. primar. ſect. 2. verb.* Communiter *fol. m. 44.* Joh. Aloyſ. Ricc. *coll. deciſ. 1574. ac coll. deciſ. 1662.* Sicuti haſce expectativas latè defendit, & contrariis reſpondet Auguſt. Barboſ. *ad cap. relatum. 9. num. 2. & ſeq. X. de præbendis & dignit.* Optimè tamen conceſſiones præbendarum vacaturarum refellit Rol. à Valle, *conſ. 47. n. 55. & 69. vol. 1.*

III. Ex qua diſtinctione ſequitur & ſuſtinetur, quod Cæſareæ preces primariæ ſuper beneficiis primò vacaturis, quas Cæſar bene meritis vel aliis perſonis idoneis conferre cenſuevit, valeant & perpetua firmitate nitantur. Quoniam generalis & incerta eſt hujusmodi Cæſaris gratia & conceſſio. Andr. Gail. *2. obſerv. 155. n. 7.* Johan. à Chockier. *tract. de primar. precib. Imper.* Habent enim Imperatores Imperii Romano-Germanici inter Regaliorum jus etiam poteſtatem ex coronationis ſuæ adimpletione præſentandi vigore primarum precum unum vel alterum ad quodcunque beneficium eccleſiaſticum primò vacaturum. vide Martin. Rümelin. *ad Aur. Bull. part. diſſert. 4. ubi Dn. Speidel.* Beſold. *in Theſaur. practic. verb.* Pariſ. Brieff. Speidel. *in ſpecul. notab. jur. polit. lit. P. verb.* Pariß Brieff. *4.* Dn. Limnæ. *2. jur. publ. cap. 9. num. 2. & ſeqq.*

IV. Hinc

IV. Hinc oritur elegans & practicabile dubium. *An gratia & concessio primarum precum ad beneficium Ecclesiasticum, etiam post mortem Imperatoris duret, ut Successor in Imperio illud revocare nequeat, in eo casu, quo beneficium ab Impetrante nondum adhuc acquisitum fuit.* Hanc quæstionem per rationes pro una & altera sententia examinat Johan. à Chockier, *in tract. de precib. primar. sent. 4. verb. Quoq. fol. m. 53. & 104.* Ubi contra Imperatorem concludit, contrariis autem non respondet. At ego Successorem in Imperio Romano-Germanico Impetrantem in acquirendo beneficio suo, casu eveniente manutenere debere censeo. *Tum* quoniam Commissio Executori data non regulatur ad instar mandati, quod re integra expirat, sed instar gratiæ seu privilegii personæ à Cæsare facti, quod perpetuo durat, nec morte, re etiam integra expirat. *per cap. si super gratia. 9.* ubi Canon *communiter de Offic. & potest. delegat. in 6.* Franc. Bursat. *consil. 25. n. 5.* Primarias autem preces Imperatores habent ratione dignitatis, quæ reales censentur, nec morte concedentis expirant, licet effectum nondum habuerint. *Tum* quod Impetrans per acceptationem gratiæ quantumvis generalis faciat ut res desinat esse integra. Card. Paris. *consf. 145. num. 14. vol. 1.* Oldrad. *consil. 229.* Moredan. *decis. 354.* Nam per acceptationem gratiæ, etiam expectativæ acquiritur jus ad rem. *per cap. fin. de concess. prabend. in 6.* ubi August. Barbosa *num. 3.* Cassiodor. *decis. 3. num. 3. tit. de prabend.* Hinc Doctores Canonum dicunt, quod expectativa jus implorandi officium superioris tribuat Impetranti, ut vacanti beneficio ei provideat. *per dict. cap. si super gratia. 9. de Offic. & potest. delegat. in 6.* Johan. Aloys. Ricc. *coll. decis. 1662.* Ita in terminis Frideric. Petruc. de Senis *consil. 78. per tot.* Lappus allegat. 17.

Æneas de Falcon. *de reservat. part. 2. quæst. 5. n. 4.* Jacob. Puteus *lib. 3. decis. 35.* & novissimè hoc latè deducit Francisc. Pegna *decis. Rot. Rom. 244. num. 2. 11. 12. & 14. ac decis. 249. num. 1. per tot. in tom. 1.*

Q. V. Alia occurrit & quidem satis nodosa quæstio, *An Imperator Antecessoris sui investituram abusivam de feudo Imperii titulato* (*quam vulgo expectativam vocamus*) *casu eveniente observare, ac feudum eo regnante apertum Principi Impetranti, conferre teneatur?* Sunt qui hoc asserunt; Cum Imperator ea faciendo, quæ sunt de officio Imperatoris (veluti infeudare) æquè suum in Imperio Successorem obliget. Dn. m. Henric. Bocer de Regalib. *cap. 4. n. 16.* Elias Rosac. *6. in pract. forens. cap. 61. num. 15. & 20.* Et hoc indies ex praxi Imperii fieri videmus. Contrarium asserit Rosenthal. *de feud. cap. 6. conclus. 17.* Schrader. *eod. tr. part. 3. cap. 2. num. 25.* Borcholt. *eod. tract. cap. 7. n. 19.* Alios authores vidè apud Græven. *2. Conclus. 155. num. 13.* Otto Tabor. *dict. tr. cap. 5. n. 19. in fin.* Et *hoc per text. in cap. 1. An apud judic. vel. pars Curiæ.* Quoniam Imperator non accipit Imperium ab Antecessore jure hæreditario, sed ad fastigium hujus dignitatis per electionem evehitur. Quod latiùs tradit Mart. Mager *de advoc. arm. cap. 16. n. 31.* Consentit quoad omnia latissimè Everh. Jun. *consil. 1. n. 25. & seqq. vol. 1.* qui sub *n. 23. & seqq.* contrariis respondet. Ubi tn. in quatuor casibus Successorem in Imperio Regni Germanici Antecessoris sui expectativam feudalem adimplere & sartam tectam servare obligatum esse tradit. *I.* si concessio ista per modum legitimi contractus fiat. *II.* si concessio sui gratia expectativa per Imperatorem Antecessorem mediante investitura consummata sit, *n. 26. III.* si Imperator cum consensu Electorum

ctorum talem expectativam certorum feudorum concessisset. *num. 27.*

IV. Si Princeps Vasallus qui possidebat feudum vivente Imperatore concedente mortuus esset, quam concessio expectativa nondum fuerit adimpleta. *n. 28.* Veruntamen cum in concessione hujusmodi expectativæ feudi Imperialis vix unquam accidat, ut unus vel alter casus contingere soleat, ideo discordantes hæ opiniones facilè in concordiam reduci possunt. Hisce haud dissimilis subjicitur Quæstio; *An Princeps Successor expectativam Advocatiæ ab Antecessore concessam, observare teneatur?* Quod relatis in utramque partem rationibus *negativè* resolvit Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 6. n. 819.* Cui resolutioni non ita simpliciter subscribendum esse censeo. Q.

CAPUT XVI.

SECTIO I.

Declarationes quædam supra dictorum, quatenus Successor, Principis Antecessoris pacta, tàm strictè servare teneatur.

SUMMARIA.

I. Prædicta vera sunt in promissionibus consensum & æquitatem naturalem habentibus.

II. Princeps Successor donationes à Prædecessore suo ingrave Reipublicæ præjudicium initas, illæsa existimatione revocare potest.

III. Quod exemplo Caroli VIII. & Francisci I. Galliarum Regum, ut & Philippi II. Hispaniarum Regis demonstratur.

IV. Idem Iuris est, si Princeps modicas quidem, sed plures largitiones fecerit, ex quibus conjunctim calculatis magnũ

Principatui præjudicium & detrimentum infertur.

V. Aliter se res habet in pactis pacis, quæ Successorem etiam invitum obligant.

VI. Vel si Rex aut Princeps aliquid contra justitiam & æquitatem promiserit, quod Princeps Successor adimplere non tenetur, etiamsi Antecessor illud in mandatis dederit.

VII. Impp. Romano Germanici jus abolendi & aggratiandi jure proprio habent.

VIII. Princeps criminum abolitionem ex variis causis concedere solet.

IX. Rex Reo crimen indulgens, etiam pœnam remisisse censetur.

X. Abolitio seu indulgentia criminis Reo plenissimam securitatem attribuit.

XI. Aggratiatus à Principe, æquiparatur absoluto per sententiam.

XII. Quod eo magis procedit, si delictum aut injuria adversus ipsum Principem à Reo commissum fuerit.

XIII. Imò si criminis indulgentia, bey Fürstlichen oder Gräffl. wahren Worten *sopita est.*

I. CÆterum in supra dictis casibus, hoc observandum est, omnia ea, quæ hucusque dicta sunt, vera esse in Contractibus, promissionibus, aliisve conventionibus, quæ *Consensum*, *Justitiam*, *& æquitatem naturalem* Comites habuerunt. Hisce enim deficientibus, quicquid agitur, circumventio magis quam conventio nuncupatur, quæ non magis Contractus est, quam si Nummus falsus, Nummus quoque dicitur. *per text. cum Gloss. in l. omnes. C. de hæretic.* Nic. Boer. *ad Consuet. Bituric. tit. de re tr. feud. §. ult. Gloss. un.* Tiraquell. *de jur. retract. part. 1. §. 1. gloss. 2. num. 12.* Joan. Lopez. de Palac. Ruuior. *in Rubr. §. 70. num. 31. X. de donat. inter V. & V.* Quod summè notandum esse censeo cum doctissimo & *æquanimo Pruckmanno* contra hosce Aulo-Politi-

liticos, qui prima apud Principem occupantes ſubſellia, gratiam per tot inhiationes aucupantur, inverecundâ aviditate ita Principem conſtringunt, ut etiam non concedenda tribuat, & ob id Principatum ejus magnis donationibus, monopoliis, aliisque artibus depeculando, immenſos patrimonii reditus comparaverunt. Contra hoſce Aucupatores Principem Succeſſorem optimo jure repetundarum agere & elargita revocare poſſe & debere cenſeo. *per l. 1. D. ad I. Iul. repetund.* Imprimis per text. egregium *in l. 1. C. de petit. bonor. ſublat.* Ita ſub *Carolo IX.* Galliarum Rege ordines Regni Gallici, Lutetiæ Pariſiorum *Anno MCLXI.* congregati Guiſios repetundarum reos agere ob immenſas donationes, in eos à defunctis Regibus collatas, decreverunt. Auth. Hiſtor. *Gall. part. 1. lib. 2.* Frider. Pruekman. *de abſolut. poteſt. Princip. cap. 4. membr. 2. effect. ſeu quæſt. 2. num. 22.* Matth. de Afflictis *ad §. ſimiliter. lib. 2. feud. 51. num. 16.* Cravetta *conſil. 10. num. 13. & 17.* Baro Enenckel. *de privileg. libr. 1. cap. 5. num. 12. & ſeqq.* Franc. de Amaya *ad l. ſi quando. 2. num. 16. C. de bonis vacant. lib. 10.* Leonh. Leſs. *de Iuſtit. & jur. libr. 2. cap. 17. dubit. 6. n. 48.*

II. *Declaratur* hucusque tradita in Conventionibus aut Donationibus à Principe Prædeceſſore *in grave præjudicium* Reipublicæ initis. Quas Princeps Succeſſor illæſa exiſtimatione revocare poteſt *per cap. fraternitatis X. de donat. cap. intellecto.* Ubi Canon *X. de jurejur.* Modeſt. Piſtor. *conſil. 63.* Johan. à Sande *de prohib. rer. alien. cap. 6. n. 18.* Enenckel. *de privileg. lib. 3. cap. 11. num. 41.* Quoniam Princeps regulariter non poteſt diminuere jura aut bona Principatus, quando diminutio tendit in magnam Ducatus læſionem aut diminutio-

nem

nem. Tholosan. de Republ. *libr. cap. 20. num. 61.* Nicol. Reusner. *decis. 4. lib. 4.* Dieter. *de Summo Imperio thes. 53.* August. Barbosa *ad cap. abbate sane. 3. num. 4. X. de appellat.* Unde *Baldus* tradit: Imperium sese habere instar Corporis, cui si vel auricula amputetur, monstrosum efficiatur. Etsi enim inter regias virtutes non minima sit liberalitas, quæ Principi laudem & amorem conciliat; secundum Imperatorem Justinianum *in Novell. 7. cap. 2. §. finimus. ibi :* Quid enim causatur Imperator ne meliora det? Bonifacius Roger. *consil. 49. num. 2. 4. & 25.* Scriban. *in Polit. Christian. libr. 2. cap. 5.* Matth. Castrit. *de Princip. German. virtut. libr. 2. cap. 8.* Bern. Exner. *in Val. Maxim. Christian. lib. 6. c. 11.* Illa tamen, ut cum delectu & modo fiat, necesse est. Sueton. *in Tito Vespas.* Filio *lib. 8. cap. 8.* Ubi Casaubon. Dandum autem est, quod nec tibi nimium nocet, nec alteri, ne ita detur, ut diu dare non possis, nec redundet in largientis incommoda, Michael. Piccarr. *observ. Histor. Polit. decad. 12. cap. 2.* Non enim est liberalis, qui dat indifferenter, sed qui rectè discernit inter accipientes & modum in largiendo observat. Fulv. Pacian. *de vero Principe cap. 3. num. 90.* Dictus Piccart. *observ. Histor. Polit. decad. 14. cap. 6.* Ideò dum nimiæ Magnatum largitiones fiunt, illæ tanquam inofficiosæ vel ab ipsis Principibus vel à Successoribus sublatæ & retractæ fuerunt. Ita *Galba* Imperator profusas bis & vicies mille sestertium largitiones *Neronis* revocavit, decima parte liberalitatis apud quemque relicta. Sueton. *in Galba cap. 15.* Idque bene factum juxta Tacitum: *justissimum enim est hoc inde repeti, unde inopia causa erat.*

III. Sic *Carolus VIII.* Galliarum Rex Ludovici patris

tris donationes immodicas rescidit & fisco inferri curavit, multis refundere coactis etiam id, quod jam insumpserant. Belleforest. *histor. lib. 5. cap. 150.* Ita *Franciscus I.* gratiam Supremi Imperii in Principatu Arausiensi *Joanni Cabilono* ex singulari benevolentia, à Ludovico XII. antecessore factam, revocavit, ejusque filium in fidem rursus revocavit. A quâ tamen vicissim pacificatione *Madritiana*, A$_0$. 1559. *ipse Guilielmus* cum Successoribus liberatus fuit, & imperium absolutum obtinuit. Thuan. *histor. lib. 31.* Quocirca Advocatus *Fisci Neapolitani*, monuit *Carolum VIII.* Galliæ Regem, qui tum temporis Regnum occupaverat, ut jure suo à Baronibus merum mixtumque in subditos suos reposceret, quo ipsos donarat *Alphonsus* Rex, suprema Neapolitani Senatus Jurisdictione solutum. Nam jus coronæ individuum miserè discerpebatur eâ plenissimâ jurisdictione Anno 1444. concessa. Matth. de Afflictis *ad Constitut. Regni.* utriusque Siciliæ *quæst. 24. in prælud. numer. 9. & 10.* Digna enim est Imperatoria Majestate, regnantis illa *Zimisci* vox revocantis id quod Nicephorus prædecessor, Cubiculario suo Basilio immodicè concesserat: *Indignum esse* (dicens,) *publicis possessionibus multorum præstantium Virorum sudoribus & sanguine partis, unum spadonem perfrui.* Zonaras in Zimisce, hæc & alia Arnisæ. *de jur. majest. lib. 1. cap. 7. num. 7.* Syring. *de Pace religion. thes. 19. lit. B.* Eodem jure & modo ipse *Philippus II.* Hispaniarum Rex nimis injustis & gravibus usuris à Mercatoribus Genuensibus pressus & deceptus, quo ærarium oppressum sublevaretur A°. 1596. cursum usurarum in posterum stitit, revocatis pensionibus ex quacunque causa Negotiatoribus assignatis. Augustus Thuan. *histor. lib. 117. fol. m. 710.* Vide de hac declaratione

tione imprimis Menoch. *consil. 1003. numer. 19. & seqq.* Mantica *de tacit. Convent. lib. 5. tit. 12. & 15.* Consil. Argentor. *30. num. 52. vol. 1.* Consil. Marpurg. *16. num. 228. vol. 4.* Thom. Michael. *de jurisdict. conclus. 15. & seqq.* Baro Enenckel. *de privileg. lib. 3. cap. 11. num. 41.* Franc. Niger. Cyriac. *controvers. forens. 402. num. 40. & seqq.*

IV. Cæterum in hac *Declaratione* secunda etiam hoc ulterius notandum est, quod idem juris sit, si Princeps *modicas* quidem, sed *plures largitiones* fecerit, etiam pro diversis temporibus sui Regni; Ex quibus largitionibus, si conjunctim calculatis magnum Principatui præjudicium & detrimentum infertur; eæ tanquam nocivæ à Principe Successore jure revocari possunt. Lucas de Penna *in l. quicunque num. 12. C. de omni agro deserto lib. 11.* Paris. *consil. 1. à num. 122. vol. 2.* Negusant. *inter consil. Albert. Brun. 12. numer. 53. & passim.* Monosus *respons. 45. num. 26.* Primæ enim donationes non debent distrahi ab ultimis, quia regnum est quid individuum, & unitas causæ efficientis concernit omnes actus suos. *p. l. cum quæritur. D. de administr. tut. l. sed. & cum. D. de negot. gest.* Alex. Trentacinq. *Var. Resolut. lib. 3. tit. de donat. Resolut. 4. sub num. 5.* Ita in terminis post alios Balthas. Gilmon. de la Motta *in addit. ad Molinam de jure primogen. lib. 1. cap. 3. num. 16.*

V. Hæc tamen *secunda Declaratio* non procedit in Principe qui pacem pangit, *tempore necessitatis* aut vi bellica coactus, etiam cum imminutione Regii Patrimonii; secundum ea quæ supra *cap. 8. deducta sunt.* Cum enim Princeps Antecessor hoc jure peregerit, necessitate publica id suadente, ut totum Regnum aut Principa-

cipatus conservetur, secundum ea quæ latè tradit Francisc. Zypæ. *in hiatu Chassani lib. 1. 2. 4. 5. & seqq.* Ubiq; hæc transactio sive conventio successorem etiam invitum obligat & astringit Zypæus *dict. lib. 2. cap. 13.* Alber. Gentil. *de jure belli, libr. 3. cap. 22.* Petr. Gudelin. *de Pace cap. 11. fol. m. 61.* Quamvis dissentiat Matth. Cuno *de pactis lib. 1. cap. 22. num. 69. & seqq.*

VI. Declaratur III. si Rex aut Princeps aliquid contra Justitiam & æquitatem promiserit, aut stipulatus fuerit, quod Princeps Successor adimplere non tenetur, etiamsi Antecessor illud in mandatis dederit. Hinc non incongruè hoc loco quæritur, *An Rex aut Princeps Titio criminis reo, in actu inaugurationis, aut alio tempore sui regiminis, pœnam remittens, postmodum pœnitentiâ ductus, Regi aut Principi Successori suo per Testamentum, vel vivâ voce moribundus de jure in mandatis dare possit*, ut post ejusdem mortem Titium Reum ad *supplicium ducat?* ac Princeps Successor *illud adimplere teneatur?* Sanè *negativa* sententia æquissimo nititur fundamento: Ac Principem Successorem, hanc à suo Antecessore datam criminis abolitionem, nec resuscitare, nec sui Antecessoris mandatum executioni dare posse, nec debere, censeo. Certum enim, & indubitatum est, existente veteri forma Romani Imperii, jus delicta abolendi, & pœnas remittendi Imperatoribus Romanis jure proprio competiisse. Quod non tantum ex Tacito, Suetonio, & aliis Historicis, sed etiam abundè elucescit tàm ex Responsis Prudentum, quàm ex Rescriptis Imperatorum, de qua indulgentia vide inprimis *l. 4. in fin. D. de pœnis. l. indulgentia C. de sententiam passis. l. acta apud 45. §. 1. ibi*, sine principali autoritate, *D. de re judicata. l. rescripta. 7. ibi*, vel crimen sup-

 plican-

plicantibus indulgeat, *C. de precib. Imperat. offerend. tot. tit. C. de abolit. general. & special.* ubi Diodor. Fulden, & Anton. Perez & DD. Einsidel. *de Regalibus. cap. 2. n. 62.* Sixtinus *de Regalib. lib. 1. cap. 2. num. 17.* Bocer. *eod. tract. cap. 2. num. 235.* Christoph. Crespi de Valdaura, *Observat. Decis. 5. num. 1. & seqq. per tot.* Andr. Svvarz. *de jure aggratiandi, posit. 2. lit. C.* Daniel Classen. *eod. tractat. cap. 6.*

VII. Mutato verò Imperii Romani Statu, & forma regiminis, hoc jus abolendi & aggratiandi Imperatores Romano Germanici jure proprio habent, secundùm ea, quæ communiter tradit Dn. m. Bocerus de Regalib. *cap. 2. n. 235.* Rosenthal. *de feudis, cap. 5. concl. 1. n. 2.* Henr. Bruning. *de jure universitat. posit. 28.* Cluten. in Sylloge. *thes. 22. lit. B.* Svvartz. *dict. posit. 2. lit. C.* Item abolitionis & indulgentiæ jus ac criminis condonandi potestatem successu temporis Electores, Principes, & cæteri Status Imperii in suis territoriis obtinuerunt, idque à tempore quasi ipsius Imperii Romano-Germanici initiali regiminis formæ, absque ulla contradictione & disputatione exercent. Dn. Reinking. *libr. 1. class. 5. cap. 6. num. 27. & seqq.* Carpzov. *de crimin. part. 3. quæst. 150. n. 19.* Anton. Caler. *de jure Imper. thes. 40.* & alii apud dictu n Suuarz. *dict. differt. posit. 3. lit. D.* Dan. Claslen. *dict. tract. cap. 7.* Ant. Faber in Codice, de Duce Sabaudiæ loquens, *lib. 9. tit. 22.* Henr. Kinschot. *tract. de remissionibus delictorum. cap. 1. n. 4.* Ego in tract. *de Statib. Imperii. cap. 50. n. 13.*

VIII. Solet autem Princeps criminum abolitionem, seu indulgentiam, (quæ tamen aliàs stricto jure differunt) & consequenter pœnarum remissionem *ex variis causis* concedere; Imprimis autem in ingressu

ſu regiminis, & actu inaugurationis, vel ob feliciſſimas nuptias, Dn. Gars. Maſtrill. *ad Indultum generale Regis Philippi III. in proœm.* Joſeph. Mainard. *ad tit. C. de publ. latit. fol. 49. num. 2.* Vel ob natalitia ſui, aut cujusdam filii; Id quod fecit *Conſtantinus* ob natos ſibi liberos, Criſpum & Helenam. de quo *libr. 1. C. Theodos. de indulgent.* Aut propter rem proſperè à ſe geſtam; aut ob publicam gratulationem, de quo Papinianus *in l. abolitio. 8. cum l. ſeq.* ac Ulpianus *in l. ſi interveniente. 12. D. ad SC. Turpillian.* Franciſc. Marc. *part. 1. deciſ. 662.* Chriſtoph. Cruſ. *de indiciis. part. 1. cap. 91. ac part. 4. cap. 50. per tot.* Diodor. Fulden. *de cauſis corrupt. judicior. lib. 2. cap. 15. & ſeqq.* Creſpi. de Valdaura. *dict. Obſerv. 5. cap. 2. num. 192. & ſeqq.*

VIII. Proinde ſi *Rex* jure ſuæ poteſtatis abſolutæ, aut Princeps vigore jurisdictionis territorialis Reo crimen indulget, utique pœnam quoque remiſit. Effectus enim abolitionis criminum eſt, non tantum, ut delictum commiſſum condonatum ſit, verum etiam, ut delinquenti pœna omni modo ſit remiſſa. Proinde ſi pœna, aliàs ob legis diſpoſitionem reo infligenda, ex gratia, & authoritate Imperantis remittitur, vel alteratur, utique etiam crimen tollitur, reſcribente Imperatore Diocletiano *in l. 2. ibi:* indulgentia noſtra crimen extinxit, ac Imperatore Valentiniano, *in l. 3.* ibi, pœnæ gratiam facit abolitio. *C. de generalib. abolit.* Franc. Marc. *part. 1. deciſ. 662.* Et hoc ad exemplum divinæ Clementiæ, quæ peccata ſemel dimiſſa in ultionem redire non patitur. *per cap. ſi illic. 29. cauſ. 23. quæſt. 4.* Nec apud Deum amplius crimen debet appellari, quod remiſſione ſemel deletum eſt. *cap. quod autem. 7. cauſ. 32. q. 1.* Quem Principes & omnes Judices meritò imitari debent,

bent, secundum Justinianum Imperatorem, *in Novell. 69. cap. 4. ibi.* Imperatore sequente Deum, Alexand. de Imola, *consil. 11. vol. 1.* Paul. Merenda. *consil. 90. n. 2. vol. 2. ap. Criminal.*

IX. Nam si crimen non aboleretur hac principali indulgentiâ, utiq; delinquens adhuc obligaretur ad pœnam à lege imponendam, quæ tamen condonatione & abolitione remissa fuit. *arg. text. in l. hos accusare. 12. §. 1. ibi,* repeti se non debere. *D. de accusat.* Tiber. Decian. *de criminibus. lib. 3. cap. 35.* Ludov. Roman. *consil. 223. & 213.* Dn. Garf. Mastrill. *de indult. cap. 45.* Daniel Classen. *de jure aggratiandi cap. 40.* Siquidem hujus abolitionis etiam hic effectus non minimus existit, ut reus criminis ex SCto Turpilliano amplius non teneatur, nec post abolitionem crimen instaurari possit, *per text. in l. mulier. 4. §. 1. ibi,* instaurari *D. ad SCt. Turpill.* Et abolitione publicè factâ, non retractabitur in judicio crimen repetendo, utpote omnia jam publicè remissa: sunt verba JCti Papiniani, *in l. aut privatum. 10. §. 1. D. dict. tit. ad Senatusconsultum Turpillian.* Adeò, ut reus amplius incarcerari, aut molestari non possit. Angel. Aretin. *de maleficiis. vers. & ad querelam. num. 75. fol. 81.* Guazzin. *de defensione reorum defensione. 30. cap. 6. n. 6.* Johan. Maria Vermigliol. *consil. crimin. 387. per tot.*

X. Et hæc *abolitio* criminis id quoque efficit, ne reus pro eodem delicto amplius accusari queat: ac, ne semel finita instantia restauretur, ipse Præses provinciæ, intercessione suæ autoritatis prospicere tenetur; juxta rescriptum Imperatoris Diocletiani *in l. 1. C. de abolition.* Siquidem abolitio, seu indulgentia plenissimam attribuit

buit securitatem, rescribente Imperatore Carino *in l. si docueris. 9. ibi*, interventu indulgentiæ delictum sopitum est. *C. ad L. Cornel. de falsis*. Govarruv. *var. resol. libr. 2. cap. 10. num. 2.* Paris. *lib. 4. consil. 1. num. 1.* Farinac. *in criminal. tit. 1. quæst. 4. & 6.* Jul. Clar. & cum eo Giachar. & Bajard. *in prax. crimin. quæst. 59. à princip.* Ludov. Carer. *in pract. crimin. tit. de homicidio. vers. vigesimo nono excusatur. num. 1. fol. m. 441.* Telamin. Cathar. *de Execut. contra bannit. cap. 3. num. 64. & seqq.* Hinc bene scribit Antonius Gomezius, *Si pœna, delictum castigans, remittitur, vel in aliam mutatur non amplius potest delictum obligare, sed illud, & remissum, & abolitum est. Quamdiu enim delictum vim delicti ex violatione legis habet, tamdiu lex operatur pœnam delicto debitam; sed si pœna fuerit sublata, ob dispensationem de lege, quæ summa potestati adscribitur, statim ipsum crimen abolетur, tum ne planè ad id puniendum, tum ne ad severius vindicandum agatur.* Anton. Gomez. *tom. 3. var. resol. cap. 13. num. 36.*

XI. Proinde ex quo Princeps suam gratiam largiendo, Reo criminis impunitatem dedit, & delictum abolevit, mortuam hanc criminis instantiam resuscitare, ac Principi suo Successori in mandatis nullo jure dare potest, ut illud crimen jam abolitum debita pœna in reo vindicet: Cum aggratiatus à Principe, æquiparetur absoluto per sententiam. *arg. l. cum indulgentiâ: 10. ibi:* ne vereris de calumnia. *C. de sentent. pass. & restit.* Bald. *lib. 4. consil. 204.* Paul. Merenda *apud Zillettum. consil. 90. n. 2. vol. 2.* Farinac. *in criminalib. tit. de Inquisit. quæst. 4. n. 1.* Nec *Successor* mandatum commissum de jure adimplere potest; quoniam ea, quæ legitimis mediis sopita & finita sunt, ac ex quo pacti jam jus quæsitum est, ne Imperiali rescripto quidem resuscitari oportet. *arg. l. causas. 6.* ubi

Dn-

Dn. Richter, & DD. *C. de Transact.* Petr. Paul. Parisi. *libr. 4. consil. 1. n. 61. & 67.* Grammat. *decis. 105. n. 19.* Decian. *cons. 137.* Plaza. *de delictis. lib. 1. cap. 38. num. 2.* Brunor. à Sole, *quaest. legal. 17. n. 30. & per tot. fol. m. 36.* Don. Garsias Mastrill. *de indultu. cap. 45. num. 4. & per tot.*

XII. Et hoc tanto magis procedit, si delictum aut injuria *adversus ipsum Principem* à Reo commissum fuerit; Qui (hoc non attento) in ipso inaugurationis actu, ob publicam laetitiam delinquenti abolitionem dedit. Criminis enim abolitio majorem effectum habet, si etiam ipse, qui injuriam passus est, suum consensum ad obtinendam abolitionem accommodaverit: Quem Princeps suâ propria abolitionis gratia demonstrat, arg. Rescriptum Imperat. Valent. & Val. *in l. fin. ib.* suum consensum. *C. de abolitionibus.* Quae abolitio tantò magis firma est, nec à Successore, etiamsi Princeps Antecessor id in mandatis dederit, resuscitari potest. Actus enim obligatorii jam firmi, & ex quibus pars jus acquisitum habet, poenitentiâ unius retractari minimè possunt, per *cap. quod semel. 21. de regul. jur. in 6. l. si quis in scribendo. 29. C. de pactis.* Nec poenitentia locum habet, ubi quis jus suum remisit. *per l. si judex. 41. D. minor. l. 17. §. 1. D. de acquir. heredit. cap. super hoc. 5. X. de renunciat.* Petr. Peck. *ad cap. quod semel. D. regul. jur. in 6.* Paul. Gallerat. *de renunciat. libr. 4. cap. 2.* Henric. Balthasar. Roht. de *poenitent. cap. 7. regul. 5. & 6.* Mastrill. *dict. tract. de indultu. cap. 45. num. 9.*

XIII. Ulterius observandum est, quod si haec criminis indulgentia *sub verbo Principalis Dignitatis* & fidei bey Fürstl. oder Gräflichen wahren Worten/ Ehren und Würden

Würden sopita est; illa eò minùs resuscitari, aut Reus amplius ullo modo examinari, inquietari, aut molestari potest, extincto scilicet omni criminalitatis jure, per *d. l. si docueris. 9. ibi*: Indulgentiâ delictum sopitum est. *C. ad L. Cornel. de falsis.* Paril. *d. consil. 1. num. 65. vol. 4.* Farinac. *consil. 46. num. 17. & seqq.* Steph. Guazzin. *de defens. reor. defin. 30. cap. 6. num. 6.* Quoniam verba principalis dignitatis, & fidei, non tantùm juramento æquipollent, secundùm communem Imperii Romani praxin & consuetudinem: sed etiam quoad effectum, & firmitatem, pro juramento realiter præstito, censentur: Quibus Princeps aut Comes Imperii absque macula & labe dignitatis, contravenire non potest, *arg. text. in l. si quis major. 41.* ubi Joh. Bolognet. Bertazzol. *& Dd. C. de transaction.* Paul. Wehner. *in observat. practic. verb.* Angeloben. Matth. Wesenbec. *consil. 23. n. 56.* Kellenbenz. *de renunciat. fil. illustr. quæst. 3. per tot.* Gail. *lib. 2. observat. 59. per tot. vide supra cap. 6. per tot.*

SECTIO II.

SUMMARIA.

XIV. Proponitur I. objectio Politicorum & Statistarum: in Principibus contumeliam illatam altâ mente repostam manere, exemplo Tiberii, & Saulis.

XV. Confirmatur testimoniis & exemplis Veterum.

XVI. Respondetur 1. agi hic de crimine penitus sopito. 2. simulationem & dissimulationem non esse extendendas ultra limites honestatis.

XVII. Confirmatur hoc effatis Catonis & Agesilai, aliorumque.

XVIII. Proponitur in contrarium II. exemplum Regis Davidis, qui moriturus Salomoni Filio præcepit, injuriarum antè remissarum vindictam sumere à Simei.

XIX. Proponuntur diversa diversorum Responsiones : 1. Davidem perjurium commisisse.

XX. 2. Davidis juramentum fuisse invalidum, quia destitutum fuerit comitibus juramenti duobus, judicio & justitia.

XXI. 3. Crimen Simei, fuisse crimen læsæ Majestatis non personale solùm, sed reale.

XXII. 4. Davidem crimen conditionaliter remisisse, & vindictam injunxisse Salomoni per occasionem delicti sumendam.

XXIII. Author assumit interpretationem Roberti Stephani, scil. Salomonem posterius Simei delictum cum priori cumulando, morte vindicasse.

XXIV. Confirmatur exinde, quia delictum regulariter non capitale, propter solam reiterationem capitaliter puniri potest.

XIV. Nec *quempiam* movere debet I. ea Politicorum & Statistarum traditio, quod, licet in privatis injuriam dissimulatione aboleri & remitti, JCti dicant; in Principibus tamen, aliisve illustribus viris, contumelia illata maneat altâ mente reposta, quousque occasio, ad animum revocandi, se offerat. Ita in præsens, Tiberius injuriam civiliter habuit, *inquit Cornelius Tacitus*, sed in animo revolvente iras, etiamsi impetus offensionis languerat, memoria valebat. Ita *Saul* dissimulabat despectum filiorum Belial, ac erat quasi surdus, Christoph. Besold. *de arcan. Rerumpubl. cap. 1. num. 10.* Nam cum in vita & regimine Principi multa obveniant, quæ nolit; ideo, ut ad effectum consiliorum suorum veniat, multa simulet oportet invitus, & dissimulet cum dolore, ut alicubi Marcus Tullius Cicero scribit. Gryphiand. *de arcanis regimin. th. 134. Itaq. cave* (inquiunt Politici non pauci) *Principem reprehendas, si cum vulpe pariter vulpinetur; si non ubique per justitia ac honestatis callem, sed obli-*

obliqua fraudis quandoque tramitem ambulent: Erasmus Chockier. *in Thesaur. Polit. lib. 2. cap. 13.* Unde Plinius tradit, *Decipere pro moribus temporum, prudentia est.* Plin. *lib. 8. Epistol. ad Ruffin.* vid. Carol. Scribon. *in Christian. Polit. libr. 1. cap. 13.* Thom. Roccabel. *in Principe deliberante. tit. Simulatione. fol. m. 160.*

XV. Proinde Rex aut Princeps in turbato Reipublicæ Statu, ac ut ad propositam metam perveniat, & dissensiones intestinas sopiat, multa delicta complicibus condonando, quandoque simulare ac dissimulare necessum habet, ac hisce mediis, tanquam dolo bono uti potest, quæ tamen, pacato Regno, aut Reipublicæ Statu, servare non obligatur. Disertè namque divinus Plato scribit, *Crebro mendacio & fraude uti Imperantes debere, ad commodum subditorum*; Plato *libr. 5. de Republic.* Ideo de seipso scribit M. T. Cicero, *Itaque nunquam diffitebor, multa me, ut ad effectum horum consiliorum pervenirem, & simulasse invitum, & dissimulasse cum dolore.* Cicero *epistol. 3. libr. 10. ad L. Marcum.* Et alibi Cicero de C. Octavio Augusto refert: *Licet ergo Patrem appellet Octavius Ciceronem, referat omnia, laudet, gratias agat; tamen illud apparebit, verba rebus esse contraria.* Tull. Cicero *lib. 2. Epist. 2. ad Brutum.* Vide ea, quæ huc afferri possunt ex Scipio. Amirat. *ad Tacit. lib. 1. discurs. 4. & 5.* Althus. Polit. *cap. 26. n. 8. & seqq.* Hugo Grot. *de jure belli. lib. 3. cap. 1. n. 7.* Chockier. *dict. Thesaur. Politic. libr. 2. cap. 13.* latissimè Dn. Reinhard. *condit. de fide politic. libr. 4. cap. 8. per tot.*

XVI. Ad hoc dubium *respondendo* I. sciendo est, quod in proposita Quæstione non agatur de Simei lata aut dissimulata abolitione, & indulgentia; sed de cri-

mine indulgentiâ penitùs extincto & sopito, quod ne quidem imperiali rescripto resuscitari potest: cum gratia & abolitio instar rei judicatæ effectum remissionis obtinuerit: Rex autem vel Princeps gratiam & indulgentiam semel cum effectu concessam, sine fidei violatione revocare, & reum criminis quondam obnoxium de novo pœnâ aliquâ afficere non potest. 2. Quamvis simulatio & dissimulatio inter partes *Prudentiæ* à Politicis referatur, habet tamen hæc prudentia suos limites, quos egredi impunè, & salvâ justitiâ & æquitate non licet; ut sunt fides, honestas, integritas, virtus, quorum qui obliviscitur, non amplius prudentis & Politici nomen meretur, sed vafri, astuti, subdoli, & nefarii potiùs hominis. Reinhard. Condit. *dict. tract. de fide polit. libr. 4. cap. 8. num. 20.*

XVII. Ego sanè M. Catonem probo, qui secundùm Vellejum, nunquam rectè fecit, ut facere videretur, sed quia aliter facere non poterat: cuique id solum visum est rationem habere, quod haberet justitiam. Vellej. Patercul. *histor. Roman. lib. 2. cap. 35.* Memorabilis est, & scita Agesilai Regis sententia, dicentis, Regiæ dignitati non astutiam, sed bonitatis excellentiam convenire, apud Xenophon. Simulatio igitur honesta esse debet, non multum à virtute recedens, quæ utilis, & in tempore assumenda, sed semper cum honestate conjuncta, qua etiam justi homines ad suam suorumq; salutem usi sunt, & uti possunt. post *B. Hieronym.* Besold. *de arcan. Rerumpubl. cap. 1. n. 10.* latè Johan. Marnix. *in Polit. Resolut. sect. 7. resolut. 4. per tot.* Vide de æquivocationibus & simulationibus latè Dn. Theodor. Thumm. de *juram. titul. de contrariis. fol. 158. & seqq.* Distinguit inter simu-

simulationem in vita publica & privata, Author apud Arumæ. *discurs. jur. publ. 23. posit. 40. vol. 3.*

XVIII. Valdè II. in contrarium quempiam movere debet, & potest, exemplum Regis *Davidis* cum *Simei:* Ex quo colligere & concludere licet, quod Rex aut Princeps condonans, in actu inaugurationis criminis reo condignam pœnam, idq; jurejurando confirmans, nihilominus Regi aut Principi Successori in mandatis dare possit, ut ipso mortuo, crimen admissum debitâ pœnâ vindicet. Præsertim, si crimen læsæ Majestatis, conjurationis, seditionis, aut contra Statum publicum perpetratum fuerit, de quibus Nicol. Boer. *tract. de seditiosis.* Claud. Mondain. *eod. tract.* Scipio Gentil. *de Conjurat.* Dn. Bocer. *de crim. læsæ Majest.* *Factum est tale:* David Rex à filio Absolone è Regno pulsus, & actus in exilium, usque Bahurim; egrediebatur inde vir de cognatione Domus Saul, nomine Simei, filius Gera, procedebatque egrediendo, & cœpit Davidi maledicere, lapidesque contra Davidem, & universos Regis viros militares, qui circumcirca latus Regis erant, projecit: maledicendo insuper & clamando: egredere; egredere vir sanguinum & vir Belial, id est, homicida & improbe, de quo *lib. 2. Samuel. cap. 16. à num. 5. & seqq.* ubi Robert. Stephan. Victo autem Absolone, & à Jacobo trucidato, mox Rege Davide à populo Israëlitico in solium regium reposito, Simeius, tanti commissi criminis pœnitentiâ ductus, in ipso actu introductionis, coram Rege prostratus ad Jordanem, submissè veniam & indulgentiam petens, dixit, *Domine, Rex, ne imputes mihi Domine mi, nec memineris ejus, quod iniquè feci in die, qua eras Domine,* nec illud ponas Rex in corde tuo, *Agnosco enim peccatum.*

tum. Quod animadvertens *Abisai*, Dux exercitûs, Semejum utpote hominem ſceleratum, & ſecundùm Legem Moyſis (quod Chriſto Jehovæ maledixerit) nece dignum, à Rege Davide criminis indulgentiam petere, interloquendo dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Simeius, quia maledixit Chriſto Domino: Ad quam inſtantiam indignè reſpondit Rex; Quid mihi & vobis, filii Serujah, commune, i. e. Gallicè loquendo, *Pourquoy vous ſouciez vous des mes affaires.* Quod ſitis mihi hodie adverſarii, ut propter verba veſtra non condonem iniquitatem Simei? Num hodie interficietur Vir in Israël? an non enim novi, quòd hodie ſim Rex de novo introductus ſuper Israël? Ideoque reſolutivè edixit Rex ad Simei, *Non morieris, juravitq́, ei Rex.* Ita textus cum gloſſa ex Hebræo ſumpta, Robertus Stephan. *juxta verſionem* Sanctis Pagnini *libr. 2. Samuel. cap. 19. verſ. 18. & ſeqq.* Quo regio edicto non ſolum Simei crimen abolitum, ſed etiam pœnæ obligatio extincta & remiſſa fuit. Veruntamen, cum appropinquaverant dies Davidis, ut moreretur, præcepit Salomoni filio ſuo, dicendo: Ecce tecum eſt Simei, filius Gera, & ipſe maledixit mihi maledictione vehementi, & affecit me gravibus injuriis, eo die, quo ibam ad caſtra: at quoniam ipſe deſcendit in occurſum mei ad Jordanem, juravi ei per Jehovam, dicendo: *Non te interficiam gladio.* Nunc autem, *ne innocentem dimittas eum*, nec ſinas eum impunitum abire: & quum ſis vir prudens, noſti, quæ facturus ſis, *ac invenias cauſam, qua curabis, eum eſſe interficiendum*, ut deducas canitiem ejus cum ſanguine ad ſepulchrum: Quod Patris Davidis præceptum Rex Salomon (*decipulam* quaſi Simei ponendo) egregio politico arcano, & ſtratagemate adimplevit: Simei enim intra fines urbis

bis Hieroſolymitanæ quiete vivere, ac ne muros & fines ejus huc aut illuc transgrediatur, ſub pœna capitis decrevit. Elapſo autem *triennio*, cum Simei ſervos fugitivos proſequendo in Gath abierat, eosque in obedientiam reducere intendebat, Rex Salomon eum, propter egreſſum urbis Hieroſolymitanæ, contra mandatum Legis, neci dare juſſit. Robert. Stephan. *juxta verſionem Sanct. Pagnin. cum gloſſa* ex Hebræo *deſumpta 1. Reg. 2. verſ. 8. & ſeq. ac verſ. 36. & ſeq.* Hinc Politici inter arcana Rerumpublicarum recenſent, exemplum Regis Davidis, quod demum moriturus, à Simei injuriarum vindictam ſumere, filio Salomoni, tanquam Succeſſori in Regno præcipiebat. Beſold. *de arcan. Rerumpublicarum. cap. 1. num. 10.*

XIX. Ad hoc Exemplum Doctores variè reſpondent; Nam *I.* ſunt, qui dicunt, Davidem juramentum Simei præſtitum de impunitate & indulgentia criminis, non probè obſervaſſe, ſed mandando, filio Salomoni in mortis articulo, ne permittat, ut Simei inultus moriatur, perjurium commiſiſſe, revocando id, quod antea enixa voluntate ſub verbo regio juratò condonavit. *Rationem* addit ipſe David, quoniam Simei maledixerit ipſi maledictione peſſimâ: Ideò, ne eundem innocentem vivere patiatur, ſed etiam in extrema Senectute cum ſanguine ad ſepulchrum deducat: Injuriam enim & pœnam ex poteſtate regia Semeio remiſſam, ac jurato penitùs abolitam, jamjam moriturus ad cor iterum revocavit: Quod delictum verbo Regio condonatum, ſalvo jure, æquitate, & præſtito juramento, reſuſcitare non amplius potuit. Et hoc ad Exemplum divinæ Clementiæ, quæ peccata ſemel

mel remissa in ultionem redire non patitur; sunt verba Gelasii *in c. si illic. 29. caus. 23. quæst. 4. & per cap. quod autem 7.* ibi, cujus pœnitentis crimen divina credit miseratione deletum: *caus. 32. quæst. 1.* Beat. Augustin. *ad Pollentium, libr. 2. cap. 6.* Alexander de Imola. *Consil. 11. vol. 1.* Paul. Merenda *in Consil. Crimin. 90. num. 2. vol. 2.* David enim fuit *pars læsa*, & *pars ignoscens*; potuit ergo crimen in suam personam commissum, scelerato Semejo condonare, crimen indulgendo abolere, ac summæ injuriæ ultionem, DEO Ter Optimo Maximo, tanquam Summo Judici, committere: Ad cujus imperscrutabilem providentiam magis respexit, & quidem piè, quum ad Simejum, virum maledicum, ejusque maledictionem, secundum propriam assertionem *in vers. & ait, 11. Sinite eum,* (ait,) *ut maledicat juxta præceptum Domini*; Forsitan respiciet Dominus afflictionem meam, & reddet mihi bonum pro maledictione hac *lib. 2. Samuel. cap. 16. vers. 11. & 12.* Adeò, ut in hac actione *Regem Davidem* vix aliter excusari posse videatur, nisi ex dicto ipsius *in Psalm. 32.* pro remissione peccatorum omnes sancti orabunt.

XX. Alii *II. Davidem* ob invaliditatem juramenti defendere conantur, quasi hoc juramentum in forma fuerit nullum. Certum enim est, quod omne juramentum tres debeat habere Comites, Veritatem nempe, Judicium & Justitiam. secundum *cap. etsi Christus 16. X. de jurejur.* Et hos quidem Comites fecit Hieronymus *lib. 1. super Jerem. cap. 4.* Juravit, vivit Dominus in justitia, in judicio, in veritate; ac si ista defuerint, nequaquam erit juramentum. *Cap. animadvertendum. 2. caus. 22. quæst. 2.* Domin. Soto *de justit. & jur. libr. 8.*

lib. 8. quæst. 1. art. 7. Sanchez. *de matrim. lib. 1. cap. 32. num. 15.* Dn. Lælius Mancin. *de relaxat. jurament. cap. 14. num. 2.* August. Barbosa *ad dict. cap. animadvertendum.* Hisce autem Comitibus, uno vel altero nempe tàm *judicii*, quàm *justitiæ* destitutum fuit Davidis juramentum: malè enim jurasse Davidem, promittendo homini, læsæ Majestatis reo, impunitatem, scilicet, qui Principi suo, unctò Jehovæ, maledixerit, constat ex Lege Divina, *Exod. 22. vers. 28.* Otth. Philipp. Zepper. *in Coroll. discurs. annexo, fol. m. 126.* Alber. Gentil. *Disput. 1. ad tit. si quis Imperat. fol. m. 10.* Igitur mirum non est, quod hunc errorem Rex pius etiam in articulo mortis correxerit: Quo faciunt ea, quæ tradunt *Canonistæ*, quod jurans scienter aliquid omni jure illicitum, non indigeat absolutione, vel relaxatione juramenti, sed propriâ authoritate promissioni contravenire possit; *per cap. in malis. 5. ibi,* rescinde fidem *caus. 22. quæst. 4.* Alciat. *& Dd. ad cap. cum contingat. num. 78. de jurejur.* Petr. Barbosa. *ad l. alia. 25. §. eleganter. num. 28. & 29. D. solut. matrim.* Guttierez. *de jurament. confirm. part. 1. cap. 72. num. 5. & seqq.* Anton. Cornæ. *tractat. de absolut. juram. part. 4. cap. 1.* Læl. Mancin. *eod. tractat. cap. 13. num. 7. & 8.* Antonin. Barbosa. *ad cap. quanto. 18. num. 1. X. de jurejur.* Cum igitur id, quod temerariè & incautè jurato conventum, & promissum est, omni judicio careat, ideò nullam obligationem inducit; sed per se invalidum est, & corruit: Quod alio Davidis exemplo illustrat D. Augustinus, *in Cap. quod David. 3. & cap. juravit. 4. caus. 22. quæst. 4.* Vide tamen Dn. Otth. Philipp. Zepper. *in dict. Coroll. fol. m. 127.*

XXI. Pro nullitate juramenti Davidis *III.* Si-

 mei

mei præſtiti, ac conſequenter non obligatorii, etiam hoc facit; quòd Simei ſuâ maledicentiſſimâ maledictione, & lapidum projectione adverſus Regem Davidem, & adverſus regios Viros, ac Seniores è populo Judaico, *crimen læſæ Majeſtatis* commiſerit, non tantum erga Davidem, ſed etiam erga populum Judaicum, & Synedrium ipſum, quod non ſolum crimen Majeſtatis perſonale, ſed reale erat, ſcilicet in univerſum Reipublicæ Israëliticæ ſtatum admiſſum: de qua diſtinctione, vide Dn. Henr. Bocer. *de crimin. Majeſtat. cap. 2. n. 13.* Carpzov. *in crimin. tractat. quaſt. 41. num. 24. & 108.* Delictum autem criminis læſæ Majeſtatis realis, ſcilicet ſeditionis, quo ipſe ſtatus publicus concutitur & affligitur, per ſolum Regem aut Principem, ſine expreſſo conſenſu populi, & ſubditorum, remitti & aboleri non poteſt. Fortun. Garſ. *in l. Gallus.* §. & quod ſi tantum. *num. 240. D. de liber. & poſthum.* Quod ita in ſuperioribus judiciis obſervari tradit Sforzia Ord. tract. *de reſtit. quaſt. 92. act. 2. num. 17.* Don. Garſ. Maſtrill. *tractat. de indult. cap. 37. n. 6.* Et hoc illuſtratur ea ICtorum ſententia, quod abolitione & indultu criminum generali, ſubditi rebelles, qui Regis Majeſtatem violatâ fide offenderunt, omnino non comprehendantur, Marſil. *in l. un. num. 130. C. de rapt. virg.* Decian. *de crim. lib. 7. cap. 27. num. 28.* Bellin. *de re militar. part. 9. cap. un. num. 29.* Chriſtoph. Creſpi de Valldaura. *obſerv. deciſ. 87. num. 31.* Quo faciunt tradita Henric. Kniſchor. *de remiſſ. homicid. cap. 13. & 14.*

XXII. Sanè Theologi IV. Regis Davidis ſimulatam abolitionem, & Salomonis paterni mandati executionem in Simei nece, *per modum explicationis* ita excuſant, & defendunt: David Rex crimen Simei remiſit, ſed con-

conditionaliter, nimirum ut caveret, ne in posterum amplius delinqueret. Veruntamen jam moriturus, filio Salomoni in mandatis dedit, ut actiones Simei, tanquam hominis scelesti, exactè observaret, captaque occasione puniendi Simeum ob novum delictum, tunc quoque in mentem revocet, quod ipsi Davidi, Regi suo, maledixisset maledictione vehementi, quò pœnam debitam exasperare posset. Cum igitur Simeius terminos à Salomone positos & præfixos transgressus erat, hoc modo & medio Salomon occasionem exercendæ justitiæ arripiebat, ut secundum præceptum divinum *Deuteron. cap. 19.* auferetur malum de medio, ac audientis cœteri timorem habeant, & nequaquam talia crimina committere audeant. vid. Dn. Luc. Osiander, Andr. Willet. Philip. Henric. Frid. lib. interpret. Angliæ, & al. *ad libr. 2. Samuel. cap. 19. vers. 22. & lib. 1. Regum. cap. 2. vers. 8.* Theod. Thumm. *de juram. fol. m. 111.* Dn. Zepper. *in dict. Coroll. fol. m. 126. & seqq.* & alios. Verum enim verò, quocunque te vertas, vix est, ut scopulos evitare possis: Ac hic sensus ex textu erutus, magis additionem sapit, quàm litteralem explicationem.

XXIII. Cæterum, utut sit, mihi placet, Roberti Stephani interpretatio, ex ipso textu Hebraico desumpta, scilicet; David moriturus filio Salomoni, per modum admonitionis dixit: Nosti, quæ facturus sis cum Simei, viro improbo; Nam cum sis sapiens & prudens, facilè invenies causam, quâ curabis eum interficiendum: Robert. Stephan. *1. Reg. cap. 2. vers. 9.* Cum igitur *Simei* post aliquot annos, præfixos à Rege terminos, contra præceptum transgressus esset, Salomon reiteratum Simei delictum, cum priori gravissimo delicto cumu-

lando, morte vindicavit. Quod à jure communi & æquitate naturali non omnino alienum est; Licet enim crimen abolitione sopitum ne quidem à successore resuscitare liceat, *l. si docueris. 9. ibi*, delictum sopitum. *C. ad L. Cornel. de falsis.* Tiberius Decian. *de crimin. lib. 3. cap. 35.* Paul. Merenda. *consil. 90. n. 2. vol. 2.* Quod si tamen reus aggratiatus successu temporis aliud delictum commisit, ille certè graviori pœna afficiendus est, *per text. in l. 3. ibi, consuetudini. C. de Episcop. audient. l. fin. ibi*, abolitione criminis infamia non tollitur. *C. de general. abolit.* Don. Gars. Mastrill. *de indultu. cap. 45. num. 47.* Unde vulgari stylo Cancellariæ, in Rescriptis gratiæ adjicitur, **Wir wollen dir sonsten/wann du wieder einkommest/altes und newes zusammen rechnen.** Reiteratio enim criminis efficit, ut pœna semper sit augenda, & multiplicanda. *per text. in l. capitalium. 28. §. solent. & §. grassatores. D. de pœnis. l. 1. D. de jur. patron.* Gomez. *V. R. tit. de delictis. cap. 3. num. 6.* Nicol. Reusner. *lib. 2. decis. 20. num. 6.*

XXIV. Quod adeò verum est, ut delictum regulariter non capitale, propter solam quoque reiterationem capitaliter puniri possit, *per text. in l. 1. ibi: perseveret. C. de Superexaction. libr. 10.* Ex quo rescripto Angelus ibidem infert, quod reiterator criminum, etiamsi pro iisdem, seu quolibet ex eis veniret imponenda pœna pecuniaria, tamen propter delicti reiterationem pœnâ mortis naturalis puniri possit, & debeat. Angel. Bartol. Joan. de Platea. Lucas de Penna. & Jacob. Rebuff. *in dict. l. 1. C. de Superexaction.* Thom. Grammat. *vol. 9. n. 26. & 27.* Paul. Merenda. *dict. consil. 90. n. 32. vol. 2.* Farinac. *consil. crimin. 60. num. 23. lib. 1. ac lib. 1. crim. quæst. 23. num. 1. & seqq.* Quoniam per delictum reiteratum & repeti-

tum

tum præsumitur animus deliberatus, & proceresis delinquendi. *arg. Novell. 134. cap. & hoc verò. 6. ibi:* secunda jussio. *ubi Gl. & Dd.* Thom. Grammat. *consil. crimin. 8. num. 26.* Bartol. Cœpolla *consil. crimin. 39. n. 36. libr. 3.* Marsil. *singul. 378. post alios.* Petr. Caball. *Resol. crimin. 99. num. 51. & 52. centur. 1.* Quod *Doctores* in supremis Curiis adeo extendunt, ut quamvis aggratiatus per abolitionem plenam securitatem acquirat, quod si tamen Titius post obtentam gratiam iterum delinquat hac principali securitate se tueri non possit etiam quoad præterita delicta imputanda, pro quibus gratiam & securitatem obtinuit, modo deliberato deliquerit: quod ex communi sententia probat Prosper. Farinac. *quæst. crimin. 29. n. 58. & 59.* Caball. *Resol. crimin. 118.* & cum eis Christoph. Crespi de Valdaura, supremi Aragonum Consilii Vice-Cancell. *observ. decis. 87. num. 32.*

CAPUT XVII.

De Præscriptione Bonorum Domanialium, & familia, An & quando noceat Principi aut Comiti Successori?

SUMMARIA.

I. Q. An Præscriptio Antecessoris noceat Successori Principi Imperii in bonis juri Primogenituræ subjectis, quæ ab Antecessore alienata fuerunt, præsertim si consensus Imperatoris accesserit? Pro negativa afferuntur magni Viri, eorundemque rationes.

II. Confirmatur negativa sententia textibus Iuris feudalis, & Constitutionibus Imperialibus.

III. Ampliatur sententia hæc secundùm Doctores, quod in alienatione bonorum juri primogenituræ subjectorum ne quidem temporis longioris præscriptio

præscriptio quàm 40. annorum, præjudicare possit.

IV. Pro hac opinione allegantur plurimi Authores.

V. Authoris mens est: hanc sententiam esse dubiam. 1. ob adversantem textum feudalem. 2. quia agnatus præscriptione annorum triginta facultate redimendi feudum privatur.

VI. Allegantur conciliationes diversorum. Author decidit: Pacta familiæ, consuetudinem regionis, &c. observanda esse in determinanda hac controversia.

I. OCcurrit hic practicabilis Quæstio, *An Præscriptio Antecessoris noceat Successori Principi Imperii in bonis juri primogenituræ subjectis, quæ ab Antecessore alienata fuerunt, præsertim si Imperatoris consensus accesserit?* Pugnat hoc in casu communis opinio contra communem, quas recenset Hieronym. Cævall. *quæst. 13. per tot.* Hujus quæstionis resolutio dependet ab illo dubio, quod latè deducit Andr. Fachin. *lib. 7. controv. cap. 12.* Si Vasallus bona quædam feudalia alienaverit, ac proximior Agnatus spatio triginta annorum revocare neglexerit, An ejusdem feudi Possessor tutus sit præscriptione adversus alios Agnatos, qui post illius mortem gradu sunt proximiores & feudi Successores: Ac *negativam* sententiam, ac quod triginta annorum lapsus, Agnato Successori non obsit, habita differentiæ ratione inter feudum ex pacto & providentia ac inter feudum hæreditarium, magnæ autoritatis viri asserunt. Quam distinctionem inprimis observat Menoch. *consil. 825. num. 51. ac consil. 1098. n. 27. & seqq.* Joh. Petr. Surd. *consil. 353. num. 28.* Anton. Monach. *de recta feud. interpret. cap. 44. num. 61.* Merckelbach apud Klock. *consil. 14. n. 15. & 16. vol. 2. & alii ab iis allegati.* Negativæ Resolutionis fundamentum in hac juris ratione consistit; Quoniam Principi Agnato Successori jus in bonis

bonis primogenituræ ſubjectis, quæſitum eſt ex inſtitutione Primogenii, ex antiquis conceſſionibus ac inveſtituris partitionatis; quod per feudi alienationem ei auferre non poteſt absque ejusdem conſenſu & beneplacito, *per cap. 1. ibi.* Niſi conſentientibus Agnatis ad quos beneficium quandoque ſit reverſurum. *de alienat. feud. patern.* Eo minus quoque Præſcriptio (qua poſſeſſor feudi alienati munitus eſt) temporis triginta annorum Principi Succeſſori obeſſe poteſt. Quoniam non valenti agere nulla currit præſcriptio, dum præſcriptio tunc demum incipiat, quando actio jam nata eſt. *per l. ſicut. verſ. qua ergo. ibi*: ex quo jure competere cœperunt. *l. noviſſimi. §. quamobrem. C. de praſcript. 30. ann.* Auth. *Niſi tricennali.* ubi Anton. de Padilla. *C. bon. matern.* Atqui illis, qui nondum nati ſunt, aut qui ante conditionis vel diei adventum, in quem vocati ſunt, agere non poſſunt, nulla negligentia imputari poteſt: Conſequenter contra illos ulla præſcriptio currere nequit. Nam ubi non eſt negligentia Succeſſoris, ad quem jus nondum devenit, ibi non debet eſſe pœna Præſcriptionis. *per l. 1. §. fin. C. de annal. except.* Crot. *in l. filiusfamilias. §. Divi. num. 146.* ubi Ripa. *n. 116.* Alciatus. *num. 40. D. de legat. 1.* Roſenthal. *de feud. part. 8. cap. 7. num. 55.* Præſertim cum Princeps jus in ſpe ad Ducatum habens ad exemplum Fidecommiſſarii antequam dies fidecommiſſi accedat & veniat, ſuccedere & ad Ducatus ſucceſſionem aſpirare non poſſit. *per l. 3. l. ſi habitatio. D. quando dies legat.* ſicuti in terminis Fidecommiſſarii tradunt. Marc. Anton. Natta. *conſil. 437. num. 5.* Roder. Suarez *allegat. 3.* Decian. *conſil. 60. num. 3. vol. 1.* Marc. Anton. Peregrin. *de fidecommiſſ. art. 41. n. 16.* Dn. m. Knipſchilt. *de fidecommiſſ. famil. cap. 16. num. 91. & ſeqq.*

II. Quod

II. Quod corroboratur quoque apertis juris feudalis textibus & Imperialibus, præsertim Imperatoris Lotharii Constitutionibus; quibus Imperatores hujusmodi alterationes amputantes sanxerunt, quod Frater simpliciter in dando alteri Domino feudum, nihil superstiti fratri obesse debeat vel possit, licet in secundam vel tertiam generationem & usque in infinitum pervenerit beneficium. est *text. in cap. un. §. satis in fin.* ubi quoque Feudistæ communiter omnes. *lib. 2. feud. 52.* Concordat textus *in lib. 2. feud. 83.* ubi ordinatum est, quod si unus ex fratribus dederit feudi sui partem Domino aut extraneo, ac ille sine hæredibus decesserit, alter frater si vixerit vel hæres ejus sine ullo obstaculo & temporis præscriptione beneficium hoc à quocunque possidente vindicare possit. Et hoc utpote verissimum ex usu comprobato didicisse ipse Feudista asserit. Andr. de Isernia *ad dict. tit. 83. num. 7.* Laudens. *ibid. n. 8.* Afflictis. *n. 10. & Feudistæ passim.* Præterea huc facit, quod non obstante præscriptione Successor in Ducatu bona Domanialia & feudalia ab Antecessore alienata repetere possit, & hæc ratio; Quoniam per constitutionem Imperatoris Friderici, de prohibita feudi alienatione, non tantum venditio & oppignoratio, sed etiam præscriptio & qualiscunque modus transferendi Dominii rei feudalis, interdictus & prohibitus est; sicuti hoc latè deducit Afflictis *decis. 254. n. 1. & 2.* Rosenthal. *de feudis. cap. 9. conclus. 97. lit. G. in glossa* Urirchberg. *tract. de feudo ex pacto & provid. cap. 5. n. 143. & seqq.* Anton. Monach. *de feudor. rect. interpret. cap. 44. n. 64. & seqq.* Ita hanc sententiam, quod nempe exceptio præscriptionis triginta annorum in revocando feudo alienato successori non noceat, tradit post alios Marc. Anton. Peregrin.

tract. d.

tract. d. fidecommiss. art. 41. num. 17. ac consil. 18. n. 15. & consil. 14. num. 11. vol. 1. Petr. Anton. de Petra. *de fidecommiss. quæst. 11. n. 606. & quæst. 14. n. 205.* Schrader. *de feud. part. 5. cap. 4. n. 5. ac consil. 31. num. 250.* plures adducit Rosenthal. *cap. 9. concl. 83. n. 12.* Surd. *consil. 305. n. 24. ac consil. 353. n. 31. & seqq.* Anton. de Amatis, *decis. 169. num. 29.* Cacher. *consil. 21. n. 24.* Nicol. Everh. *vol. 2. consil. 10. n. 34.* In terminis Majoratus Ludov. Molina *de primogen. libr. 4. cap. 10. num. 3.* Alios Doctores allegat Vincent. Fusar. *de substit. quæst. 528. num. 4.* Fulv. Pacian. *consil. 20. num. 17.* Unde *Merckelbachius* famosissimus Practicus consulendo scribit: **unangesehen die** Præscription etiam triginta annorum contra proximiores primi acquirentis **vollendet; Dannoch** in Feudo ex pacto & providentia **den Nachkommen** (qui hactenus agere non potuerunt) **solche nicht läuffig noch verstreichen können/ also daß den** Successoribus **angeregte Lehen/** utili rei vindicatione **einzuforderen nachmahlen bevorstehet.** Thom. Merckelbach. apud Klock. *vol. 1. consil. 7. num. 287. ac 411. ac vol. 2. consil. 14. n. 17. ac inprimis consil. 31. num. 14.*

III. Quod per modum *Ampliationis* adeò verum esse Doctores tàm consulendo quàm decidendo tradunt; ut in alienatione Bonorum juri Primogenituræ subjectorum Agnatis Successoribus nec præscriptio longioris quam quadraginta annorum, imo ne quidem temporis immemorialis præjudicare possit. Roland. à Vall. *consil. 68. num. 26. vol. 3.* Cravetta *de antiquit. tempor. part. 4. §. materia. n. 68.* Franc. Bec. *consil. 130. n. 35.* Per rationem jam supra adductam, quod non valenti agere in æternum non currat præscriptio. Francisc. Curt. Jun. *consil. 181. num. 4. & 5.* Vincent. Fusar. *de substit. quæst. 528.*

 num.

num. 4. Hinc optimè in terminis jurium Majoratus veluti collectarum, Decimarum, Tertianarum, Johannes Baptista Larrea scribit: Quando jus vel privilegium aliquod Regibus Hispaniæ, ac ita omnibus in Regno Successoribus (ratione dignitatis) competit, tunc eis prædecessorum negligentia non nocet, quia ex proprio jure suo successores tali privilegio utuntur. Ac in materia successiva quilibet habet jus per se & tanquam independens ab alio. Nec unquam currit præscriptio ad actum aliquem explicandum, antequam ille actus incipiat explicari posse. Consequenter, Præscriptio etiam immemorialis non potest incipere antequam actio nata sit; Ideò in Majoratibus negligentia prædecessorum non nocet Successori, qui habet in se jus proprium. Quia non potest concurrere possessio contra aliquem, antequam illius jus purificetur. *per l. fin. §. sed quia. D. Comm. de legat. l. 1. C. de bon. matern.* Hæc Larrea *allegat. fiscal. 16. num. 21. & 22.* Ac in materia Fidecommissi, Majoratus, Feudi partitionati, tot sunt concessiones, quot personæ, adeò ut Antecessoris factum Successori utpote ex propria persona ad feudum partitionatum accedenti obesse non possit, secundum ea quæ tradit Clarius, & latius Steph. Gratian. *discept. forens. 247. n. 10.* Mieres. *de Majorat. part. 4. quæst. 21. n. 6.* Quo faciunt tradita à Joseph. à Sesse, *decis. 74. n. 25.*

IV. Et hanc opinionem, quod ne quidem lapsus temporis immemorialis in alienatis bonis familiæ noceat Successori, tenent tàm consulendo, quàm decidendo Andr. de Isernia *in cap. 1. §. hic quoque. de feud. success.* & ibidem Alvarot. Afflictis. *in cap. 1. §. Titius. n. 7. si de feud. defunct.* Abbas Panormitan. *consil. 101. n. libr. 1.* clarè Marc.

Marc. Ant. Natta. *consil. 437. n. 5. & 6.* Cacheran. *decis. 177. per tot.* Menoch. *consil. 1098. num. 27. & seqq.* Ac ita Cameram Imperialem in causa Galler contra Brandenburg/ Anno 1569. judicasse, (cujus præjudicii meminit quoq; Andr. Gail. *2. observ. 149. n. 8.*) ubi 70. plus minus annos elapsos fuisse, antequam vindicanti vel condicenti Agnato locus succedendi fuisset apertus, impediente eo, qui consenserat, contestatur Rosenthal. *de feudis. cap. 9. concl. 84. num. 4.* ubi tradit, quod nec centum vel ducenti anni prælapsi reliquis agnatis in bonis feudalibus partitionatis noceant, *in allegat. lit. E.* qui plures authores allegat. Quibus astipulatur Marc. Anton. Peregrin. *consil. 18. num. 15.* Qui hoc juris esse asserit, in Fidecommissis perpetuis, Majoratibus, primogeniis ac feudis. idem *in consil. 28. per tot. Idem. tract. de fidecommiss. quæst. 41. n. 17. ac in tr. de jur. fisc. tit. de præscript. n. 17.* Qui plures rationes & authoritates adducit. Hartman. Pistor. *libr. 2. quæst. 8. num. 73. per tot.* Ludolph. Schrader. *de feudis part. 5. cap. 4. num. 5.* Merckelbach. apud Klock. *consil. 14. num. 17. vol. 2.* Dn. Knipschilt. *de fidecommiß. famil. cap. 16. n. 97.* Joh. Baptista Larrea allegat. *fiscal. cap. 16. num. 21. & 22.*

V. Verum enim verò superius relata opinio, quod nempe triginta annorum lapsus Successori in feudo familiæ & partitionato non noceat, quo minus bona ab Antecessore alienata vindicare possit, dubio non caret. Idque ex duplici ratione. Tum *Primo* propter manifestam contradictionem *textus feudalis in cap. un. §. Titius. lib. 2. feud. 26.* ubi constitutum est, ac Feudistæ communiter tradunt, quod si Vasallus feudum antiquum in Agnatum remotiorem alienaverit, ac proximior Agnatus sciens non contradixerit, is lapsu unius anni remo-

veatur. Sin verò alienatio in planè extraneum facta sit, Agnati indistinctè spatio triginta annorum à revocatione feudi alienati arceantur. Francisc. Balb. *de præscript. part. 4. quæst. 12. n. 19.* Cunrad. Rittershus. *de feud. cap. 18. n. 22.* Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 95. per tot.* Et hunc paragraphum, *Titius*, Feudistæ aliàs mirificè torquent, sicuti videre licet apud Hartm. Pistor. *lib. 2. quæst. 8. n. 31. & seqq.* Fachinæ. *lib. 7. controv. cap. 10.* vide quoque Gotofr. Ant. *disput. feud. 10. thes. 6. lit. E.* Francisc. de Clapperiis, *decis. 54. passim.* Tum *secundò*, quod Agnatus ignorans feudum familiæ alienatum esse, quamvis jure revocandi feudum gaudeat, ast ille cursu & præscriptione annorum triginta facultate redimendi feudum privetur. Rosenthal. *de feud. cap. 9. conclus. 93. n. 16.* Lud. Schrader. *eod. tract. part. 8. conclus. 7. n. 47.* Hartm. Pistor. *2. quæst. 12. n. 36. & seqq.* vide Tiraquell. *de jur. primogenit. quæst. 30. per tot.* Ita in terminis Iohan. à Sande *tractat. de probib. rer. alienat. cap. 7. §. 5. n. 52. & seqq.* Decker. *dissert. 15. lib. 1.* qui sub *n. 15. in fin.* scribit: *In aperto jam est, quod fideicommissa conditionalia non minus sint obnoxia præscriptionum juri, quam qualibet alia res libera dispositionis, per l. fin. §. sin autem. C. comm. de legat.* Et paulò ante. *Nec hic quicquam valet vulgare illud dictum:* Non valenti agere nullam currere præscriptionem: *Quoniam pendente conditione currit præscriptio contra Dominum, hæredem aut legatarium gravatum, cui prima partes agendi & defendandi competebant: Id quod vel exinde constat liquido, quod sententia lata contra gravatum, noceat fidecommissario. per l. ex contractu. D. de re judic. l. aut facta in p. & l. si patroni D. ad Trebell. l. 1. §. penult. D. de vent. in spic.* Hæc Decker. *in decis. lib. 1. dissert. 15. num. 15.* Cæterùm has *contrarias opiniones* in concordiam reducere tentat, cum aliis Hieronymus

Cæ-

Cævallor; scilicet ut prior opinio removendo præscriptionem in bonis alienare prohibitis, procedat in præscriptione longi temporis, scilicet 10. aut 20. annorum. Posterior verò opinio locum habeat in præscriptione 30. vel. 40. annorum, quo temporis spatio elapso Possessor rei fidecommisso subjectæ securus erit. Ita Carol. Molinæ. *ad Alexandr. consil. 29. vol. 3.* Socin. *consil. 251. & consil. 266. vol. 2.* Peregrin. *de fidecommiss. art. 41. num. 10. 16. & 17.* qui hanc opinionem communem dicit, ubi Francisc. Censalius in observat. Fusar. *de substit. quæst. 528. n. 6. & 7.* post alios Gilmon. *de la motta ad Molinam. lib. 4. cap. 10. num. 1.* ubi præjudicium refert Caldes Pereira. *var. Resol. 51. num. 4.* Petr. Barbosa *ad Rubr. C. de præscript. 30. vel. 40. annor.* qui sub *n. 208. tradit:* Quamvis sint, qui censeant Bona majoratus non posse præscribi, licèt fuerint alienata per quendam tertium, ea ratione, quia in majoratibus prohibitio dirigitur in rem, & non in personam, secundùm Petr. Paul. Paris. *consil. 72. num. 89. lib. 4.* Ideo per quemcunque alienata sint hujusmodi bona, præscriptio tamen non procedat. Hæc tamen Ratio non obstat; quoniam etsi Testator dirigat prohibitionem in rem: Non potuit tamen irritare titulum habentem ab eo, quem non honoravit. *per l. ab eo. C. de fidecommissis.* Ideo alienatio hæc facta per illum tertium, semper mero jure valebit, & tribuit causam præscribendi; sicuti animadvertit Corneus *consil. 304. num. 20. lib. 3.* latius Petr. Barbosa *ad dict. rubr. num. 209. & seqq.* Verum enim verò in determinanda hac controversia multum pactis familiæ, consuetudini regionis, quantitati rei alienatæ & discreto Judicis arbitrio tribuendum, & exinde decisio quæstionis hujus sumenda erit.

CAPUT XVIII.

De Præscriptione immemoriali, quatenus ea Principi Successori in Bonis Domanialibus & familiæ noceat.

SUMMARIA.

I. Q. An Præscriptio immemorialis in revocatione bonorum familiæ alienatorum Agnatis Successoribus noceat, eosque penitus excludat? Affirmativa proponitur & probatur aliquot rationibus, confirmaturque testimoniis plurium Authorum.

II. Author eandem assumit, eoque magis veram esse, asserit 1. si alienatio redundarit in utilitatem Antecessoris.

III. 2. Si quæstio sit de feudo hæreditario. 3. si possessor hujusmodi Prædii aut Castri mediatè tantùm causam habeat à persona gravata vel alienare prohibita.

IV. 4. Si alienatio facta est ex causa aliqua necessitatis.

V. Respondetur ad obstantem Regulam: non valenti agere nulla currit præscriptio.

I. MAjor difficultas existit, & graviores Interpretes juris reperiuntur, qui tradunt, quod *Præscriptio immemorialis* in revocatione bonorum familiæ alienatorum Agnatis Successoribus noceat, eosque penitùs excludat, und das vermittelst einer unerdencklichen Verjahrung/ auch den noch nicht gebohrnen Posteris der Weg zur revocation den alten vereusserten Stammlehen versperret seye. Tum quoniam præscriptio centenaria & cujus initii memoria non reperitur, est admodum privilegiata, adeo ut si lege vel statuto sublata sit præscriptio, non tamen intelligatur sublata immemorialis; quæ non adadmittit probationem in contrarium, Alexand. *consil. 6. lib. 1.* latè Cephal. *consil. 468. n. 61. & consil. seq.* Tum quoniam præscri-

præscriptio immemorialis, tantæ sit virtutis, quæ etiam in Regalibus & Reservatis Principum currat, etiam supremo Domino ignorante. Francisc. Balb. *de præscript. in 2. part. 5. part. princ. n. 19.* Tum quod Præscriptio immemorialis etiam adversus non natos & agere non valentes currat, etiam in feudalibus, secundùm Socin. jun. *consil. 76. num. 61. n. 85. usque ad num. 90. lib. 1.* Choppin. de Domanio Sixtin. de Regal. Sicuti jure Romano, omnia domanialia prædia quadraginta annis præscribuntur. *per l. omnes. C. de præscript. 30. annorum. l. fin. C. de fund. patrum lib. 11.* Ac Siculorum, Polonorum & Ungarorum legibus res dominicales spatio centum annorum præscribuntur. Johan. à Sande, *de prohib. rer. alien. cap. 6. n. 28. & 29.* Tum quoniam publica Imperii utilitas exigit, ut tanto temporis lapsu omnes prætensiones & omnia jura competentia intereant, ad evitandam Dominii incertitudinem, seu ne Principes Imperii in possessione tanto tempore quiete habita turbentur, ne tandem partes ad arma venire necesse habeant. Unde optimè *Deckerus* scribit in terminis; quod durum foret & exemplo noxium Reipublicæ, possessionem triginta vel quadraginta annorum firmatam concuti & vindicari. *contra l. sicut & l. omnes C. de præscript. 30. annor.* Joan. Decker. *in decis. libr. 1. dissert. 15. num. 15.* Ita in terminis tradunt Corneus, *consil. 304. n. 19. vol. 3.* Marian. Socin. Jun. *consil. 76. num. 100. vol. 1.* Rolandus à Valle in terminis feudi Regali scribens *in consil. 3. num. 81. & 82. vol. 1.* Flammin. de Rubeis *consil. 77. n. 230. & seq. lib. 2.* Cephal. *consil. 403. num. 50.* Tiber. Decian. *consil. 24. num. 115. libr. 1.* Nicol. Everhard. Jun. *vol. 2. consil. 10. n. 34. 62. & 100.* Anton. Gomez. *ad leg. Taur. 40. n. 90. in fin.* Vasquius *de success. lib. 3. §. 26. n. 129. & seqq.* Anton. Sola *ad consuet. Saband.*

baud. tit. de alien. bonor. feud. gloss. 1. n. 20. Ludov. Molina, *tract. de jure primogen. libr. 4. cap. 10. n. 20.* Fulv. Pacian. *consil. 20. num. 135.* Suarez *allegat. jur. 3. num. 4. & 5.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 32. num. 43.* latè Arias Penellus *ad auth triennali. num. 55. de bonis maternis.* Post alios in terminis Franc. de Caldar. *lib. 1. quæst. forens. 23. n. 109.* Franc. Balbus *de præscript. in 5. part. Quiritapart. princ. quæst. 4. n. 5. ac quæst. 9. num. 2. & 3.* Anton. Gabriel. *in Comm. conclus. 13. n. 12.* ubi post Baldum tradit, quod bona alienari prohibita favore publicæ utilitatis, nihilominus centenaria præscriptione acquirantur. Bald. *consil. 121. in fin. vol. 4.* Petr. Barbosa *tract. de præscript. 30. vel. 40. annor. in rubr. num. 399.* Qui bona Majoratus particularia eò facilius centenario temporis lapsu sine ulla juris inquietudine acquiri tradit. Ludov. Molina *Iesuita de justit. & jur. disp. 75.* Gylmon de la Motta *ad Molin. de primogenit. num. 10.* Franc. Niger Cytiac. *controv. forens. 3. à num. 63. & seqq.*

II. Et hanc opinionem ad conservandam quietem Imperii publicam ego lubens meritoque amplector. Et hæc Resolutio (nempe quod bona ex feudo partitionato ab Antecessore alienata à Principe Successore post lapsum temporis immemorialis repeti & revocari non possint.) *Primò* eò magis vera est, tali in casu, quando alienatio vel alius contractus cujusque generis communi opinione redundavit in utilitatem Prædecessoris contrahentis, nedum etiam in utilitatem omnium successorum, quibus singulis, si casus in eorum personis evenisset, expediens fuisset ità contrahere. *per text. in l. debitor meus 13. ubi* Julianus scribit, in eo verti quæstionem, ut animadvertamus an justam causam habuerim seponendorum centum D. *de negot. gest.* Menoch. *consil. 589. num.*

n. 15. & 19. Schrad. *de feudis, part. 8. cap. 2. sub. n. 6.* Quoties autem negotium utiliter gestum est tunc jus, ad cujus utilitatem gestum est, illud ratum habere tenetur, *per l. si is qui negotia 50. in pr. ibi:* nec refert *D. mandat.* Alber. de Rosate & Fulgos. *ad l. si is qui negotia.* Cravetta in terminis Ducatus loquens. *consil. 404. num. 22.* Hinc Feudistæ communiter tradunt, quod Vasallus Successor feudi, æs alienum propter feudi meliorationem contractum omnino solvere teneatur. *argum. cap. 1. §. si vasallus. libr. 2. feud. 28.* Rosenthal. *de feudis cap. 7. conclus. 22. in fin. ac cap. 9. concl. 15. num. 10.* Ita in terminis tradunt Franc. Niger. Cyriac. *controv. forens. cap. 3. num. 75. & seqq. libr. 1.* Joh. à Sande *tract. de prohib. rer. alienat. part. 1. cap. 7. n. 26.* Quod exemplis historicis illustrat Renat. Choppin. *tr. de Doman. Franc. lib. 3. tit. 16. num. 1.*

III. *Secundò* præfata Resolutio eò magis locum habet *in feudo hæreditario.* Nam præscriptio, per quam quis non justus vasallus vel extraneus contra verum vasallum feudum præscribit, in feudo hæreditario, etiam filiis vasalli, qui hanc præscriptionem labi patitur, nocet. Schrader *de feud. part. 5. cap. 4. num. 5.* Petr. Paul. Paris. *consil. 23. n. 199. vol. 1.* Joan. Petr. Surd *consil. 353. n. 31.* Menoch. *consil. 825. num. 51.* Merckelbach. apud Klock. *consil. 14. num. 17. vol. 2. Tertiò* præfata *Resolutio*, quod præscriptione etiam bona feudalia ex pacto ab extraneo firmiter acquirantur, fortius procedit, si possessor hujusmodi prædii & castri mediatè tantum causam habeat à persona gravata vel alienare prohibita. v. gr. si Titius tale castrum feudale pactitionato onere affectum à primo Emptore acquisiverit. Et hoc non sine ratione; quamvis enim prima venditio ab ipso gravato seu prohibito facta vitiosa fuerit: Non tamen propterea omnes sequentes emptiones vitiosæ censendæ sunt. Quamvis n. primi emptoris emptio nulla sit, ut ex ea usucapio non procedat; Hoc tn. nihil facit ad secundum emptorem, qui nullam causam à gravato habet, & quem nec testatoris, à quo nullo beneficio affectus est, præceptum tangit. Nec ipsi nocere potest conventio inita inter gravatum & primum emptorem, *per l. 2. & 3. C. inter alios acta aliis non nocere.* Ita ratiocinatur Joh. Deckerus *in decis. lib. 1. dissert. 15. num. 15. vers. Tertius est.* Quem sequitur Joh. à Sande *dict. tract. part. 3. cap. 8. n. 56.* Et ante hos Philipp. Cornæ-

us *consil. 304. n. 10. vol. 3.* Fachinæ. *lib. 2. consil. 57. num. 14.* quamvis dissentiat Hieron. Grat. *consil. 22. n. 37. & seqq. libr. 2.*

IV. *Quartò* feudum pactitionatum vel in totum vel pro parte alienatum ex causa necessitatis à successore revocari nequit. ut puta si alienatio facta propter alimenta feudatarii ejusq; familiæ, ex quo desumpta est Auth. *contra. in fin. C. ad SCt. Trebell. arg. Nov. 108. cap. 1.* vel propter redemptionem ipsius possessoris ab hostibus, secundùm Bartol. *in l. quemadmodum. C. de agricol. & cens. libr. 11. DD. in l. Marcellus. §. res quæ. D. ad Trebell.* Fusar. *de substitut. quæst. 536. num. 3.* Steph. Gratian. *discept. forens. 832. n. 35. & 36.* Ant. Faber. *in Cod. lib. 6. tit. 23. defin. 4. n. 4. & 5.* Vel si alienatio castri fiat ad belli sumptus substituendos, aut stipendia militaria persolvenda. Renat. Choppin. *de Doman. Franc. lib. 2. tit. 14. n. 4. & 14.* Joh. à Sande, *dict. tr. part. 1. cap. 6. num. 22. & 23.* Aut si prædium feudale fuerit sterile, & non frugiferum, sed magis damnum quam lucrum adferret. *arg. l. mulier. §. sed etenim. ibi:* sed etsi distrahere deberet, non fecit D ad Trebell. Quoniam prohibitio alienationis à lege facta, non habet locum in alienatione necessaria. *per text. in l. cum fides. D. de fideicommiss. hered. l. 1. C. de præd. minor. l. 1. D. de fund. dotali.* Prenetind. *decis. 21. à. n. 17. & seqq.* Tiraquell. *de jur. retractus. §. 1. gloss. 14. num. 11.* latè Cephal. *cons. 520. num. 30. & seqq. vol. 4.* Unde hæres Fideicommissarius bona per testatorem prohibita, ea ex causa necessitatis alienata non censetur venire contra dispositionem Testatoris. *per l. filiusfamilias. §. Divi. 2. D. de legat. 1.* latè Paul. Æmil. Gallus *tract. de exception. contra success. part. 3. tit. 2. except. 4. num. 106.* Ita in terminis tradit Ludovic. à Peguera *decis. Catalon. 106. per tot.*

V. Nec refellit affirmativè resolutam assertionem (quod tempus immemoriale noceat Principi Successori in vindicandis bonis familiæ) supra allata ratio, cui principaliter & unicè ferè innituntur dissentientes, scil. *quod non valenti agere, nulla currat præscriptio*; præsertim contra nondum natos, & jus succedendi in spe tantum habentes. Ac ubi nulla negligentia imputari potest, ibi nulla quoque pœna præclusionis esse debet. Nam respondetur. quod Agnatus in bonis fidecommisso aut juri primogenituræ subjectis & obnoxiis, jus acquisitum jam habeat à primò acquirente aut constituente Fideicommissum vel Primogenituram, cum in Fideicommisso familiæ Agnatum

natum succedere dicatur non ultimo morienti seu possessori defuncto, sed primo acquirenti, dum respectus habetur ad primos fideicommissi relictores, à quibus de familia prognati jus suum obtinuerunt. Crot. *in l. filiusfamilias, §. Div. num. 160. D. de legat. 1.* Hardvic. à Dassel. *consil. 12. n. 16. libr. 1.* Unde si possessor Fidecommissi vel Ducatus bona quædam contra pacta familiæ aut contra naturam Ducatus alienaverit, proximior Agnatus ad quem successio casu eveniente devolvitur, bona hæc irritè alienata, etiam vivente Alienatore vindicare potest: Cum Dominium cum effectu non transferatur. *arg. l. Servo alieno. §. si testator. D. de legat. 1. l. peto. 69. §. fratre. 3. l. cum pater. 71. §. libertis. 77. D. de legat. 2.* Marc. Freccia. *de subfeudis libr. 2. tit. de jure feudor. alienand. num. 26, fol. m. 108.* Alexand. *consil. 38, num. 3. lib. 2.* Johan. Petr. Surd. *consil. 116. num. 24. lib. 1.* Farinac. *part. 2. decis. 79. num. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. 832. n. 16.* & passim Vincent. Fusar. *de substitut. quæst. 553. & 554.* Dn. Philip. Knipschilt. *de fideicommiss. famil. cap. 13. n. 15. & 18.* Quam alienationem si proximior Agnatus tanquam futurus successor revocare neglexerit, utique in culpa & mora existit: cujus culpam & desidiam utiq; ejusdem etiam nondum nati luere debent. *arg. §. Titius. ubi communiter Feudistæ libr. 2. feud. 26.* Nam si Agnatus proximior scivit alienationem & tacuit, in culpa est, ut contra eum præscriptio decem annorum currat, sin verò ignoravit, cursus tamen trigiota annorum ejusdem consensum tanquam tacitum, sive nocivum inducit; siquidem tanti temporis taciturnitas consensum inducit, secundùm Felinum *in cap. quæ in Ecclesiarum. num. 123. X. de constit.* Afflict. s *de feudis. tit. quemadmodum. feud. ad filium f. n. 11.* Mandel. Alban. *conf. 105. n. 2.* Paul. Æmil. Gall. *tr. de except. contra success. part. 3. tit. 2. except. 4. n. 83. & seqq.* Quod si proximior Agnatus agere & rem alienatam revocare nolit, aut supersedeat, tunc Remotiores de familia proximè sequentes ad agendum jus habent & admittuntur. *per l. peto. 69. §. fratre. 3. l. cum pater 77. §. libertis. 27. D. de legat. 2.* Vincent. Fusar *de fideicommiss substitut. quæst 318. num. 107. & seqq. ac quæst. 739. n. 7.* Joh. Gutierez. *libr. 3. pract. quæst. 41. n. 18.* Mieres de *Majorat. par. 3. quæst. 9. & quæst. 4.* Roder. Alvarod. *de conject. ment. defunct. lib. 2. cap. 3. num. 102.* Ludov. Molin. *de Hispan. Primog. libr. 4. cap. 1. n. 3. qui sub 14.* tradit, quod ad instantiam Agnati remotioris, proximiori certus terminus sit præfigendus,

intra quem alienationem bonorum familiæ revocare teneatur, quo elapso sequenti in ordine locus ad agendum vacet. *per l. fin. C. qui admitt. ad bon. possess. l. generaliter. 3. §. 1. vers. Imperator. ff. de Decurion.* Quod etiam in Feudis familiæ locum habere, cum etiam illa naturam Fidecommissorum induant, tradit Albertus Brun. *cons. feud. 67. n. 10.* Ubi in specie de petendo præfigi terminum ad revocandam alienationem scribit Alber. de Rosate *in l. fin. in pr. col. ult. C. de furt.* Tiraquell. *de jur. retract. tit. 1. §. 1. gloss. 10. n. 60.* Schrader *de feud. part. 8. cap. 7. n. 54.* qui tamen aliquatenus hæsitat. Dn. Knipschilt. *dict. tract. cap. 13. n. 26.* qui tamen *cap. 16. n. 99.* aliter sentit Dn. m. Bocer. *tract. de mod. amitt. feud. tr. 1. cap. 1. n. 86.* Hinc optimè in terminis nostris scribit Joseph. de Sesse: quod successor futurus in Ducatu aut Majoratu jus habeat de præsenti obviandi dissipationi vel alienationi bonorum majoratus, illi præsenti præjudicio, propter jus radicatum, quod in Ducatu aut Majoratu habet. Josephus de Sesse *decis. 115. num. 55.* & ante eum Suarez. *alleg. 4.* Garsia *de nobilit. gloss. 47. num. 13. & 16.* Lud. Molin. *libr. 3. cap. 14. num. 32.* Ac quod possessor Majoratus, si dilapidat, ante mortem conveniri possit, tradit quoque Fab. de Anna. *controvers. 11. n. 7. 8. & 14.* Alvar. Valasc. *consult. 184. passim.*

INDEX CAPITUM.

XI. De

INDEX QUÆSTIONUM.

XV. An

9. 2. 70